

Begroting 2024

Inhoudsopgave

Begroting in één oogopslag	3
Raadsvoorstel	7
Raadsbesluit	13
Leeswijzer	15
Gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders	17
Beleidsbegroting	21
1. Bestuursamenvatting Begroting 2024	23
2. Programma's	29
2.1.0 Programma Bestuur en ondersteuning	29
Kernthema Bestuurskracht	32
Kernthema Dienstverlening	35
Kernthema Middelen en heffingen	36
2.1.1 Programma Veiligheid	39
Kernthema Crisisbeheer	42
Kernthema Veiligheid	44
2.1.2 Programma Verkeer en vervoer	51
Kernthema Mobiliteit	53
Kernthema Wegen, straten en pleinen	55
2.1.3 Programma Economie	57
Kernthema Economie	60
Kernthema Economische promotie	62
2.1.4 Programma Onderwijs	63
Kernthema Onderwijs	65
2.1.5 Programma Sport, cultuur en recreatie	69
Kernthema Sport	72
Kernthema Cultuur	74
Kernthema Cultureel erfgoed	76
Kernthema Groen	78
2.1.6 Programma Sociaal domein	81
Kernthema Sociale basisvoorzieningen	86
Kernthema Jeugdzorg	91
Kernthema Volwassenenzorg	93
Kernthema Arbeidsmarktbeleid	95
Kernthema Inkomensondersteuning	97
Kernthema Buurtgericht werken	99
Kernthema Integraal ouderenbeleid	101
2.1.7 Programma Volksgezondheid en milieu	105

Kernthema Volksgezondheid	108
Kernthema Duurzaamheid, afval, riool en milieubeheer	111
Kernthema Begraafplaatsen	115
2.1.8 Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)	117
Kernthema Ruimtelijke ordening	120
Kernthema Herstructurering	123
Kernthema Centrum	125
Kernthema Wonen	132
2.2 Algemene dekkingsmiddelen	135
2.2.1 Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	136
2.2.2 Gemeentefonds	137
2.2.3 Dividenden	139
2.2.4 Saldo van de financieringsfunctie	140
2.3 Overzicht overhead	141
2.4 Bedrag heffing vennootschapsbelasting	142
2.5 Onvoorzien	143
3. Paragrafen	145
3.1 Lokale heffingen	145
3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	155
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	165
3.4 Financiering	167
3.5 Bedrijfsvoering	175
3.6 Verbonden partijen	181
3.7 Grondbeleid	217
3.8 Heerlen-Noord	221
Financiële begroting	223
4.1 Uitgangspunten financiële meerjarenbegroting 2024-2027	225
4.2 Ontwikkelingen	227
4.3 Overzicht baten en lasten	229
4.4 Uiteenzetting van de financiële positie en meerjarenraming	235
4.5 Financiële status en weerbaarheid	239
4.6 Bijlage baten en lasten per taakveld 2024	243
4.7 Bijlage meerjarig overzicht baten en lasten per taakveld 2024-2027	245
4.8 Bijlage berekening rentepercentage GREX	247

Begroting in één oogopslag

Heerlen

Gemeente Heerlen

Heerlen

BEGROTING IN ÉÉN OOGOPSLAG

In deze Begroting in één oogopslag kunt u snel zien waaraan we in 2024 het geld gaan besteden. Een groot deel van ons geld geven we uit aan mensen die kwetsbaar zijn en recht hebben op ondersteuning. Maar er is ook ruimte voor investeringen. Die zijn immers nodig om op de lange termijn te zorgen voor een fijne en leefbare stad voor alle Heerlenaren.

INKOMSTEN

Bijdragen van het Rijk	398,9
Onroerende zaakbelasting	27,6
Afvalstoffenheffing	12,9
Reserves	10,1
Rioolheffing	9,6
Huren	5,1
Leges en lokale heffingen	4,4
Rente en dividenden	2,0
Overige inkomsten	35,3
Totaal <i>(in mln)</i>	*506,0

UITGAVEN

Bijstandsuitkeringen	88,3
Ondersteuning (overhead)	81,2
WMO	75,1
Jeugd	57,0
Werkgelegenheid	37,5
Onderwijs	24,4
Duurzaamheid, afval, riool en milieubeheer	23,4
Cultuur	17,4
Wegen, straten en pleinen	16,3
Welzijn	12,5
Sport	10,9
Groen	9,3
Historische gebouwen	7,9
Stedelijke ontwikkeling	7,7
Crisisbeheer	7,6
Veiligheid	6,7
Economie	6,5
Regionale samenwerking	5,1
Paspoorten, rijbewijzen, vergunningen	3,8
Centrum	3,5
Toerisme	1,2
Begraafplaatsen	1,0
Buurtgericht werken	0,9
Ouderenbeleid	0,7
Wonen	0,2
Totaal <i>(in mln)</i>	*506,0

WAT BETAAL IK ALS BURGER?

Afvalstoffenheffing

353,15 euro

Rioolheffing

195,71 euro

Onroerendezaakbelasting

321,52 euro

INVESTERINGEN

Centrum	7,7
Infrastructuur	6,4
Riolering	5,5
Sport	3,3
Scholen	3,2
Veiligheid	2,8
Cultuur	2,0
Automatisering	1,4
Gemeentelijke gebouwen	1,0
Overige	1,8
Totaal <i>(in mln)</i>	*35,1

Raadsvoorstel

gemeenteraad

Onderwerp:

Vaststellen begroting 2024

Voorstel:

De raad voor te stellen:

1. De begroting 2024 vast te stellen met daarin het volgende;

De programmatotalen inclusief resultaatbestemming:

0. Programma Bestuur en Ondersteuning	€	292.617.000
1. Programma Veiligheid	-/- €	14.355.000
2. Programma Verkeer en Vervoer	-/-€	14.597.000
3. Programma Economie	-/- €	6.637.000
4. Programma Onderwijs	-/- €	16.662.000
5. Programma Sport, Cultuur en Recreatie	-/- €	38.285.000
6. Programma Sociaal Domein	-/- €	194.517.000
7. Programma Volksgezondheid en Milieu	€	883.000
8. Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing (VHROSV)	-/- €	8.446.000

Nieuwe investeringskredieten voor een totaalbedrag van € 650.000 beschikbaar te stellen in de begroting 2024.

Progr.	KT	Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming			
			2024	2025	2026	2027	
5	Sport, Cultuur en recreatie	Sport	Vorbereidingskrediet aanleg skatepark	50	0	0	0
8	Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)	Herstructurering	Openbare ruimte Willemskwartier	300	0	0	0
8	Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)	Herstructurering	Vorbereidingskrediet Hoensbroek Centrum	300	0	0	0
		Totaal		650	0	0	0

bedragen x € 1.000

2. Een nieuw bestemmingsreserve te vormen voor ICT Diensten, concreet:
  - a. de reeds begrote exploitatiemiddelen voor ICT softwareprojecten 2024 tot en met 2027 totaal € 1.161.000 te doteren aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.
  - b. de niet benutte middelen 2022 en 2023 van € 416.000 voor ICT softwareprojecten per ultimo 2023 toe te voegen aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.
  - c. de toekomstige middelen voor ICT softwareprojecten toe te voegen aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.
3. Het college van burgemeester en wethouders autorisatie te verlenen tot bestedingen van de bedragen per programma.

Voorstel

gemeenteraad

Heerlen,

Onderwerp

Vaststellen begroting 2024

Inleiding/aanleiding

Conform artikel 190 van de Gemeentewet biedt het college jaarlijks, tijdig voor de in artikel 191, eerste lid, bedoelde vaststelling, de raad een ontwerp aan voor de begroting met toelichting van de gemeente en een meerjarenraming met toelichting voor ten minste drie op het begrotingsjaar volgende jaren.

Artikel 191, eerste lid, stelt dat de raad de begroting vaststelt in het jaar voorafgaande aan dat waarvoor zij dient.

Begroting 2024

De vorige begroting die de raad vaststelde, de begroting 2023, was de eerste begroting waarbij we voor het eerst weer in staat waren een gezonde begroting te presenteren na een jarenlange periode waarin we te maken hadden met een herstelplanregime. Echter, we kregen juist in die eerste begroting te maken met een aantal macro-economische tegenslagen als de energiecrisis en oplopende inflatie en rentepercentages. Nog steeds leggen deze thema's een grote druk op onze financiële huishouding maar het is ons gelukt om ze dit jaar nog beter te verankeren in de cijfers, onder andere binnen onze risicoprofielen. In dat opzicht mogen we stellen dat de begroting die wij nu aan u voorleggen over een flinke portie degelijkheid beschikt en tevens een goede hoeveelheid veerkracht heeft. We zijn blij dat het ons zelfs gelukt is om een bedrag van 1,64 miljoen euro incidenteel vrij te maken t.b.v. nieuwe impulsen in 2024. Op de gehele begroting is dat misschien niet een heel groot bedrag maar het geeft ons de mogelijkheid om hier en daar op fundamentele onderdelen onze koers bij te sturen en te vernieuwen.

We moeten hierbij wel één voorbehoud maken. Al enige tijd spreken gemeenten en het Rijk over de financiële situatie na 2026. Dit wordt ook vaker als 'ravijn' geduid. Lokale overheden krijgen vanaf dat jaar 3,4 miljard euro minder om hun taken uit te voeren. Alle gemeenten maken zich daar grote zorgen over met name omdat ze de korting nu al moeten inboeken in hun meerjarenbegrotingen. De VNG heeft inmiddels maatregelen voorgesteld om deze financiële situatie te verbeteren. Zo moet het gemeentefonds worden opgehoogd, het accres hersteld en moet de opschalingskorting definitief van tafel worden gehaald. Daarnaast moeten investeringen door het Rijk 'brede welvaart in alle regio's' structureel worden bevorderd. Tot slot moet het Rijk het gemeentefonds voldoende indexeren.

Inmiddels heeft de VNG een motie aangenomen met de strekking dat zolang het Rijk volhardt in zijn standpunt er geen nieuwe akkoorden met het Rijk worden gesloten en er gekeken wordt of de invoering van andere akkoorden bevroren kan worden. Binnen deze impasse heeft Heerlen, evenals vele andere gemeenten, met de financiële toezichthouder, de provincie, besproken dat in de meerjarenbegroting de begrotingsjaren 2026 en 2027 niet sluitend hoeven zijn. Wel heeft de toezichthouder hierbij de voorwaarde gesteld dat de beide eerste jaren, 2024 en 2025 wel sluitend zijn. In de jaren 2026 en 2027 ontkomen wij er niet aan om een verlies te laten zien maar bij de samenstelling van de begroting hebben wij onszelf opgelegd om het verlies niet verder op te laten lopen en eventueel te verkleinen.

De begroting geeft de beleidsmatige en budgettaire kaders aan voor het komende jaar 2024. Daarbij wordt er een doorkijk gegeven naar de drie volgende jaren. De opgaven en richtinggevende kaders voor deze begroting zijn door de raad aangegeven in de Kadernota 2024.

Kader

Bij het opstellen van deze begroting is rekening gehouden met de algemene toetsingscriteria van de provincie. Het financieel herstelplan, zoals besproken met de provincie Limburg, ligt op koers.

Uitgangspunt bij de provinciale toetsing zijn de kaders en criteria genoemd in de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht, het Besluit Begroting en Verantwoording provincie en gemeenten, het provinciale Gemeenschappelijke financieel toezichtkader 2020 en de begrotingscirculaire van het voorjaar 2023.

Concreet zijn met name de volgende criteria gehanteerd bij het opstellen van deze begroting:

- De begroting dient in 2024 naar het oordeel van de provincie structureel en reëel in evenwicht te zijn of als dat niet het geval is, dient de meerjarenraming aannemelijk te maken dat dit evenwicht in het laatste jaar van de meerjarenbegroting uiterlijk tot stand zal worden gebracht. Binnen deze impasse heeft Heerlen, evenals vele andere gemeenten, met de financiële toezichthouder, de provincie, besproken dat in de meerjarenbegroting de begrotingsjaren 2026 en 2027 niet sluitend hoeven zijn. Wel heeft de toezichthouder hierbij de voorwaarde gesteld dat de beide eerste jaren, 2024 en 2025 wel sluitend zijn;
- Geen opschuivend meerjarenperspectief;
- De provincie beoordeelt de begroting, inclusief de verwerkingen van de meicirculaire;
- De financiële risico's binnen o.a. het sociaal domein en onze grondexploitaties moeten beheersbaar zijn.

Kernthema:

Alle kernthema's

Bevoegdheid

Raad

Voorstel:

1. De begroting 2024 vast te stellen met daarin het volgende;

De programmatotalen inclusief resultaatbestemming:

0. Programma Bestuur en Ondersteuning	€	292.617.000
1. Programma Veiligheid	-/- €	14.355.000
2. Programma Verkeer en Vervoer	-/-€	14.597.000
3. Programma Economie	-/- €	6.637.000
4. Programma Onderwijs	-/- €	16.662.000
5. Programma Sport, Cultuur en Recreatie	-/- €	38.285.000
6. Programma Sociaal Domein	-/- €	194.517.000
7. Programma Volksgezondheid en Milieu	€	883.000
8. Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing (VHROSV)	-/- €	8.446.000

Nieuwe investeringskredieten voor een totaalbedrag van € 650.000 beschikbaar te stellen in de begroting 2024.

Progr.	KT	Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming			
			2024	2025	2026	2027	
5	Sport, Cultuur en recreatie	Sport	Vorbereidingskrediet aanleg skatepark	50	0	0	0
8	Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)	Herstructurering	Openbare ruimte Willemskwartier	300	0	0	0
8	Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)	Herstructurering	Vorbereidingskrediet Hoensbroek Centrum	300	0	0	0
		Totaal		650	0	0	0

bedragen x € 1.000

2. Een nieuw bestemmingsreserve te vormen voor ICT Diensten, concreet:
  - a. de reeds begrote exploitatiemiddelen voor ICT softwareprojecten 2024 tot en met 2027 totaal € 1.161.000 te doteren aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.
  - b. de niet benutte middelen 2022 en 2023 van € 416.000 voor ICT softwareprojecten per ultimo 2023 toe te voegen aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.
  - c. de toekomstige middelen voor ICT softwareprojecten toe te voegen aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.
3. Het college van burgemeester en wethouders autorisatie te verlenen tot bestedingen van de bedragen per programma.

Argumenten

1.1 De begroting is structureel en reëel in evenwicht

Uit de begroting moet duidelijk zijn welke geraamde baten en lasten structureel zijn en welke incidenteel. Het begrotingstotaal van de gemeente Heerlen vertoont een structureel evenwicht in de begroting 2024 e.v. Regelgeving geeft tevens aan dat er een overzicht moet zijn van beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves (artikel 19 BBV), en een overzicht van geraamde incidentele baten en lasten is opgenomen met toelichting (artikel 19 c BBV). Binnen deze impasse heeft Heerlen, evenals vele andere gemeenten, met de financiële toezichthouder, de provincie, besproken dat in de meerjarenbegroting de begrotingsjaren 2026 en 2027 niet sluitend hoeven zijn. Wel heeft de toezichthouder hierbij de voorwaarde gesteld dat de beide eerste jaren, 2024 en 2025 wel sluitend zijn. Deze verplichte overzichten zijn opgenomen in de begroting 2024.

1.2 De begroting voldoet aan de gestelde eisen conform herstelplan

De provincie Limburg heeft eisen gesteld aan de (financiële) beheersbaarheid door middel van het herstelplan. In onze begroting zijn deze onderdelen meegenomen om zo te voldoen aan de gestelde eisen.

1.3 De financiële risico's zijn beheersbaar

De gemeente dient grote financiële risico's beheersbaar aan te tonen. In de risicoparaagraaf is deze beheersbaarheid middels maatregelen aangetoond.

1.4 Borging begrotingsrechtmatigheid.

Conform de regels uit de financiële verordening is de raad bevoegd om alle mutaties van de baten en de lasten per taakveld goed te keuren. Onze ervaringen de afgelopen jaren leren dat dit niet werkbaar is voor de raad en het college. Het detailniveau (taakniveau) maakt de sturende en controlerende rol van de raad lastiger mede omdat de taakvelden in onze administratie zijn verweven en niet op dit niveau in de begroting worden weergegeven.

1.5 Investerings

Deze investeringen zijn noodzakelijk om de voorgenomen beleidsintenties te realiseren en af te schrijven.

2.1 Conform financiële verordening (art. 11) en conform besluit begroten en verantwoor- den artikel 54 stelt de raad nieuwe bestemmingsreserves vast.

De gemeenteraad is autoriserend in het vormen/veranderen van reserve mutaties en nieuwe reserves. Daartoe dient de raad een besluit te nemen bij het goedkeuren tot een nieuw bestemmingsreserve.

2.2 Door gebruik te maken van een bestemmingsreserve is het niet langer noodzakelijk om jaarlijks via een apart besluit de middelen over te hevelen naar het volgende boekjaar via de Reserve nog uit te voeren werkzaamheden.

Een aparte reserve voor ICT softwareprojecten maakt het eenvoudiger om de middelen die beschikbaar zijn gesteld voor ICT softwareprojecten te monitoren. Een aparte reserve voor ICT softwareprojecten bevordert een consistente handelwijze bij het ramen van benodigde middelen voor ICT softwareprojecten.

Een aparte reserve voor ICT softwareprojecten maakt het mogelijk om de systematiek van een meerjarige egaliseringsreserve toe te passen waarbij toekomstige kostenuitschieters voorkomen kunnen worden. Het totaal aan beschikbaar gestelde middelen voor ICT softwareprojecten in de exploitatiebegroting 2024 tot en met 2027 en verwachte storting in de Bestemmingsreserve nog uit te voeren werkzaamheden, voor de jaren 2022 en 2023, per ultimo 2023 bedraagt € 1.577.000.

3.1 Conform financiële verordening (art.5) autoriseert de raad, met het vaststellen van de begroting, de lasten en de baten per programma.

De gemeenteraad is het algemeen bestuur, stelt beleidskaders vast en controleert het college van B&W. De gemeenteraad stelt de doelstelling vast en geeft het college de opdracht om deze te realiseren. Het college van B&W neemt de dagelijkse besluiten. Afwijkingen op budgetten zoals deze in de begroting door de raad zijn toegekend, worden gedurende het jaar 2024 via een begrotingswijziging aan de raad voorgelegd.

Tegenargumenten en risico's

N.v.t.

Kosten en dekking

Zie het boekwerk Begroting 2024

Communicatie

Persconferentie,
Persbericht,
(Stads)krant

Evaluatie

Conform planning- en control cyclus door middel van afwijkingenrapportages (zomernota, novembernota) en jaarrekening 2024.

Planning, procedure en uitvoering

- Digitale verspreiding naar de raadsleden op 27 september 2023;
- Technische toelichting op de begroting op 9 oktober 2023;
- Vraag & antwoord technische raadsragen van 10 oktober tot en met 23 oktober;
- Algemene beschouwingen op 1 en 2 november 2023;
- Verzending naar gedeputeerde staten (toezichthouder) vóór 15 november 2023.

Bijlagen

Boekwerk Begroting 2024.

Burgemeester en wethouders van Heerlen,

de secretaris,
drs. V.N. Gosselink-Van Dijk

De burgemeester,
drs. R. Wever

Raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. registratienummer;

gezien het advies van de raadscommissie ;

besluit:

1. De begroting 2024 vast te stellen met daarin het volgende;

De programmatotalen inclusief resultaatbestemming:

0. Programma Bestuur en Ondersteuning	€	292.617.000
1. Programma Veiligheid	-/- €	14.355.000
2. Programma Verkeer en Vervoer	-/-€	14.597.000
3. Programma Economie	-/- €	6.637.000
4. Programma Onderwijs	-/- €	16.662.000
5. Programma Sport, Cultuur en Recreatie	-/- €	38.285.000
6. Programma Sociaal Domein	-/- €	194.517.000
7. Programma Volksgezondheid en Milieu	€	883.000
8. Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing (VHROSV)	-/- €	8.446.000

Nieuwe investeringskredieten voor een totaalbedrag van € 650.000 beschikbaar te stellen in de begroting 2024.

Progr.	KT	Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming			
			2024	2025	2026	2027	
5	Sport, Cultuur en recreatie	Sport	Vorbereidingskrediet aanleg skatepark	50	0	0	0
8	Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)	Herstructurering	Openbare ruimte Willemskwartier	300	0	0	0
8	Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)	Herstructurering	Vorbereidingskrediet Hoensbroek Centrum	300	0	0	0
			Totaal	650	0	0	0

bedragen x € 1.000

2. Een nieuw bestemmingsreserve te vormen voor ICT Diensten.

- de reeds begrote exploitatiemiddelen voor ICT softwareprojecten 2024 tot en met 2027 totaal € 1.161.000 te doteren aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.
- de niet benutte middelen 2022 en 2023 van € 416.000 voor ICT softwareprojecten per ultimo 2023 toe te voegen aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.
- de toekomstige middelen voor ICT softwareprojecten toe te voegen aan de bestemmingsreserve ICT Diensten.

3. Het college van burgemeester en wethouders autorisatie te verlenen tot bestedingen van de bedragen per programma.

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de griffier,

de voorzitter,

drs. T.W. Zwemmer

drs. R. Wever

Leeswijzer

Deze begroting heeft betrekking op het tweede jaar van het Meerjarig Bestuurlijk programma (MBP) 2023-2026. In deze begroting geven we over de jaren 2024 tot en met 2027 zowel financieel als inhoudelijk inzicht in onze plannen.

Bij het maken van deze begroting zijn de richtlijnen en wettelijke voorschriften gevolgd zoals beschreven in de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Het document is opgebouwd uit een beleids- (hoofdlijn en detail) en een financiële begroting. De beleidsbegroting bestaat uit de begroting in één oogopslag, het programmaplan en de paragrafen.

De begroting in één oogopslag geeft de lezer de kans om snel te zien waaraan we in 2024 het geld gaan besteden.

In het programmaplan zijn de volgende 9 programma's opgenomen:

0. Bestuur en ondersteuning
1. Veiligheid
2. Verkeer en vervoer
3. Economie
4. Onderwijs
5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal domein
7. Volksgezondheid en milieu
8. VHROSV (volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing)

De opbouw van deze begroting loopt conform de 3 W-vragen:

- Wat willen we bereiken? (gewenste maatschappelijk effect)
- Wat gaan we daarvoor doen? (acties om dit voor elkaar te krijgen)
- Wat mag het kosten? (financiële implicaties van die acties)

Op programmaniveau beantwoorden we de vragen 'Wat willen we bereiken?' en 'Wat mag het kosten?' in combinatie met de beleidsindicatoren en risico's. Deze indicatoren geven we nu grafisch en meerjarig weer. In sommige gevallen ontbreken bij de beleidsindicatoren actuele cijfers, vanwege het feit dat deze (nog) niet beschikbaar zijn. De beschikbaarheid van actuele cijfers is afhankelijk van de meetfrequentie (en meetperiode) en de hieraan gerelateerde onderzoeken dan wel registraties (bijv. door het CBS).

Per kernthema beantwoorden we vervolgens de vragen 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat gaat dat kosten?' en geven we een overzicht van de investeringen. Dat doen we alleen wanneer dat daadwerkelijk van toepassing is.

In de financiële tabellen presenteren we de cijfers in een veelvoud van € 1.000. Hierdoor ontstaan mogelijk afrondingsverschillen in totaalstellingen, saldi en dergelijke.

De kaders die we hanteren bij het realiseren van onze doelen zijn opgenomen in de paragrafen. In de paragrafen worden onderwerpen die versnipperd staan in de begroting, gebundeld in een kort overzicht, zodat voldoende inzicht wordt verkregen. De verplichte paragrafen conform het BBV zijn lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen en het grondbeleid. Daarnaast hebben we ervoor gekozen om het onderwerp Heerlen-Noord in een aparte paragraaf op te nemen.

De door de BBV verplichte taakvelden zijn als zodanig niet zichtbaar in het programmaplan. Deze hebben we opgenomen in de financiële begroting, hoofdstuk 4.

Gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders

Aan het hoofd van de gemeente staat de gemeenteraad. De leden van de Raad worden elke 4 jaar direct gekozen door de bevolking en treden namens hen op. Zij hebben een kaderstellende taak. Dat wil zeggen dat zij het beleid maken en de stad op hoofdlijnen besturen. De gemeenteraad heeft ook een controlerende taak: ze controleert of burgemeester en wethouders hun werk goed uitvoeren. Tenslotte hebben de gemeenteraadsleden een volksvertegenwoordigende taak: ze nemen alle belangen mee en wegen deze bij de besluitvorming.

Het aantal raadsleden binnen een gemeente is afhankelijk van het aantal inwoners en kan variëren van minimaal 7 tot maximaal 45. Heerlen heeft er 37.

De zetels in de Raad van de gemeente Heerlen zijn als volgt verdeeld:

- Socialistische Partij (SP): 8 zetels
- Ouderenpartij Heerlen (OPH): 7 zetels
- Christen Democratisch Appèl (CDA): 6 zetels
- Jongerenpartij Heerlen: 3 zetels
- Partij Hoensbroeks Belang (PHB): 2 zetels
- Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD): 2 zetels
- Partij Voor de Vrijheid (PVV): 2 zetels
- Democraten 66 (D66): 2 zetels
- Partij voor de Dieren (PvdD): 1 zetel
- Forum voor Democratie (FvD): 1 zetel
- GroenLinks: 1 zetel
- Hart-Leers: 1 zetel
- Partij van de Arbeid (PvdA): 1 zetel

De gemeenteraad heeft drie commissies ingesteld:

- Economie, Bestuur en Financiën (EBF)
- Ruimtelijke Ontwikkeling en Leefomgeving (ROLO)
- Maatschappij en Welzijn (MW)

In deze commissies wordt het vooroverleg gevoerd voorafgaand aan de raadsvergadering.

Werkgroep Financial Audit (WFA)

De verordening op de raadscommissies stelt dat de commissie Economie, Bestuur en Financiën ook de taak heeft om advies te geven over de verantwoording van het door het College gevoerde bestuur. Het College legt onder andere verantwoording af in de jaarrekening en het jaarverslag, zoals bedoeld in artikel 197 van de Gemeentewet. De Werkgroep Financial Audit is belast met de voorbereiding van dit advies.

College van burgemeester en wethouders

Het College is het dagelijks bestuur van de gemeente Heerlen en bestaat uit burgemeester Roel Wever en vijf wethouders: Jordy Clemens, Marco Peters, Martin de Beer, Peter van Zutphen en Casper Gelderblom. De wethouders behandelen ieder een aantal zaken die zijn vastgelegd in de portefeuilleverdeling. Gemeentesecretaris Vanessa Gosselink-Schouterden staat het college van burgemeester en wethouders bij de uitoefening van hun taak terzijde en is daarnaast algemeen directeur van de ambtelijke organisatie. Die ambtelijke organisatie geeft uitvoering aan het beleid en de besluiten van het bestuur.

Roel Wever

burgemeester

- openbare orde en veiligheid
- integrale handhaving
- (eu)regionale samenwerking
- strategie en lobby
- personeel en Organisatie
- communicatie
- stadsmarketing
- lokale democratie
- bBuurtgericht werken

Jordy Clemens (SP)

wethouder onderwijs, cultuur, erfgoed en centrumontwikkeling

- onderwijs
- cultuur & erfgoed
- evenementen
- centrumontwikkeling
- stadsdeelwethouder Hoensbroek
- locoburgemeester

Marco Peters (CDA)

wethouder beheer en onderhoud, mobiliteit, ruimtelijke ordening en ouderenbeleid

- ruimtelijke ordening
- beheer en onderhoud
- mobiliteit
- herstructurering
- buurtvoorzieningen
- ouderenbeleid
- stadsdeelwethouder Heerlen-Zuid

Martin de Beer (VVD/D66)

wethouder economie en arbeidsmarkt, financiën en sport, duurzaamheid, Heerlen-Noord

- economie
- arbeidsmarkt
- participatie
- sport
- financiën
- duurzaamheid
- coördinatie Heerlen-Noord
- stadsdeelwethouder Heerlen-Stad

Peter van Zutphen (SP)

wethouder jeugd en armoedebestrijding, welzijn en zorg

- welzijn
- volksgezondheid
- Wmo/zorg
- jeugd
- armoedebestrijding

Casper Gelderblom (PvdA/PvdD/GroenLinks)

wethouder wonen, milieu en circulariteit, dienstverlening en vastgoed

- wonen
- omgevingswet
- milieu
- afval en circulariteit
- biodiversiteit en dierenwelzijn
- dienstverlening (in- en extern)
- vastgoed
- stadsdeelwethouder Heerlerheide

Beleidsbegroting

VEILING MARGRATEN
1995

6433

1. Bestuurssamenvatting Begroting 2024

Voor u ligt de begroting 2024-2027. Het is onze tweede begroting. Vorig jaar presenteerden wij onze eerste begroting in de vorm van een Meerjarig Bestuurlijk Programma. We deden dat op basis van het coalitieakkoord 'Uit liefde voor onze stad'. Het spreekt voor zich dat de begroting die wij thans aan u voorleggen een flinke basis heeft in ons coalitieakkoord.

Maar voor ons is deze begroting niet op de eerste plaats een 'bewijs' dat wij de afspraken die wij met u gemaakt hebben nakomen. Natuurlijk is dat belangrijk maar we willen met deze begroting vooral laten zien waar het ons écht om gaat in onze stad.

We kunnen niet genoeg benadrukken dat het ons op de allereerste plaats om de Heerlenaren zelf gaat. De coronacrisis, de energiecrisis maar bijvoorbeeld ook de problemen in de jeugdzorg hebben ons geleerd dat elke Heerlenaar voor ons telt, dat iedereen er toe doet van de Peter Schunckstraat op de Heerlerbaan tot op de Hommerterweg in Hoensbroek. In Heerlen zorgen we voor elkaar omdat wij vinden dat ouderen niet in isolement terecht mogen komen, omdat jeugdigen een toekomst moeten hebben, omdat mensen zonder werk uitzicht moeten hebben op een baan en omdat er de juiste zorg moet zijn voor mensen die die zorg nodig hebben.

De crisissen waarmee wij onlangs te maken kregen stelden ons voor enorme uitdagingen, zeker ook op financieel gebied, maar juist dit maakte ons sterker en ambitieuzer. Problemen en tegenvallers horen bij onze stad en maken dat wij de schouders eronder zetten. We hebben voor hetere vuren gestaan. En dit zijn geen loze kreten. Het lukte ons om tegen de nationale trend in de dakloosheid in de stad te verminderen. In de jeugdzorg en de WMO kozen wij eigenwijs voor samenwerking in plaats van marktwerking. Dat smaakt naar meer en we zullen dit de komende jaren uitbreiden naar andere vormen van zorg. Het pakket dat wij vorig jaar samenstelden voor onze inwoners, verenigingen, instellingen en ondernemers om de energiecrisis het hoofd te bieden was uitgebalanceerd en genereus, zeker vergeleken met andere gemeenten. Er waren honderden argumenten om de helpende hand niet uit te steken, maar dat is niet zoals we in Heerlen de dingen doen. Want ook de komende jaren zal solidariteit leidend blijven in onze energietransitie.

Naast de 'zorg voor iedereen' willen we met deze begroting ook laten zien dat we vooruit kijken, naar het Heerlen van de toekomst waarin onze kinderen keuzes hebben en waarin ouderen zich veilig en geborgen voelen. Een toekomst waarin het wat ons betreft om kwaliteit, identiteit en experiment gaat. Op de eerste plaats kwaliteit. Wat we doen, doen we goed. Dat betekent onder andere dat we gaan voor een mooi centrum en mooie buurten, rigoureuze vergroening en verduurzaming ten bate van zowel mens als dier, een breed aanbod van onderwijs, assertief volkshuisvestelijk beleid, krachtige economische clusters als Medtech en Smart Services en een gezonde voedingsbodem voor cultuur en evenementen. Hierbij benadrukken we uitdrukkelijk dat de hele stad hiervan moet profiteren.

Wat we doen, doen we ook op onze eigen manier. Heerlens, eigenwijs wanneer dat nodig is en met gevoel voor de omgeving wanneer ons dat oplevert wat we nodig hebben. En tot slot zijn we in onze stad niet bang om te experimenteren en nieuwe ideeën en plannen uit te proberen. Wat we doen, doen we uit 'liefde voor de stad'. Het past niet in onze aard om uitsluitend voorzichtig te opereren met deze begroting. Er is werk aan de winkel. Dat vraagt de situatie in de stad van ons op thema's als Heerlen-Noord, de centrumontwikkeling en het mobiliseren van onze economische kansen. Tegelijkertijd moet de basis staan als een huis: de basis op orde. Het moet in de stad veilig, schoon en 'heel' zijn.

In het onderzoek 'Elke regio telt' van een drietal prominente adviesraden van het kabinet werden belangrijke conclusies getrokken:

1. Herijk de reguliere beleids- en investeringslogica van het Rijk;

2. Investeer in langjarige en substantiële programma's voor regionale ontwikkeling;
3. Werk aan een vitale relatie tussen regio's en rijksoverheid.

Op basis van deze conclusies gaan wij het gesprek aan met het kabinet met een toon die afwijkt van de voorgaande jaren. De toon zal minder gecentreerd zijn op louter de sociaal-economische achterstanden, maar veel meer ook een optimistisch geluid zijn uitgaande van onze kansen en de nadruk leggen op een decennia lange verbinding tussen Rijk en regio.

Het gesprek met het Rijk willen wij rondom een vijftal stellingen gaan voeren:

1. 'Zet met ons de schouders onder het verder versterken van onze regionale economie, door de (internationale) regionale samenwerking op het gebied van kennis/onderwijs, medische logistiek, smart services, energie- en circulaire transitie in combinatie met een aanvallend Woningbouwbeleid'.
2. 'Ga met ons het avontuur aan om samen met Nordrhein Westfalen én Berlijn de mogelijkheden van een 'landsgrensoverschrijdend' format voor regionale ontwikkeling voor de regio Aken/Parkstad te verkennen, gericht op het vergroten van de agglomeratiekracht en het verkleinen van grensbarrières'.
3. 'Help ons (vanuit brede welvaart en regionale ontwikkeling geredeneerd) aan een directe intercityverbinding vanuit de Randstad naar de Duitse stad Aken. Een goede openbaarvervoersverbinding tussen de Randstad en Aken is een fundamentele randvoorwaarde voor internationale samenwerking en verdere economische ontwikkeling'.
4. 'Werk met ons samen bij het realiseren van een regionale kansenagenda /investeringsagenda die primair gericht is op Brede Welvaart waarbij naast de inhoud van de agenda ook de organisatie van de uitvoering centraal staat'.
5. 'Ga met ons een langjarig partnerschap aan inclusief financiële betrokkenheid voor een generatielange inhaalrace voor het Nationaal Programma Heerlen-Noord'.

Naast onze lokale ambities en de mogelijkheden die onze eigen begroting toelaat, denken wij dat de tijd rijp is om met deze lobby een basis te leggen voor een stad en een regio die een nieuwe fase van ontwikkeling ingaan. Een fase waarin we samen met ondernemers, burgers en instellingen in staat zijn het Brede Welvaartsniveau in de regio te vergroten en in balans te brengen met de rest van het land.

Met de nieuwe Regiodeal, die in 2024 operationeel zal zijn, hebben we de mogelijkheid om de komende jaren hierin eerste stappen te zetten. Stappen waar we heel blij mee zijn. Tegelijkertijd stellen we vast dat dit soort incidentele subsidies, die vaak door individuele ministeries worden voorbereid en uitgevoerd, een druppel op een gloeiende plaat zijn en ons slechts de mogelijkheid geven kortdurend en incidenteel het verschil te maken in de stad, terwijl wij juist de overtuiging hebben dat generatielang, langdurig partnerschap, maatwerk en integraliteit de kenmerken zijn die je zou willen koppelen aan externe middelen.

Economische analyse en financiële situatie

De meest recente economische ramingen laten zien dat de economie in 2023 groeit met 0,7% en in 2024 met 1,4%. De verwachting is dat de koopkracht herstelt na een eerdere forse daling. Dat kan doordat de lonen stijgen met 1,9% in 2024. De verwachting is echter ook dat het aantal mensen in armoede zal stijgen wanneer er geen aanvullend beleid wordt ontwikkeld door het kabinet. Het armoedepercentage zou daarbij in 2024 uitkomen op 5,7% van de totale bevolking en 7% van de kinderen.

De vorige begroting die u vaststelde, de begroting 2023, was de eerste begroting van de huidige coalitie. Het was voor het eerst dat we weer in staat waren een gezonde begroting te presenteren na een jarenlange periode waarin we te maken hadden met een herstelplanregime. Echter, we kregen juist in die eerste begroting te maken met een aantal tegenslagen als de energiecrisis en oplopende inflatie en rentepercentages. Nog steeds leggen deze thema's een grote druk op onze financiële huishouding maar het is ons gelukt om ze dit jaar nog beter te verankeren in de cijfers, onder andere binnen onze risicoprofielen. In dat opzicht mogen we stellen dat de begroting die wij nu aan u voorleggen over een flinke portie

degelijkheid beschikt en tevens een goede hoeveelheid veerkracht heeft. En sterker, het is een begroting die ons in staat stelt om dat in de stad te doen wat nodig is.

We zijn blij dat het ons zelfs gelukt is om een bedrag van 1,64 miljoen euro incidenteel vrij te maken ten behoeve van nieuwe impulsen in 2024. Op de gehele begroting is dat misschien niet een heel groot bedrag maar het geeft ons de mogelijkheid om hier en daar op fundamentele onderdelen onze koers bij te sturen, te vernieuwen en er te zijn voor de Heerlenaren.

We moeten hierbij wel één voorbehoud maken. Al enige tijd spreken gemeenten en het Rijk over de financiële situatie na 2026. Dit wordt ook vaker als 'ravijn' geduid. Lokale overheden krijgen vanaf dat jaar 3,4 miljard euro minder om hun taken uit te voeren. Alle gemeenten maken zich daar grote zorgen over met name omdat ze de korting nu al moeten inboeken in hun meerjarenbegrotingen. De VNG heeft inmiddels maatregelen voorgesteld om deze financiële situatie te verbeteren. Zo moet het gemeentefonds worden opgehoogd, het accres hersteld en moet de opschalingskorting definitief van tafel worden gehaald. Daarnaast moeten investeringen door het Rijk 'brede welvaart in alle regio's' structureel worden bevorderd. Tot slot moet het Rijk het gemeentefonds voldoende indexeren.

Inmiddels heeft de VNG een motie aangenomen met de strekking dat zolang het Rijk volhardt in haar standpunt er geen nieuwe akkoorden met het Rijk worden gesloten en er gekeken wordt of de invoering van andere akkoorden bevroren kan worden. Binnen deze impasse heeft Heerlen, evenals vele andere gemeenten, met de financiële toezichthouder, de provincie, besproken dat in de meerjarenbegroting de begrotingsjaren 2026 en 2027 niet sluitend hoeven zijn. Wel heeft de toezichthouder hierbij de voorwaarde gesteld dat de beide eerste jaren, 2024 en 2025 wel sluitend zijn. In de jaren 2026 en 2027 ontkomen wij er niet aan om een verlies te laten zien maar bij de samenstelling van de begroting hebben wij onszelf opgelegd om het verlies niet verder op te laten lopen en eventueel te verkleinen.

Wij kunnen u deze meerjarige begrotingssaldo's voorleggen:

Begroting 2024	2024	2025	2026	2027
TOTAAL	0	0	-20.297	-20.861

Bedragen x € 1.000

In grote lijnen zien we dat we in staat zijn om onze ambities uit het coalitieakkoord te continueren maar we zien ook dat individuele gemeenten steeds afhankelijker worden van het rijksbeleid. Het 'ravijn' van 2026 is daar één van de voorbeelden van. De financiële armslag en de mogelijkheden die wij als gemeente wel of niet kunnen ontwikkelen de komende jaren, is heel sterk afhankelijk van de richting die het nieuwe kabinet op zal gaan. Wij verwachten dat we pas bij de behandeling van de rijksbegroting 2025 echt goed inzicht hierin krijgen.

Agenda

In de Kaderbrief 2024, die u in juni van dit jaar heeft besproken, noemden we een viertal 'Opgaven'. Deze opgaven komen niet uit de lucht vallen. Ze zijn ontstaan uit gemeentelijke wensen en ambities de afgelopen jaren en hebben daardoor een rechtsreeks verband met ons coalitieakkoord 'Uit liefde voor onze stad'. We zien deze opgaven zeker niet als een nieuwe begrotingsindeling. Het is een kapstok voor ons totale gemeentelijke beleid. Ze helpen ons om, ook voor de langere termijn, duidelijke inhoudelijke aangrijpingspunten te hebben bij alles wat wij doen. Op de kortere termijn helpen deze opgaven ons richting te geven bij enerzijds eventuele bezuinigingen en anderzijds bij investeringen die wij kunnen doen. Deze opgaven strekken zich dus uit over ons gehele gemeentelijke beleid en begroting en hebben daar onmiddellijk invloed op.

Opgave 1: De basis moet op orde zijn.

Het gaat hierbij om de gemeentelijke themagebieden Beheer openbare ruimte, veiligheid, dienstverlening en burgerbetrokkenheid. Ons uitgangspunt bij deze opgave is dat Heerlenaren recht hebben op een betrouwbare en geloofwaardige overheid die doet wat het belooft, die transparant is in wat het besluit en doet én die samenwerkt met de mensen, instellingen en ondernemers in de stad

Je kunt als lokale overheid barsten van de ambitie. Je kunt nieuwe plannen en ideeën bedenken maar dat kan alleen maar wanneer de burger erop mag vertrouwen dat aan een aantal basisvoorwaarden voldaan is. Het zijn feitelijk zaken waar geen discussie over zou moeten zijn. De stad moet schoon, heel en veilig zijn. De financiën en de gemeentelijke capaciteit moeten op orde zijn en wanneer de gemeente plannen heeft worden de Heerlenaren daar als vanzelfsprekend bij betrokken. Het maakt daarbij niet uit of het burgers zijn, ondernemers of dat het een instelling betreft.

Een belangrijke opgave in dit verband is de focus op onze buurten die altijd al belangrijk voor ons waren en die dat ook blijven. We hebben de afgelopen jaren de buurten stevig op ons netvlies gehad. In Hoensbroek bijvoorbeeld kunnen we terugkijken op flinke investeringen in Brede Maatschappelijke Voorzieningen, in het groen, in de openbare ruimte en in het zwembad. Maar we zien ook dat het nog meer en dat het nog beter kan. We houden dan ook onze ambities onveranderd op peil en waar nodig doen we er nog een schepje bovenop.

Opgave 2: Er is bestaanszekerheid en een toekomst voor iedereen in Heerlen.

Wij vinden dat Heerlenaren van ons mogen verwachten dat wij er samen met hen alles aan doen om de hardnekkige sociaal economische achterstanden in te halen. Hoewel het sociale beleid voor een belangrijk deel afhankelijk is van rijksbeleid, zullen wij zoveel mogelijke bijspringen om de zorg voor de Heerlenaren minstens op een aanvaardbaar niveau te houden. Denk daarbij aan onze aanpak toen de energieprijzen dramatisch stegen en wij voor kwetsbare groepen die buiten de reikwijdte van het Rijksbeleid vielen, eigen lokale maatregelen troffen.

Toch willen we als lokale overheid meer impact realiseren. Met proactief verduurzamingsbeleid om mensen te helpen hun energierekening structureel betaalbaar te houden, en met assertief woonbeleid om samen met onze partners het woon- en leefklimaat in onze buurten en wijken merkbaar te verbeteren. We zijn dan ook constant op zoek naar verbindingen met partners in de stad en daarnaast breiden wij onze goede resultaten uit door nog meer de samenwerking te zoeken met zorgaanbieders in plaats van het toepassen van marktwerking.

In dit verband gaan wij onverkort en vol vertrouwen voort met onze gebiedsgerichte aanpak, Nationaal Programma Heerlen-Noord. Met dit generatielange programma dat opgepakt is door alle partijen in de betreffende stadsdelen en een integrale focus heeft, denken wij uiteindelijk daadwerkelijk de sociaal-maatschappelijke achterstanden in te kunnen lopen. We hopen samen met het Rijk een generatielang partnerschap aan te kunnen gaan bij deze innovatieve aanpak. Een goed begin zien wij in de nieuwe Regiodeal die voor een overgroot deel gericht zal zijn op deze gebiedsgerichte aanpak.

Speciale aandacht heeft ons ouderenbeleid de komende jaren. We gaan dat nog effectiever en steviger maken onder andere door eenzaamheid te bestrijden, door rekening te houden met onze ouderen in de openbare ruimte en hen erkenning te geven voor de bijdrage die zij nog altijd leveren en geleverd hebben aan de samenleving.

Opgave 3: Het centrum van Heerlen is onze huiskamer en een broeiplek van stedelijke dynamiek als het gaat om ondernemen, cultuur, onderwijs, wonen en mobiliteit.

Heerlenaren mogen een centrum verlangen waar passend onderwijs is, waar werk is, waar iets te beleven is en waar het goed toeven is.

De transformatie van het centrum van Heerlen is ook een ambitie van de lange adem. We zien het centrum langzaam stralen en steeds aantrekkelijker worden voor scholen, ondernemers en mensen die op zoek zijn naar woonruimte en graag in een stedelijke omgeving

willen wonen. We willen een centrum waar ruimte is voor water en waar een rigoureuze vergroening plaatsvindt. Een centrum waar geflaneerd en gefietst wordt en waar we zuinig zijn op wat mooi is en investeren in wat nodig is zoals bijvoorbeeld het Romeins Museum. Het is immers juist het verleden waaruit we energie en kracht kunnen putten. Het is het verleden dat ons verbindt en ons onze identiteit geeft. We koesteren dit.

Een uitzonderlijke en zeer mooie kans die zich nu voordoet is het verwezenlijken van de ambitie om het hoger onderwijs (Zuyd Hogeschool en de Open Universiteit) én enkele middelbare onderwijsinstellingen, met duizenden werknemers, studenten en scholieren, te huisvesten in het centrum. Dit zal voor een totaal nieuwe en frisse dynamiek gaan zorgen, zo denken wij. Daarom gaan we de komende jaren ook volop energie steken in het realiseren van een sterk onderwijsecosysteem in het centrum.

Opgave 4: De nationale transitie-opgaven vertalen wij naar Heerlens beleid. Het gaat daarbij onder andere om de urgente klimaatopgave en de transities naar duurzame energie- en warmtevoorzieningen en een circulaire economie, die noodzakelijk zijn om onze samenleving en natuur met elkaar in balans te brengen. Maar ook om de rijksopgave om het komende decennium vele honderdduizenden woningen te bouwen én te verbouwen, zodat we aan de woonbehoefte van de toekomst kunnen voldoen.

Tussen deze opgaven bestaan koppelkansen, bijvoorbeeld tussen de noodzakelijke uitbreiding en verduurzaming van onze woningaanbod enerzijds, en de energie- en warmtetransitie anderzijds. Maar aan dezelfde opgaven zijn ook enorme dilemma's verbonden. Denk aan enerzijds de opgave om CO2 te reduceren en anderzijds woningbouw te versnellen, hetgeen – althans met conventionele bouwmethoden - juist in hoge mate CO2-belastend is. Het benutten van kansen, maar ook het adresseren van dilemma's zullen het uiterste vragen van de verschillende overheden, en vereisen navenante aandacht en investering.

Het leeuwendeel van de coördinatie van deze transitieopgaven ligt bij de Rijksoverheid en de provincie. Maar de uitvoering zal uiteindelijk bij gemeenten moeten plaatsvinden. Het is daarom van groot belang dat wij beschikken over de knowhow, de capaciteit en de middelen. Daarbij moeten we te allen tijde bewaken dat de transitieopgaven niet ten koste gaan van, maar juist bijdragen aan het brede welvaartspeil van Heerlenaren van nu en van de toekomst.

Tot slot

We willen heel graag ons Verhaal met optimisme en positiviteit vertellen. We geloven erin dat onze sterkste troeven in onze kansen liggen. Het Rijk moest in het onderzoek 'Elke regio telt' eindelijk erkennen dat het louter investeren in sterke regio's met de bedoeling dat ook zwakkere regio's hiervan profiteren, een onjuist uitgangspunt is. Dit creëert voor ons de mogelijkheid om daadwerkelijke samenwerking met het Rijk op te bouwen en gezamenlijk vanuit maatwerk en een langjarig partnerschap, de schouders te zetten onder een kansen- en investeringsagenda. Het is aan ons om dit momentum niet voorbij te laten gaan. Daar ligt onze uitdaging. Tegelijkertijd constateren we dat de armoede in ons land toeneemt de komende jaren. Dat geldt zeker ook voor mede Heerlenaren. We zullen dit niet uit het oog verliezen bij onze plannen en ambities. Want in Heerlen is iedereen belangrijk.

2. Programma's

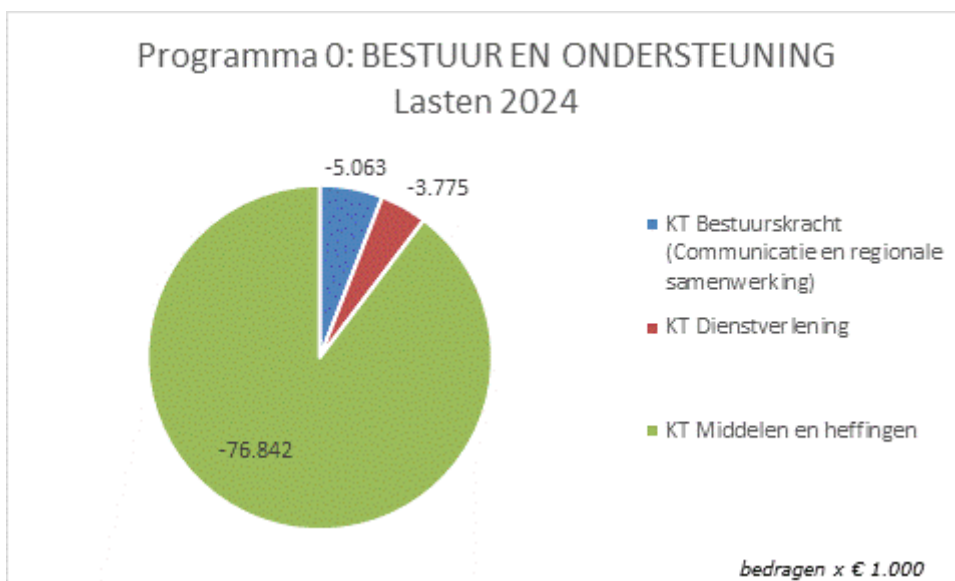
2.1.0 Programma Bestuur en ondersteuning

Portefeuillehouders: Roel Wever, Casper Gelderblom, Martin de Beer

Wat willen we bereiken?

Vanuit het kernthema bestuurskracht creëren we de randvoorwaarden t.b.v. de ontwikkeling van onze collectieve gemeentelijke samenwerkings-, uitvoerings- en organisatiekracht. Dat doen we voor onszelf, maar vooral ook voor en samen met de regiogemeenten, met de eerste focus nadrukkelijk op Parkstad Limburg. Onze strategische partners, zoals de Provincie, de Tripool steden, de ministeries en onze Duitse buurgemeenten verwachten dat ook van ons. Het gewenste maatschappelijk effect van ons beleid willen we zo snel mogelijk terugzien, t.b.v. de Heerlense burgers, bedrijven en instellingen. Samen met de stad gaan we steeds weer op zoek naar partners waarmee we gezamenlijke doelen hebben, zodat we de beschikbare middelen maximaal kunnen benutten.

Wat mag dat kosten?

Programma 0 - Bestuur en ondersteuning

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-73.389	-73.929	-85.680	-91.601	-96.149	-98.061
Baten	364.610	345.637	376.723	386.853	372.476	376.397
Totaal saldo van baten en lasten	291.220	271.708	291.043	295.252	276.326	278.336
Toevoeging reserves	-10.188	-2.950	-4.356	-5.374	-343	-16
Onttrekking reserves	8.649	2.258	5.930	2.643	240	238
Resultaat	289.681	271.016	292.617	292.522	276.224	278.559

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bestuurskracht (Communicatie en regionale samenwerking)	-4.500	-5.290	-5.063	-5.119	-5.185	-5.274
Dienstverlening	-1.501	-1.733	-1.832	-1.984	-1.978	-1.972
Middelen en heffingen	297.221	278.731	297.938	302.355	283.490	285.583
Bestemming	-1.539	-692	1.574	-2.731	-102	223
Totaal	289.681	271.016	292.617	292.522	276.224	278.559

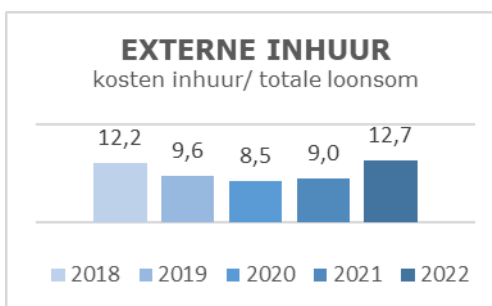
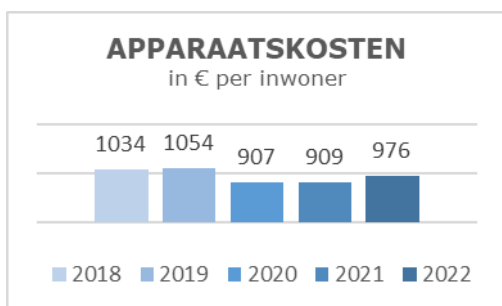
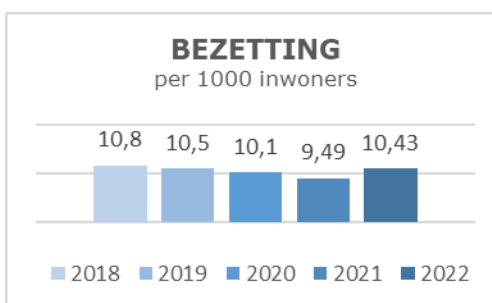
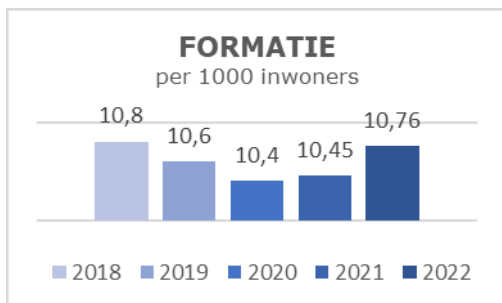
Bedragen x € 1.000

Risico's?

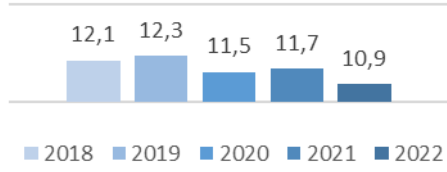
Onze ambities en opgaven zijn groot, wij hebben de afgelopen jaren bij diverse partners een goed imago opgebouwd en we hebben onze netwerken flink uitgebreid. De resultaten hiervan zijn overal zichtbaar in de stad. Dit heeft geleid tot nog meer en nog ambitieuzere afspraken. Denk daarbij aan de programma's Heerlen-Noord en de ontwikkeling van het Centrum. Het in de toekomst nog succesvoller worden in het verwerven van externe middelen en samenwerkingspartners is afhankelijk van ons vermogen om de lopende afspraken waar te maken. Als wij in de uitvoering niet kunnen waarmaken wat wij afspreken dan daalt het vertrouwen in ons en daarmee onze mogelijkheden om te blijven werken aan de grote ambities van onze stad en regio.

Beleidsindicatoren

Bestuur en Ondersteuning Beleidsindicatoren

OVERHEAD
in % totale lasten

Kernthema Bestuurskracht

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

We onderhouden structureel en onafgebroken bestuurlijke en ambtelijke netwerken, en monitoren en signaleren externe geldstromen. We dragen voortdurend het verhaal van Heerlen uit en zorgen voor verbindingen tussen interne en externe ontwikkelingen. Daarnaast zien we het als onze uitdaging om met beperkte middelen de juiste dingen te doen, in relatie tot de met de stad en partners gemaakte afspraken.

We onderhouden en versterken onze lobbykracht richting Den Haag, Düsseldorf en Brussel, samen met onze regionale partners. Daarbij blijven we consequent in ons verhaal: koersvast, vastberaden en doen wat we zeggen. Samenwerking op Zuid-Limburgse schaal heeft enorme meerwaarde op het gebied van afstemming en lobby. Als het gaat om samenwerking, proberen we steeds vanuit ons eigen verhaal en onze eigen ambities en opgaven het juiste schaalniveau te vinden waarbinnen de samenwerking het meest effectief en efficiënt is. Impact en rendement is hierbij steeds de 'trigger'. Maar we willen ook ons verhaal op een meer zelfbewuste en positieve manier vertellen, en ook steeds meer laten zien welke aspecten van onze inspanningen tot mooie resultaten leiden.

Gemeenten, bedrijven en instellingen weten elkaar goed te vinden, mits we er steeds weer in slagen om de meerwaarde van deze samenwerking te duiden. Dit is cruciaal als we samen structuurversterkende ontwikkelingen gerealiseerd willen zien. Denk aan de campussen, de (internationale) treinverbindingen, de verduurzaming Chemelot en de Einstein telescoop. We blijven daarom onverminderd actief in het Zuid-Limburgs en Euregionaal netwerk.

Het is voor ons van fundamentele betekenis dat we profiteren van de grensligging, en samen met buurstad Aken inzetten op het stimuleren van concrete projecten op het gebied van mobiliteit, cultuur en digitalisering.

We denken er zelfs aan om samen met Brussel en Berlijn de mogelijkheden van een 'landsgrensoverschrijdend' format voor regionale ontwikkeling van de grensregio's te onderzoeken. Dat onderzoek moet erop gericht zijn om de agglomeratiekracht te vergroten en de grensbarrières te verkleinen. We proberen partners als kennisinstellingen en bedrijven aan beide kanten van de grens met elkaar te verbinden. Wat betreft mobiliteit is het doortrekken van de Intercity vanuit de Randstad via Eindhoven naar Aken nog steeds de hoogste prioriteit. Dit vraagt permanente lobbykracht van ons.

Ook volgen we netwerken als VNG en G40 actief, participeren ook hierin en zijn regelmatig in Den Haag en andere plaatsen waar we effectief in gesprek kunnen over onze kansen en uitdagingen. Doordat de burgemeester in het bestuur van de VNG zitting heeft, is de relatie daarmee bijzonder sterk.

We willen met onze partners een regionale kansen- of investeringsagenda ontwikkelen die primair gericht is op brede welvaart, waarbij naast de inhoud van de agenda ook de organisatie van de uitvoering centraal staat. Tegelijkertijd gaan we samen met het Rijk op zoek naar een langjarig partnerschap, inclusief financiële betrokkenheid voor een generatielange inhaalrace wat betreft kwetsbare focusgebieden in onze stad. Het recente onderzoek 'Elke regio telt' biedt hiervoor een heel goede basis. We beschouwen dit onderzoek als het aanknopingspunt om met het Rijk van gedachten te wisselen over versterking van ons economisch potentieel. De nieuwe Regiodeal biedt ons vanuit regionaal perspectief de mogelijkheid om nu al een basis te leggen voor de ambities en opgaven die we voor de stad hebben.

Door de blijvende intensieve focus op lobby en het smeden van allianties, geven recente belangrijke en substantiële subsidieaanvragen (o.a. Regiodeal, Volkshuisvestingsfonds) ons de mogelijkheid om de komende jaren extra investeringen te doen, en daarmee onze ambities in eerste aanleg al vorm te geven. Feit is dat dit nog lang niet genoeg is. Onze ambities en opgaven zijn immers veel groter. Daarom zullen we onze blik ook steeds nadrukkelijker op Europese fondsen gaan richten.

Communicatie helpt ons om de inwoners (en met inwoners bedoelen we ook ondernemers, maatschappelijke instellingen etc.) te betrekken bij het bouwen aan een sociale, duurzame, levendige en economisch vitale stad. Door de opgaven die we ons in het coalitieakkoord stellen als kader voor communicatie te laten dienen, zorgen we voor efficiënte, duidelijke informatie naar onze inwoners. Daarbij hanteren we een aantal kernwaarden:

- online én offline in gesprek blijven;
- helder en transparant communiceren: niet alleen over wát er besloten is maar ook waarom;
- samen met inwoners plannen ontwikkelen en openstaan voor ideeën. Juist hier raakt communicatie aan participatie;
- een partner en (snel) bereikbaar zijn voor onze inwoners.

De leidende principes hierbij zijn:

- flexibel zijn;
- proactief zijn in openbaarheid van informatie;
- duidelijk maken waar de gemeente voor staat: wat kan wel en wat kan niet;
- begrijpelijk communiceren met álle inwoners, ook diegene zonder digitale vaardigheden;
- weten wat er speelt in de stad zodat we kunnen anticiperen;
- strategisch aan de slag gaan met communicatie om zo meer aan de voorkant van beleidsprocessen te staan.

In 2024 vernieuwen we onze website. Deze bevindt zich op het snijvlak van dienstverlening en communicatie; we kiezen daarbij voor thema's die aansluiten bij de behoeften en belevingswereld van onze inwoners en bezoekers, maar ook die van bijv. het bedrijfsleven en instellingen.

Ook het unieke verhaal van Heerlen moet continu verteld worden. De Heerlense inwoners voelen zich weer trots op de stad en die trots willen we vergroten. De inwoners zijn immers zelf de beste ambassadeurs van de stad (en regio).

De transformatie van het centrum die op dit moment gaande is, heeft gezorgd voor een positief gevoel. Hierop wordt stadsmarketing verder uitgerold, waarbij Heerlen als innovatieve, creatieve stad met lef en daadkracht wordt neergezet. Als stad die genoeg lef heeft om na een tegenslag zich te herpakken. Een stad die nooit haar hand voor iets nieuws omdraait. Een stad met een familiair en warm karakter, zonder poespas. Met als doel meer bezoekers, inwoners, investeerders en studenten naar onze stad te trekken, maar ook op het netvlies te blijven in Den Haag, Brussel, de provincie en in Duitsland.

Stadsmarketing is een kwestie van een lange adem. Het doel is om Heerlen zowel lokaal, regionaal, nationaal en eureginaal de komende jaren beter op de kaart te zetten met een duidelijk profiel. Effectiviteit wordt bereikt door de stad langjarig in de markt te zetten. Dat gaat niet van vandaag op morgen. Op dit moment wordt er – met de huidige positieve basis van het centrum – een meerjarenplan ontwikkeld voor de stadsmarketing in Heerlen, waarbij de identiteit van de stad gebouwd wordt. De eerste campagne van deze meerjarenvisie start in 2024.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Onderzoeken Tripool;
- Convenant Aken Heerlen;
- Samenwerkingsovereenkomst Stedenband Amsterdam;
- Regiodeal Parkstad 2019;
- Strategische agenda Parkstad;
- NOVI (Nationale Omgevingsvisie) uitvoeringsprogramma;
- MAHHL (Maastricht Aken, Hasselt, Heerlen, Luik) jaarplan 2021;
- Strategische beleids- /ambitiedocumenten van andere kernthema's o.a.: Bidboek centrum;

- Uitvoeringsprogramma IBA (Internationale Bau Ausstellung);
- PALET (Parkstad Limburg Energietransitie);
- Economische samenwerking Zuid-Limburg (arbeidsmarkt).

Wat gaat dat kosten?

KT Bestuurskracht (Communicatie en regionale samenwerking)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-5.647	-5.290	-5.063	-5.119	-5.185	-5.274
Baten	1.148	0	0	0	0	0
Totaal	-4.500	-5.290	-5.063	-5.119	-5.185	-5.274

Bedragen x € 1.000

Kernthema Dienstverlening

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

De visie op dienstverlening 'Met oog voor de Heerlenaar' vormt de leidraad voor de verdere ontwikkeling van de gemeentelijke dienstverlening. Nu de digitale dienstverlening steeds meer de overhand krijgt, vinden we het belangrijk dat de mens centraal blijft staan. Goede bereikbaarheid, heldere en begrijpelijke taal en transparantie over onze wijze van werken vinden we essentieel. Voor 2024 (en volgende jaren) zijn twee ambities geformuleerd.

Goede en betrouwbare dienstverlening

- Duidelijkere servicenormen opstellen en deze delen met onze inwoners en ondernemers;
- Onderzoek doen naar tevredenheid van onze inwoners, om zo te bepalen in welke mate we nu al voldoen aan verwachtingen, en waar onze verbeterpunten liggen;
- Voorbereidingen treffen voor zaterdagopenstelling publieksbalies.
In 2025 start de pilot 'zaterdagopenstelling publieksbalies gemeentehuis'. Voorafgaand hieraan komt een onderzoek naar de wensen van de inwoners, ondernemers en medewerkers hierover. Ook brengen we mogelijke knelpunten in kaart. Wij zorgen voor goede oplossingen, zodat we in 2025 met de pilot kunnen starten.

Digitale dienstverlening

- Voor mensen die niet of wat minder digitaal vaardig zijn, blijven we altijd offline goede informatie en ondersteuning bieden. Maar door in te zetten op het gebruik van data en nieuwe technologieën spelen we in op de digitale behoefte van grote groepen Heerlenaren, maken we efficiëntieslagen, en wordt onze dienstverlening aan inwoners en ondernemers passender. Voorbeeld hiervan is een persoonlijke internetpagina waar inwoners de status van hun aanvragen kunnen inzien;
- Een belangrijke concrete stap richting betere digitale dienstverlening is een nieuwe website die gebruikersvriendelijker is en waarin inwoners en ondernemers snel en eenvoudig hun weg kunnen vinden. Uitgangspunten zijn onder meer: dienstverlenend (inwoners en ondernemers staan centraal, we denken van buiten naar binnen), toegankelijk (iedereen kan gebruik maken van de informatie en dienstverlening), betrouwbaar (de website voldoet aan de laatste wetgeving op het gebied van privacy, veiligheid en archivering) en efficiënt (de website draagt bij aan het ontlasten van telefonie en balie, en daardoor het verder verlagen van de wachttijden aan de telefoon).

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Verordening BRP 2014;
- Paspoortwet;
- Wet BRP;
- Regeling briefadres 2020;
- Kieswet;
- Wet Digitale Overheid;
- Wet Digitale toegankelijkheid;
- Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk verkeer;
- Omgevingswet.

Wat gaat dat kosten?

KT Dienstverlening

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-3.077	-3.291	-3.775	-3.838	-3.832	-3.826
Baten	1.575	1.558	1.943	1.854	1.854	1.854
Totaal	-1.501	-1.733	-1.832	-1.984	-1.978	-1.972

Bedragen x € 1.000

Kernthema Middelen en heffingen

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Binnen dit kernthema gaat het over het beschikbaar krijgen van voldoende middelen om de doelen en de daarbij horende maatschappelijke effecten, zoals beschreven in de diverse programma's, te realiseren en deze middelen vervolgens doelmatig te besteden.

Belangrijkste taken binnen dit kernthema zijn het:

- uitvoering geven aan de treasury-functie (onder andere financieringsinstrumenten en risicobeheersing);
- scheppen van kaders voor de heffing en -inning van lokale belastingen (zie paragraaf Lokale heffingen');
- beheer en de advisering rondom verworven aandelenkapitaal van de gemeente Heerlen en het jaarlijks te genereren dividend;
- verhogen van inkomende subsidies;
- beheer van en de advisering rondom het gemeentefonds (zie paragraaf Gemeentefonds).

Het kernthema Middelen en heffingen gaat over diverse onderwerpen. Deze onderwerpen worden verder uitgewerkt in de paragrafen. We kiezen er, in het kader van duidelijkheid en transparantie, voor om de onderwerpen in een keer geheel uit te werken in plaats van deze opgesplitst te beschrijven onder de programma's en een gedeelte onder de paragrafen.

Hieronder staan de onderwerpen met verwijzing naar de betreffende paragraaf.

Onderwerp	Paragraaf
Financiën (inclusief Planning & Control)	Financiering
Coördinatie deelnemingen	Verbonden partijen
Bedrijfsvoering	Bedrijfsvoering
Procesoptimalisatie	Bedrijfsvoering
Burgerzaken, belastingen en heffingen	Lokale heffingen
Gemeentefonds, dividenden	Algemene dekkingsmiddelen
Onderhoud kapitaalgoederen	Onderhoud kapitaalgoederen
Risicomanagement	Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Vastgoed, gronden en beheer	Grondbeleid
Grondexploitatie	Grondbeleid

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- financiële verordening 2018
- Nota Risico's en weerstandsvermogen 2012
- treasury statuut 2010
- Nota Reserves en voorzieningen 2018
- beleidsnota Lokale heffingen
- Nota Verbonden partijen 2017
- kaders voor het fonds Economische cultuurversterking
- legesverordening 2022

Wat gaat dat kosten?

KT Middelen en heffingen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-64.665	-65.348	-76.842	-82.644	-87.133	-88.960
Baten	361.887	344.079	374.781	385.000	370.622	374.543
Totaal	297.221	278.731	297.938	302.355	283.490	285.583

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Basisvoorzieningen Parkstad-IT	1.373	1.373	1.873	1.873
Meubilair t.b.v. thuiswerkplekken	980			
Totaal	2.353	1.373	1.873	1.873

Bedragen x € 1.000

2.1.1 Programma Veiligheid

Portefeuillehouder: Roel Wever

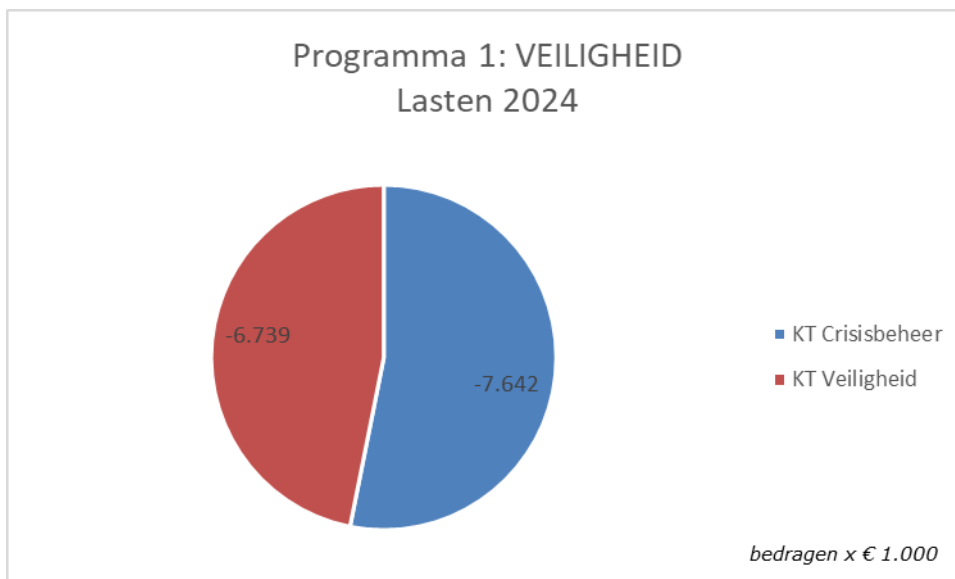
Wat willen we bereiken?

Het is onze ambitie te zorgen voor veilige en leefbare wijken. Daarin is geen plek voor ernstige overlast en (ondermijnende) criminaliteit. De landelijke programma's en financieringsimpulsen waarin veiligheid een belangrijke plek heeft, zoals het Nationaal Programma Heerlen-Noord, Regiodeal en Preventie met Gezag, gaan ons helpen verschillen tussen Heerlen-Noord en Heerlen-Zuid te verkleinen en de veiligheid in Heerlen op het niveau van het Nederlands gemiddelde te brengen. Die opgave is extra uitdagend vanwege de beperkte politiecapaciteit. De bezetting van de politieformatie in Heerlen is namelijk al jaren structureel te laag. Daar komt bij dat het aantal fte's in formatie per 2024 tot en met 2027 afneemt, vanwege een herverdeling van capaciteit in Limburg. Om toch goed aan de veiligheidsopgave te werken is een structurele en toekomstbestendige investering in veiligheid nodig, met nadrukkelijk meer oog voor preventie. Dat willen we doen met in de wijk verankerde aanpakken en netwerken, innovatieve interventies en effectieve samenwerkingsverbanden. De uitwerking hiervan komt in 2024 terug in de nieuwe Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid.

Bij onze ambitie hoort dat Heerlenaren zoveel als mogelijk beschermd zijn tegen risico's bij rampen of crises. Deze situaties proberen we te voorkomen, te bestrijden en zo nodig te herstellen. Daarbij zetten we in op participatie, zelfredzaamheid en veerkracht. Voor de voorbereiding op toekomstige en langdurige crises gaan we voor versterking van het fundament van de veiligheidsregio en de gemeentelijke crisisbeheersing.

De afgelopen jaren hebben ons geleerd dat het loont in te zetten op preventie. De Aanpak Sociaal Veilig is onze basisstructuur binnen het domein zorg en veiligheid in de wijk. Daarnaast is een investering in een preventieve aanpak van ondermijnende criminaliteit nodig om het probleem bij de wortels aan te pakken. De aanpak is complex en vraagt structurele aandacht met inzet op bewustwording en een bestuursrechtelijke aanpak. Met de Parkstadgemeenten zijn de krachten gebundeld en deze samenwerking wordt steeds concreter met de start van een regionaal interventieteam in 2024.

Wat mag dat kosten?

Programma 1 - Veiligheid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-14.341	-16.635	-14.381	-14.896	-14.826	-15.162
Baten	123	1.104	26	26	26	26
Totaal saldo van baten en lasten	-14.217	-15.531	-14.355	-14.870	-14.800	-15.136
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.284	1.489	0	0	0	0
Resultaat	-12.934	-14.042	-14.355	-14.870	-14.800	-15.136

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Crisisbeheer	-7.166	-7.182	-7.642	-7.793	-8.027	-8.260
Veiligheid	-7.051	-8.349	-6.713	-7.076	-6.773	-6.876
Bestemming	1.284	1.489	0	0	0	0
Totaal	-12.934	-14.042	-14.355	-14.870	-14.800	-15.136

Bedragen x € 1.000

Risico's?

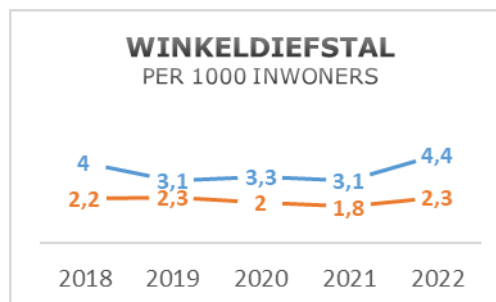
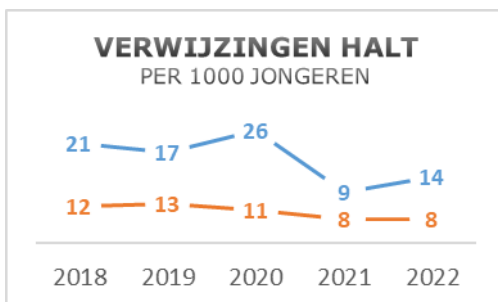
- Onverwachte gebeurtenissen, lokaal of elders, die van invloed zijn op de veiligheid in Heerlen of het veiligheidsgevoel van burgers.
- Capaciteit veiligheidspartners staat onder druk (politie, brandweer, OM).
- Toenemende polarisatie.
- Geopolitieke onzekerheden wereldwijd.
- Gevolgen oorlog Oekraïne – Rusland.
- Gevolgen opvangcrisis asielzoekers.

Beleidsindicatoren

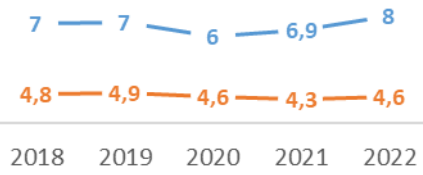
Veiligheid

Beleidsindicatoren

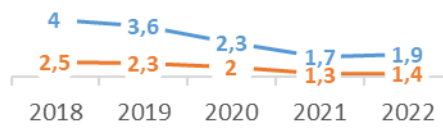
NL Heerlen

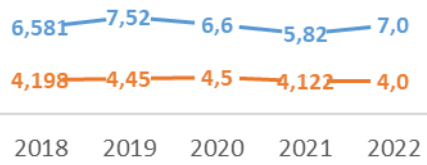
GEWELDSMISDRIJVEN PER 1000 INWONERS

DIEFSTALLEN UIT WONING PER 1000 INWONERS

VERNIELINGEN PER 1000 INWONERS

Kernthema Crisisbeheer

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Veiligheidsregio Zuid-Limburg

Crises worden steeds vaker gekenmerkt door een complex, bovenregionaal karakter met een veelheid aan actoren en kans op maatschappelijke ontwrichting. De Covid-pandemie en de wateroverlast in juli 2021 zijn daar voorbeelden van, maar ook met langdurige droogteperiodes en de uitval van (digitale) systemen houden we rekening. Dat doen we samen in de Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL). Daar is de voorbereiding op incidenten en de coördinatie bij rampen en crises belegd. Hierin blijven we investeren.

Binnen de VRZL staan we voor een adequate voorbereiding op en coördinatie van crisisbeheersing en rampenbestrijding binnen het gebied Zuid-Limburg en met betrekking tot bijstandaanvragen van omliggende regio's, ook in het buitenland (Euregio Maas-Rijn Incident Control and Crisis Management). In lijn met de contourennota voor de wijziging van de Wet veiligheidsregio's 2024 zetten we stappen om crisisbeheersing als vak binnen de veiligheidsregio toekomstgericht te professionaliseren. Dat betekent dat we verder werken aan: preparatie op en waarborgen bij langdurige crises, (langdurig) bemensen en ondersteunen van crisisteams, interregionale en Rijk-regio samenwerking, risico- en crisiscommunicatie en versteviging van de informatiepositie. Op basis van landelijke afspraken ontvangt de VRZL hiervoor structureel extra middelen in de brede doeluitkering rampenbestrijding (BDUR).

Versterking (gemeentelijke) crisisbeheersing

Naast incidenten van de (gemeentelijke) crisisorganisatie met relatief kleine inzetten, zoals woningbranden, gaslucht en dumpingen van (drugs)afval, gaat het steeds vaker om langdurige inzet. Dat komt door landelijke opschaling, signalen over (dreigende) maatschappelijke onrust en bijzonderheden die de veiligheid van de omgeving of (dienstverlening van) de gemeentelijke organisatie (kunnen) verstoren.

Daarbij komen de nodige maatschappelijke uitdagingen, zoals een afnemende (risico)acceptatie, toenemende mobiliteit en de impact van incidenten op leefbaarheid en milieu. Voor ons betekent dat een nog intensievere integrale samenwerking binnen de veiligheidsketen, waarin we diverse taken en rollen hebben. De nadruk leggen we hierbij op een risicogerichte benadering, zoals beschreven in het Meerjarig Bestuurlijk Programma. Daarom gaan we in lijn met de landelijke ambities van het Rijk en het Veiligheidsberaad de (gemeentelijke) crisisbeheersing verstevigen. We zorgen ervoor dat we:

- onze grootschalige risico's kennen en monitoren;
- het advies van partners (o.a. de VRZL) in de voorbereiding op crises en rampen en bij het signaleren van veiligheidsvraagstukken als essentieel onderdeel blijven beschouwen;
- als onderdeel van de VRZL blijven bijdragen aan adequate hulp- en dienstverlening (bevolkingszorg, inclusief crisiscommunicatie);
- wendbaar zijn en risico's kunnen beheersen op basis van een gezamenlijke voorbereiding;
- onze inwoners bij (het voorkomen van) crises zoveel mogelijk van dienst (kunnen) blijven.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Samen Veilig – Meerjarenbeleidsplan Veiligheidsregio Zuid-Limburg 2024-2027.
- Regionaal crisisplan 2020-2023 Veiligheidsregio Zuid-Limburg.
- VTH-Beleid Omgevingsrecht 2023-2026 (Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving Omgevingsrecht).

Wat gaat dat kosten?

KT Crisisbeheer

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-7.271	-7.182	-7.642	-7.793	-8.027	-8.260
Baten	105	0	0	0	0	0
Totaal	-7.166	-7.182	-7.642	-7.793	-8.027	-8.260

Bedragen x € 1.000

Kernthema Veiligheid

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid 2023-2026

Minimaal één keer per vier jaar stelt de gemeenteraad een veiligheidsbeleid vast. Begin 2024 is de start voorzien van de uitvoering van de nieuwe Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid. Daarin staat de uitwerking van belangrijke prioriteiten en innovatieve interventies voor de komende jaren die – afhankelijk van financiering – ons helpen om met preventie meer aan de voorkant van problematiek te komen. Het integrale veiligheidsbeleid wordt in december 2023 aan de raad voorgelegd.

Borging en uitrol Aanpak sociaal veilig

De 'Aanpak sociaal veilig' is een integrale persoons- en gebiedsgerichte aanpak waarbij de gemeente, politie, Standby, JENS, het Veiligheidshuis Parkstad en woningcorporaties intensief samenwerken. Deze werkwijze is gebaseerd op de methodiek Operatie Hartslag. De kern van de aanpak is om vanuit een integrale benadering van problematiek met verschillende beleidsvelden (leefbaarheid, veiligheid, wonen, zorg) tot duurzame oplossingen te komen. Hierbij wordt een sterke verbinding gemaakt tussen zorg en veiligheid en preventie en repressie. In de begroting van 2023 is de inzet van deze aanpak voor de drie focuswijken Vrieheide, GMS en Kasteelbuurt/Hoofdstraat-West Hoensbroek structureel geworden. Voor 2024 hebben we de ambitie om deze intensieve aanpak uit te rollen over alle wijken in Heerlen-Noord en uiteindelijk voor heel Heerlen. Hiervoor zijn tijdelijke middelen beschikbaar gesteld tot 1 juni 2024 bij besluitvorming over de jaarrekening 2022. Bij toekenning vanuit de Regiodeal wordt de uitrol in 2024 en 2025 met Regiodeal-middelen bekostigd. Maar indien na 2024 onze middelen niet structureel worden gemaakt of de toekenning vanuit de Regiodeal tegenvalt, dan komt de aanpak in de aanvullende buurten in Heerlen-Noord te vervallen en is uitrol van deze succesvolle methodiek over heel Heerlen niet mogelijk.

Project CITICISS

Sinds 2023 leidt Heerlen het Europese CITICISS-project. Daarbij werken we met een nieuwe aanpak via de zogenaamde doorbraakmethode om dertig tot veertig gezinnen met meervoudige problematiek te helpen. Het doel van CITICISS is om het beleid van de stad ten aanzien van kwetsbare doelgroepen te verbeteren. In het project delen we ervaringen en kennis met onze Europese partnersteden. De aanpak is een verdieping en toevoeging aan de reeds bestaande aanpak Sociaal Veilig. In 2024 gaan we aan de slag met de hulp aan de eerste tien gezinnen.

Preventie met gezag

Om te voorkomen dat jongeren en jongvolwassenen in de (georganiseerde en ondermijnende) criminaliteit belanden of daar verder in afglijden, wil het Rijk jongeren in kwetsbare wijken meer perspectief en veerkracht bieden. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft ervoor gekozen om fors en langdurig in te zetten op de preventieve aanpak van jeugdcriminaliteit. Hiervoor zijn landelijk 28 gebieden aangewezen, waaronder Heerlen-Noord. Na de start in 2023 gaan we in 2024 verder met uitvoering geven aan het opgestelde plan van aanpak. Begin 2024 starten we met het werkproces 'Integrale Jeugd Aanpak Parkstad'. Daarmee krijgen we voor heel Parkstad zicht op problematische jongeren, bieden hulp en zorgen waar nodig voor een aanpak. Ook versterken we het jongerenwerk bij JENS om jongeren met problemen tijdig te signaleren. We blijven samen met de Open Universiteit onderzoek doen om meer te weten te komen over de problematiek, geven prioriteit aan veiligheid op en rondom scholen, verstevigen goede bestaande interventies en voegen nieuwe interventies toe.

Veiligheidscentrum Heerlen-Noord

Het voornemen is om het voormalige politiebureau in Hoensbroek begin 2025 te openen als veiligheidscentrum. Zorg- en veiligheidspartners (politie, Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad, Openbaar Ministerie, reclassering, Het Huis van het Recht, etc.) gaan samen onder één dak

om de integrale samenwerking tussen elkaar te versterken en de zichtbaarheid in de wijk te vergroten. Ook is het een plek waar inwoners en ondernemers terecht kunnen met vragen. Nu financiering is toegekend, is in 2024 de verbouwing en verduurzaming van het gebouw voorzien. Ook maken we afspraken met de zorg- en veiligheidspartners over de invulling van het veiligheidscentrum.

Informatieknooppunt Heerlen

Het Informatieknooppunt Leefbaarheid en Veiligheid ontwikkelen we in 2024 verder door. In 2024 willen we werken volgens een visie op de informatiepositie binnen leefbaarheid en veiligheid. Op basis van deze visie worden keuzes gemaakt die het data-ondersteund integraal werken versterken, zoals onder andere de selectie en aanschaf van een noodzakelijk registratie- en analyse-systeem. Uiteindelijk is aanschaf van behulpzame hard- en software nodig om met data onze informatiepositie beter te maken en controlecapaciteit effectiever en efficiënter in te zetten. In Parkstad-verband is gekozen voor een regionaal informatie-knooppunt dat op dezelfde leest geschoeid wordt als het Informatieknooppunt Leefbaarheid en Veiligheid in Heerlen.

Interventieteam

De leefbaarheid en veiligheid in Heerlen staan zwaar onder druk. We zien een toename van overlast, zware sociale problematiek, criminaliteit en ondermijning. Om dit aan te pakken is het Interventieteam in het najaar van 2022 gestart. Aan het team wordt nog steeds volop gebouwd en het krijgt steeds meer vorm. Het team is een integraal geheel van regisseurs sociale veiligheid, juristen, analisten en boa's, die samen integrale controles uitvoeren. Met bestuursrechtelijke maatregelen (waarschuwingen, dwangsommen, sluitingen, etc.) treden zij op tegen illegale prostitutie, overlast door arbeidsmigranten en kamerverhuur, handel en productie van verboden middelen en niet naleving van wet- en regelgeving bij horeca-bedrijven.

Uitvoeringsplan Aanpak Ondermijnende Criminaliteit 2024-2026

De doelstellingen aanpak ondermijnende criminaliteit uit de Kadernota Leefbaarheid en Veiligheid worden in 2024 uitgewerkt in een tweejaarlijks uitvoeringsprogramma. Preventie en verstoren van criminele activiteiten zijn daarvoor de hoekstenen. In dit programma worden – soms afhankelijk van financiering – concrete deelprojecten en actielijnen uitgewerkt, die ons helpen Heerlen minder aantrekkelijk te maken voor criminelen. Vastgoed heeft hierin een spilfunctie. Criminelen hebben voor hun activiteiten vrijwel altijd vastgoed nodig. Door crimineel misbruik van vastgoed tegen te gaan worden criminele netwerken en geleghedenstructuren verstoord. Hierbij werken we samen binnen de regio Parkstad, RIEC Limburg en zoeken we verbindingen met vergelijkbare steden.

Interne en externe bewustwording ondermijning

Ambtenaren worden doorlopend getraind op het herkennen van ondermijnende criminaliteit. Met voorlichting worden inwoners en ondernemers bewust gemaakt van het herkennen van signalen en de mogelijkheid om deze (anoniem) te melden. Er wordt stevig ingezet op het verbinding maken met private partijen, om samen op te trekken in het terugdringen van criminaliteit. De aanpak van ondermijnende criminaliteit door de gemeente is in toenemende mate meer preventief dan repressief van aard. Hiermee wordt aan de wortel van het probleem gewerkt en minder aan symptoombestrijding.

Inzetten bestuursrechtelijke maatregelen

Het bestuursrecht is een krachtig middel om als herstelsanctie ingezet te worden tegen verstoringen van de openbare orde en veiligheid. Zo worden drugspannen en illegale seksinrichtingen gesloten en ontvangen overlastgevers een gebiedsverbod. Bestuursrecht wordt ook ingezet bij overtredingen die vallen onder het Omgevingsrecht, bijvoorbeeld: bouwen zonder vergunning, bedrijfsactiviteiten in strijd met de verleende vergunning en het uitvoeren van graafwerkzaamheden zonder afdoende onderzoek.

Het bestuursrecht is geen vervanging van strafrecht maar een aanvullend instrument in de aanpak van georganiseerde criminaliteit. De mogelijkheden uit het bestuursrecht blijven

maximaal en waar nodig grensverleggend benut worden. Nieuwe wettelijke mogelijkheden worden omarmd en benut. Bijbehorend beleid wordt doorlopend actueel gehouden.

Informatieknoppunt (RIK-P) en Interventieteam Parkstad

We dragen met menskracht en middelen bij aan het RIK-P en Interventieteam Parkstad. Deze worden in 2024 operationeel en werken voor en met alle Parkstad-gemeenten. Het informatieknoppunt en interventieteam werken op regionaal niveau aan de thematische aanpak van ondermijnende criminaliteit en doen dat in samenhang met de bestaande lokale aanpakken, de lokale interventieteams en het RIEC Limburg. Vanuit de Regiodeal zijn hiervoor eveneens middelen beschikbaar gekomen.

Wet Bibob

De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) is een preventief bestuursrechtelijk instrument. Hiermee kan worden voorkomen dat gemeentelijke besluiten, subsidies, vastgoedtransacties en/of aanbestedingen misbruikt worden door criminelen. In 2023 is het beleid aangescherpt en in 2024 zijn daardoor meer mogelijkheden te benutten om criminaliteit en overlast te voorkomen. Het nieuwe uitgangspunt is dat gezocht wordt naar de aanwezigheid van indicatoren die kunnen wijzen op misbruik van de beschikking, overheidsopdracht of vastgoedtransactie. Ook onderzoeken we de toepassing van Bibob met een gebiedsgerichte of branchegerichte vergunningplicht op plekken (winkelgebieden, kamerverhuur, etc.) waar signalen zijn dat legitieme structuren worden vermengt met criminaliteit.

Aanpak mensenhandel/illegale prostitutie

Bij de aanpak van mensenhandel zoals (seksuele) uitbuiting speelt de gemeente een belangrijke rol. In samenwerking met politie, OM, Belastingdienst, marechaussee en Leger des Heils werpen we barrières op om uitbuiting voor criminelen moeilijker te maken, waarschuwen we mogelijke slachtoffers en bieden we slachtoffers nazorg. Hiermee geven we uitvoering aan het Zuid-Limburgse beleid en het project 1863. We voeren daartoe integrale controles uit die gericht zijn op het signaleren, voorkomen en beëindigen van illegale prostitutie. Ook controleren we de legale seksinrichtingen. In 2024 gaan we werken met het gewijzigde sanctiebeleid om een nog krachtiger signaal tegen mensenhandel af te geven.

Huiselijk geweld

We zetten de aanpak van huiselijk geweld verder voort en verbeteren deze waar nodig. Hierbij voeren we de Wet tijdelijk Huisverbod verder uit met een aanpak op maat voor zowel daders als slachtoffers. We zetten hier op in met Veilig thuis, Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad en Alcander.

Demonstraties

Demonstreren is een grondwettelijk recht en een groot goed in onze democratische samenleving. We faciliteren demonstraties zoveel als mogelijk zonder daarbij de openbare orde en veiligheid van derden uit het oog te verliezen. Om organisatoren van demonstraties nog beter van dienst te zijn verbeteren we de interne processen.

Aanpak (woon)overlast

In 2024 continueren we de aanpak van ernstige en aanhoudende woon-, geluid-, drugs- en jeugdoverlast. Hiervoor benutten we alle wettelijke mogelijkheden waaronder de nieuwe Wet goed verhuurderschap.

Experiment gesloten coffeeshopketen

Naar verwachting start in het voorjaar van 2024 in alle aangesloten gemeenten het Experiment gesloten coffeeshop. Na de start van het Experiment mag in Heerlen niet meer aan niet-ingezetenen softdrugs verkocht worden. Naar verwachting gaat dit leiden tot een tijdelijke toename van illegale straathandel. Hier bereiden we ons samen met de politie op voor om dit te voorkomen en waar nodig snel de kop in te drukken. Het Softdrugsbeleid Heerlen wordt in 2024 geactualiseerd om aan te sluiten bij de nieuwe wetgeving.

Evenementen

Per evenement wordt in overleg met organisatoren en hulpdiensten de nodige veiligheidsmaatregelen getroffen. De verantwoordelijkheid voor een veilig verloop van het evenement ligt primair bij de organisator. Geprioriteerde evenementen worden na afloop altijd geëvalueerd. Worden gedurende het evenement overtredingen van de voorschriften geconstateerd, dan wordt conform het nieuwe evenementensanctiebeleid opgetreden.

Buurtbemiddeling

In het kader van het Nationaal Programma Heerlen-Noord hebben woningcorporaties en gemeente Heerlen samen uitgesproken aan de slag te gaan met de bewezen interventie buurtbemiddeling. Met dit instrument wordt eenvoudige, beginnende sociale overlast vroegtijdig gesignaleerd en aangepakt. Daarmee kan escalatie vaak worden voorkomen. In 2024 vindt de verdere implementatie van buurtbemiddeling plaats in alle buurten in de gemeente Heerlen.

Cybercrime

Criminelen gebruiken steeds vaker digitale middelen om klassieke vormen van criminaliteit te plegen. De risico's van cyberaanvallen nemen elk jaar fors toe. Ondanks het toenemend aantal cyberaanvallen lijken veel burgers en bedrijven digitale risico's te onderschatten. Daardoor vormen ze een gemakkelijk doelwit. In 2024 gaan we verder met onze ambitie om de bewustwording en weerbaarheid omtrent digitale criminaliteit van burgers, bedrijven en onze gemeentelijke organisatie te verhogen. Dit doen we onder andere met preventieve interventies zoals Hackshield en de helpdesk Digitaal Veilig Limburg.

Radicalisering

Ook in 2024 blijft dit thema onverminderd onze aandacht houden. De samenleving verandert continue en dat kan van invloed zijn op de ontwikkelingen en sentimenten in onze stad. Vanuit dit thema is daar oog voor en het (landelijk) opleidingsaanbod wordt er op afgestemd. Dit maakt dat ook in 2024 professionals worden voorzien van een actueel trainingsaanbod. Verder blijven we participeren in verschillende overlegstructuren die plaatsvinden op provinciaal en lokaal niveau en zoeken we daar de expertise en samenwerking op wanneer personen geradicaliseerd zijn.

Digitaal Opkopersregister (DOR)

Door middel van een online database dienen opkopers van gebruikte en ongeregelde goederen hun aangekochte goederen te registreren ter voorkoming van heling. Momenteel zijn er in Heerlen ongeveer 40 opkopers in beeld, waaronder belwinkels, antiekwinkels, juweliers, tweedehandszaken en fietsverkopers. Waar nodig treden we handhavend op om heling en ondermijning tegen te gaan.

Verdere ontwikkeling team Toezicht & Handhaving

In het regionaal beleidsplan politie 2024 – 2027, waartegen we beroep hebben aangetekend, zet de politie een stap terug, waardoor boa's waar mogelijk een stap vooruit zetten. In 2023 hebben we het aantal boa's uitgebreid. Hierdoor is hun zichtbaarheid vergroot. Door de roosters van toezichthouders en handhavers kritisch tegen het licht te houden gaan we de zichtbaarheid optimaliseren. In dit licht is ook het bike-team nieuw leven ingeblazen.

Ook gaan we het loopbaanperspectief voor onze medewerkers verder vorm geven. Hiervoor heeft de OR inmiddels groen licht gegeven. Tevens blijven we zorgen voor een goede uitrusting (o.a. beschermingsmiddelen) van onze medewerkers. Ook blijven we mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt de mogelijkheid bieden om hun boa-getuigschrift te halen en ervaring op te doen in de werkzaamheden van een toezichthouder of boa.

Verder blijven we de komende tijd ook het handhaven middels ANPR-camera's (verkeer dat het centrum inrijdt zonder ontheffing/vergunning) verfijnen en monitoren. In 2024 komt er vanwege een vervangingsopgave van de camera's voor de centra van Heerlen en Hoensbroek een aanbesteding, waarbij we oog hebben voor nieuwe technieken en professionalisering. Ook gaan we door met het toekomstbestendig houden van onze

cameratoezichtsruimte, meldkamer en ons portofonie-netwerk. Hierbij kijken we ook nadrukkelijk naar het vervullen van een eventuele centrumfunctie voor omliggende gemeenten en cameratoezicht op bedrijventerreinen.

Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht

We geven uitvoering aan het VTH-Beleid Omgevingsrecht 2023-2026. Voor het beleidsthema Bouw/RO zetten we tijdens de beleidsperiode met name in op constructieve en brandveiligheid. Op basis van het coalitieakkoord geven we aandacht aan monumentale panden en controleren we scholen op veiligheid en ventilatie. Voor het beleidsthema Milieu zetten we in op het 'in control' komen voor met name de 'onderkant' van het bedrijvenbestand. Daarmee brengen we kleinere inrichtingen in beeld hetgeen van belang is bij het tegengaan van ondermijning en ongewenste bedrijfsactiviteiten. Toezicht op bodemwerkzaamheden (basistaak) wordt door de RUD-ZL uitgevoerd conform het Uniform Uitvoerings en Handhavingsbeleid. Als gemeente zetten we in op brede advisering richting interne en externe partijen waarbij we verbreden van 'bodem' naar 'bodem en ondergrond'.

We houden toezicht zodat evenementen zowel voor organisatoren, bezoekers als de omgeving prettig verlopen. Daarbij hebben veiligheidsaspecten en geluid onze primaire aandacht. Voor de horeca controleren we op inrichtingeisen en maatwerkvoorschriften. Ook dit is gericht op het mogelijk maken van bedrijfsactiviteiten zonder dat dit ten koste gaat van de veiligheid van bezoekers

en het leefklimaat van de omgeving. We beschrijven op welke wijze we juridische handhaving inzetten om overtredingen te beëindigen. Hierbij voeren we liever het goede gesprek, maar als het nodig is schrijven we een strenge brief waarin we heel duidelijk zijn over wat we van de overtreder verwachten. Vanwege de toename in de laatste jaren krijgt het ontvangen en afhandelen van meldingen een eigen plek in het beleid. We geven aan wat de melder van ons mag verwachten maar zijn ook heel duidelijk wanneer we niets voor de melder kunnen betekenen. Daarbij wijzen we de melder altijd in de richting van oplossingen en organisaties die wel een bijdrage kunnen leveren.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- algemene plaatselijke verordening (APV);
- kadernota Leefbaarheid en Veiligheid 2021 – 2022;
- evenementenbeleid facilitering en locaties;
- Damoclesbeleid Heerlen 2019;
- verordening bestuurlijke boete handhaving overlast in de openbare ruimte 2021;
- vaste gedragslijn dwangsommen straathandel drugs en meevoeren inbrekerswerktuigen;
- horecasanctiebeleid;
- beleidsregels beoordeling norm slecht levensgedrag;
- beleidsregels verdeling exploitatievergunningen coffeeshops Heerlen;
- softdrugsbeleid Heerlen;
- handhavingsbeleid Digitaal Opkopers Register Heerlen 2019;
- seksinrichtingenbeleid;
- BIBOB-beleid;
- VTH-Beleid Omgevingsrecht 2023-2026, Alcoholwet en APV met betrekking tot Wet op de kansspelen en terrasvergunning).

Wat gaat dat kosten?

KT Veiligheid	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-7.069	-9.453	-6.739	-7.102	-6.799	-6.902
Baten	18	1.104	26	26	26	26
Totaal	-7.051	-8.349	-6.713	-7.076	-6.773	-6.876

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Veiligheidscentrum Heerlen-Noord	2.257			
Migratie camerasysteem handhaving	565			
Totaal	2.822	0	0	0

Bedragen x € 1.000

2.1.2 Programma Verkeer en vervoer

Portefeuillehouder: Marco Peters

Wat willen we bereiken?

Binnen het programma Verkeer en vervoer zetten we deze MBP-periode in op het optimaliseren van de multimodale bereikbaarheid en het verbeteren van de verkeersveiligheid. Hieronder vallen onder andere het verbeteren van de fietsinfrastructuur en -voorzieningen, het optimaliseren van het openbaar vervoer en het verkeersveilig inrichten van onze infrastructuur.

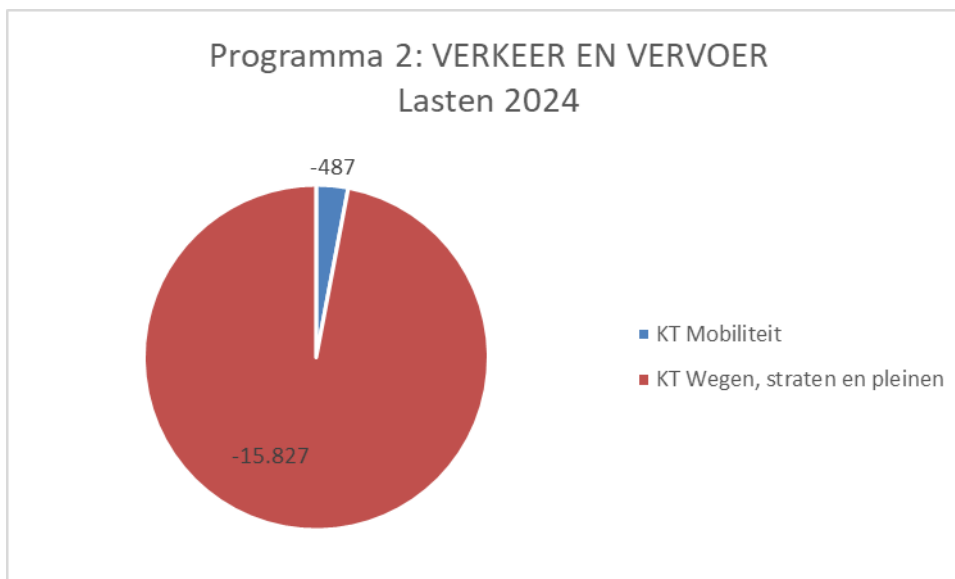
Aanvullend hierop zetten we in op het stimuleren van duurzame vervoerswijzen. Hiermee bevorderen we tevens de leefbaarheid en gezondheid.

De programmadoelen voor de komende periode zijn:

1. De vervoerswijzekeuze van inwoners en bezoekers van Heerlen verschuiven van 'vervuilend' naar 'duurzaam en gezond'.
2. Streven naar 0 ernstige verkeerslachtoffers per jaar.

We geven invulling aan de Visie Waardevolle Buitenruimte bij het onderhoud en bij de herstructurering van de openbare ruimte met als doel een leefbare en toekomstige buitenruimte te creëren in buurten en wijken. In 2024 en de komende jaren gaat 'grijs' dan ook steeds meer plaatsmaken voor groen, zoals beschreven in het coalitieakkoord. We pakken tegelijkertijd andere zaken aan die van invloed zijn op de leefbaarheid. Denk bijvoorbeeld aan het herinrichten van wegen, zodat deze minder uitnodigen tot te hard rijden. Tegelijkertijd geven we ruim baan aan voetgangers en fietsers en planten we meer bomen langs belangrijke loop- en fietsroutes. Hierdoor worden ze aantrekkelijker in gebruik, waardoor we verwachten dat beweging gestimuleerd wordt (gezondheid). Daarnaast bieden de bomen schaduw op extreem warme zomerdagen, zodat we hittestress verminderen. Ook biedt het herinrichten van wegen kansen om wateroverlast te verminderen als gevolg van langdurige en meer intensieve regenval door klimaatverandering. Hiermee dragen we niet alleen zorg voor de leefbaarheid in onze buurten en wijken voor nu, maar kunnen we het welzijn van bewoners ook beter beschermen in de toekomst.

Wat mag dat kosten?

Programma 2 - Verkeer en vervoer

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-12.913	-14.719	-16.314	-16.830	-17.401	-17.444
Baten	2.397	1.442	1.717	1.460	1.460	1.460
Totaal saldo van baten en lasten	-10.517	-13.277	-14.597	-15.369	-15.941	-15.984
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Resultaat	-10.517	-13.277	-14.597	-15.369	-15.941	-15.984

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Mobiliteit	-368	-505	-487	-478	-475	-473
Wegen, straten en pleinen	-10.149	-12.772	-14.110	-14.891	-15.466	-15.511
Bestemming	0	0	0	0	0	0
Totaal	-10.517	-13.277	-14.597	-15.369	-15.941	-15.984

Bedragen x € 1.000

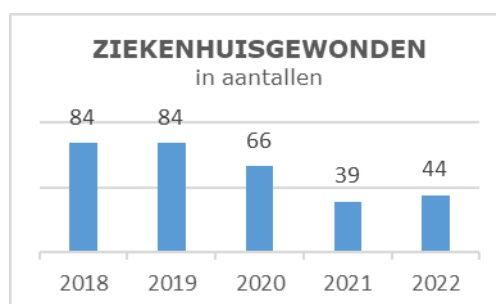
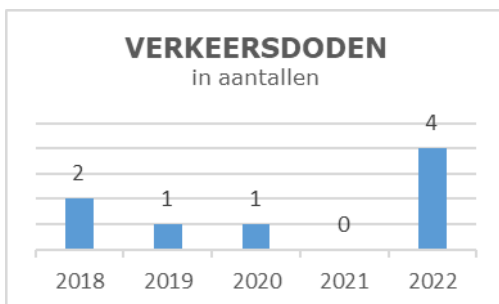
Risico's?

- De registratiegraad van de verkeersongevallen is de laatste jaren aanmerkelijk verbeterd. Toch is het niet altijd mogelijk om een goede vergelijking te maken met voorgaande jaren. Een onderschatting van het verkeersveiligheidsbeeld kan hierdoor optreden.

Beleidsindicatoren

Verkeer en Vervoer

Beleidsindicatoren

Kernthema Mobiliteit

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Een veilige multimodale bereikbaarheid is randvoorwaardelijk voor de ontwikkeling van onze sociale, duurzame, levendige en economisch vitale stad. Binnen het kernthema mobiliteit ligt de nadruk dan ook op het borgen en verbeteren van de verkeersveiligheid en het optimaliseren van onze duurzame netwerken: openbaar vervoer en fiets. We doen dit op basis van onze mobiliteitsvisie 'Heerlen in beweging'.

In 2024 zetten we onze huidige werkwijze met adaptieve jaarplannen voort. Om onze programmadoelen te kunnen realiseren zetten we in het jaarplan 2024 in op de volgende beleidslijnen:

Bewustwording en gebruik: Het online Mobiliteitsplatform vormt de drager van de aanpak om de bewustwording ten aanzien van gezonde en duurzame mobiliteit onder inwoners en bezoekers van Heerlen te vergroten. In 2024 zetten we in op een verdere groei van het aantal leden. Daarnaast wordt de regionale samenwerking met Zuid-Limburg Bereikbaar vanuit de Mobiliteitsagenda Zuid-Limburg voortgezet in de vorm van de uitvoering van de gebiedsopgave Smart Mobility en nemen we deel aan de City Deal Fiets.

Verkeersveiligheid: Op basis van de risicoanalyse vanuit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 (SPV 2030), wordt verder gewerkt aan het veiliger inrichten van de infrastructuur. In het kader van de 'Regeling stimulering Verkeersveiligheidsmaatregelen investeringsimpuls SPV 2e tranche' zijn er een 5-tal projecten benoemd die met een rijksbijdrage worden uitgevoerd. In 2024 wordt hiervan onder andere de Kasteel Hoensbroeklaan opgepakt.

In 2024 stellen we een nieuwe 'Uitvoeringsagenda verkeersveiligheid' op, waarin ook de onderdelen 'handhaving' en 'educatie' worden opgenomen. Hierbij zoeken we nadrukkelijk naar regionale samenwerking. Op basis van deze agenda wordt tevens de aanpak van urgente knelpunten op 30 km/h wegen voortgezet. De agenda dient tevens als voorbereiding voor de onderbouwing en aanvraag voor een volgende tranche van de investeringsimpuls SPV.

Op basis van het in 2023 opgestelde adviesnetwerk '30 km/h tenzij' bereiden we een voorstel voor de actualisatie van onze wegcategorysering voor.

De verkeersveiligheidsaanpak rondom basisscholen wordt uitgevoerd met behulp van het project TrapStepStap Challenge. Naast activiteiten rond de school die gericht zijn op gedragsverandering voeren we ook aanpassingen in de openbare ruimte uit. Deze aanpassingen hebben betrekking op het wegnemen van verkeersknelpunten en op het uniform inrichten van de omgeving (schoolzone). We gaan in 2024 aan de slag met een 4-tal scholen. Bij het voortgezet onderwijs leggen we de focus op het verbeteren van school-thuisroutes.

Samen met het CVOM gaan we zoeken naar aanvullende geschikte locaties voor de mobiele flitspaal (flexflitser).

Leefbaarheid: Op basis van de periodieke evaluatie van de parkeersituatie in het centrum van Heerlen, werken we het onderdeel tariefdifferentiatie verder uit. In 2024 wordt op basis van het ingevoerde digitale bewonersparkeren gewerkt aan verder maatwerk binnen de gereguleerde woonwijken.

Duurzame netwerken: In samenwerking met de provincie Limburg en Arriva blijven we inzetten op een toekomstbestendig, betrouwbaar en aantrekkelijk OV systeem. We richten ons daarbij op de hele reis, inclusief voor- en natransport. Ook de lobby voor de IC-verbinding Randstad – Heerlen – Aachen krijgt zijn vervolg in 2024.

Samen met de provincie Limburg gaan we de mogelijkheden voor gratis OV onderzoeken.

De (deel)fiets wordt als een onmisbaar onderdeel van deze ketenreis gezien. In 2024 beginnen we met het optimaliseren van de fietsvoorzieningen op de belangrijkste OV-knooppunten (o.a. Maankwartier).

We onderzoeken in samenwerking met de provincie Limburg de mogelijkheden voor het creëren van mobiliteitshubs. Hierbij streven we ook naar de uitbreiding van het aantal deelauto's in Heerlen.

De bereikbaarheid van Avantis-Trilandis wordt samen met o.a. de provincie Limburg en Rijkswaterstaat verder onderzocht waarbij wij in 2024 in gaan zetten op de flankerende maatregelen (bijvoorbeeld de Werkgeversaankpak om alternatieve vervoerswijzen te stimuleren met als doel minder autobewegingen).

Op basis van het fietsplan werken we verder aan het opwaarderen van fietsroutes en ontbrekende schakels. Om voorbereid te zijn op een eventuele rijksbijdrage vanuit het Nationale Toekomstbeeld Fiets (NTF) stellen we een nieuwe uitvoeringsagenda fiets op met daarin de prioritaire projecten voor de komende jaren.

Doorontwikkeling: Samen met de provincie Limburg en de aangesloten gemeenten stellen we een regionaal jaarplan mobiliteit 2024 op. Onderwerpen zijn onder andere samenwerking op het gebied van verkeersveiligheid, handhaving, gedragsbeïnvloeding/verkeerseducatie en openbaar vervoer.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Mobiliteitsplan Limburg "Slim op weg naar morgen" 2018;
- Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg 2020;
- 'Visie op Mobiliteit' Parkstad 2020;
- Mobiliteitsvisie 'Heerlen in Beweging' 2019;
- Parkeernota 'Visie en Ambitiedocument' 2016;
- Fietsplan Heerlen 'Van Autostad Heerlen naar fietsstad Heerlen' 2022.

Wat gaat dat kosten?

KT Mobiliteit

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-384	-505	-487	-478	-475	-473
Baten	16	0	0	0	0	0
Totaal	-368	-505	-487	-478	-475	-473

Bedragen x € 1.000

Kernthema Wegen, straten en pleinen

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Om de leefbaarheid en toekomstbestendigheid van buurten en wijken te verbeteren, starten wij in 2024 met opstellen van het Handboek Openbare Ruimte. Hier vertalen we de waarden van de Visie Waardevolle Buitenruimte vertalen naar concrete uitvoeringsregels op straatniveau. De scope van het handboek betreft het onderhoud en de inrichting van de openbare ruimte. Het vervangt daarmee het huidige handboek openbare ruimte, omdat dit niet meer voldoet aan de huidige maatstaven om een leefbare en toekomstige buitenruimte te creëren.

Schoon, heel en veilig

We voeren het onderhoud aan verhardingen uit volgens de Nota Wegverhardingen 2023-2027, die in 2023 is vastgesteld. Hiermee geven we een impuls aan de leefbaarheid van buurten en wijken. Temeer omdat we tegelijkertijd ook andere zaken oppakken die hierop van invloed zijn, zoals het te hard rijden en het creëren van meer parkeerruimte.

Om een verdere kwaliteitsslag te bereiken als het gaat om de uitstraling van buurten en wijken, zetten we extra in op het verwijderen van onkruid.

Dit is voor veel bewoners een doorn in het oog. We doen dit door het inzetten van extra mankracht, het opvoeren van de frequentie van de onkruidbestrijding en het intensiveren van het interne en externe toezicht en personeelsuitbreiding bij de gemeente Heerlen.

We helpen bewoners die zelf ideeën hebben over de kwaliteit van het beheer en onderhoud en de inrichting van hun buurt om deze te realiseren. Denk bijvoorbeeld aan het initiëren van buurtdeals en klussen in het kader van het Heerlens Heitje. Het versterkt eveneens het eigenaarschap en de sociale cohesie in de buurt. Hierdoor voelen bewoners zich minder anoniem, waardoor ze zich eveneens veiliger en prettiger voelen in hun buurt.

In 2024 starten we in 2 buurten met buurtconciërges. Deze buurtconciërges zijn het directe aanspreekpunt voor bewoners op het terrein van de fysieke leefbaarheid van de openbare ruimte.

We verwachten dat we de dienstverlening nog beter te kunnen oppakken. De gemeente krijgt immers een 'gezicht' in de buurt en mensen zien (direct) resultaat /en of ontvangen een persoonlijke terugkoppeling als hun melding wordt opgepakt. We verwachten dat de tevredenheid over de openbare ruimte toeneemt, waardoor we de leefbaarheid in wijken en buurten verbeteren.

Daarnaast werken we in 2024 samen met scholen en onze maatschappelijke partners aan een nette buurten en wijken. Vanuit de gemeente faciliteren we zwerfafvalopruimacties met o.a. afvalgrijpers en afvalzakken. Hierbij steekt onze mascotte Pancras (Heerlen Schoon), als bijzondere medewerker van de gemeente Heerlen, eveneens de handen uit de mouwen. U kunt hier bijvoorbeeld denken aan het opruimen van zwerfafval door leerlingen tijdens de schoonmaak-estafette de gouden grijper in het kader van landelijke opschoondag. Niet in de laatste plaats gaan we door met de aanpak van illegale dumpingen, zodat we verloederen van het straatbeeld in de buurten en wijken tegengaan. We zetten hierbij in op handhaving om dat we dit absoluut niet tolereren.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Visie Waardevolle buitenruimte;
- Nota Wegverhardingen 2023-2027;
- Beheerplan Civieltechnische kunstwerken 2023-2027;
- Groenbeleidsplan;
- Stedelijk plan schoonhouden;
- Klimaatadaptatiestrategie Parkstad Limburg;
- Beleidsplan openbare verlichting;
- Watertakenplan Gemeente Heerlen;
- Programma Duurzaamheid.

Wat gaat dat kosten?

KT Wegen, straten en pleinen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-12.529	-14.214	-15.827	-16.352	-16.926	-16.971
Baten	2.381	1.442	1.717	1.460	1.460	1.460
Totaal	-10.149	-12.772	-14.110	-14.891	-15.466	-15.511

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Achterstand IBOR	1.720	1.720	1.892	1.720
Mobiliteitsvisie Heerlen in beweging	1.343	113		
Actieplan fiets	1.250	250		
Civieltechnische kunstwerken	1.082	537	217	
Verkeersregelinstallaties	439	470	280	415
Openbare verlichting masten	296	209	188	188
Aanleg langparkeerplaatsen CBS-weg	214			
Openbare verlichting armaturen	10	28	79	79
Totaal	6.354	3.327	2.656	2.402

Bedragen x € 1.000

2.1.3 Programma Economie

Portefeuillehouders: Martin de Beer, Casper Gelderblom, Marco Peters

Wat willen we bereiken?

We willen een welvarende stad zijn, waar iedereen een goed bestaan voor zichzelf kan opbouwen.

Daarvoor werken we aan twee zaken:

- a) sterke economische clusters, waar ondernemingen goed kunnen gedijen (ondernemerschap) en die een goede voorzieningenstructuur vormen (leefbaarheid);
- b) het oplossen van de mismatch op de arbeidsmarkt.

Een gezonde economische structuur bestaat uit sterke, aantrekkelijke voorzieningencusters en werklocaties. De leegstand en versnippering vraagt om een duurzame aanpak, samen met onze partners in Parkstad en Zuid-Limburg. Ook de arbeidsmarkt in onze regio is niet goed in balans door het verschil tussen de kwalificaties van werkzoekenden en de vraag van werkgevers. Dat verschil is het gevolg van technologische, economische en demografische ontwikkelingen. We werken aan een inclusieve arbeidsmarkt waarin niet alleen het behalen van diploma's centraal staat, maar ook het ontwikkelen en benutten van kennis, vaardigheden en eigenschappen.

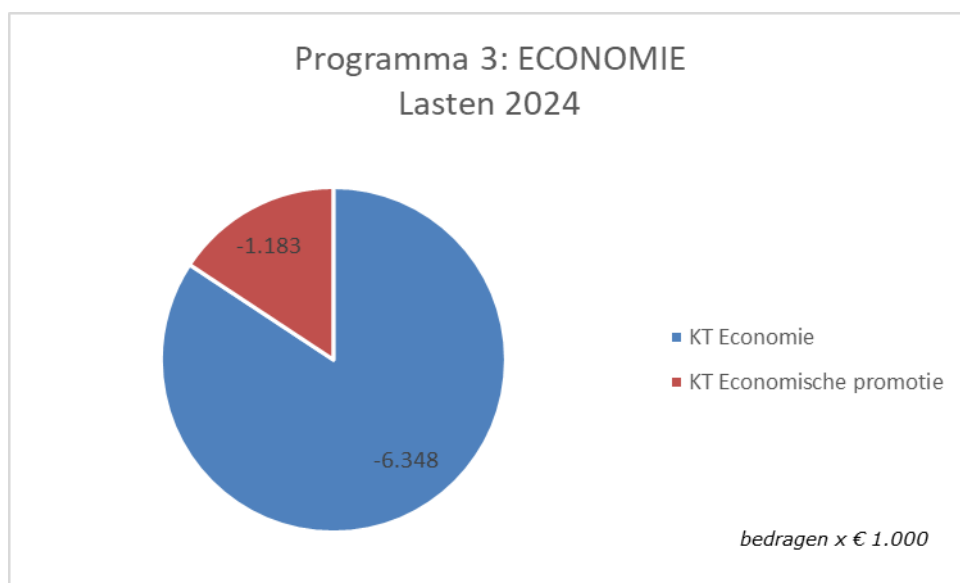
Verder zetten we in op een betere profilering van drie belangrijke sectoren: de medische logistiek, de smart services (met onze eigen Brightlands Smart Services Campus (BSSC)) en leisure (horeca en retail). Daarnaast is het onze ambitie om in Heerlen de clusters bouw, techniek en zorg te versterken. Dit doen we mede in relatie tot de regionale arbeidsmarkt. Op het verzilveren van de economische kansen die de energietransitie en de circulaire economie biedt zetten we over de hele linie in, met speciale aandacht voor de circulaire bouw en techniek.

Binnen Zuid-Limburg werken we samen aan economische structuurversterking in de Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL). Voor het onderwerp onderwijs-arbeidsmarkt vervullen wij de trekkersrol. Hier zetten we ons nadrukkelijk in om de mismatch op de arbeidsmarkt vanuit economisch perspectief samen met partners aan te pakken.

We zijn ons ervan bewust dat we de economische opgaven niet als overheid alleen opgelost krijgen. Zeker niet in een tijd waarin de landelijke economie en zelfs de wereldeconomie het moeilijk heeft door de gascrisis en hoge inflatie. Toch vragen onze specifieke regionale opgaven om blijvende aandacht en inzet. Daarom gaan we actief de dialoog aan met burgers, ondernemers, bedrijven, maatschappelijk middenveld en kennisinstellingen om samen toekomstbestendige oplossingen te vinden.

Heerlen ambieert een kenniseconomie waarin voor burgers voldoende banen op alle niveaus bereikbaar zijn. Het realiseren van 'brede welvaart' is en blijft daarbij het uitgangspunt.

Wat mag dat kosten?

Programma 3 - Economie

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-8.448	-7.103	-7.531	-7.718	-7.710	-7.703
Baten	2.203	941	893	867	867	867
Totaal saldo van baten en lasten	-6.245	-6.162	-6.637	-6.850	-6.843	-6.836
Toevoeging reserves	-768	-200	-200	-200	-200	-200
Onttrekking reserves	1.207	302	200	200	200	200
Resultaat	-5.807	-6.060	-6.637	-6.850	-6.843	-6.836

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Economie	-5.580	-5.431	-5.818	-6.058	-6.052	-6.047
Economische promotie	-665	-731	-820	-793	-791	-789
Bestemming	439	102	0	0	0	0
Totaal	-5.807	-6.060	-6.637	-6.850	-6.843	-6.836

Bedragen x € 1.000

Risico's?

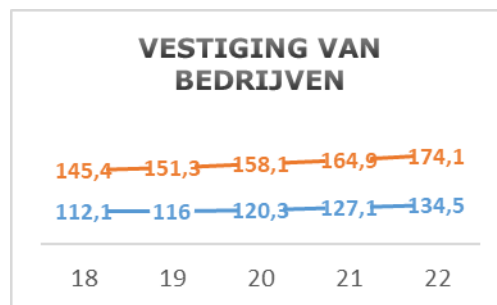
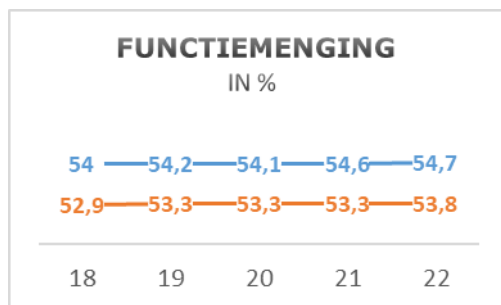
- Onvoldoende interne capaciteit (kwantitatief en kwalitatief) om de voorgenomen opgaves uit te voeren.
- Drukke op bedrijventerreinen wegens aantrekkende markt. Hierdoor kunnen bedrijven niet verder groeien omdat er geen geschikte gronden of bedrijfsruimtes meer zijn.
- Transformaties in het centrum krijgen steeds meer vorm. Panden (kantoren, scholen en dergelijke) worden steeds meer getransformeerd naar woningen, waardoor onder andere kleinschalige kantoorgebruikers en creatieve industrie meer moeite hebben een geschikte locatie in het centrum te vinden.
- Krapte op de arbeidsmarkt, bedrijven vinden weinig geschikt en/of gemotiveerd personeel op elk niveau.
- Stikstofeisen die ontwikkelingen bemoeilijken.
- Onzekerheden als gevolg van de oorlog in Oekraïne.
- Hoge inflatie.

- Onzekerheden over stijgende energieprijzen.
- Netbeheerder TenneT heeft problemen met het elektriciteitsnetwerk in Limburg en Noord-Brabant dat dusdanig vol zit, dat er geen grootverbruikers meer aangesloten kunnen worden.
- Digitalisering (AI)/cybersecurity; impact op de beveiliging van computersystemen.

Beleidsindicatoren

Economie Beleidsindicatoren

■ NL
 ■ Heerlen

Kernthema Economie

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Voor het versterken van onze economische clusters en het verbeteren van de aansluiting tussen werkzoekenden en werkgevers, focussen we op de 3 A's waarbij we de aanbevelingen uit het rapport Economische Analyse Parkstad Limburg als leidraad gebruiken.

Acquisitie

We zetten ons Fonds Economische Structuurversterking (FES) in om de werkgelegenheid in onze economische speerpuntsectoren smart services, medische logistiek en leisure te versterken. Met een FES-bijdrage willen we bedrijven aantrekken, samenwerking stimuleren en de economische clusters versterken. Deze doelstellingen pakken we verder actief op binnen het promotie- en acquisitieoverleg in de regio, in overleg met de marktpartijen. Bij acquisitie hanteren we voor wat betreft zowel de core business als werkwijze van bedrijven duurzaamheid en circulariteit als belangrijke speerpunten, in combinatie met het bevorderen van inclusieve werkgelegenheid.

Aanjagen

Samen met de kennisinstellingen en de Brightlands Smart Services Campus focussen we op het neerzetten van Heerlen als onderwijs- en onderzoeksstad. Inmiddels heeft de RWTH zich in het centrum van Heerlen gevestigd. Dit kan als vliegwiel dienen voor meer onderwijs en onderzoek en daarmee zorgen voor meer werkgelegenheid, reuring en functiemenging in het centrum.

We zijn in gesprek met de UM om een gevarieerder aanbod van hoger onderwijs aan te bieden waarmee een eerste stap wordt gezet om de Admin tech sector te ontwikkelen tot een volwaardig ecosysteem. De Brightlands Smart Services Campus en AI-hub kunnen op het terrein van financiële en administratieve dienstverlening fungeren als gezamenlijke leer- en experimenteer-omgeving. We zullen ons inzetten om samen met de grote spelers werk te maken van inhoudelijke samenwerking en daartoe een gedragen inhoudelijke samenwerkingsagenda te formuleren.

We gaan verder met het uitvoeren van de visie Vrijtijdseconomie 2030 (Zuid-Limburg). De focus ligt daarbij op de duurzame kwalitatieve ontwikkeling van de sector. In 2023/2024 realiseren we het wandelroutesysteem 'Knopen Lopen'. Verder gaan we onder andere aan de slag met het opzetten van een dataportaal voor toerisme.

We zien dat de kantorenmarkt verandert. Langdurig leegstaande (grote) kantoren transformeren namelijk steeds vaker naar woningen. Het is nog niet duidelijk waar in de toekomst behoefte aan is. In 2024 gaan we aan de slag met de uitkomsten van de analyse van de kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van de kantorenmarkt in Heerlen (en de regio).

Samen met de centrumondernemers werken we aan een levendig en toekomstbestendig centrum en zullen we in 2024 concrete acties uitvoeren die hier een bijdrage aan leveren. Het geactualiseerde Uitvoeringsprogramma Retail Parkstad Limburg voeren we verder uit. Zo nemen we deel aan de uitvoering aan het Parkstadbrede proefproject 'stratenaanpak' (onder begeleiding van een transformatiecoach). Met dit proefproject onderzoeken we of dit een zinvol instrument is dat op langere termijn verder uitgebreid kan worden, bijvoorbeeld door het opzetten van een sloopfonds.

Tenslotte blijven we inzetten op samenwerking om ondernemerschap te stimuleren. Van daar dat we in gesprek blijven met onder meer Heerlen Mijn Stad, Ondernemersfonds, Visit Zuid-Limburg en Stichting Streetwise over hoe er meer vanuit één agenda kan worden samengewerkt. De door het Ondernemersfonds Heerlen opgestelde Economische Visie 2040 kan een bijdrage leveren aan het realiseren van de versterking van de economische structuur.

Activeren

Het hoge aantal openstaande vacatures heeft steeds ingrijpendere gevolgen voor de economische structuur. We gaan dan ook samen met het bedrijfsleven de doelstellingen op het gebied van talentontwikkeling concretiseren in de arbeidsmarkt (van hoog tot laag). Hierbij faciliteren en borgen we eveneens de grensoverstijgende arbeidsmarkt-dienstverlening voor werkgevers, werkenden en werkzoekenden.

We willen als gemeente zoveel mogelijk basisvoorzieningen in de wijk behouden. De leefbaarheid in wijken alsmede de levensvatbaarheid van bestaande winkelclusters staan hierbij centraal. Doel is om het totaal aanbod te versterken en niet de levensvatbaarheid van voorzieningenclusters aan te tasten. Uiterlijk in 2024 komen we in het kader van een versterking van het totaalaanbod - in samenspraak met zowel de betrokken maatschappelijke partners als (markt)partijen- tot een of meerdere gezamenlijke initiatieven en/of experimenten en dan m.n. waar het gaat om pinnen, post en basisboodschappen. Daar waar dat nodig blijkt te zijn, faciliteren wij deze experimenten. Wij kijken dan naar zowel vaste als mobiele (SRV-achtige) oplossingen. Ook onderzoeken wij aan welke andere voorzieningen behoefte is. Buurtpunten en gemeenschapshuizen zijn redelijk evenredig over de stad verdeeld, maar ook deze locaties nemen we in het experiment mee.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) 2014;
- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL) 2017;
- Structuurvisie Parkstad Limburg 2009;
- Uitvoeringsprogramma Retail Parkstad Limburg (2019);
- Structuurvisie Heerlen 2035;
- Nota Economie;
- Kantorennota Heerlen;
- Leegstand in breder verband;
- Bidboek Urban Heerlen 2016-2020;
- Ambitiedocument 2022;
- Horecavisie Heerlen;
- Uitvoeringsprogramma's Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL);
- Fonds Economische Structuurversterking (FES);
- Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg (VTE) 2020;
- Ontwikkelprogramma vrijetijdseconomie Parkstad Limburg.

Wat gaat dat kosten?

KT Economie

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-7.451	-6.029	-6.348	-6.562	-6.557	-6.551
Baten	1.871	598	531	504	504	504
Totaal	-5.580	-5.431	-5.818	-6.058	-6.052	-6.047

Bedragen x € 1.000

Kernthema Economische promotie

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Voor het genereren van free publicity zoeken we bij evenementen die in Heerlen georganiseerd worden, samenwerking en aansluiting. Sponsoring van de Parkstad Economy Award is een van deze evenementen. Daarnaast organiseren we een Heerlen-Landgraaf Ondernemersdag. We nemen deel aan sectorspecifieke netwerken en beurzen (Provada Amsterdam en Expo Real in München). Daar waar mogelijk wordt betaalde media gericht ingezet om specifieke ondernemersdoelgroepen te bereiken. Daarnaast positioneren we het Ondernemershuis zowel online als offline. We organiseren in het Ondernemershuis op de nieuwe locatie in het gerenoveerde Raadhuis netwerkbijeenkomsten voor ondernemers. Het betreft themabijeenkomsten waarvoor betrokken ondernemers worden uitgenodigd.

In samenwerking met de gemeente Kerkrade/Stadsregio Parkstad en een aantal Medtech-bedrijven hebben we samen het initiatief genomen om te komen tot een langdurige samenwerking ter versterking van deze sector, met als hoger doel aantrekkelijk te zijn voor talent (Medlands Parkstad).

We haken ook aan op het programma Vestigingsklimaat, dat binnen ESZL wordt opgezet. Een sterke gezamenlijke positionering van de economische kracht van Zuid-Limburg en een heldere profilering van de Heerlense speerpuntsectoren kan de impact van de economische promotie versterken.

We acquireren nieuwe bedrijven die passend zijn binnen de volgende uitgangspunten:

- We richten ons op bedrijven die een positieve bijdrage leveren aan de sociaaleconomische ontwikkeling van Heerlen en de regio.
- We richten ons op bedrijven die aanvullend en van toegevoegde waarde zijn voor de ecosystemen en speerpuntsectoren (conform het coalitieakkoord) zoals de MedTech sector & medische logistiek, de Smart Services sector, leisure (horeca en retail) en de zorgsector;
- We richten ons op bedrijven die gericht zijn op circulair en duurzaam ondernemen. Zoals investeren en innoveren in energievernieuwing (denk aan het verduurzamen van bedrijfsprocessen en/of het bedrijfspan).

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Stadsmarketing;
- Overig gelijk aan de begroting 2023 economie.

Wat gaat dat kosten?

KT Economische promotie

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-997	-1.074	-1.183	-1.156	-1.154	-1.152
Baten	332	343	363	363	363	363
Totaal	-665	-731	-820	-793	-791	-789

Bedragen x € 1.000

2.1.4 Programma Onderwijs

Portefeuillehouder: Jordy Clemens

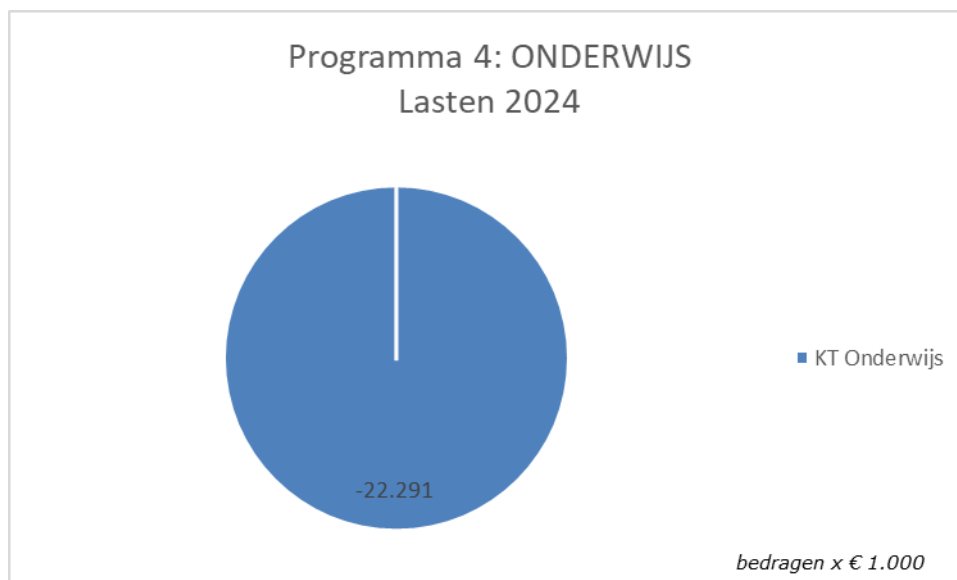
Wat willen we bereiken?

We gaan samen met onze partners maximale onderwijskansen creëren voor alle kinderen en jongeren, in een veilige en gezonde schoolomgeving en in de buurt. Dit doen we door talentontwikkeling te stimuleren, achterstanden te bestrijden en ondersteuning te bieden daar waar nodig. Hiermee starten we op een zo jong mogelijke leeftijd, in een zo'n vroeg mogelijk stadium. Ook willen we dat jongeren hun schoolperiode succesvol afronden en zo min mogelijk voortijdig de school verlaten. We willen bereiken dat jongeren volwaardig, zelfbewust, zelfstandig en in goed welbevinden kunnen deelnemen aan de samenleving. Hiervoor is een goede samenhang tussen onderwijs, zorg, bedrijfsleven en overheid nodig. Met het onderwijs denken we mee over de ontwikkeling van beroepsonderwijs vmbo-mbo-hbo en stimuleren we dat jeugdigen opgeleid worden met een duurzaam perspectief op de (euregionale) arbeidsmarkt.

Dit willen we ook voor volwassenen. Volwassenen met beperkte basisvaardigheden bieden we opleidingskansen waardoor ze economisch en maatschappelijk volwaardig zelfstandig kunnen functioneren in goed welbevinden.

Tenslotte zijn er ontwikkelingen in de wijze waarop en waar jeugdigen onderwijs volgen. Dit heeft gevolgen voor de huisvesting. Wij zorgen ervoor dat de schoolgebouwen voor het primair- en voortgezet onderwijs niet alleen duurzaam, gezond en veilig zijn, maar ook geschikt zijn voor het faciliteren van de eisen die hedendaags onderwijs aan schoolgebouwen stelt. Het flexibel en multifunctioneel gebruik van de schoolgebouwen speelt hierin een belangrijke rol.

Wat mag dat kosten?

Programma 4 - Onderwijs

	Rekening 2022	Bijgestelde begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		
				2025	2026	2027
Lasten	-26.143	-26.702	-22.291	-22.054	-21.984	-21.688
Baten	15.146	13.118	6.710	5.698	5.698	5.698
Totaal saldo van baten en lasten	-10.997	-13.584	-15.581	-16.356	-16.287	-15.990
Toevoeging reserves	-1.359	-1.378	-2.118	-654	-646	-639
Onttrekking reserves	1.296	1.019	1.036	1.030	1.025	1.019
Resultaat	-11.060	-13.943	-16.662	-15.980	-15.908	-15.610

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening 2022	Bijgestelde begroting 2023	Begroting 2024	Meerjarenraming		
				2025	2026	2027
Onderwijs	-10.997	-13.584	-15.581	-16.356	-16.287	-15.990
Bestemming	-63	-359	-1.081	377	379	380
Totaal	-11.060	-13.943	-16.662	-15.980	-15.908	-15.610

Bedragen x € 1.000

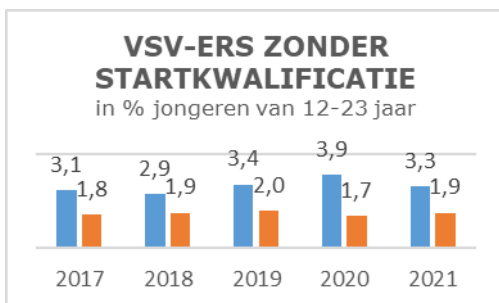
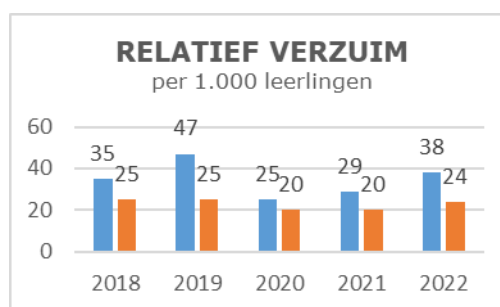
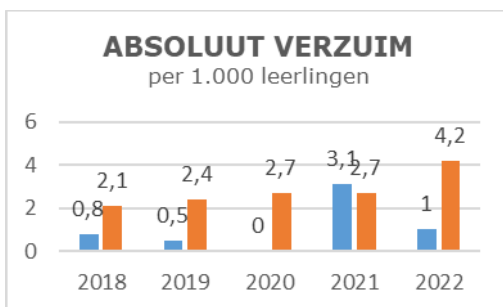
Risico's?

- Vaak geen directe sturing op resultaten.
- Rijksbudget volwasseneducatie/taalvaardigheid.
- Aanbestedingen die niet passen binnen de beschikbare budgetten.
- Stijgende bouwkosten door hogere prijzen van de bouwmaterialen en langere levertijden.
- Stikstofproblematiek.

Beleidsindicatoren

Onderwijs

Beleidsindicatoren

Kernthema Onderwijs

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Een goede start: taalstimulering bij het jonge kind

Op alle voorscholen (peuteropvang) en de meeste basisscholen doen de peuters en kleuters mee aan een taalprogramma. Het bereik en de resultaten van VVE (voor- en vroegschoolse educatie) volgen we met behulp van een monitor. Ouders worden bij de ontwikkeling van het kind betrokken door de inzet van VVE Thuis. Op de basisschool kunnen kinderen met een taalachterstand in de groepen 3 t/m 8 deelnemen aan een schakelklas. We houden toezicht op de kwaliteit van de peuter- en kinderopvang en handhaven waar nodig. We gaan verder met de ontwikkeling van de pilot Onderinstroom en continueren in samenwerking met SCHUNCK, de VoorleesExpress.

Inclusief onderwijs: iedereen doet mee.

We willen dat elk kind zoveel mogelijk in de eigen buurt naar de (voor)school kan gaan. Hierover maken we afspraken met de samenwerkingsverbanden, het onderwijs en de maatschappelijke partners. Uitgangspunten zijn: regulier als het kan en speciaal als het moet, vindplaats is werkplaats en niet over, maar met ouders.

Dit realiseren we onder meer door de doorontwikkeling van de knooppunten op elke (voor)school. Het knooppunt is een werkvorm waarbij ouders samen met de school en kernpartners (schoolmaatschappelijk werk, jeugdhulp, jeugdarts en/of leerplichtambtenaar) overleg hebben over het best passende antwoord op de gesignaleerde ondersteuningsbehoeften van een kind.

Daarnaast zetten we de plusgroepen voort in de kinderopvang, en startklassen op vier basisscholen. In het speciaal onderwijs worden de doelgroeparrangementen, een collectief zorgaanbod, voortgezet en doorontwikkeld. Ook starten we op een aantal basisscholen met een zogenaamde familieschool. Dit is een plek waar kind en gezin waar nodig op een laagdrempelige manier snel worden geholpen en ondersteund. Het betreft een combinatie van onderwijs, jeugdhulp, Wmo en armoedebestrijding.

De pilot overstap van basis- naar middelbare school, die gestart is vanuit de Gelijke Kansen Alliantie, gaan we evalueren en eventueel voortzetten. In deze pilot worden kinderen en gezinnen die zich in een kwetsbare situatie bevinden, een jaar begeleid door de welzijnsorganisatie. Het doel is dat kinderen een succesvolle en soepele overstap kunnen maken naar de middelbare school.

Talenten ontwikkelen en benutten

Op alle scholen stimuleren we activiteiten om de talenten van kinderen en jongeren te ontwikkelen en te benutten. De scholen die een zogenaamde achterstandsscore hebben, kunnen daarnaast ook starten met een rijke schooldag. Een rijke schooldag houdt in dat een school in een verlengde schooldag extra tijd besteedt aan basisvakken, gezondheid, sport en bewegen en de brede talentontwikkeling, al dan niet aangevuld met een gezond ontbijt of gezonde lunch. Vijf basisscholen zijn hier al mee gestart en zetten dit voort. In 2024 gaan nog eens vier basisscholen van start (met de voorbereiding). In twee coalities (coalitie Heerlen-Noord en coalitie Parkstad) doen we mee aan het landelijke Voorloperstraject Rijke Schooldag. Rijke schooldagen is ook een thema in de Regiodeal Parkstad. Vanuit het ambitiedocument onderwijs en kindontwikkeling blijven we gezamenlijk werken aan de Rijke Schooldag. Vanuit de opgave harmonisatie van beleid, zullen de Parkstadgemeenten samen met het onderwijs en partners een Educatieve Agenda Parkstad opstellen. De gezamenlijke actielijnen 0-12 jarigen betreffen: veiligheid, taalontwikkeling, gezonde leefstijl, brede talentontwikkeling, doorlopende leer- en zorglijnen, ondersteuning en zorg. De Parkstadagenda werken we uit in een uitvoeringsnotitie met lokale accenten.

Zo ondersteunen we op een aantal basisscholen en in het voortgezet onderwijs de beroeporiëntatie en talentontdekking via het programma IMC basis en JINC.

Ook willen we ervoor zorgen dat jongeren in de (Eu)regio blijven. Hiervoor gaan we met scholen in gesprek over het aanbieden van Duits en Frans op de basisscholen.

Leerlingenvervoer

Leerlingen die niet dichtbij naar school kunnen, of die niet zelfstandig naar school kunnen reizen door ziekte, handicap of gedragsproblemen, komen in bepaalde gevallen in aanmerking voor leerlingenvervoer. Uitgangspunt is dat leerlingen zo zelfstandig mogelijk naar school gaan, eventueel met behulp van hun ouders. Met het bieden van extra ondersteuning aan ouders en kinderen willen we de zelfredzaamheid van kinderen en gezinnen vergroten. Een gesprek met ouders, en breed onderzoeken wat nodig is, zorgt ervoor dat we het leerlingenvervoer meer passend en op maat inzetten. Deze koers zetten we in 2024 voort, ook gaan we het gebruik van de fiets stimuleren. Het primaire doel is het vergroten van de zelfredzaamheid. Bijkomend effect is minder druk op het leerlingenvervoer. Ook in 2024 wordt dit vervoer gezamenlijk door de Zuid-Limburgse gemeenten uitgevoerd. Ontwikkelingen binnen het onderwijs in het kader van inclusie zorgen, naast een toename van maatwerkvervoer vanuit jeugd, voor toenemende druk op het leerlingenvervoer. Dit vraagt om een nauwe regionale afstemming tussen gemeenten op de diverse beleidsvlakken, om zodoende het leerlingenvervoer voldoende beschikbaar te houden.

Tegengaan thuiszitten en Voortijdig Schoolverlaten (VSV)

Om thuiszitten en voortijdig schoolverlaten van kinderen en jongeren tot 23 jaar te voorkomen en te bestrijden, werken we met (en via) bureau VSV Parkstad samen met het onderwijs, zorgpartners en de sociale dienst. We zetten ook preventieve maatregelen in, zoals de aanwezigheid van consulenten op school.

Daarnaast voeren we als contactgemeente voor VSV, samen met de contactschool (VISTA) regie op de uitvoering van het regionaal programma VSV Zuid-Limburg 2020-2024. Daarnaast geven we verdere uitvoering aan het programma. De plusvoorziening wordt tot het einde van het schooljaar 2023/2024 uitgevoerd. De borging van de inzet van de consulenten kwetsbare jongeren en nieuwkomers en de mbo-coaches hebben prioriteit.

Opleiden voor de arbeidsmarkt

We maken met het onderwijs en andere partners afspraken over het opleiden van jongeren en volwassenen voor de (euregionale) arbeidsmarkt. Voor de jongeren uit PrO en VSO stimuleren we de samenwerking op schakelmomenten tussen school en werk en bieden verlengde begeleiding. Dit doen we in onze rol als centrumgemeente, samen met andere gemeenten en de scholen. Mensen met een taalachterstand bieden we een scholingstraject waarin het leren van de taal wordt gecombineerd met het opdoen van werknemersvaardigheden en praktijkervaring. Dit wordt afgesloten met een MBO-praktijkverklaring wat als opstap dient voor instroom in het onderwijs of als CV-verrijking bij een sollicitatie.

De aanpak van achterstand in de basisvaardigheden taal, rekenen en computervaardigheden bij volwassenen krijgt een impuls. We gaan mensen in het sociaal domein opsporen en verwijzen naar het volwassenenonderwijs. Het bereik en resultaat van het volwassenenonderwijs gaan we monitoren. Zo meten we het maatschappelijk effect voor de deelnemers.

Onderwijshuisvesting

Ten behoeve van een goede onderwijskwaliteit is het wenselijk dat de onderwijshuisvesting qua maat, spreiding, functionaliteit en inrichting past bij de behoeften in de verschillende gebieden en de onderwijskundige visie van de schoolbesturen, kindpartners voldoende ondersteunt.

De uitdaging is te groeien naar een situatie waarin scholen in vorm en concept passen bij hun omgeving; op logische plekken gesitueerd, in goede toekomstbestendige gebouwen, met duurzaam perspectief op instandhouding en waar mogelijk en gewenst in samenwerking met partners in het educatieve netwerk en/of de buurt. Voor onderwijshuisvesting sluiten we aan bij de onderwijsinhoudelijke ontwikkelingen en ambities van zowel de gemeente als de schoolbesturen, alsmede de behoefte vanuit de samenleving.

Voor de concrete projecten dienaangaande, onderstaand een opsomming:

- Realisatie nieuwbouw BMV Heerlerbaan (oplevering medio 2024).
- Realisatie nieuwbouw Sint Janscollege (oplevering begin 2024).
- Uitbreiding Sintermeertencollege wordt gestart.

- Het Integraal Huisvestingsplan Primair onderwijs dat in 2023 ter vaststelling aan de gemeenteraad wordt aangeboden en vervolgens start met voorbereiding en realisatie in 2024 e.v. jaren.
- Vanwege de bestendinging en continuering van het voortgezet onderwijs aan Oekraïense leerlingen is het streven om een schoolgebouw als unilocatie ter beschikking te stellen.
- In het kader van verduurzaming van de schoolgebouwen (energietransitie) wordt een start gemaakt met het verduurzamen van het Bernardinuscollege als zijnde eerste pilot.
- Ten behoeve van het vergroenen van de speelplaatsen zal, conform het coalitieakkoord, in overleg met de schoolbesturen verder worden gewerkt aan het zo veel als mogelijk vergroenen van schoolpleinen. Bij de scholen waar dit mogelijk is, wordt een tiny forest toegevoegd.
- Verdere invulling zal worden gegeven aan het vastgestelde Integraal Huisvestingsplan Voortgezet Onderwijs 2021-2036, waarbij o.a. voor het Herlecollege en de combinatie Grotiuscollege/Vrijeschool Parkstad, na votering van het benodigde krediet, een start wordt gemaakt met de verdere voorbereiding en realisatie van de vervangende huisvesting.
- In navolging van de evaluatie die geleid heeft tot continuering van de huidige samenwerking binnen het Techniekcollege Parkstad Limburg (TcPL), wordt gestart met de initiatief-fase om te komen tot nieuwe/vervangende huisvesting voor het TcPL.
- We hebben aandacht voor de architectonische schoonheid, met nadrukkelijk respect voor de locatie(geschiedenis) en het cultureel erfgoed van de schoolgebouwen.
- In elke buurt dient een school te zijn. Mocht een school met voortbestaan bedreigd worden, dan gaan we er alles aan doen om de school voor de buurt te behouden. Onderzoek naar een eventuele nieuwe centrumschool primair onderwijs zal worden meegenomen in het vermelde IHP/PO.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Convenant VVE;
- Ambtelijke notitie Onderwijsachterstandenbeleid Parkstad;
- Beleidsregels gemeentelijke taken uitvoering Wet kinderopvang Gemeente Heerlen 2022;
- Beleidsregel extra leertijd;
- Agenda passend onderwijs-basishulp jeugd;
- Lokaal Educatieve Agenda Heerlen 2-12 jarigen 2022-2023;
- Projectplan "Ruimte voor ontwikkeling voor kinderen en jongeren die vertraging hebben opgelopen door de coronamaatregelen, in kader van NPO 2021-2023";
- Bestuursovereenkomst 2020 inzake samenwerking uitvoering Leerplichtwet en RMC;
- GKA-agenda (Gelijke Kansen Alliantie) 2021-2023 OCW-Heerlen;
- Projectplan "succesvolle overstap po-vo in kader van GKA 2021-2023";
- Regiodeal Parkstad;
- Regionaal programma VSV Zuid-Limburg 2020-2024;
- Productovereenkomst Vistacollege Volwasseneneducatie;
- Verordening leerlingenvervoer;
- Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs;
- De verordening voorzieningen huisvesting onderwijs;
- Subsidieregels Volwassenenonderwijs Zuid-Limburg;
- De wet OKE (Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie);
- De Wet Kinderopvang;
- De Leerplichtwet en de RMC-regelgeving;
- Wet Passend Onderwijs;
- Wet Educatie en Beroepsonderwijs;
- Participatiewet;
- Inburgeringswet;
- Jeugdwet.

Wat gaat dat kosten?

KT Onderwijs

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-26.143	-26.702	-22.291	-22.054	-21.984	-21.688
Baten	15.146	13.118	6.710	5.698	5.698	5.698
Totaal	-10.997	-13.584	-15.581	-16.356	-16.287	-15.990

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Uitbreiding Sintermeertencollege	3.000			
Vergroening schoolpleinen	150			
Totaal	3.150	0	0	0

Bedragen x € 1.000

2.1.5 Programma Sport, cultuur en recreatie

Portefeuillehouders: Martin de Beer, Jordy Clemens, Marco Peters

Wat willen we bereiken?

Cultuur:

Cultuur en kunst zijn onmisbaar voor Heerlen. Heerlen is een cultureel brandpunt waar nieuwe horizonten worden ontdekt, waar ruimte is voor experiment en waar cultuur en erfgoed bijdragen aan levendigheid, gemeenschapszin en saamhorigheid. Daar zetten we ons in 2024 verder voor in.

Samen met onze culturele partners realiseren we een breed en toegankelijk aanbod. En we zorgen voor een stevige verankering hiervan in ons primair onderwijs. Talenten geven we kans om te experimenteren en we zorgen dat de stad creativiteit en speelsheid uitademt. Als centrumstad nemen wij de verantwoordelijkheid voor een sterke culturele infrastructuur voor Heerlen en de directe regio. Daardoor zijn we opnieuw het brandpunt op het gebied van podiumkunsten en de urban sector.

Met festivals, evenementen en kleinschaligere activiteiten creëren we een prettige sfeer.

We bieden de basis voor een volledig ecosysteem van amateurkunsten tot professionele kunsten, van cultuurbeleving tot cultuurbeoefening, van carnaval via musea tot urban arts. We laten het hoogste niveau zien, werken voort aan ambitieuze projecten, blijven alert op kansen en zoeken de samenwerking in de regio op om een zo compleet mogelijk en kwalitatief hoogwaardig aanbod te creëren voor inwoners en bezoekers.

Cultureel erfgoed:

Heerlen is een stad met een rijke en lange geschiedenis, van vele en grote transitieën en een uniek verhaal. Het maakt onze stad bijzonder. Het is de basis voor onze identiteit, onze trots op Heerlen. Het onderscheidt ons van andere steden en maakt Heerlen toeristisch aantrekkelijk. Via diverse projecten maken we ook in 2024 stukjes van ons materieel en immaterieel erfgoed, het verhaal van de stad, beter zichtbaar. We willen de kennis over cultuurhistorie en archeologie nóg beter ontsluiten en voelbaar maken.

Beheer en behoud van het (archeologisch) erfgoed is van groot belang. Bestaande monumenten behouden en beschermen we. Daarnaast breiden we de lijst met gemeentelijke monumenten uit en als we de kans krijgen gaan we historiserend bouwen.

Verborgen erfgoed maken we zoveel mogelijk zichtbaar. De archeologische beleidskaart blijft een onmisbaar instrument dat een zorgvuldige en verantwoorde omgang met het archeologisch erfgoed mogelijk maakt.

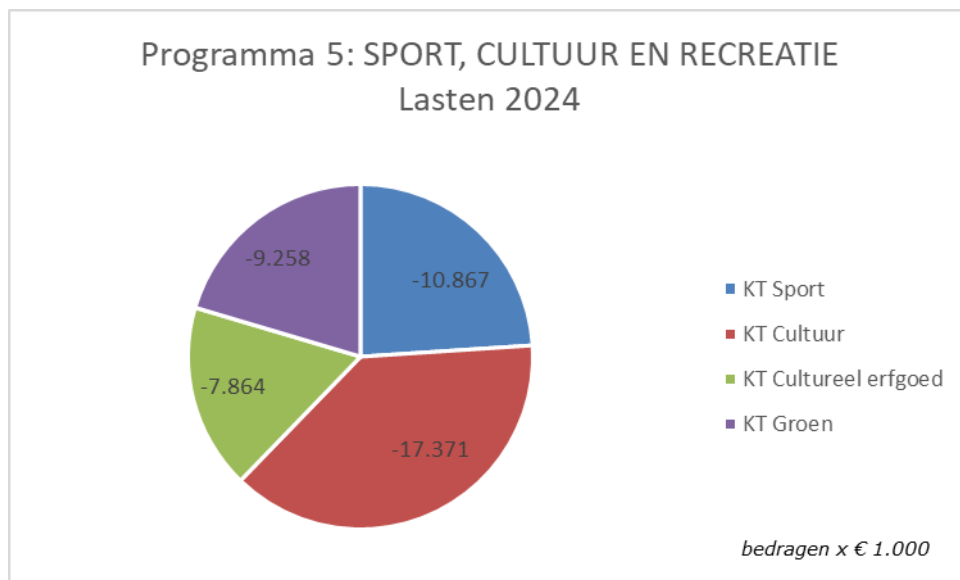
We vinden het belangrijk om onze musea met een steeds duidelijker profiel te presenteren aan de stad en daarbuiten. Kasteel Hoensbroek zien we daarbij als het visitekaartje van onze stad. Het Nederlands Mijnmuseum heeft een nationaal profiel en is voor ons een symbool van trots en identiteit. Het Thermenmuseum wordt de komende jaren vernieuwd en wordt het eerste Romeins museum in Nederland met een nationale uitstraling.

Sport:

Het Gezond en Actief Leven Akkoord streeft naar integraliteit van tussen sport, bewegen en cultuur en zorg. Het beoogt een domeinoverstijgende aanpak door onder andere het terugdringen van gezondheidsachterstanden (fysiek en mentaal), stimuleren van een gezonde leefstijl en zorgen voor een gezonde fysieke leefomgeving die uitnodigt tot bewegen en ontmoeten. Voor Heerlen betekent dit een aanmoediging en extra stimulans om bestaande programma's, waarbij in veel gevallen al sprake is van nauwe samenwerking tussen partijen uit verschillende domeinen, voort te zetten en te intensiveren. Het vergroten van sportdeelname onder jeugd en jongeren heeft hierbij de grootste prioriteit. Zowel op het gebied van

activiteiten van HHB en JenS (software) maar ook bij de ontwikkeling van nieuwe sportieve openbare ruimte (hardware).

Wat mag dat kosten?

Programma 5 - Sport, cultuur en recreatie

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-39.025	-40.000	-45.360	-44.466	-45.008	-44.109
Baten	6.370	6.001	7.044	6.719	6.718	5.989
Totaal saldo van baten en lasten	-32.655	-33.999	-38.316	-37.747	-38.291	-38.120
Toevoeging reserves	-651	-9	-14	-14	-13	-13
Onttrekking reserves	414	38	45	45	44	44
Resultaat	-32.893	-33.970	-38.285	-37.716	-38.260	-38.089

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Sport	-5.570	-5.206	-6.253	-6.058	-6.501	-6.363
Cultuur	-13.971	-15.120	-16.493	-16.912	-16.955	-17.001
Cultureel erfgoed	-6.110	-6.315	-6.349	-6.294	-6.312	-6.331
Groen	-7.004	-7.357	-9.221	-8.483	-8.522	-8.426
Bestemming	-238	29	31	31	31	31
Totaal	-32.893	-33.970	-38.285	-37.716	-38.260	-38.089

Bedragen x € 1.000

Risico's?

- Heerlense initiatieven zijn afhankelijk van landelijke fondsen, Ministerie van OCW en Raad voor Cultuur als het gaat over financiële ondersteuning. De ambities en het potentieel van onze culturele instellingen zijn hoog. Kosten waaronder energie- en loonkosten zijn de afgelopen jaren flink gestegen. Dit zet velen voor een financiële uitdaging.
- Het investeringskrediet voor het skatepark is tot stand gekomen op basis van kengetallen en is derhalve een voorlopige inschatting. Pas na de concrete uitwerking en afronden van het aanbestedingsproces zal blijken of het begrote krediet toereikend is.

Beleidsindicatoren

Sport, Cultuur en Recreatie

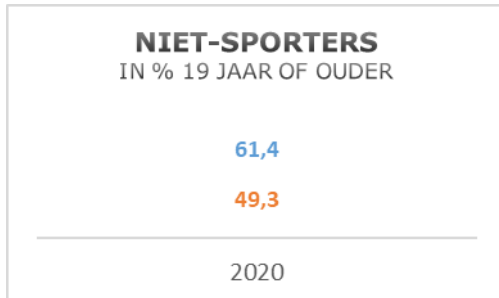
Beleidsindicatoren

NL

Heerlen

Kernthema Sport

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Sportstimulering en ondersteuning

We blijven ons inzetten om zoveel mogelijk inwoners te laten sporten en bewegen. Centrale rol speelt het programma Heel Heerlen Beweegt. Vanuit dit programma worden sport- en beweegstimuleringsactiviteiten geïnitieerd en gefaciliteerd. We merken dat het aantal (maatschappelijke) partijen dat de samenwerking zoekt met HHB toeneemt, waardoor men steeds beter in staat is verbindingen te leggen.

We continueren ook meer specifieke programma's, zoals Iedereen Kan Sporten Parkstad /Zuid-Limburg, het Zwemproject Heerlen en de gecombineerde leefstijl-interventie Healthy Life. We ondersteunen sportaanbieders via de middelen van het Lokaal Sportakkoord 2.0 en intensiveren de aanpak van de verenigingsondersteuner voor sport en cultuur om sport- en culturaanbieders te helpen bij het vergroten van hun maatschappelijke waarden.

Het (blijven) betrekken van sportaanbieders bij deze programma's is echter ook een steeds grotere uitdaging, doordat er steeds minder vrijwilligers beschikbaar zijn. Het betekent dat van HHB naast een regie- en aanjaagrol nu ook een steeds grotere uitvoerende rol wordt gevraagd. HHB speelt hier op in bij de werving van nieuw personeel en door de inzet van studenten. Voor dit laatste wordt samengewerkt met Fontys Sporthogeschool en Vista College (CIOS).

We merken dat het voor inwoners die deelnemen aan leefstijlinterventies, of direct vanuit zorgpartners worden doorverwezen, vaak nog niet laagdrempelig genoeg is om structureel aan te sluiten bij een sport- of beweegaanbieder. We willen deze gewenste doorstroom op verschillende manieren verbeteren door het bestaande sport- en beweegaanbod beter onder de aandacht te brengen, door intensievere begeleiding van het individu naar de sportaanbieder en door sportaanbieders te ondersteunen in het ontwikkelen of aanpassen van nieuw sport en beweegaanbod.

In samenspraak met sportaanbieders en het programmabureau Heerlen-Noord zoeken we naar mogelijkheden om extra in te zetten op het vergroten van sportdeelname onder jongeren in dit aandachtsgebied, en sportverenigingen te helpen hun maatschappelijke waarde te vergroten.

Sportaccommodaties en sportieve openbare ruimte

Als alles volgens planning verloopt, wordt in 2024 het eerste Cruyff Court in Heerlen geopend in de wijk Molenberg. Verder werken we de plannen uit voor meer nieuwe sportieve openbare ruimtes. De aanleg van een skatepark (Oranje Nassaupark) wordt, vooruitlopend op de gebiedsontwikkeling, concreet voorbereid. We streven naar een grootschalig en kwalitatief hoogwaardig skatepark dat geschikt is voor een brede doelgroep en een (eu)regionale aantrekkingskracht heeft. In 2024 ronden we het programma van eisen af en starten we met de voorbereiding van de aanbesteding, passend binnen de totale ontwikkeling van het gebied.

Op sportcomplex Varenbeuk worden de plannen voor nieuwe openbare sportfaciliteiten voorbereid. Dit laatste maakt onderdeel uit van de verplaatsing van AVON. In 2024 leggen we een integraal plan voor de verhuizing inclusief gebiedsontwikkeling voor aan de raad.

Ook op andere locaties stimuleren we het verder versterken van sportclusters. Zo onderzoeken we op sportcomplex Nieuw Lotbroek de haalbaarheid van de door tennisvereniging LTC Hoensbroek gewenste inpassing.

De bezetting van binnensportaccommodaties neemt in zijn geheel toe als gevolg van meer gebruik door onderwijs en in het kader van de Rijke Schooldag of vergelijkbare concepten.

De in 2023 vastgestelde criteria zorgen voor heldere spelregels voor de inroosting van sportverenigingen. Daarnaast willen we onderzoeken hoe we ervoor kunnen zorgen dat de druk op binnensportaccommodaties beter gespreid wordt over de beschikbare accommodaties.

We zetten vervolgstappen in het verder verduurzamen van gemeentelijke sportaccommodaties en stimuleren sportverenigingen om dit ook te doen bij verenigingsgebouwen. Het reserveringssysteem voor gemeentelijke (sport)accommodaties gaan we vervangen door een nieuw systeem dat nog beter aansluit bij de wensen en behoeften van de gebruikers en de gemeente.

Sportevenementen

Bestaande sportevenementen zoals Limburgs Mooiste, Fransen Franken Ronde, Obvion Run en Eredivisie Beach zetten we voort. We onderzoeken de mogelijkheid om in de toekomst een nieuwe urban sports evenement toe te voegen aan de Heerlense Evenementenkalender.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Beleidsregel Subsidiëring Amateursportverenigingen;
- Beleidsregel Subsidiëring Evenementen;
- Herstructurering Buitensport;
- Beleidsnotitie Binnensportaccommodaties Heerlen 2015-2020;
- IMAH 2018-2022;
- Sportakkoord Heerlen.

Wat gaat dat kosten?

KT Sport

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-9.229	-9.499	-10.867	-10.661	-11.061	-10.249
Baten	3.660	4.293	4.614	4.603	4.560	3.886
Totaal	-5.570	-5.206	-6.253	-6.058	-6.501	-6.363

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Centrumbad	2.350	3.300		
Buitensportaccommodaties	715	787	715	715
Verduurzamen diverse panden	225	225	225	225
Skatepark	50			
Totaal	3.340	4.312	940	940

Bedragen x € 1.000

Kernthema Cultuur

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

De cultuursector in Heerlen heeft een enorme vlucht genomen, het is het cultureel kloppend hart van de regio. En we zijn nog steeds volop in ontwikkeling.

- We laten de stad bruisen door het stimuleren, faciliteren en versterken of toevoegen van bestaande en nieuwe culturele evenementen, passend bij het profiel van de stad en bekijken welke facetten van het evenementenbeleid (nog) geactualiseerd moeten worden.
- We versterken en verstevigen cultuureducatie en –participatie. We streven ernaar om alle Heerlense kinderen kennis te laten maken met de regionale musea en met verschillende disciplines van kunst en cultuur. Dit onder meer via het programma Cultuureducatie met Kwaliteit, facilitering van de CultuurBus, de KinderCultuurWeek en ondersteuning van het Jeugdfonds Cultuur.
- We zijn met de amateurkunstverenigingen in gesprek om hen de ondersteuning te bieden die ze nodig hebben. We stimuleren en faciliteren projecten waar verbindingen tussen verenigingen onderling plaatsvinden of samenwerking met de buurt en/of het sociale domein. We bereiden in overleg met de amateurkunstverenigingen een actualisatie van de subsidieregeling voor.
- We gaan op zoek naar een nieuwe stadsdichter.
- We ondersteunen het productieklimaat en talentontwikkeling, met name op het gebied van popmuziek, podiumkunsten, de audiovisuele sector en het Urban Platform.
- We versterken het culturele ecosysteem van creatieve makers in het centrum en bereiden de realisatie voor van een culturele broedplaats. Met het oprichten van Urban Platform Kool Cult is de voedingsbodem van HipHop-cultuur in Heerlen sterk gegroeid. Dit is een eerste stap richting de ambitie HipHop-hoofdstad.
- We starten met het restaureren van één van onze parels én Rijksmonument: Royal. Deze restauratie is de eerste fase van onze ambitie om een Centrum voor Beeld, geluid en presentatie met volwaardig filmhuis te realiseren. De vernieuwde Royal vormt ook de spil in een gebiedsontwikkeling voor de creatieve sector die binnen het gebied Stationsplein/Maankwartier aan het ontstaan is.
- We investeren in de doorontwikkeling van onze culturele basisinfrastructuur. Samen met onze grotere vaste culturele partijen (Parkstad Limburg Theaters, SCHUNCK, Cultura Nova, Nieuwe Nor, Filmhuis, Cinesud en Cultuurhuis en de diverse culturele organisaties en evenementen waaronder The Notorious IBE en het Dutch Mountain Film Festival) maken we afspraken over wat zij doen om onze doelstellingen te behalen en we zetten in op samenwerking. We onderzoeken of de hoogte en de periodiciteit van de subsidies van de instellingen nog passend zijn bij de ontwikkelingen van de instellingen en stellen zo nodig aanpassingen voor. Dit doen we samen met een extern onderzoeksbureau.
- We werken voort aan de voorbereiding voor de kandidatuur van Heerlen als Culturele hoofdstad van Europa 2033.
- We blijven ons beleid kunst in de openbare ruimte doorontwikkelen, met de nadruk op streetart, het beheer, behoud (waar relevant), onderhoud en toevoegen van bijzondere straatkunstwerken in onze openbare ruimte en het bieden van kansen aan (jong) regionaal talent.
- We werken samen in de Stedelijke Cultuurregio Zuid.
- Met een laagdrempelige tentoonstelling over de bekende popart kunstenaar Andy Warhol verwacht SCHUNCK opnieuw een breed publiek te bereiken en veel scholen aan zich te binden. Dergelijke grote tentoonstellingen brengen aanzienlijke kosten met zich mee. Om financiële zekerheid te bieden en dit mogelijk te maken staan wij garant voor een maximaal bedrag van € 150.000.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- culturele Agenda 2022-2024
- meerjarig Bestuurlijk Programma 2023-2026
- coalitieakkoord 2022-2026

Wat gaat dat kosten?

KT Cultuur

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-15.611	-15.686	-17.371	-17.492	-17.535	-17.581
Baten	1.640	566	878	580	580	580
Totaal	-13.971	-15.120	-16.493	-16.912	-16.955	-17.001

Bedragen x € 1.000

Kernthema Cultureel erfgoed

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Heerlen is een stad met een rijke en lange geschiedenis, en daar zijn we trots op. Het zichtbaar en beleefbaar maken van ons erfgoed en het vertellen van het Verhaal van Heerlen is waar we in 2024 onze schouders onder zetten.

- De lijst van gemeentelijke monumenten breiden we uit.
- We inventariseren de erfgoedwaarde van de mijnwerkerskoloniën.
- We voeren een quickscan uit voor alle monumentale en bijzondere panden. Hierbij wordt de toestand van de panden beoordeeld. Zo komen we tot een top-X van panden waar we bestuursrechtelijke handhaving inzetten om (verder) verval van de panden te voorkomen.
- We ontwikkelen een archeologische beleidskaart en een erfgoedkaart.
- We blijven deelnemen aan de convenantgroep Via Belgica en blijven samenwerking opzoeken met andere relevante partners om het verhaal van ons erfgoed zo goed mogelijk te kunnen vertellen en presenteren, waaronder De Vondst.
- We treffen de nodige voorbereidingen om het middeleeuws karakter van Landsfort Herle terug te brengen en het erfgoed te beschermen en toegankelijk te maken.
- De plannen voor *Het Jaar van het Heerlens Erfgoed 2025* werken we uit in overleg met partners in het culturele- en erfgoedveld.
- We stimuleren initiatieven die het Heerlens dialect onder de aandacht brengen.
- Samen met de regioarcheoloog en de Parkstadgemeenten borgen we de uitvoering van onze wettelijke taken betreffende archeologie, en de groeiende ambitie om ons archeologisch erfgoed zichtbaar en toegankelijk te maken.
- In 2023 zijn we gestart met het succesvolle burgerparticipatieproject 'Heel Heerlen Graaft!', waarbij de inwoners van Heerlen betrokken werden bij het zoeken naar hun eigen verleden. Dit project loopt verder in 2024. Bij toekomstige archeologische onderzoeken in het kader van het ruimtelijke ordeningsproces blijven we inzetten op actieve erfgoedparticipatie.
- Door het uitwerken van oude onuitgewerkte archeologische onderzoeken willen we daarnaast meer inzicht krijgen in de bewoningsgeschiedenis van Heerlen, ter vervollediging van het verhaal van Heerlen.
- De inspanningen/activiteiten om te komen tot een nieuw Romeins museum worden voortgezet.
- We blijven ons mooiste kasteel, Kasteel Hoensbroek, ondersteunen.

Over welk bestand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- erfgoedverordening Heerlen
- culturele agenda
- erfgoed is identiteit. Beleidsnota archeologie, gemeente Heerlen
- archeologische verwachtings- en beleidskaart, gemeente Heerlen
- VTH-Beleid Omgevingsrecht 2023-2026

Wat gaat dat kosten?

KT Cultureel erfgoed

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-7.129	-7.421	-7.864	-7.794	-7.853	-7.817
Baten	1.018	1.105	1.515	1.499	1.540	1.486
Totaal	-6.110	-6.315	-6.349	-6.294	-6.312	-6.331

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Nieuwbouw Filmhuis Royal fase 2	2.000	867		
Totaal	2.000	867	0	0

Bedragen x € 1.000

Kernthema Groen

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Er wordt uitvoering gegeven aan de radicale vergroeningsopgave van onze wijken, de wijkcentra en Heerlen-Centrum met als doel meer groen in de openbare ruimte toe te voegen. We zien groen niet alleen als een verfraaiing van de openbare ruimte en verbetering van de leefomgeving van inwoners. Groen draagt in belangrijke mate bij aan het welbevinden, het welzijn en de leefbaarheid van inwoners in hun buurt. Fysiek draagt het bij aan de gezondheid doordat het hittestress vermindert, het lichamelijke activiteit stimuleert, de luchtkwaliteit en de immuunfunctie verbeterd. Mentaal reduceert het stress en faciliteert het sociaal contact en samenhang. Daarom werken we volgens de visie waardevolle buitenruimte gericht op het anders inrichten en beheren van de openbare ruimte. Daarbij hebben we niet alleen aandacht voor gezondheid en welzijn maar ook voor klimaatadaptatie en het versterken van de biodiversiteit. Deze integrale aanpak pakken we samen met onze partners en inwoners van onze stad op.

Het actieplan hittebestendige stad uit 2023 is voor Eikenderveld, Lindeveld en Mariarade-Noord uitgewerkt in een buurtvergroeningsplan gericht op een rigoureuze vergroening van deze buurten. We zetten hierbij in op het maximaal vergroenen en ontstensen van de buurten binnen de aanwezige ruimtelijke mogelijkheden. Omdat de knelpunten ten aanzien van hittebestendigheid het grootst blijken te zijn op privaat terrein willen we hierbij samenwerken met de woningcorporaties. Ook onze inwoners stimuleren we gericht in deze buurten om te vergroenen. Onze intentie is om het buurtvergroeningsplan in 2024 uit te voeren en tegelijkertijd voor twee andere wijken een nieuw plan op te stellen.

We beschermen ons groen en met name onze bomen beter. Ecologisch beheer wordt waar mogelijk verder uitgebreid om de biodiversiteit te vergroten. Over deze onderwerpen gaan we duidelijker communiceren met onze inwoners. Op die manier krijgt de flora maar ook fauna meer kans in onze stad. Wij blijven ons in 2024 richten op het verbeteren van de kwaliteit van het onderhoud om de leefbaarheid in de buurten en wijken te vergroten. Een goed onderhouden openbare ruimte draagt bij aan een prettige leefomgeving en het veiligheidsgevoel in onze wijken.

Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt zetten we onze partners zoals Werk voor Heerlen en RD4 aan tot het plegen van extra inzet om een zichtbare kwaliteitsverbetering te realiseren.

Het actieplan hittebestendige stad vertalen we naar beleid gekoppeld aan het groenbeleidsplan.

De natuurwaarden- en kansenkaart vertalen we naar biodiversiteitsbeleid en werken we uit naar concrete beheermaatregelen. We gaan verder met het opstellen van het soortenmanagementplan om soortenbescherming te waarborgen bij gemeentelijke gebiedsontwikkelingen én de particuliere verduurzamingsopgave.

De gedragscode soortenbescherming voor gemeenten gaan we implementeren in onze werkprocessen.

Er vinden veel omvormingen en aanleg van nieuwe groenvoorzieningen plaats, met name in Heerlen-Noord omdat deze daar vaak verouderd zijn. Ook bij aanpassingen wordt de visie waardevolle buitenruimte als richtlijn gehanteerd, zodat onze buurt en wijken groener, gezonder en leefbaarder worden.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Groenbeleidsplan 2013;
- Bomenbeleidsplan 2007;
- Visie waardevolle openbare ruimte 2022;
- Noodzakelijke Buitenkans, Visie op beheer & onderhoud van de fysieke leefomgeving in de gemeente Heerlen 2016-2023.

Wat gaat dat kosten?

KT Groen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-7.056	-7.394	-9.258	-8.520	-8.559	-8.463
Baten	52	36	37	37	37	37
Totaal	-7.004	-7.357	-9.221	-8.483	-8.522	-8.426

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Vervangingsbudget groen	350	350	350	350
Herplanten bomen	210	210	231	210
Openbare speelvoorzieningen	116	128	116	116
Herinrichting opslag Imstenrade			50	
Totaal	676	688	747	676

Bedragen x € 1.000

88

2.1.6 Programma Sociaal domein

Portefeuillehouders: Peter van Zutphen, Martin de Beer, Roel Wever, Marco Peters

Ook in 2024 verwachten we geconfronteerd te worden met maatschappelijke uitdagingen die de afgelopen jaren veel van onze inzet hebben gevraagd.

Alhoewel de inflatie in Nederland (thans) niet meer stijgt, zien we o.a. door het structureel hoge prijsniveau van de dagelijkse boodschappen dat veel van onze kwetsbare huishoudens nog steeds grote moeite hebben om financieel rond te komen. Ook is de verwachting dat de energieprijzen komend jaar nog hoog zullen zijn. Het is de vraag of de in 2023 ingevoerde mitigerende maatregel van het zogenoemde prijsplafond ook in 2024 wordt ingesteld en enige verlichting kan brengen voor onze meest kwetsbare burgers.

Het zijn overigens niet alleen onze inwoners rond het sociaal minimum die hiermee kampen, maar ook de groep inkomens net boven dit minimum. Net als bij de eerste groep maken de noodzakelijke uitgaven aan dagelijkse boodschappen en het verwarmen van de woning een groot deel uit van de maandelijkse uitgaven.

We weten inmiddels uit ervaring dat een dergelijk hoog prijsniveau niet alleen financiële gevolgen heeft, maar ook een negatieve impact kan hebben op veel andere aspecten van het leven van onze inwoners. Deze omstandigheden verzwaren ook de opvoedsituatie in gezinnen waar (minderjarige) kinderen aanwezig zijn. Net als het afgelopen jaar volgen we ook in 2024 de prijsontwikkelingen op de voet en zullen daar waar nodig binnen onze mogelijkheden handelen om de getroffenene die ondersteuning nodig hebben, deze (deels) te kunnen bieden.

Ondanks onze inspanningen op het gebied van de opvang van asielzoekers en de huisvesting van statushouders, zal de druk op gemeenten om nog meer verschillende plekken te realiseren komend jaar onverminderd groot blijven.

Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is onverminderd sterk om zoveel mogelijk burgers te laten participeren in de maatschappij op basis van hun eigen kwaliteiten. Onder andere met de nieuwe opdracht Maatschappelijke Ondersteuning willen we onze kwetsbare inwoner nog beter ondersteunen en richten we ons op een verbetering in de samenhang van beleid en uitvoering en tussen de verschillende wetten in het sociaal domein, om tot passende oplossingen te komen waarbij niemand buiten de boot valt. Ook in 2024 zien we nog steeds een groeiende vraag naar ondersteuning en hulp en we zetten ons in om deze met onze partners op te vangen. Dit is een uitdaging voor iedereen, en maakt dat iedereen zijn verantwoordelijkheid moet nemen en dat we als gemeente (nog) meer moeten loslaten en vertrouwen op onze partners. Het elkaar aanspreken op ieders verantwoordelijkheid hoort daar ook bij. Vernieuwing en transformatie blijven daarbij wenselijk en richtinggevend, maar we moeten niet uit het oog verliezen dat stabiliteit en continuïteit nodig zijn om langdurige effecten te bereiken. We willen ook de burger nadrukkelijker betrekken bij de totstandkoming van ons (sociaal) beleid om dat wat in de maatschappij leeft beter mee te kunnen nemen en benoemen.

We willen dat onze kinderen en jongeren opgroeien in een veilige en gezonde omgeving, waarin ze zich optimaal kunnen ontplooiën tot actieve en volwaardige burgers en de bescherming en zorg krijgen die nodig is. We zetten het kind op 1 en richten ons daarmee ook op de volgende generatie. We willen de groep kinderen in Heerlen waar het goed mee gaat vergroten. Om dit te bereiken zetten we breed in; door de algemene voorzieningen op orde te hebben, door gezond opgroeien te bevorderen, door onderwijs, jeugdzorg en armoedebestrijding nauw met elkaar te verbinden, door veiligheid binnen gezinnen te bevorderen, door de hulpvraag integraal en samen met ouders en jeugdige in beeld te brengen en op te pakken, en door snel voldoende en effectieve hulp te bieden als die nodig is. We starten al

vóór de geboorte door kwetsbare kinderen (en hun ouders) zo jong mogelijk in beeld te hebben, en lopen mee in alle levensfasen van een kind. Als ondersteuning of hulp nodig is, wordt deze snel en op maat geboden, bij voorkeur ambulante, integraal en dicht bij huis, zo licht en kortdurend als mogelijk en zo zwaar en langdurig als noodzakelijk. Vroegtijdige adequate hulp en ondersteuning blijft het uitgangspunt. Als hulp nodig is, bieden we die ook, financiën zijn daarbij niet leidend. De hulp moet zo effectief en efficiënt mogelijk worden uitgevoerd en tot duurzame oplossingen leiden.

We werken samen met JENS en de partner Maatschappelijke Ondersteuning toe naar één integrale toegang die verantwoordelijk is voor de toeleiding naar de Basishulp Jeugd of Maatschappelijke Ondersteuning, voor de regie op de casuïstiek en het toezicht op de kwaliteit en de veiligheid.

We dragen bij aan bestaanszekerheid en schuldenrust bij de huishoudens die hiervoor in aanmerking komen. Dat zijn voorwaarden voor mensen om weer vooruit te kunnen kijken. Om te kunnen dromen. Om zichzelf te ontwikkelen, naar school te gaan of (meer) te gaan werken. En om kinderen in een stabiele omgeving te laten opgroeien. Daarom blijven we investeren in armoedebestrijding. We stellen in ons armoedebeleid het kind structureel centraal en bouwen voort op onderstaande keuzes die we in de afgelopen jaren gemaakt hebben.

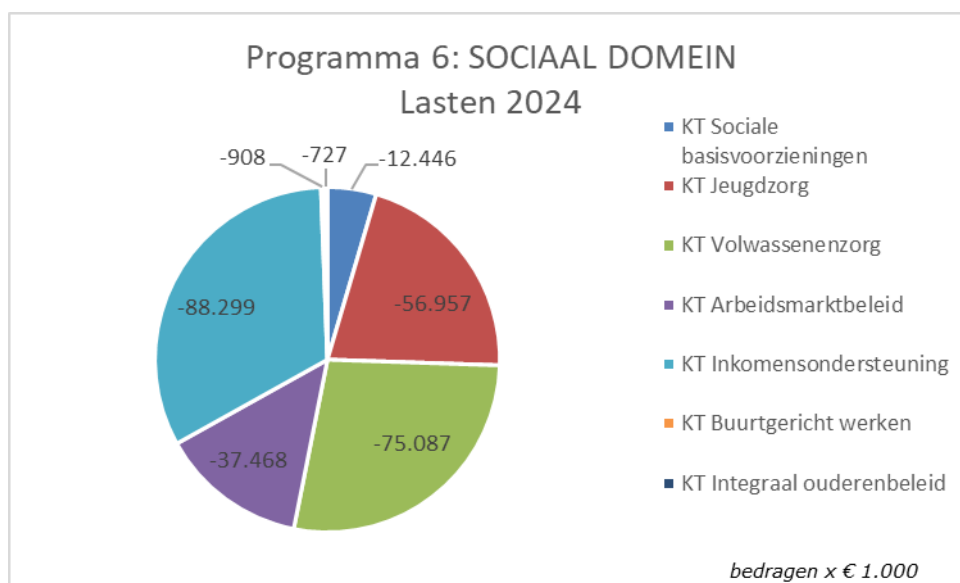
Als nadrukkelijk onderdeel van het armoedebeleid hanteren we bij opdrachtverlening het uitgangspunt om het uurtarief van € 14 als voorwaarde op te nemen. De eerste stap hiertoe is gezet bij de subsidietender voor Hulp bij het Huishouden. Dit willen we als voorbeeld laten dienen bij volgende opdrachtverleningen binnen het sociaal domein.

De toenemend krappe arbeidsmarkt blijft een heel groot probleem waardoor de kwantiteit en kwaliteit van onze dienstverlening, maar ook die van onze partners, mogelijk gevaar loopt en de dienstverlening aan onze burgers onder druk kan komen te staan.

We willen een prettige, veilige en leefbare sfeer in onze buurten creëren, waarbij iedere bewoner naar vermogen mee kan doen. Bewoners denken mee als plannen of projecten hen raken. Er worden meer activiteiten in de buurten georganiseerd.

Aanpak Heerlen-Noord: we zijn onze inhaalrace begonnen en werken in één generatie toe naar het landelijke gemiddelde. Grote en structurele veranderingen vragen om een lange adem en een meer omvattende integrale aanpak waarbij aandacht is voor vijf pijlers: werk, onderwijs, gezondheid, wonen en leefbaarheid & veiligheid. Deze aanpak is in 2021 vastgelegd in de Routekaart voor Heerlen-Noord.

Wat mag dat kosten?

Programma 6 - Sociaal domein

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-255.523	-268.774	-271.891	-270.077	-273.322	-275.703
Baten	72.024	81.023	75.536	75.525	76.969	76.008
Totaal saldo van baten en lasten	-183.499	-187.751	-196.354	-194.551	-196.353	-199.695
Toevoeging reserves	-2.197	-10	-15	-15	-15	-14
Onttrekking reserves	4.234	4.137	1.853	35	34	34
Resultaat	-181.463	-183.624	-194.517	-194.532	-196.333	-199.675

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Sociale basisvoorzieningen	-4.562	-11.919	-11.616	-12.017	-12.318	-12.649
Jeugdzorg	-52.970	-52.131	-56.432	-53.452	-55.257	-56.588
Volwassenenzorg	-63.920	-67.009	-72.700	-73.324	-73.184	-75.438
Arbeidsmarktbeleid	-38.345	-39.757	-37.467	-37.749	-37.595	-37.032
Inkomensondersteuning	-22.399	-15.392	-16.838	-16.701	-16.689	-16.678
Buurtgericht werken	-798	-937	-908	-964	-964	-964
Integraal ouderenbeleid	-504	-606	-395	-345	-345	-345
Bestemming	2.036	4.127	1.838	20	20	20
Totaal	-181.463	-183.624	-194.517	-194.532	-196.333	-199.675

Bedragen x € 1.000

Risico's?

- Stijging van de kosten voor jeugdhulp in relatie tot onvoldoende middelen die door het Rijk beschikbaar worden gesteld.
- De krapte op de arbeidsmarkt heeft gevolgen voor de jeugdhulp en Wmo-zorg, zoals langere doorloop- en wachttijden, waardoor problemen voor jeugdigen en hun gezin, of volwassenen groter kunnen worden en daarmee kostenverhogend.
- Als gevolg van turbulente maatschappelijke ontwikkelingen in de afgelopen jaren (o.a. inflatie, energie- en vluchtelingen crisis) zien we een grotere vraag naar (intensievere) jeugdhulp en een grotere noodzaak tot het verlengen van geïndiceerde hulp, wat tot

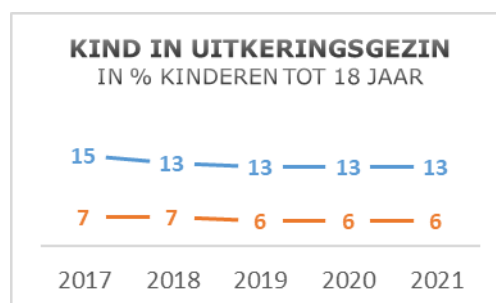
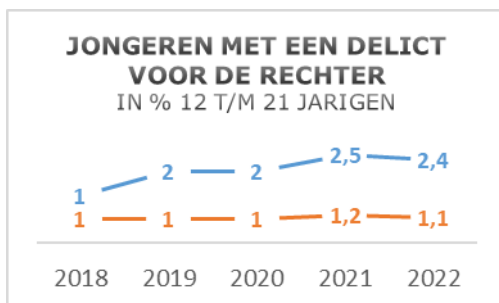
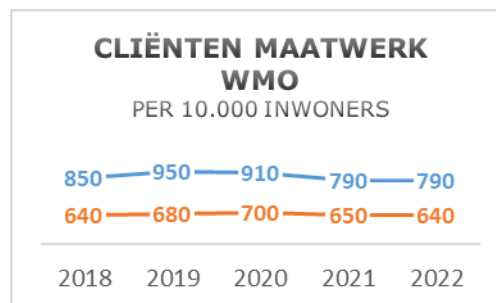
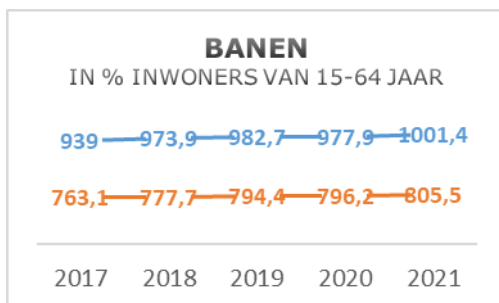
extra kosten jeugdhulp heeft geleid. Er is nog steeds sprake van maatschappelijke onzekerheid, wat mogelijk wederom leidt tot hogere kosten voor jeugdhulp, maar ook voor de ondersteuning van volwassenen.

- Door inflatie en daarmee kans op een loon-/ prijsspiraal, kan verschil ontstaan tussen raming en realisatie. Ook de krapte op de arbeidsmarkt draagt hier mogelijk aan bij. Als dit het geval is, verwachten we (deels) compensatie van het Rijk.
- Langdurige inflatie vraagt veel van huishoudens. Als de inflatie aanhoudt zoals DNB verwacht, zal het aantal huishoudens dat moeite heeft om rond te komen, stijgen; dit kan betekenen dat het beroep op gemeentelijke voorzieningen ook stijgt.
- Stijgende kosten voor Wmo-voorzieningen die worden toegekend en gefinancierd vanuit een open-einde regeling, o.a. door de aanzuigende werking van het abonnementstarief en vergrijzing.
- Afgelopen jaren zien we een toename van het aantal aanvragen en indicaties voor leerlingenvervoer, en een stijging van de bijbehorende kosten.
- Ontwikkeling van schuldhulpvragen en -dienstverlening naar aanleiding van de fors gestegen (energie)prijzen is onzeker.
- Het kabinet werkt aan een aanpassing van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo voorzieningen vanaf 2026, met een taakstellende besparing. Het kabinet gaat ervan uit dat dit voor de gemeentes budgettair neutraal verloopt, omdat er inkomsten uit de eigen bijdrages tegenover staan en dit zal helpen om het gebruik van Wmo voorzieningen te verlagen. Er is een risico dat de nieuwe regeling voor onze gemeente niet budgettair neutraal zal zijn.

Beleidsindicatoren

Sociaal Domein Beleidsindicatoren

■ NL ■ Heerlen

NETTO-ARBEIDSPARTICIPATIE

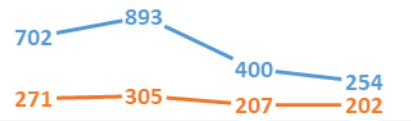
% VAN DE WERKZAME BEROEPSBEVOLKING TOV DE BEROEPSBEVOLKING

2017 2018 2019 2020 2021

RE-INTEGRATIE VOORZIENING

PER 10.000 INWONERS 15T/M64 JAAR

2017 2018 2019 2020

WERKLOZE JONGEREN

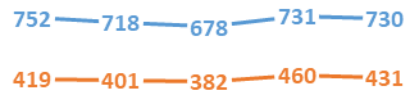
IN % 16 T/M 22 JAAR

2017 2018 2019 2020 2021

BIJSTANDSUITKERING

PER 10.000 INWONERS

2017 2018 2019 2020 2021

JEUGDHULP

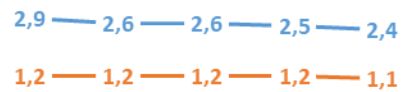
IN % JEUGDIGEN TOT 18 JAAR

2018 2019 2020 2021 2022

JEUGDBESCHERMING

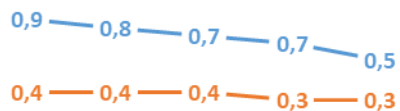
IN % JEUGDIGEN TOT 18 JAAR

2018 2019 2020 2021 2022

JEUGDRECLASSERING

IN % JEUGDIGEN TOT 18 JAAR

2018 2019 2020 2021 2022

Kernthema Sociale basisvoorzieningen

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Speeltuinen

Het doel van het speeltuinbeleid is het bieden van veilige en attractieve speeltuinen voor kinderen tot en met twaalf jaar. Ons speerpunt blijft dat alle kinderen met een beperking kunnen spelen in de speeltuinen van Heerlen. We gaan de gemaakte afspraken met de speeltuinen over de toegankelijkheid voor kinderen met een beperking verder uitwerken en uitvoeren. Daarnaast gaan we door met het aanpassen van de speeltuinen. Hierbij betrekken we ook de doelgroep zelf.

Scouting

Met ons scoutingbeleid ondersteunen we de scoutingorganisaties in Heerlen om hun leden een plezierig, uitdagend en leerzaam programma aan te bieden. We continueren ons vereenvoudigde subsidiebeleid. We sturen minder inhoudelijk, maar laten de autonome groepen zelf bepalen hoe zij de scoutingactiviteiten vorm willen geven. Dit beleid zetten we voort, eventueel bij te stellen aan de hand van een evaluatie. Hierbij nemen we ook de veiligheid/onderhoudssituatie van de accommodaties mee.

Jeugd- en jongerenwerk

Ook in 2024 wordt het jeugd- en jongerenwerk door JENS uitgevoerd, gericht op preventie, vroegtijdige signalering, vraaggericht werken en innovatie. Programma's gericht op digitale weerbaarheid en socialmediatrainingen worden gecontinueerd en verder uitgebreid naar het primair onderwijs. Heerlen heeft in ieder stadsdeel een jongeren centrum. Op verzoek van de jongeren wordt meer wijkgericht jeugd- en jongerenwerk aangeboden. Binnen het jeugd- en jongerenwerk wordt zoveel mogelijk aansluiting gezocht met het sport- en cultuurprogramma in Heerlen zoals Heel Heerlen Beweegt en de Urban Culture-activiteiten in Heerlen. Een speerpunt blijft dat jongeren zelf hun activiteitenprogramma in de jongerenaccommodaties mede bepalen.

Het jeugd- en jongerenwerk is een belangrijke partner in de verbinding met jeugdhulp en met veiligheid. In 2024 gaan we, in het kader van het programma Preventie met Gezag, het jongerenwerk bij JENS versterken, om jongeren met problemen tijdig te signaleren.

Jeugdparticipatie

Met jeugdparticipatie willen we bereiken dat kinderen en jongeren in Heerlen steeds meer actief deelnemen aan, en inspraak hebben over zaken die voor hen belangrijk zijn en op plekken waar zij zelf deel van uitmaken. Dit realiseren we via het jeugd- en jongerenwerk en via het kindercollege.

Het Heerlens Kindercollege is ook in 2024 actief, zij vertegenwoordigen de Heerlense kinderen tot 12 jaar bij maatschappelijke en representatieve activiteiten. De leden van het kindercollege worden gestimuleerd om mee te denken over maatschappelijke thema's die van invloed zijn op hun eigen leefomgeving. Zo komen kinderen op een laagdrempelige manier in aanraking met de politiek en krijgen zij op een bijzondere manier de kans zich, ook op persoonlijk vlak, te ontwikkelen. Het kindercollege zet ook in 2024 de jeugdige helden en heldinnen die iets bijzonders hebben gedaan voor onze stad of inwoners, in het zonnetje door hen een jeugdlintje, het Koelpietje, uit te reiken. In 2024 gaan we het kindercollege voor de kinderen en jongeren in onze stad nog nadrukkelijker zichtbaar maken.

@ease

Jongeren tussen de 12 en 25 jaar kunnen binnenlopen bij @ease in Heerlen om hun zorgen of problemen te bespreken met vrijwilligers die worden bijgestaan door professionals. Ook in 2024 is @ease een extra dagdeel open in jongeren centrum The Break, om de zichtbaarheid te vergroten. In 2024 wordt er verder ingezet om de zichtbaarheid van @ease te vergroten.

Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA)

De zestien Zuid-Limburgse gemeenten werken samen bij de aanpak van Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) 2024-2026, of zo mogelijk langer. Ons doel is het voorkomen, tijdig signaleren en duurzaam stoppen van dit geweld. Dit doen we samen met onze netwerkpartners en inwoners. Er is een gezamenlijk gedragen ambitie die essentieel is voor de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. De Regiovisie vormt de basis voor effectieve samenwerking in onze aanpak GIA. Alleen door effectieve samenwerking kunnen we namelijk de cirkel van geweld doorbreken. De Regiovisie is vertaald naar een uitvoeringsplan, gekoppeld aan praktijkgerichte acties. Voor de komende jaren staan, evenals in de afgelopen jaren, de thema's vergroten van bewustwording, deskundigheidsbevordering en samenwerking centraal. Een aantal acties wordt gecontinueerd en doorontwikkeld, zoals de training Samen voor veiligheid, de MDA++ aanpak en de verdere uitrol van Handle with Care in Zuid-Limburg. Daarnaast worden nieuwe acties ingezet, zoals laagdrempelig hulpaanbod voor plegers van huiselijk geweld.

De gezonde jeugd

We zetten in Heerlen sterk in op preventie door middel van gezondheidsbevorderende programma's gericht op onze jeugd. Dit doen we door middel van verschillende interventies, zowel vanuit het regionale programma Trendbreuk als vanuit aanvullende Heerlense initiatieven. Denk aan programma's als Kansrijke Start en Kansrijk van Start Heerlen, Keigezond, JOGG en Mondzorg. Zie het programma Volksgezondheid en Milieu voor meer informatie.

Uitvoering Maatschappelijke Ondersteuning en Welzijn

Per 1 januari 2024 is de uitvoering van de maatschappelijk ondersteuning en welzijn opnieuw belegd via een afgeronde subsidietender Maatschappelijke Ondersteuning. De overeenkomst geldt voor 4 jaar, met driemaal een mogelijkheid tot verlenging van 2 jaar. De scope is uitgebreid en omvat alle vormen van ondersteuning, zowel in groepsverband als individueel, voor diverse doelgroepen (eenvoudig, meervoudig en multi-problematiek). Begeleid door professionals, vrijwilligers of ervaringsdeskundigen en zoveel mogelijk in de buurt van de inwoner, o.a. via de (realisatie van) buurtpunten. Tevens maakt het bemensen van de toegang tot maatschappelijke ondersteuning en het bieden van maatwerkvoorzieningen, onderdeel uit van de subsidieovereenkomst.

Met ingang van 2015 zullen ook de persoonsgebonden budgetten (Pgb's) onderdeel uitmaken van de dienstverlening van onze subsidiepartner.

Vooraf het versterken van de sociale basis vormt een belangrijk doel van de overeenkomst. De samenwerking met Jeugd, Beschermd Wonen en Hulp bij het Huishouden dient te worden versterkt. We verwachten van de subsidiepartner dat deze samenwerkt met andere partners in het sociaal domein, zodat er een sluitende aanpak voor kinderen en gezinnen tot stand komt, een goede doorlopende herstellijn voor inwoners ontstaat en signalen vanuit andere partners worden opgepakt.

Tevens zal de subsidiepartner via een projectsubsidie (deels) zorgdragen voor de uitvoering van een aantal SPUK-GALA regelingen zoals versterken sociale basis, eenzaamheid, valpreventie en welzijn op recept.

Wonen en zorg

Wonen en zorg betreft een domein-overstijgende en integrale aanpak van opgaven rond de thema's wonen, zorg/begeleiding en welzijn.

We werken aan een wijkgerichte integrale afstemming tussen deze thema's. Zo bereiden we ons voor op de opgave die voortvloeit uit de extramuralisering, de dubbele vergrijzing en het huisvesten van aandachtsgroepen in de wijken. Ook valpreventie in relatie tot wonen krijgt extra aandacht.

Samen met de andere Parkstadgemeenten, en in afstemming met de zorgpartijen en woningcorporaties, werken we aan een gemeenschappelijke en integrale Woon-Zorg (welzijn) Visie op hoofdlijnen en een afwegingskader voor woonzorginitiatieven. We maken afspraken over de zogenoemde fair share: een evenwichtige verdeling van de aandachtsgroepen in de regio. Daarbij bouwen we voort op de bestaande afspraken zoals de Uitvoeringsagenda Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang en de afspraken binnen Housing Parkstad. De uitvoering maakt deel uit van de Woondeal.

Samen met de partners werken we aan praktijkgerichte pilots in de uitvoering van de Woon-Zorg Visie.

Tegelijkertijd werken we aan de doorstroom op de woningmarkt met de ontwikkeling van Zorgbuurthuizen. Samen met de woningcorporaties verkennen we verhuisregelingen.

We zetten verder in op woonruimteverdeling met het Jaarplan Woonruimteverdeling Heerlen en de pilot Sociale Urgentie.

Eenzaamheid

De aanpak van eenzaamheid wordt vanaf 2024 integraal belegd in de nieuwe opdracht Maatschappelijke Ondersteuning. De subsidiepartner is verantwoordelijk voor het inzetten van een aanpak op eenzaamheid voor iedereen die zich eenzaam voelt, jong én oud. De aanpak sluit aan op de drie doelen uit het Rijksprogramma "Eén tegen eenzaamheid", namelijk:

1. meer bewustwording in de samenleving over eenzaamheid;
2. meer maatschappelijk initiatief tegen eenzaamheid;
3. een lokale aanpak tegen eenzaamheid.

De gemeente blijft verantwoordelijk voor het Meldpunt Eenzaamheid, dat bestemd is voor inwoners, instellingen en ondernemers. Meldingen komen bij de gemeente binnen en worden doorgeleid naar de subsidiepartner. Daarnaast voeren we zelf nog een aantal separate opdrachten uit, of zijn hier opdrachtgever van.

Inburgering

We willen bereiken dat statushouders een goede start krijgen in Heerlen, en zo snel mogelijk gaan participeren, het liefst via werk.

Daartoe bieden we inburgeraars een inburgeringsroute aan waarbinnen het leren van de taal, kennis van de Nederlandse maatschappij, en participatie centraal staan. We werken en begeleiden op basis van maatwerk, zodat iedereen naar vermogen deel kan nemen aan de inburgering en de samenleving. Het is belangrijk dat migranten zich thuis voelen in Heerlen. Daarom zoeken we samen met partners uit de woningsector naar passende huisvesting voor statushouders, die in het kader van de taakstelling huisvesting statushouders aan Heerlen gekoppeld worden.

Informele zorg/mantelzorg

We werken in Parkstad samen als het gaat om mantelzorg. Dat gebeurt op grond van de bestuursovereenkomst samenwerking informele steun tussen de gemeenten Heerlen, Landgraaf, Brunssum, Voerendaal, Simpelveld en Kerkrade. We continueren de regionale samenwerking, en met het toetreden van de gemeente Kerkrade verbreden we deze. Het doel van de regionale samenwerking is om de mantelzorg in de gehele regio Parkstad te optimaliseren. Hierbij versterken we tevens de afstemming tussen de informele en formele zorg. We gaan mantelzorgers extra ondersteunen en faciliteren. Ook willen we dat het respijtzorgaanbod beter aansluit op de vraag en behoefte van de mantelzorgers. In 2024 gaan we hier in regionaal verband mee aan de slag.

Onafhankelijke adviserende cliëntondersteuning

Met MEE is een driejarige subsidieovereenkomst gesloten; 2024 is het laatste jaar van deze periode. We zullen sturen op een doelmatige en doeltreffende inzet richting burgers in 2024. en op basis van de ervaringen in de afgelopen jaren bekijken hoe we de onafhankelijke adviserende cliëntondersteuning in het Sociaal Domein vanaf 2025 vorm gaan geven.

Lokale Inclusie Agenda

Sinds medio 2020 hebben we een vastgestelde lokale inclusie agenda (LIA) met de naam 'Iedereen voor elkaar!'. Ons streven is dat Heerlen steeds inclusiever wordt en iedereen mee kan doen. Deze LIA eindigt eind 2023. Er komt een nieuwe agenda met daaraan toegevoegd het thema diversiteit. We blijven ons verder inzetten om 'fysieke drempels' en andere ongelijkheden voor mensen met een beperking weg te nemen. Dit doen we ook voor mensen met een queer achtergrond en/of met een migratieachtergrond. In al onze beleids-terreinen en uitvoeringstaken handelen we inclusief. Externe partners en bedrijven

stimuleren we dit ook te doen. We werken aan een eigen inclusieve organisatie en huisvesting. Met veel maatschappelijke partners werken we samen. Op allerlei terreinen adviseren we ons en of denken mee hoe we Heerlen inclusiever kunnen maken. Eigen collega's met een beperking worden hier ook bij betrokken. Zij zijn onze ambassadeurs en inspireren ons. Bij onderwerpen van de Lokale Inclusie en Diversiteitsagenda werken we samen met het Inclusie Platform Heerlen, Adviesraad MO en organisaties met een queer achtergrond.

Verbinding Zorg & Veiligheid

Als gevolg van een opeenstapeling van problemen kunnen sommige kwetsbare mensen overlast veroorzaken voor hun naaste omgeving, een gevaar voor zichzelf en/of hun omgeving vormen en krijgen zij te maken met verschillende zorg- en veiligheidsinstanties en complexe wet- en regelgeving. Zorg en veiligheid lopen in dergelijke situaties vaak in elkaar over. Het is daarom belangrijk te zorgen voor een sterke verbinding tussen deze thema's. Een goed voorbeeld daarvan is het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad (ZVHP), dat vanaf 1 januari 2024 een openbaar lichaam is. Maar ook bij de aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties is de verbinding tussen zorg en veiligheid essentieel. De aanpak is gericht op het zorgen voor basisveiligheid rondom het gezin of de persoon en/of het doorbreken van het patroon van onveiligheid. In de nieuwe regiovisie Geweld in afhankelijkheidsrelaties en het onderliggend uitvoeringsplan wordt daarom ook ingezet op de verdere verbinding tussen zorg en veiligheid.

Aanpak mensenhandel / illegale prostitutie

Bij de aanpak van mensenhandel zoals (seksuele) uitbuiting speelt de gemeente een belangrijke rol. We werpen barrières op om uitbuiting voor criminelen moeilijker te maken en bieden slachtoffers nazorg. Potentiële slachtoffers waarschuwen we preventief. Hiermee geven we uitvoering aan het Zuid-Limburgse beleid. We voeren integrale controles uit die gericht zijn op het signaleren en voorkomen van illegale prostitutie. In 2024 wordt het recent vastgesteld gewijzigd sanctiebeleid uitgevoerd om een nog krachtiger signaal tegen mensenhandel af te geven.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Speeltuinen: Subsidieregeling Beheerde speeltuinen gemeente Heerlen 2022;
- Scouting: Beleidsregel Scouting 2016;
- Jeugd- en jongerenwerk en Jeugdparticipatie: Overeenkomst inzake Basishulp Jeugd gemeente Heerlen 2023-2027;
- GIA: de (begin 2024 vast te stellen) regiovisie en uitvoeringsplan in de aanpak van geweld in afhankelijk (GIA);
- Contract levering dagbesteding, begeleiding en respijtzorg (contract met HSB!);
- Ontwikkelagenda Integraal Ouderenbeleid 2020-2023 "Ouder worden met toekomst";
- Notitie 'Wet Inburgering: Uitgangspunten bij de uitvoering';
- Notitie 'Begeleiding onder de nieuwe Wet Inburgering';
- Notitie 'Participatie tijdens de nieuwe Wet Inburgering';
- Een thuis voor iedereen (Nationale Woon- en Bouwagenda);
- Wonen en zorg voor ouderen (Nationale Woon- en Bouwagenda);
- Lokale Inclusie Agenda (LIA) 'Iedereen voor Elkaar!' 2020 – 2023.

Wat gaat dat kosten?

KT Sociale basisvoorzieningen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-7.314	-13.692	-12.446	-12.833	-12.881	-13.009
Baten	2.751	1.773	830	816	562	360
Totaal	-4.562	-11.919	-11.616	-12.017	-12.318	-12.649

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Scoutinggebouw St. Pytheas	369			
Totaal	369	0	0	0

Bedragen x € 1.000

Kernthema Jeugdzorg

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Basishulp Jeugd

De Basishulp Jeugd (lokaal preventieve activiteiten, ambulante jeugdhulp, deeltijd pleegzorg, logeren en PGB) is per 2023 samen met Landgraaf en Voerendaal opnieuw ingekocht bij JENS. Alle hulp die de basis vormt voor het zo veel als mogelijk werken vanuit het gewone opgroeien en opvoeden (Basishulp Jeugd), wordt door JENS met de gemeente ook in 2024 georganiseerd.

De komende jaren blijven de uitgangspunten en doelstellingen van de Basishulp Jeugd van kracht. De lokaal preventieve activiteiten en de ambulante jeugdhulp zijn lokaal, herkenbaar en laagdrempelig georganiseerd. Ouders en jeugdigen kunnen in de eigen omgeving terecht met al hun vragen en zorgen over opvoeden, opgroeien, geestelijke gezondheid of de veiligheid van een kind. Voor de basishulp geldt: zo licht, kortdurend en dicht bij huis als mogelijk en zo zwaar en langdurig als nodig. De ondersteuning en hulp moet bovendien passend zijn, tot duurzame oplossingen leiden en zo efficiënt en effectief mogelijk worden uitgevoerd.

Daar waar de zelf- en samenredzaamheid (even) onvoldoende is, bieden we (tijdelijk) een helpende hand. De focus ligt daarbij in 2024 op meerdere leefgebieden en de kracht en talenten van de jeugdige, het gezin en het netwerk. Het gaat erom wat hun leven betekenisvol maakt, wat zij nodig hebben om de eigen regie weer te pakken, hun aanpassingsvermogen te herstellen en/of te versterken en hun veiligheid te borgen. We zetten specialistische ambulante hulp snel in als dat aan de orde is.

Door stevig in te blijven zetten op preventie en voorliggende voorzieningen, zorgen we dat minder jeugdigen een beroep op jeugdhulp doen. Ook in 2024 is de koers:

- We gaan de geboden hulp vindplaatsgericht organiseren.
- We gaan de specialistische hulp transformeren naar de gebieden en/of voorliggend veld, en het benodigd specialisme wordt nog meer zichtbaar in de gebieden/reguliere voorzieningen.
- We gaan ouders als verantwoordelijken voor de opvoeding van hun kind(eren) als gelijkwaardige partner benaderen en met - en niet over - de ouders/jeugdigen in overleg.
- De toeleiding tot hulp gaan we nog slimmer inrichten: minder dubbelingen, goed rolonderscheid, laagdrempelige bereikbaarheid en duidelijkheid richting ouders.

Residentiële jeugdhulp

We streven naar een daling van het aantal kinderen en jongeren in de residentiële jeugdhulp. Richtinggevend voor ons zijn daarbij preventie, vroegtijdige signalering en het betrekken van het netwerk rondom de jeugdige. Wanneer toch residentiële hulp noodzakelijk is, dan doen we er alles aan om de verblijfsduur zo kort mogelijk te houden. Het verblijf vindt zoveel als mogelijk plaats in een gezinsvervangende omgeving.

In 2024 staat het contractmanagement van de lopende contracten voor de verschillende soorten residentiële jeugdhulp centraal. Het betreft de contracten Wonen, GIK-J en Crisis-hulp Jeugd. Dit doen we in samenwerking binnen de jeugdregio Zuid-Limburg. Thema's daarbij zijn: het optimaliseren van de samenwerking tussen de verschillende verwijzers en de zorgaanbieders, het voorkomen van wachtlijsten en het vormgeven van langdurig partnerschap met zorgaanbieders. Blijvend aandachtspunt is of de gevraagde jeugdhulp binnen de financiële kaders blijft. Dit in het licht van het groter aantal jeugdigen dat de afgelopen jaren binnen Heerlen een beroep doet op een vorm van residentiële jeugdhulp.

Ook staat 2024 in het teken van het treffen van voorbereidingen voor de nieuwe aanbesteding voor de Crisis-hulp Jeugd. Het huidige contract loopt af en kent geen verlengingsmogelijkheden meer.

Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028

De ALV van de VNG omarmde in juni 2023 de Hervormingsagenda Jeugd. Wij stemden toen tegen. We onderschrijven het belang van preventie, vroegsignalering, normaliseren en de-medicaliseren. Ook gaan we primair uit van de eigen kracht van jeugdigen en gezinnen. De reden dat we toch tegen stemden, ligt in het reële risico dat door de aan deze agenda gekoppelde forse financiële taakstelling, jeugdzorg juist daar waar deze nodig is, tekortschieten kan. Wij vinden dat elke jeugdige aanspraak moet kunnen maken op jeugdzorg als dat nodig is. Vanzelfsprekend sturen we daarbij actief op efficiëntie en effectiviteit. Vanaf de tweede helft van 2023 en de vijf jaar na 2023, kijken we nauwlettend welke gevolgen de Hervormingsagenda Jeugd heeft voor het Heerlense beleidsuitgangspunt dat elke jeugdige aanspraak kan maken op jeugdzorg als dat nodig is.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Verordening jeugdhulp gemeente Heerlen 2020;
- Overeenkomst inzake Basishulp Jeugd gemeente Heerlen 2023-2027;
- Regiovisie jeugdhulp Zuid-Limburg 2024-2028 (vaststelling is voorzien in 2023);
- Beleidskader jeugdhulp Zuid-Limburg 2024-2028 (vaststelling is voorzien in 2023);
- Subsidieregeling jeugdbescherming en jeugdreclassering Zuid-Limburg 2023-2024;
- Hervormingsagenda Jeugd 2023-2028;
- Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming.

Wat gaat dat kosten?

KT Jeugdzorg

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-54.071	-52.998	-56.957	-53.966	-55.747	-56.938
Baten	1.101	867	525	514	490	350
Totaal	-52.970	-52.131	-56.432	-53.452	-55.257	-56.588

Bedragen x € 1.000

Kernthema Volwassenenzorg

Wat gaan we er voor doen om onze maatschappelijke effecten te bereiken?

Beschermd Wonen en Opvang

Beschermd wonen is voor kwetsbare mensen met psychische problematiek die 24-uurs zorg nodig hebben. Dit organiseren we samen met de andere Parkstadgemeenten.

Het samenwerkingsverband Beschermd Thuis Parkstad levert het beschermd wonen in de regio Parkstad. Dit samenwerkingsverband met Mondriaan als penvoerder, bestaat uit 16 verschillende organisaties die hun expertise in 2024 verder bundelen en versterken om voor iedereen die beschermd wonen nodig heeft, de juiste zorg te bieden. De Parkstadbrede gemeentelijke toegang bepaalt óf iemand voor beschermd wonen in aanmerking komt, het samenwerkingsverband bepaalt hoe. Daarbij werken we vanuit vertrouwen in de professionals en beperken we de administratieve lasten. De resultaten monitoren we door op cliënt-niveau de voortgang te volgen.

De opvang van dak- en thuislozen blijft de komende jaren een taak van Heerlen als centrumgemeente. Maar we werken samen met de andere gemeenten en gaan door met het spreiden van opvangvoorzieningen over Parkstad. Liefst in een gewoon woonhuis, kleinschalig en zo zelfstandig mogelijk. Daarmee voorkomen we overlast, houden burgers hun zelfregie en kunnen ze, met begeleiding, werken aan herstel. We zorgen voor voldoende woningen voor uitstroom door afspraken te maken tussen gemeenten, woningcorporaties en zorginstellingen (Housing Parkstad). We hebben de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in verbetering van de opvang: de opvang is kleinschaliger geworden, veelal met eigen kamers/appartementen. Toch bereiken ons signalen dat het knelt in de opvang, de capaciteit staat onder druk. Om daar meer zicht op te krijgen laten we een onderzoek verrichten om ons beleid daarop aan te passen. Preventie van dakloosheid blijft een belangrijk thema. Ook hierin werken de Parkstadgemeenten intensief samen, bijvoorbeeld door afspraken te maken met en tussen de sociale diensten en in het project Nazorg ex-gedetineerden.

Met de Adviesraden Maatschappelijke Ondersteuning van de Parkstadgemeenten en cliëntenraden vindt regelmatig overleg plaats. Er is een regionale adviescommissie gevormd die vier keer per jaar overlegt met de gemeenten. Op deze wijze wordt 'aan de voorkant' meegedacht en input geleverd voor beleid op het gebied van opvang en beschermd wonen.

Hulp bij het huishouden

Vanaf 2024 werken we op basis van een subsidie voor een periode van 4 jaar, met mogelijkheden tot verlenging. Centraal hierin staat als uitgangspunt dat we met één partij afspraken willen maken, met financiering via een lumpsumsubsidie. We realiseren de hulp bij het huishouden niet meer als een maatwerkvoorziening, maar als een algemene voorziening. Als gemeente zullen we geen indicatiebesluiten meer afgeven. Hiermee sluiten we aan bij de systematiek die we ook voor de maatschappelijke ondersteuning hanteren sinds 2017.

Doelgroepenvervoer

Om een kwalitatief hoogwaardige vervoersvoorziening te kunnen blijven bieden en om flexibel te kunnen inspelen op ontwikkelingen, werken 30 Limburgse gemeenten samen via de GR Omnibuzz. Het streven is om daar waar mogelijk het gebruik van Omnibuzz te beperken als het reizen met het openbaar vervoer en andere voorliggende voorzieningen een optie is. Niet alleen de lagere vervoersvraag sinds Corona en verscherping van beleid naar minimaal één vervoersbehoefte per kwartaal, maar ook factoren zoals vergrijzing, bekendheid met de regeling en soberder openbaar vervoer zijn alle van invloed op het vervoersvolume. Met de nieuwe afrekeningsystematiek van zones naar kilometers worden de kosten per gemeente meer in lijn gebracht met het daadwerkelijk gebruik. De vervoersvraag neemt na Corona wel geleidelijk toe, maar blijft nog steeds onzeker. Ook moeten we rekening houden met stijgende prijzen door de maatschappelijke/economische ontwikkelingen. Door toeleiding naar het openbaar vervoer en sturing naar het gebruik van de Voor-Elkaar-Pas, proberen we de zelfstandigheid van de mindervaliden te vergroten en de kosten van het doelgroepenvervoer beheersbaar te houden.

Aanbesteding Wmo-hulpmiddelen

Het huidige contract met Medipoint over de levering en het onderhoud van hulpmiddelen loopt tot en met 2024 en kan inkooptechnisch niet meer worden verlengd. In 2024 zal een nieuwe aanbesteding plaatsvinden. Omdat er meerdere gemeenten zijn waarvan het contract eindigt, wordt gekeken of deze opdracht gezamenlijk in de markt gezet kan worden om hiermee een volume- en prijsvoordeel te genereren.

Woningaanpassingen

In 2024 wordt via het regulier contractbeheer gemonitord of de (nieuwe) contractuele verplichtingen uit 2023, aangegaan na een gezamenlijke aanbesteding van de Parkstadgemeenten en Maastricht Heuvelland, door Otolift worden nagekomen.

Ook de vraag naar andere woningaanpassingen wordt gemonitord. Maandelijks worden de ontwikkelingen binnen dit budget nauwlettend gevolgd, gezien het feit dat er sprake is van een open eind financiering.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Verordening en Uitwerkingsbesluit maatschappelijke ondersteuning 2022;
- Diverse contracten Wmo;
- Verordening maatschappelijke ondersteuning Heerlen 2022;
- GR Omnibuzz;
- Visie Opvang en Beschermd Wonen Parkstad (2018-2026);
- Uitvoeringsagenda Opvang en Beschermd Wonen Parkstad en Beekdaelen 2019-2020;
- Uitvoeringsagenda Opvang en Beschermd Wonen Parkstad 2021-2022;
- Samen Thuis 2023-2026.

Wat gaat dat kosten?

KT Volwassenenzorg

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-65.796	-69.377	-75.087	-75.725	-77.296	-79.275
Baten	1.876	2.368	2.387	2.401	4.113	3.837
Totaal	-63.920	-67.009	-72.700	-73.324	-73.184	-75.438

Bedragen x € 1.000

Kernthema Arbeidsmarktbeleid

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Talenten ontdekken, laten groeien en daardoor kansen op de arbeidsmarkt voor mensen verbeteren, daar zetten we ons in 2024 voor in. Vanuit de gedachte 'iedereen heeft een (verborgen) talent' bieden we een breed scala aan dienstverlening, zowel op Zuid-Limburg, Parkstad- als Heerlen-niveau.

Al vanaf het eerste contact in de Duale Poort wordt het gesprek gevoerd over wat mensen drijft en wat ze graag doen. Als dit niet meteen tot een concreet werkaanbod leidt via WSP Parkstad of Werkcentrum Zuid-Limburg, worden de competenties en vaardigheden binnen de Bovengrondse Vakschool of WerkvoorHeerlen verder ontwikkeld. In Parkstad wordt hiervoor ook samengewerkt met de andere mensontwikkelbedrijven, zodat meer mensen deel kunnen nemen aan een ontwikkeltraject. In Zuid-Limburg biedt het leerwerkloket trajecten, routes praktijkleren en voorschakelprogramma's aan die aanvullend zijn op de lokale dienstverlening en bijdragen aan de verdere ontwikkeling van het ontdekte talent.

Voor mensen met een (arbeids)beperking worden er meer kansen op werk gecreëerd. In overleg met werkgevers worden bedrijfsprocessen herzien door middel van onder andere jobcarving.

Binnen Parkstad wordt daarnaast concreet invulling gegeven aan de opdracht 'Nieuw Beschut Werk'. In Heerlen committeren we ons aan de taakstelling van het Rijk, zodat ook deze kwetsbare doelgroep meer kans krijgt op de arbeidsmarkt. Hiervoor wordt de samenwerking met UWV en ondernemers die MVO hoog in het vaandel dragen, geïntensiveerd.

De aanpak van jeugdwerkloosheid is een van de speerpunten binnen de regio. In Heerlen dragen we bij aan de oprichting van het Jongerenloket en bevorderen we de samenwerking tussen diverse partners en stakeholders. Ook jongeren zelf krijgen onder het motto 'voor jongeren, door jongeren' een actieve rol.

Belemmeringen richting arbeidsmarkt, zoals vervoer, verbetering van de woonsituatie en kinderopvang worden middels een op te starten samenwerking met het programma Heerlen-Noord weggenomen. Ook blijven we onverminderd inzetten op de aanpak van laaggeletterdheid, taalverbetering en andere basisvaardigheden, zowel voor statushouders als andere doelgroepen.

Voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt richten we een actieve dienstverlening in en bieden we activerings- en ontwikkeltrajecten aan, zodat zij deze afstand kunnen verkleinen en in eigen tempo aan de ontwikkeling van hun talent kunnen werken.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- meerjarige beleidskaders arbeidsmarktbeleid Parkstad (2016-2020);
- de Participatiewet;
- integrale beleidskaders participatie;
- uitvoeringplan participatie;
- participatieverordening;
- verordening loonkostensubsidie;
- verordening tegenprestatie;
- beleidsregel re-integratie;
- beleidsregel loonkostensubsidie;
- beleidsregel tegenprestatie;
- beleidsregel premiebeleid;
- wet Taaleis.

Wat gaat dat kosten?

KT Arbeidsmarktbeleid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-44.203	-54.574	-37.468	-37.749	-37.596	-37.033
Baten	5.859	14.817	1	1	1	1
Totaal	-38.345	-39.757	-37.467	-37.749	-37.595	-37.032

Bedragen x € 1.000

Kernthema Inkomensondersteuning

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Armoedebestrijding

Het coalitieakkoord Uit liefde voor onze stad 2022-2026, het MBP 2023-2026 en het Beleidsplan armoede en schulden 2022-2025 zijn duidelijk: we blijven strijden tegen armoede en zetten de ingeslagen sociale koers van Heerlen voort, omdat een stevig sociaal beleid geen luxe maar noodzaak is. Daarom houden we voorzieningen in stand, bouwen deze waar nodig uit en blijven inzetten op de aanpak van ondergebruik.

Lage lonen zijn een belangrijke oorzaak van armoede. Bij externe opdrachten eisen we, daar waar mogelijk, een uurloon van minimaal € 14, aansluitend bij de laagste schaal in de gemeentelijke CAO (overeenkomstig het coalitieakkoord). Waarbij hoort dat bij een verhoging van deze grens in de gemeentelijke CAO ook de grens bij externe opdrachten meegroeit.

Energiearmoede

Om financiële problemen door gestegen energiekosten te voorkomen, is in 2022 een energietoeslag ingevoerd. Die zou eenmalig zijn, maar kreeg een vervolg in 2023. Door rechterlijke uitspraken over de positie van studenten en de val van het kabinet is de invoering vertraagd. De energietoeslag 2023 kan worden aangevraagd tot en met 31 augustus 2024.

Kinderarmoede

Kinderen die opgroeien in armoede vinden we onverteerbaar en onacceptabel. Daarom had en heeft de aanpak van kinderarmoede allerhoogste prioriteit. Dit doen we ook in 2024 samen met scholen en maatschappelijke instellingen zoals Stichting Leergeld, Jeugdfonds Sport, Jeugdfonds cultuur, Jeugdeducatiefonds, Stichting Stop Kinderarmoede en Stichting Jarige Job.

Samenwerking

Het bestrijden van armoede doen we niet alleen, maar samen met maatschappelijke organisaties. We vinden het belangrijk dat initiatieven onderling goed samenwerken, omdat de mensen die er gebruik van maken baat hebben bij goed afgestemde hulp. In het belang van onze burgers gaan we daarom verder met het motiveren en stimuleren van onderlinge samenwerking.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Integraal beleidskader participatie;
- Integraal uitvoeringsplan participatie;
- Kindpakket;
- Verordening Afstemming;
- Verordening Handhaving;
- Verordening Inkomenstoelage;
- Verordening Fit&Fun-regeling;
- Verordening Studietoelage;
- Beleidsregel Algemene bijstand;
- Beleidsregel Bijzondere bijstand;
- Beleidsregel Inkomenstoelage;
- Beleidsregel Briefadres;
- Beleidsregel Sociaal Medische Indicatie Kinderopvang;
- Beleidsregel Studietoelage;
- Beleidsregel tegemoetkoming kinderopvang;
- Beleidsregel Terug- en Invordering, Boete en Verhaal Gemeente Heerlen (TIBV).

Wat gaat dat kosten?

KT Inkomensondersteuning

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-82.766	-76.590	-88.299	-88.162	-88.151	-88.139
Baten	60.367	61.198	71.461	71.461	71.461	71.461
Totaal	-22.399	-15.392	-16.838	-16.701	-16.689	-16.678

Bedragen x € 1.000

Kernthema Buurtgericht werken

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Buurtregie

In 2024 gaan we de interne en externe positie van het buurtgericht werken verder versterken. We komen nadrukkelijker in beeld bij nieuwe beleidsplannen en projecten die de buurten raken, en denken meer aan de voorkant mee. Ook bouwen we verder aan onze brugfunctie tussen inwoner en gemeente. Bewoners worden steeds meer betrokken bij nieuw beleid. Zij worden gemotiveerd om zelf met ideeën voor hun buurt te komen. Hier past een nieuwe communicatiestrategie bij. We gaan op basis van transparante en duidelijke communicatie werken aan de zichtbaarheid van het buurtgericht werken.

De basis voor de activiteiten in 2024 wordt gevormd door een uitvoeringsagenda, die gebaseerd is op de visie 'Gelukkig in de buurt'. De acties uit deze uitvoeringsagenda worden stapsgewijs opgepakt. Nieuw is dat niet alleen buurtorganisaties, maar ook buurtoverstijgende samenwerkingsverbanden in aanmerking kunnen komen voor een subsidie. We organiseren minimaal twee netwerkbijeenkomsten waarin de gemeente, buurtorganisaties en andere partners in de buurt ervaringen en meningen uitwisselen en van elkaar leren. Ook gaan we een nieuwsbrief maken en kennismomenten organiseren.

Buurten en inwoners worden gestimuleerd om (nog) meer activiteiten te organiseren en samen te werken met andere partners in de buurt. Iedereen die een goed idee voor de buurt heeft, mag zich bij de gemeente melden. We bekijken vervolgens of we het idee ondersteunen. Om initiatiefnemers te helpen, wordt er gewerkt met een gemakkelijke subsidieregeling. Er komt een nieuw aanvraagstelsel dat initiatiefnemers op een eenvoudige manier in staat stelt om een idee voor de buurt aan te dragen. Men kan met vragen en subsidieverzoeken op het gebied van buurtgericht werken straks terecht bij één loket.

In 2024 gaan we aan de slag met de doorontwikkeling van het burgerparticipatieproject 't Heitje. We gaan op zoek naar meer klussen en meer samenwerkende ondernemers en verenigingen waar muntjes ingewisseld kunnen worden. Daarnaast gaan we inzetten op een verdere uitbreiding van het aantal buurthelden en buurtvrienden die meedoen aan schoonmaakacties in de buurt. We onderzoeken of zij ook bij andere activiteiten in de buurt betrokken kunnen worden. Buurtgericht werken zet zich bovendien in om jongeren en migranten meer bij hun buurten te betrekken. We vragen hen om mee te denken met de gemeente. We werken hierin samen met een aantal Europese partners, die in 2024 in Heerlen op bezoek komen.

Sociale veiligheid en leefbaarheid

De missie van het buurtgericht werken is om veilige, prettige en leefbare buurten in Heerlen te creëren. Veiligheid is daarin een belangrijk thema. In heel Heerlen gaan we werken met de integrale structuur Sociaal Veilig. We combineren hierin de gebiedsgerichte met de persoonsgerichte aanpak. Via deze structuur organiseren we op een efficiënte wijze de uniforme integrale samenwerking met de in- en externe zorg- en veiligheidspartners. Buurtveiligheids- en buurtbeheerplannen kunnen zo beter opgepakt worden. Waar nodig wordt er met andere partners en beleidsterreinen, zoals wonen, onderwijs, openbare ruimte, etc. geschaald.

Heerlen is trekker van het Europese project CITICISS waarin we in 2024 een pilot starten. Binnen deze pilot worden 40 kwetsbare gezinnen geholpen via de doorbraakmethode, waarin zorg- en veiligheidspartners nauw met elkaar samenwerken. Deze methode sluit goed aan bij de Sociaal Veilig structuur.

Burgerbetrokkenheid en lokale democratie

Binnen het programma Burgerbetrokkenheid en Lokale Democratie staat de participatie van onze inwoners centraal. De mening van onze inwoners is belangrijk als we beleid maken of projecten opzetten die de inwoners raken. Er bestaat een sterke verbondenheid tussen de

thema's buurtgericht werken en burgerbetrokkenheid en waar mogelijk trekken beide met elkaar op. In 2024 pakt het programma burgerbetrokkenheid (mede) acties op uit de uitvoeringsagenda's burgerbetrokkenheid en buurtgericht werken. Er komt een pilot burgerberaad waarin een groep burgers samen oplossingen gaan zoeken voor een thema dat de hele stad raakt. De Hoi Heerlen Bus kan weer in de buurten worden ingezet. We gaan met niet-stemmers in gesprek over hun beweegredenen om niet te gaan stemmen tijdens verkiezingen. Hun inbreng zal de basis vormen voor een actieplan met interventies die de opkomst bij verkiezingen proberen te verhogen. Zo wordt de lokale democratie versterkt.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Visie op het buurtgericht werken 'Gelukkig in de buurt'.
- Beleidsregels buurtgericht werken (buurtactie en buurtdeal).
- Visienota Burgerbetrokkenheid.

Wat gaat dat kosten?

KT Buurtgericht werken

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-863	-937	-908	-964	-964	-964
Baten	65	0	0	0	0	0
Totaal	-798	-937	-908	-964	-964	-964

Bedragen x € 1.000

Kernthema Integraal ouderenbeleid

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

De Ontwikkelagenda Integraal Ouderenbeleid vormt de basis van ons handelen. Focus is het bereiken van nog meer senioren. Zo zijn ouderen vaker dan gemiddeld mantelzorger voor een naaste. Ouderen beschikken meer dan mensen in andere levensfasen, vaak over vrije tijd. En velen zouden best (nog meer) willen betekenen voor de mensen om hen heen, hun omgeving, hun buurt of de stad. Daar waar dat hun keuze is, willen we dit als kans graag aangrijpen.

Om onze ambitie 'gelukkig en gezond ouder worden in een veilige omgeving' te realiseren, zetten wij verder in op de uitvoering van de actielijnen die zijn vastgelegd in de ontwikkelagenda 'Ouder worden met toekomst!'. In 2024 gaan we het ouderenbeleid opnieuw vaststellen want de huidige ontwikkelagenda loopt tot en met 2023. Het nieuwe ouderenbeleid werkt met een stip op de horizon (bijv. 2030) en daarmee een focus op een langere tijd, met tegelijkertijd een doorlopende concrete uitvoering op kortere termijn. Twee essentiële onderdelen hiervan zijn continuïteit en verdere innovatie. Naast de input van de ouderen(organisaties) in onze stad worden ook de demografische ontwikkelingen hierin meegenomen. Als voorloper hierop werken wij op dit moment al aan een solide fundament waarvan de uitvoering op continue basis verzekerd is. Een belangrijk deel van het ouderenbeleid is daarom ter uitvoering meegenomen in de nieuwe opdracht Wmo/Welzijn. Zo willen we ons ouderenbeleid de komende jaren nog effectiever en steviger maken. Juist voor de toekomst willen wij dat een degelijk en structureel aanbod aan voorzieningen voor ouderen in de stad verzekerd is. Dus een goed, gedegen aanbod voor de langere termijn, op basis van continuïteit en samenhang.

Wat gaan we daarvoor doen:

- We geven ouderen erkenning voor hun onmisbare bijdrage aan onze stad en de komende generaties;
- We stimuleren ouderen om hun betrokkenheid en intrinsieke motivatie te kunnen verzilveren. Zo geven wij hen kansen zich verder te kunnen ontwikkelen door bijvoorbeeld het doen van vrijwilligerswerk, computercursussen te volgen bij de bibliotheek, of het uitwisselen van ervaringen met andere generaties;
- Eenzaamheid onder ouderen bestrijden we op alle mogelijke manieren;
- We zorgen dat alle gemeentelijke voorzieningen toegankelijk en passend zijn voor ouderen;
- Bij de inrichting van onze openbare ruimte houden we nadrukkelijk rekening met ouderen.

Een vitale stad waar mensen op een gelukkige, gezonde manier ouder kunnen worden in een veilige omgeving' is het motto van ons ouderenbeleid. Een vitale stad staat voor een groene, veilige en toegankelijke leefomgeving, inwoners die meetellen en meedoen, een plek waar mensen zichzelf mogen zijn, waar goede (basis) voorzieningen aanwezig zijn en waar mensen zich kunnen ontplooiën. Het is een plek waar ouderen een actief leven kunnen leiden, een leven waar zij zelf zo lang mogelijk de regie over kunnen voeren. Waar mensen gezond ouder kunnen worden en toegang tot zorg hebben als dat nodig is. En waar ouderen met respect behandeld worden en gezien worden als waardevolle mensen met veel kennis en ervaring. We gaan daarvoor nadrukkelijk inzetten op innovatie en nieuwe ideeën.

Verder willen we voor de uitvoering van ons ouderenbeleid met de huidige bestaande actielijnen het volgende realiseren:

Eenzaamheid

De aanpak van eenzaamheid wordt vanaf 2024 integraal belegd in de nieuwe opdracht Maatschappelijke ondersteuning. De subsidiepartner is verantwoordelijk voor het inzetten van een aanpak op eenzaamheid voor iedereen, jong én oud, die zich eenzaam voelt.

Het verbinden van jong en oud

We stimuleren activiteiten waar oudere en jongere Heerlenaren elkaar ontmoeten en helpen. We werken hierin nauw samen met onze eigen kennisinstellingen zoals Zuyd Hogeschool, Open Universiteit en Vista college. Verder willen we de betrokkenheid van ouderen op basisscholen vergroten en scholieren betrekken bij maatschappelijke vraagstukken in de buurt.

Dementievriendelijkheid

Dementie is een belangrijk onderwerp in een vergrijzende samenleving. Samen met de buurtorganisaties zet gemeente Heerlen zich nog meer in voor dementievriendelijke gemeenschappen. Hierbij ligt onder andere de focus op het delen en ontsluiten van kennis over dementie bij professionele organisaties, winkeliers, verenigingen, vrijwilligers en inwoners, bijvoorbeeld door de inzet van de training 'Omgaan met dementie'. Het 'Mentality'-project van het Radboud UMC Nijmegen en Zuyd Hogeschool heeft onze eerste dementievriendelijke buurten opgezet in Heerlen: Aarveld/Bekkerveld en Caumerveld/Douve Weien. Doel van het project is om inzicht te krijgen in hoe succesvolle dementievriendelijke gemeenschappen gecreëerd en verduurzaamd kunnen worden. In 2024 zetten we de resultaten van het project verder voort en in de daaropvolgende jaren rollen we dit verder uit over de gehele stad.

Armoede en (arbeids)participatie

We zien dat veel ouderen financiële voorzieningen onbenut laten. Dit komt omdat regelingen niet of onvoldoende bekend zijn of omdat gedacht wordt dat er geen recht op bestaat. Om mensen te stimuleren gebruik te maken van mogelijke voorzieningen om het inkomen aan te vullen wordt o.a. De Voorzieningenwijzer ingezet. De Voorzieningenwijzer is een instrument dat mensen helpt om bewust keuzes te maken en beschikbare voorzieningen beter te benutten. Daarnaast willen we via De Voorzieningenwijzer de mogelijkheden voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen of waterschapsbelasting onder de aandacht brengen. Mensen kunnen een gratis adviesgesprek aanvragen met een van de financiële adviseurs van Alcander. De Voorzieningenwijzer wordt tijdens een persoonlijk gesprek ingevuld en ter plekke wordt een advies gegeven. De adviseur kan hierin vervolgens ondersteunen door onze inwoner te helpen bij het opzeggen en omzetten van verzekeringen, het aanvragen van een gemeentelijke regeling en het treffen van betalingsregelingen. Het instrument wordt standaard ingezet tijdens de huisbezoeken 75+.

Vitaal en gezond ouder worden

Uit de gezondheidsatlas Zuid-Limburg blijkt dat veel Heerlense ouderen minder gezond zijn en eerder aangewezen zijn op zorg en ondersteuning dan ouderen in de rest van het land. Wij kijken breder naar het begrip gezondheid, o.a. door de principes van Positieve Gezondheid. Positieve Gezondheid is een benadering binnen de gezondheidszorg die niet de ziekte, maar een betekenisvol leven van mensen centraal stelt. De nadruk ligt op de veerkracht, eigen regie en het aanpassingsvermogen van de mens en niet op de beperkingen of ziekte zelf. Het voeren van regie over je eigen leven en zo lang mogelijk zelfredzaam blijven speelt ook een rol bij vitaliteit. De inzet van Positieve Gezondheid draagt hieraan bij. De benadering van Positieve Gezondheid staat, samen met zingeving en welzijn, centraal. Ook stimuleren wij ouderen om eigen verantwoordelijkheid te nemen door hen hierop aan te spreken, te faciliteren en te helpen. Een voorbeeld hiervan is het project Healthy Ageing dat wij in 2024 verder voortzetten. Dit samenwerkingsproject wordt uitgevoerd door de Open Universiteit en heeft als doel om ouderen te stimuleren om actief en gezond ouder te worden. Met gezond ouder worden wordt in dit project bedoeld dat ouderen voor hun gevoel een zinvol en prettig leven leiden, en daarnaast fysiek, mentaal en sociaal zo goed mogelijk kunnen functioneren. De OU gaat dit o.a. uitvoeren door het gratis aanbieden van een beweegadvies-op-maat (WIJ(k) actief) in combinatie met een brede integrale wijkaanpak gericht op fysiek, sociaal en digitaal actief worden en blijven. Er wordt zoveel mogelijk aangesloten bij activiteiten en initiatieven die al beschikbaar zijn voor ouderen.

De digitale maatschappij

In de huidige maatschappij krijgen digitale middelen een steeds belangrijkere plek en ouderen die niet digitaal vaardig zijn kunnen het gevoel krijgen dat ze geïsoleerd raken van communicatie en informatie. Ook kan het gevoelens van eenzaamheid vergroten. Papier informatie en persoonlijk contact is hierdoor nog steeds zeer belangrijk. We stimuleren ouderen, samen met onze partners, om mee te doen in de digitale samenleving. Dit doen wij door meer bekendheid te geven aan bestaande initiatieven die mensen leren gebruik te maken van digitale middelen of de kennis van dit gebruik te vergroten. Bij onze eigen digitale dienstverlening zorgen wij ervoor dat deze zo helder en toegankelijk mogelijk is.

Ouderen doen en denken mee

Ouderen geven aan mee te willen denken over het beleid dat betrekking heeft op hen. Zij willen betrokken worden bij zowel de beleidsvorming als de uitvoering ervan. De ouderen vormen een brede en enthousiaste vertegenwoordiging van de senioren in Heerlen. Hier gaan wij nog meer aandacht aan geven. Er is een senior assistent als rechterhand van de wethouder ouderenbeleid actief. Daarnaast doen we aan netwerkontwikkeling, o.a. met adviesraad MO, Burgerpanel, Seniorenvereniging Heerlen, KBO Limburg, de 3 Heerlense afdelingen van KBO, ANBO en de Zonnebloem. Er zijn natuurlijk ook regelmatig contacten met mensen uit alle stadsdelen over bijvoorbeeld burgerinitiatieven en niet te vergeten de mensen die we geportretteerd hebben in onze eenzaamheidscampagne.

Een veilige leefomgeving

We gunnen iedereen een veilige oude dag. Veiligheid heeft verschillende aspecten. Zo kun je denken aan valpreventie, veilig in huis, veilig op de fiets, veiligheid in de openbare ruimte, veiligheid tussen mensen maar ook aan cybercrime. Op al deze facetten zetten wij en onze partners in, om zo een veilige leefomgeving te creëren. In 2024 willen wij meer gaan inzetten op valpreventie. We gaan werken aan een regionale ketenaanpak ten behoeve van valpreventie.

Communicatie en beeldvorming

Om in contact te blijven met onze ouderen maken we gebruik van off- en online communicatie. We publiceren in VIA Parkstad en Parkstad Leeft! en daarnaast ook in de wijk- en buurtbladen. Online communiceren we via onze eigen social mediakanalen, de kanalen van de gemeente Heerlen en via de online nieuwsbrief. We zijn hierin alert op ons taalgebruik en we communiceren op B1-niveau, om begrijpelijk en eenvoudig te communiceren. We zetten onze communicatiemiddelen niet alleen in om ouderen te informeren maar om bij te dragen aan een positieve beeldvorming en om ouderen te stimuleren en inspireren om met ons mee te denken en te doen. De doelgroep is zeer divers, met een grote variatie aan achtergrond, vitaliteit, levensstijl, opleidingsniveau en inkomenspositie. Allemaal mensen met verschillende behoeftes en interesses. DE oudere bestaat niet, ondanks dat de hele doelgroep in de beeldvorming in het algemeen vaak als kwetsbaar wordt gezien. Echter een grote groep ouderen zet zich actief in voor onze maatschappij en levert zowel sociaal als economisch een grote bijdrage en hier hebben wij aandacht voor. We willen in 2024 meer aandacht vragen voor ouderen en de inzet voor vrijwilligerswerk.

Kennisdeling

We doen al veel, maar we gaan nog meer nadenken, onderzoeken, leren en experimenteren. We willen met nog meer mensen praten en meer nieuwe dingen uitproberen. De kennis die we opdoen willen we structureel inzetten en delen. Dit doen we op veel fronten onder andere op buurtniveau, op regionaal niveau met de kennisinstituten en landelijk met de G40.

Informele zorg/mantelzorg

Wij werken in Parkstad samen als het gaat om mantelzorg. Dat gebeurt op grond van de bestuursovereenkomst samenwerking informele steun tussen de gemeenten Heerlen, Landgraaf, Brunssum, Voerendaal, Simpelveld en Kerkrade. We continueren de regionale samenwerking en met het toetreden van de gemeente Kerkrade verbreden we de samenwerking. Het doel van de regionale samenwerking is om de mantelzorg in de gehele regio Parkstad te optimaliseren. Hierbij versterken we tevens de afstemming tussen de informele zorg

en formele zorg. We gaan mantelzorgers extra ondersteunen en faciliteren. Zo komt er een website die aansluit op de behoeften van de mantelzorger en er volgt meer ondersteuning om bijvoorbeeld te voorkomen dat de mantelzorger overbelast wordt, de Mantelzorgtest. Ook willen we dat het respijtzorgaanbod beter aansluit op de vraag en behoefte van de mantelzorgers. We gaan hier in 2024 regionaal verband mee aan de slag

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Ontwikkelagenda Integraal Ouderenbeleid 2020-2023 "Ouder worden met toekomst"

Wat gaat dat kosten?

KT Integraal ouderenbeleid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-509	-606	-727	-677	-687	-345
Baten	5	0	332	332	342	0
Totaal	-504	-606	-395	-345	-345	-345

Bedragen x € 1.000

2.1.7 Programma Volksgezondheid en milieu

Portefeuillehouders: Peter van Zutphen, Casper Gelderblom, Martin de Beer, Marco Peters

Wat willen we bereiken?

De 16 Zuid-Limburgse gemeenten hebben een Gemeenschappelijke Regeling: de gezondheidsdienst GGD Zuid-Limburg. De kerntaak van de GGD is het beschermen, bewaken en bevorderen van de gezondheid van de inwoners van Zuid-Limburg. Daarbij gaat speciale aandacht uit naar mensen in een kwetsbare positie, zoals jongeren, ouderen en mensen die op meerdere gebieden problemen hebben. De gezondheidsopgaves voor deze doelgroepen zijn in Zuid-Limburg, en soms nog in meerdere mate in Heerlen, groot. Daarom werken we sinds 2020 samen met alliantiepartners aan het programma Trendbreuk, om de gezondheidsachterstanden in onze regio ten opzichte van de rest van Nederland in te lopen. Belangrijk is dat we ons de komende periode niet alleen gaan richten op het aanjagen en implementeren van interventies, maar ook bestaande projecten gaan borgen en verduurzamen. Het programma Trendbreuk is nadrukkelijk gericht op het jonge kind (al vóór de geboorte van een kind tot de volwassen leeftijd). In elke fase van het opgroeien bieden de Trendbreuk-partners interventies aan alle ouders, kinderen en jongeren en specifiek aan groepen die een extra steuntje kunnen gebruiken.

De landelijke akkoorden Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) hebben een stevige impact op het gemeentelijk beleid. Ze vereisen een domeinoverstijgende aanpak, met name op het gebied van preventie en in de samenwerking van de eerstelijnszorg met het sociaal domein. Hiervoor zal de gemeente nauw samen moeten werken met de andere Zuid-Limburgse gemeenten, de zorgverzekeraar en zorgpartijen.

Om een aantrekkelijke stad voor wonen/werken/leven te worden en te blijven, realiseren we een gezonde, duurzame en veilige leefomgeving, met goede woonkwaliteit en voldoende rustplekken. We zorgen voor minder geluidhinder en minder uitstoot van CO₂, fijnstof en stikstofoxiden. Waar mogelijk zorgen we voor het terugdringen van stikstofdepositie in onze Natura 2000-gebieden.

Steeds duidelijker wordt ook dat we niet goed zijn voorbereid op de effecten van klimaatverandering op welzijn van mens en dier, onze biodiversiteit en economische veerkracht. De mondiale ontwikkelingen maken duidelijk hoe kwetsbaar we zijn als maatschappij. Voor watermanagement zijn vele maatregelen en aanpassingen op een breed terrein noodzakelijk. Ook de impact op bodem/ondergrond is groot. Het vergroten van het bewustzijn met betrekking tot water bij de inwoners van Heerlen is hierbij van groot belang. Het uitgangspunt is duurzaam gebruik, herstel en bescherming van de bodem/ondergrond te realiseren.

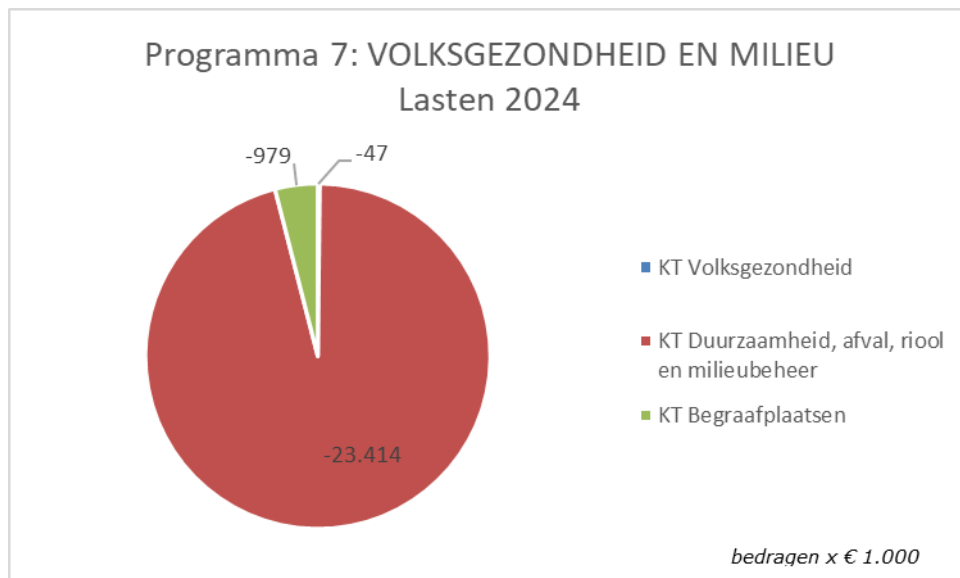
De scheiding van schone grondstoffen wordt steeds belangrijker in de transitie naar een circulaire economie waarbij afval niet meer bestaat. We gaan meer ruimte bieden aan onze inwoners om actief mee te doen en hier aan bij te dragen. Hun ervaring en input vinden we belangrijk. Hoe beter afvalscheiding werkt en hoe meer de circulaire economie gestalte krijgt, des te meer zullen schone grondstoffen op termijn gaan zorgen voor een stabiele afvalstoffenheffing. Ook worden de bestaande educatietools verder ontwikkeld, waarmee we bewustwording en scheiding van afvalstoffen op onze scholen stimuleren.

Voor een circulaire economie gaan we ook met onze inkopen maatschappelijk verantwoord bijdragen aan onze beleidsdoelstellingen in het snijvlak van Global Goals, People-Planet-Profit en het programma Duurzaamheid.

Niet alleen het klimaat geeft ons de motivering om duurzaam te handelen, ook thema's als gezondheid, veiligheid, leefbaarheid en betaalbaarheid zijn hier nauw mee verweven.

Daarom is duurzaamheid een gemeentebrede ambitie. Binnen het programma richten we ons op thema's en opgaven die als een vliegwiel functioneren voor een duurzame toekomst van onze gemeente.

Wat mag dat kosten?

Programma 7 - Volksgezondheid en milieu

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-29.746	-24.596	-24.440	-23.746	-23.770	-23.815
Baten	25.147	25.735	24.468	24.976	24.986	24.995
Totaal saldo van baten en lasten	-4.599	1.140	29	1.230	1.216	1.180
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	52	0	854	0	0	0
Resultaat	-4.547	1.140	883	1.230	1.216	1.180

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Volksgezondheid	-5.543	-100	-47	-47	-47	-47
Riool, afval en milieubeheer	1.182	1.605	566	1.747	1.731	1.692
Begraafplaatsen	-238	-365	-491	-471	-468	-465
Bestemming	52	0	854	0	0	0
Totaal	-4.547	1.140	883	1.230	1.216	1.180

Bedragen x € 1.000

Risico's?

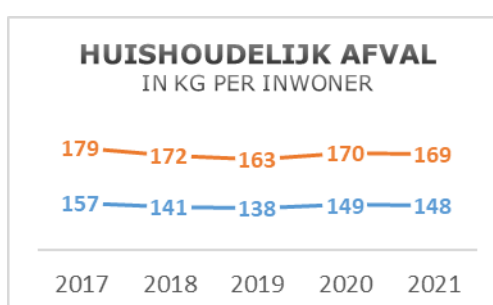
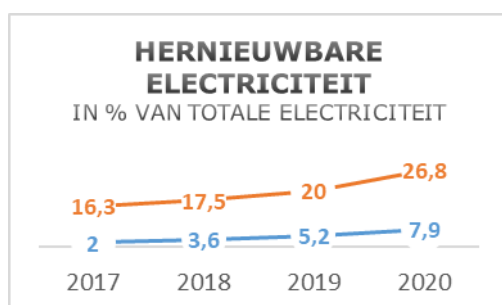
- De integrale samenwerking (of het gebrek hieraan). Ook de intergemeentelijke samenwerking kan een risico zijn. De 18 Zuid-Limburgse gemeenten zouden voor de realisatie van de gewenste trendbreuk veel meer als gezamenlijke eenheid moeten optrekken en af moeten van te veel losstaande projecten en interventies (meer focus). Kortdurende interventies en projecten die niet of nauwelijks geëvalueerd worden zijn altijd een risico voor de effecten op langere termijn.

- Als er geen breed bestuurlijk draagvlak en daadkracht is, hebben de extra inspanningen en investeringen in en vanuit een programma duurzaamheid slechts beperkt invloed op een adequate realisatie van onze doelen.
- Als er geen capaciteit en financiële middelen beschikbaar komen gaan we onze ambitie niet realiseren.
- Als wij onvoldoende capaciteit inzetten voor de samenwerking met de regio en provincie kunnen wij de gemaakte afspraken niet nakomen.
- Voor het bereiken van onze doelen hebben we breed draagvlak en betrokkenheid nodig van de samenleving. Als we hier onvoldoende aandacht aan besteden wordt het moeilijk onze doelen te bereiken.
- Het risico is denkbaar dat de kosten van de inzamelaar RD4 gaan stijgen als gevolg van hoge materiaal- en brandstofprijzen.
- Als subsidieregelingen aflopen of uitgeput zijn, kunnen acties die hier van afhankelijk zijn niet of slechts gedeeltelijk worden uitgevoerd.
- Om de ambities te kunnen realiseren zullen er extra middelen beschikbaar moeten komen om concrete investeringen te kunnen doen. Hiervoor zal ook voldoende externe financiering beschikbaar moeten komen.
- Externe ontwikkelingen zoals de stijging van de energiekosten, stijging van bouwkosten en schaarste op de arbeidsmarkt. Deze risico's kunnen het tempo van verduurzaming vertragen. Deze risico's maken ook dat maatschappelijke partners zoals woningcorporaties hun doelen vertraagd halen.

Beleidsindicatoren

Volksgezondheid en Milieu Beleidsindicatoren

■ NL ■ Heerlen

Kernthema Volksgezondheid

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Trendbreuk

Kern van het werkplan 2024-2025 van het programmabureau Trendbreuk is dat er meer focus komt op onderwijs en kinderopvang, meer aandacht voor de impact van (kinder)armoede, mentaal welbevinden en voorbereiding ouderschap en zorgen voor een doorgaande lijn in aanpak.

Binnen Trendbreuk draagt Heerlen actief bij aan de volgende projecten:

Kansrijke Start Zuid-Limburg & Parkstad

Binnen de aanpak Kansrijke Start in Zuid-Limburg en de intensivering daarvan in Parkstad vanuit de Regiodeal Parkstad Limburg, zetten we in 2024 de nauwe samenwerking tussen professionals uit het medisch en sociaal domein en effectieve aanpakken en interventies voort. Denk onder andere aan Voorzorg, Stevig Ouderschap, Nu Niet Zwanger en CenteringZwangerschap. Tevens zetten we in op het vergroten van het bereik van het bestaande aanbod en gaan we aan de slag met de verdere implementatie en/of evaluatie van een aantal interventies en aanpakken binnen Kansrijke Start zoals Geboortezorg Flex, de knooppunten Kansrijke Start en zorgpaden Kansrijke Start. Bij een positieve evaluatie zetten we in op duurzame borging van deze interventies. Daarnaast worden nieuwe thema's verkend, zoals preconceptie, leefstijl, samenwerking met (aanstaande) ouders en informele ondersteuning. Alles met als doel om samen met het aanbod vanuit Kansrijk van Start (het Heerlense programma dat veel aanvullend aanbod biedt bovenop de basis vanuit Zuid-Limburg en versnelling in Parkstad) te zorgen voor een sterk preventieaanbod voor (aanstaande) gezinnen in onze stad.

Keigezond

Keigezond is een samenwerking tussen gemeenten, GGD, CZ, VGZ, huisartsen, zorggroepen en andere partners als JOGG en MUMC+, om passende ondersteuning te bieden voor kinderen in Limburg met overgewicht en obesitas. Dit project richt zich op curatieve zorg bij kinderen die reeds overgewicht hebben. Vanaf 2024 wordt het project voortgezet vanuit de GALA-middelen.

JOGG - Gezonde Jeugd Gezonde Toekomst

JOGG bevordert in samenwerking met verschillende partijen een gezonde leefstijl bij jeugdigen. Qua activiteiten spelen zij in op verschillende omgevingen: thuis, kinderopvang, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media. Denk hierbij aan de peuter- en kleuter 4-daagse, deelname aan het Nationaal Schoolontbijt en het verspreiden van voorlichtingsmaterialen via verschillende kanalen. In 2024 worden de huidige activiteiten voortgezet en wordt ingezet op een hogere deelname van kinderen.

Heerlen heeft preventie hoog op de agenda staan. Daarom investeert Heerlen naast de Trendbreuk projecten, ook nog in eigen *lokale projecten en initiatieven*:

Kansrijk van Start

Met het nieuwe actieprogramma 'Kansrijk van Start Heerlen 2024-2026' bundelen de gemeente Heerlen en haar samenwerkingspartners uit het medische en sociale domein opnieuw de krachten. In een lokale coalitie worden projecten en activiteiten uitgevoerd met als doel gelijke kansen bij de start van het leven, het bijdragen aan een positieve gezondheid en een veilig opvoed- en opgroei-klimaat voor elk kind in Heerlen. In 2024 blijft het bereiken van de doelgroep ons belangrijkste aandachtspunt.

Jonge Ouder Perspectief (JOP): in 2024 staat de uitrol van en scholing in de JOP-methodiek centraal. De samenwerking met Stichting Babyspullen zetten we voort. De Sjpruutcafés, de Sjpruut Sjop en het Ooievaarsmoedersproject (Alcander/JENS) worden doorontwikkeld. In 2024 zijn de Sjpruutcafés vaker geopend en wordt het aantal locaties uitgebreid. We blijven

investeren in de taalontwikkeling van kinderen van 0 tot 2 jaar door middel van het programma Gezinsgericht werken (SCHUNCK) en door de inzet van de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid. Daarnaast gaan we een integrale verbinding maken met onderwijs in het kader van 'het voorschoolse kind'. We blijven inzetten op het predicaat 'borstvoedingsvriendelijke gemeente'.

Mondzorg

Dit project is een samenwerking tussen CZ, tandartsen, de GGD Zuid-Limburg en de gemeente, en richt zich op het versterken van de jeugd tandverzorging. Hiervoor is een mondzorgcoach gekoppeld aan het consultatiebureau. Deze bekijkt de monden van kinderen die het consultatiebureau bezoeken en adviseert ouders over de juiste aanpak en het belang van mondverzorging. In 2024 wordt de aanwezigheid van de mondzorgcoach in het huidige consultatiebureau voortgezet en daarnaast kijken we naar mogelijkheden om deze inzet uit te breiden.

Integraal Zorgakkoord (IZA) en Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

Met bovenstaande zaken zijn we in de regio al goed op weg naar een regionale preventie-infrastructuur. Iets waar het Rijk alle gemeenten in Nederland toe wil stimuleren. Daarom gaan we in 2024 verder met de uitvoering van onderstaande landelijke akkoorden:

1. Het Integraal Zorgakkoord (IZA): Het IZA gaat over het toegankelijk en betaalbaar houden van de (medische) zorg. In het akkoord maken diverse partijen in het medisch- en sociaal domein afspraken over de kwaliteit, de toegankelijkheid en betaalbaarheid van de zorg in Nederland. Gemeenten hebben middels de VNG ook het IZA ondertekend. Het IZA raakt de gemeentelijke opgaven als het gaat om: samenwerking m.b.t. preventie, het opzetten van een regionale preventie-infrastructuur en het verbeteren van de samenwerking tussen de eerstelijnszorg en het sociaal domein. In 2023 is in Zuid-Limburg een regiobeeld en een regioplan opgesteld. In 2024 wordt gestart met het uitvoeren van dit plan door onder andere de uitvoering van transformatieplannen door diverse zorgpartijen en gemeenten in de regio.
2. Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA): het kabinet heeft als doel gesteld om toe te werken naar een gezonde generatie in 2040 met een focus op de jeugd, door sport, voeding en bewegen. Het bevorderen van een gezond leven vraagt om een domeinoverstijgende, integrale en langjarige aanpak. Het Rijk ziet graag meer samenhang en verbinding tussen de verscheidenheid aan programma's en partijen die er zijn om mensen gezond en vitaal te houden. Het Rijk (VWS) heeft daarom het GALA opgeleverd. Heerlen en de regiogemeenten zijn sinds 2023 hiermee aan de slag en Heerlen heeft een plan van aanpak voor de jaren 2024-2026 opgesteld. In 2024 wordt dit plan in uitvoering gebracht. Een aantal afspraken in het GALA zijn verder uitgewerkt in het IZA, namelijk om een regionale preventie-infrastructuur op te zetten en ketenafspraken te maken. De opgaves ten aanzien van IZA en GALA vragen van de gemeente om een domeinoverstijgende aanpak, in nauwe samenwerking met de andere Zuid-Limburgse gemeenten, de zorgverzekeraar en zorgpartijen.

Bij de afspraken inzake de governance die vanaf 1 januari 2024 van kracht zullen zijn, willen we bij onze werkwijze in het sociaal domein voldoende ruimte hebben om een andere financiële en/of inhoudelijke koers te kunnen varen, bijv. via populatiebepoortering.

Aansluitend bij de Heerlense gemeentelijke zorgaanpak met coöperaties, vertrouwen in de professionals en lumpsum-financiering, staan we ervoor open dat ook ziektekostenverzekeraars hier inhoudelijk en financieel bij aan kunnen sluiten.

Toekomst Zuyderland Ziekenhuis

Ook komend jaar zetten we ons samen onze partners, verenigd in de Ziekenhuisalliantie, onverminderd in voor het behoud van volwaardige ziekenhuiszorg door het Zuyderland Ziekenhuis, dus een ziekenhuis incl. Spoed Eisende Hulp (SEH) en een verblijfsfunctie ('het beddenhuis').

Bevorderen dierenwelzijn

Dieren maken een essentieel onderdeel uit van de Heerlense samenleving en verdienen de zorg die daarbij hoort. Boven op de wettelijke taken voor bijvoorbeeld de opvang van zwervdieren wil Heerlen het dierenwelzijn in het algemeen verbeteren. Hiervoor is in 2023 de Nota Dierenwelzijn vastgesteld. Het vergroten van bewustzijn over dierenwelzijn door middel van voorlichting en communicatie, in samenwerking met relevante partners speelt een centrale rol. Daarbij gaat het zowel over huisdieren, als hobby of bedrijfsmatig gehouden dieren en dieren die in het wild leven. De Dierenbescherming Limburg (DBL) heeft een spilfunctie bij het uitvoeren van de wettelijke taken alsook een deel van de bovenwettelijke taken.

De gemeente heeft in diverse processen een taak rond dierenwelzijn, zowel bij vergunningverlening als bij toezicht en handhaving. Daarnaast heeft de gemeente bos- en natuurgebieden in eigendom en beheer, wat de zorgplicht voor de daarin levende dieren met zich meebrengt. Samen met onder andere de politie, dierenbescherming en maatschappelijke partners, zien we toe op het welzijn van dieren in onze stad.

We pakken in 2024 door met de uitvoeringsprogramma die bij de Nota Dierenwelzijn is vastgesteld, en geven dierenwelzijn een plek in ons nieuwe grondbeleid.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- De met 1 jaar verlengde Nota Gezondheidsbeleid 2020-2023 'Zuid springt eruit'.
- Het Actieprogramma Kansrijk van Start 2024-2026 (vaststelling voorzien in 2023).
- Plan van Aanpak GALA 2024-2026 Heerlen.

Wat gaat dat kosten?

KT Volksgezondheid

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-5.620	-100	-47	-47	-47	-47
Baten	77	0	0	0	0	0
Totaal	-5.543	-100	-47	-47	-47	-47

Bedragen x € 1.000

Kernthema Duurzaamheid, afval, riool en milieu-beheer

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Duurzaamheid

Binnen dit programma maken we werk van lokaal, landelijk en internationaal vastgestelde doelen rondom duurzaamheid. Dan gaat het onder andere om energieneutraliteit in 2040, klimaatbestendigheid in 2050 en een volledig circulaire economie in 2050. De actualiteit, van accelererend biodiversiteitsverlies en extreme weersomstandigheden in het nieuws tot hoge energierekeningen op de deurmat, verhoogt de noodzaak, motivatie, en dus ook onze inspanningen om deze doelen te realiseren.

Goed duurzaamheidsbeleid is niet alleen ecologisch, maar ook sociaal en economisch georiënteerd. Prominent doel van het programma duurzaamheid is dan ook bijdragen aan het ombuigen van energiearmoede naar energierechtvaardigheid. Het afgelopen jaar hebben we met ons regionale Verbond voor Energierechtvaardigheid tienduizenden mensen geholpen de winter door te komen. Waar deze aanpak zich vooral toelegde op pleisters plakken, zetten we de komende jaren steeds meer in op genezing. Cruciaal daarbij is het breed verminderen van onze afhankelijkheid van vervuilende brandstoffen.

Bij de uitvoering van het programma zijn de volgende uitgangspunten leidend:

- Inklusiviteit en participatie: in de transitie naar brede duurzaamheid moet iedereen, ongeacht achtergrond, meegenomen worden. Actieve betrokkenheid van inwoners, bijvoorbeeld in de vorm van deelname aan bewustwordingscampagnes of energiecoöperaties, moedigen we aan, koesteren we, en bouwen we waar mogelijk uit; Solidariteit: de transitie naar een duurzame samenleving en economie kan alleen slagen als we deze solidair vormgeven, en dus niet ten koste gaat van brede welvaart. Dat betekent dat duurzaamheidsbeleid zich niet enkel moet toeleggen op vermogende burgers met voldoende middelen om bijvoorbeeld over te stappen op elektrisch rijden, maar juist een focus op ondersteuning van mensen met een smallere beurs die de middelen ontberen om bijvoorbeeld zelfstandig hun woning te duurzaam te verwarmen;
- Ecologisch houdbaar: we werken toe naar een gemeente en gemeenschap met een CO₂-voetafdruk die de draagkracht van de planeet niet langer overbelast;
- Circulair; we maken werk van de transitie naar productie- en consumptiesystemen die niet lineair eindigen in grote hoeveelheden afval, maar materialen circulair blijft hergebruiken;
- Duurzaam *tenzij*: duurzaam denken en handelen hanteren we als norm. Als we van die norm afwijken, doen we dat bewust, transparant, en op basis van een volwaardige afweging van verschillende belangen;
- Integraliteit: duurzaamheid is een gemeentebrede waarde, die door het benutten van koppelkansen breed zijn weerslag moet vinden. Denken en handelen bij het beheer en inrichting van de leefomgeving, bijvoorbeeld, gebeurt vanuit de brede set aan Nieuwe waarden: biodiversiteit, gezondheid, en klimaatadaptatie.

We geven binnen het programma Duurzaamheid invulling aan bovenstaande door middel van 3 pijlers: Energietransitie, Klimaatadaptatie, en Circulariteit. Hieronder geven we de speerpunten per pijler voor 2024 weer.

Pijler Energietransitie:

- Ontwikkelen lokaal, duurzaam, publiek-coöperatief energiebedrijf in Parkstad;
- Lange termijn aanpak energiearmoede en energierechtvaardigheid, onder andere door lancering platform Parkstadverduurzaamt.nl;
- Stimuleren zon op daken, onder andere door middel van blauwdrukken per bouwtype;
- Energiebesparing bij inwoners en bedrijven i.s.m. WoonWijzerWinkel; Afronding Transitievisie Warmte 2.0;

- Uitwerken plan voor eerste wijkaanpak van de Transitievisie warmte 2.0;
- Verdere verkenning naar windenergie in Parkstad;
- Verkenning samenwerking regionaal warmtenet;
- Uitvoeren isolatie en verduurzamingsprogramma Heerlen;
- Blauwdruk ontwikkelen voor zon op daken (grootschalig);
- Stimuleren verduurzamen scholen, VVE's, gebouwen van (culturele) instellingen en verenigingen;
- Energielabel C voor kantoren: samen met ondernemers kantoorpanden verduurzamen;
- Innovaties stimuleren in kader van netcongestie;
- EU Horizon 2020 Wellbased ontwikkelen stedelijk programma en pilot in de wijk;
- EU Horizon 2020 POWERUP.

Pijler Klimaatadaptatie

- Actualisatie Actieprogramma Klimaatadaptatie Limburg, met onder andere risicodialog met de gemeenteraad in de vorm van een raadsconferentie;
- Beleidsontwikkeling rondom natuurinclusiviteit onder andere in de vorm van het soortenmanagementplan;
- Beleidsontwikkeling en ondersteuning van beleidsimplementatie rondom hittestress en klimaatbestendig bouwen.

Pijler Circulariteit

- We stellen een Circulaire Agenda voor Heerlen op, met waar mogelijk meetbare indicatoren (KPI's, zoals % hergebruik) en (sectorale) ontwikkelpaden richting circulaire ontwikkeling. Hierbij gebruiken we de evaluatie van de eerste twee jaar van het uitvoeringsprogramma Grondstoffenplan als input;
- We hebben de ambitie om in Heerlen met partners een Circulair Ambachtscentrum te realiseren, waar de circulaire economie in de praktijk wordt gebracht;
- Met stakeholders en shareholders in de bouwsector, waar wereldwijd een groot deel van zowel afval als CO2-uitstoot, maar ook hoge industriële faalkosten voor de sector zelf vandaan komen, werken we aan routekaarten met ontwikkelstappen die nodig zijn om de circulaire transitie richting 2030 en 2050 te bevorderen;
- We werken aan mogelijkheden om circulaire ecosystemen (een goed voorbeeld is Zwam-burg) te laten groeien, m.b.v. stakeholdersanalyse, platformontwikkeling, en samenwerkingsverbanden zoals Betonketensamenwerking, SPL en Cirkelstad;
- Onze GGW-projecten voor de openbare ruimte worden waar mogelijk circulair aanbesteed, d.m.v. circulaire ontwerpstrategieën, businessmodellen en aanbestedingsvormen;
- D.m.v. een materialenregisseur en uitwisseling van materialen tussen projecten wordt in pilotprojecten voor de buitenruimte meer hergebruik gerealiseerd;
- We upgraden ons materialendepot aan de Imstenraderweg stapsgewijs om meer uitwisseling en verduurzaming te faciliteren;
- Door het toepassen van ontwerpinstrumenten zoals GPR, BCI en MPG wordt in meer gemeentelijke bouwprojecten duurzaam en circulair ontwerpen toegepast;
- Met actieplan MVOI wordt in meer gemeentelijke inkopen impact gemaakt voor circulaire economie, d.m.v. monitoring, training, workshops en kennisdeling;
- De gemeentelijke FairTrade-werkgroep gaat verder als Heerlen Local Goals en promoot Global Goals, Zero Waste en de ketenverantwoordelijkheid, waaronder FairTrade. In hetzelfde kader werken we samen met SDGHouse Maastricht om meer publieksgerichte activiteiten te ondernemen en zo meer aandacht voor relevante issues te genereren.

Riool

- In 2024 wordt het watertakenplan 2025-2029 opgesteld.
- Door het uitvoeren van verschillende projecten zoals Operatie Steenbreek, stimuleringsregeling afkoppelen, stimuleringsregeling voor groene daken en gevels, afkoppelen gemeentelijk vastgoed en afkoppelen openbare ruimte bij renovatie en/of vernieuwingsprojecten, wordt invulling gegeven aan klimaatadaptief handelen.
- Voeren van Bewustwordingscampagne Waterklaar, met als onderdeel de afkoppelregeling op Parkstadniveau.
- Voortzetting onderzoek bovenregionale samenwerking waterketen Limburg.

Gezonde leefomgeving

- Uitvoeringsplan SLA (Schone Lucht Akkoord) uitvoeren: toepassen routekaart voor emissievrij bouwen in enkele projecten (methode Eindhoven).
- Houtstook voorlichting/stookalert.
- Technasiumopdracht in relatie tot houtstook en metingen luchtkwaliteit (Citizen Science).
- Vaststellen Actieplan geluid onder Omgevingswet.
- Afhandelen van geluidsanering van 150 woningen.
- Ontwikkeling van spoorgoederenvervoer en Robuust Basisnet volgen in samenwerking met provincie Limburg en ZuidLimburgse gemeenten.
- Beschikbare kennis van bodem/ondergrond samenbrengen en visualiseren voor bodemkwaliteit, effecten voormalige mijnbouw, ontplofbare oorlogsresten en fysieke ruimte in de ondergrond.
- Invulling geven aan bodem en water sturend door pro-actief mee te denken in vroege projectstadia.
- De ondergrond optimaal benutten voor energietransitie en klimaatadaptatie door de lokale waarde van de ondergrond te bepalen.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Integraal Waterplan Regio Parkstad Limburg;
- Regionaal afstemmingskader gemeentelijke omgevingsvisies Parkstad;
- Watertakenplan Heerlen 2020-2024;
- Regenwaterstructuurkaarten / Stresstest;
- Grondstoffenplan 2022-2026;
- Beleidsvisie externe veiligheid (2010-2015) (actualisatie wordt opgenomen in Omgevingsvisie);
- Geluidsbeleid Heerlense evenementen (in de open lucht) 2017-2020;
- Actieplan geluid 2018;
- Duurzaamheidsvisie 2017;
- Schone Lucht Akkoord;
- Beleidskader elektrische laadinfrastructuur;
- Laadvisie (under construction 2022);
- Bodembeleidsplan Heerlen 2016;
- Aanvulling Bodembeleidsplan-Nota bodembeheer PFAS gemeente Heerlen;
- PALET 2.0/3.0.;
- Regionale Energie Strategie Zuid-Limburg (RES 1.0);
- Regionaal Afwegings Kader grootschalige energieopwekking;
- Beleidsvisie openbare ruimte;
- Klimaatadaptatiestrategie Parkstad Limburg;
- Programma Duurzaamheid 'Heelesje Wink, voor een duurzaam Heerlen 2019-2022'.

Wat gaat dat kosten?

KT Duurzaamheid, afval, riool en milieubeheer

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-23.362	-23.658	-23.414	-22.741	-22.768	-22.815
Baten	24.544	25.262	23.980	24.488	24.498	24.507
Totaal	1.182	1.605	566	1.747	1.731	1.692

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Rioolrenovaties	5.549	3.549	3.549	3.549
Totaal	5.549	3.549	3.549	3.549

Bedragen x € 1.000

Kernthema Begraafplaatsen

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

De gemeentelijke begraafplaatsen worden onderhouden op een kwaliteit die hoort op een begraafplaats. Daarbij worden de padenstructuur, de overige verharding, de bomen en de groenvoorzieningen structureel op de hoogste kwaliteit onderhouden. We maken een inventarisatie van de erfgoedwaarden en de technische staat van onze begraafplaatsen. De erfgoedwaarden worden beschreven en gewaardeerd en op basis daarvan kan een selectie voor bescherming gemaakt worden. Daar waar mogelijk worden burgers daarbij betrokken.

- Er wordt een onderhoudsplan opgesteld voor de begraafplaats Imstenrade.
- Er wordt beleid opgesteld ten aanzien van het funeraire erfgoed op de begraafplaats Akerstraat in Heerlen en de begraafplaats Sint-Jan in Hoensbroek.
- De begraafplaatsverordening wordt geactualiseerd.
- Er wordt een pilot gestart om de begraafplaatsen toegankelijker te maken door het eventueel verruimen van de openingstijden.

Wat gaat dat kosten?

KT Begraafplaatsen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-765	-838	-979	-958	-956	-952
Baten	526	473	488	488	488	488
Totaal	-238	-365	-491	-471	-468	-465

Bedragen x € 1.000

ROYAL

2.1.8 Programma Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing (VHROSV)

Portefeuillehouders: Jordy Clemens, Marco Peters, Casper Gelderblom

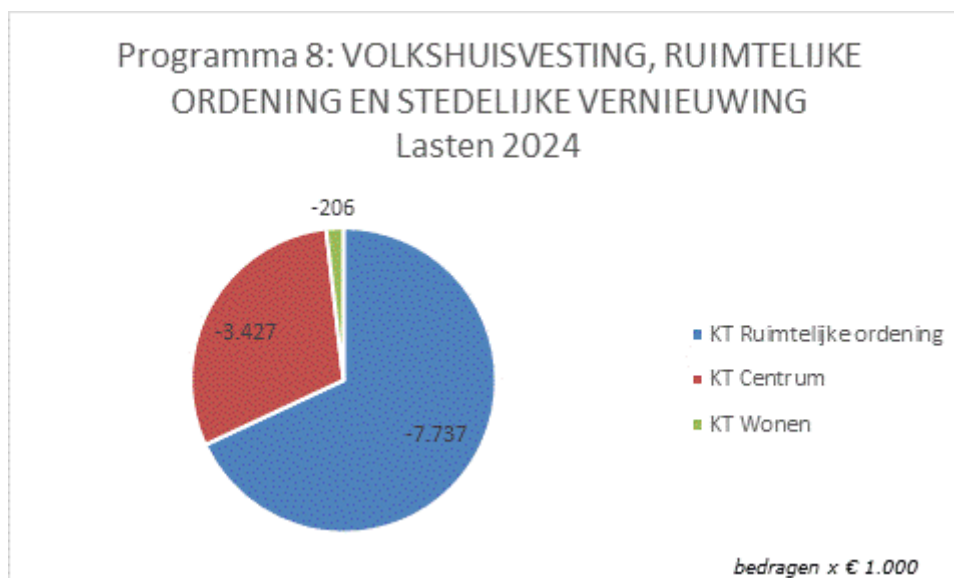
Wat willen we bereiken?

We willen een aantrekkelijke stad zijn om te wonen, werken en leven en daarom vinden we een gebalanceerd woon- en leefklimaat en de kwaliteit van de openbare ruimte heel belangrijk. We zijn een stad die zich bewust is van - en trots is op - haar verleden, maar de blik op de toekomst richt. Voor ons staat centraal hoe onze inwoners, ondernemers en organisaties naar de stad kijken, welke wensen zij hebben en welke ruimtelijke ontwikkelingen daarbij zouden passen.

We willen dat er steeds meer gewoond gaat worden in het centrum en willen de kwaliteit van de openbare ruimte in de hele stad verbeteren. Verder willen we de aantallen woningen nu en straks afstemmen op de behoefte (zie het kernthema Wonen). Dat doen we onder andere door sloop, nieuwbouw en transformatie. We streven daarnaast naar meer groen in de stad, en gaan dan ook rigoureuus vergroenen.

De implementatie van de omgevingswet gaan we krachtig oppakken waarbij participatie en inspraak, het vereenvoudigen van regelgeving en vergunningverstrekking bovenaan ons prioriteitenlijstje staan.

Wat mag dat kosten?

Programma 8 - VHROSV

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-15.401	-10.281	-11.369	-11.022	-12.165	-12.048
Baten	8.345	2.626	2.756	2.409	2.379	2.699
Totaal saldo van baten en lasten	-7.056	-7.654	-8.614	-8.613	-9.786	-9.350
Toevoeging reserves	-3.405	-32	-50	-48	-47	-46
Onttrekking reserves	3.853	446	217	227	182	125
Resultaat	-6.608	-7.240	-8.446	-8.434	-9.651	-9.271

Bedragen x € 1.000

Specificatie kernthema's (saldo)

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Ruimtelijke ordening	-2.290	-4.452	-5.145	-5.390	-5.519	-5.404
Centrum	-4.637	-3.072	-3.335	-3.089	-4.053	-3.733
Wonen	-129	-130	-134	-134	-214	-212
Bestemming	448	414	168	179	135	79
Totaal	-6.608	-7.240	-8.446	-8.434	-9.651	-9.271

Bedragen x € 1.000

Risico's?

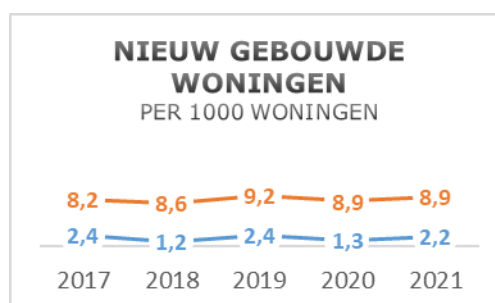
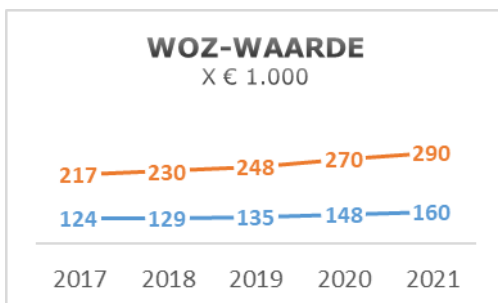
- Claims van derden (juridische procedures en planschade);
- Implementatie Omgevingswet;
- Verbonden partijen (begrotingsresultaten);
- Veranderende bestuurlijke omgeving (Rijk, provincie, regio, gemeentelijk);
- De impact van
  - de doorlooptijd van de uitwerking van de planologische veranderopgaven NPHLN,
  - de invoering van de Omgevingswet,
  - de planologische dynamiek in het centrum,
 op de lopende inhaalslag actualisering van bestemmingsplannen.

Beleidsindicatoren

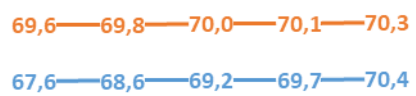
VHROSV

Beleidsindicatoren

NL Heerlen

DEMOGRAFISCHE DRUK IN %

2018 2019 2020 2021 2022

WOONLASTEN ÉÉNPERSONS HUISHOUDEN

2018 2019 2020 2021 2022

WOONLASTEN MEERPERSOONSHUISHOUDEN

2018 2019 2020 2021 2022

Kernthema Ruimtelijke ordening

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Ruimtelijke ontwikkeling

Een gezonde en duurzame verstedelijking zorgt ervoor dat de stad in de toekomst aantrekkelijk blijft. We willen daarom vanuit de gemeente regie voeren op de ruimtelijke ontwikkeling van de stad. Het zorgvuldig omgaan met de beschikbare ruimte is hierbij van belang. We willen de transitieopgaven gezamenlijk oppakken, zodat de kwaliteit van onze leefomgeving wordt geborgd en vergroot.

Ruimtelijke dynamiek en VTH-keten

De stad is momenteel in beweging en wordt steeds aantrekkelijker voor ontwikkelende partijen. Dit leidt tot veel ruimtelijke initiatieven.

De toename van het aantal ruimtelijke initiatieven zorgt ervoor dat het gehele proces van vergunningverlening nog meer onder druk is komen te staan. In 2023 hebben we daarom een plan van aanpak hervorming omgevings- vergunningen VTH-keten vastgesteld. Dit plan wordt verder uitgevoerd.

We willen het ja, mits-principe verder uitbouwen in het vergunningenproces. We gaan in een vroeg stadium in gesprek en denken mee met de initiatiefnemer. We inventariseren de beleidscriteria die sowieso op groen moeten staan en bepalen in een vroeg stadium welke mogelijke knelpunten in welke fase van het proces aangepakt moeten worden. En we willen vaker een afweging maken in plaats van alleen een toetsing, waardoor initiatieven eerder haalbaar worden. We beogen hiermee de reactietermijn en de communicatie te verbeteren.

Planologische procedures

De lopende actualisaties van de bestemmingplannen Heerlerbaan en Heerlen-Oost worden verder in procedure gebracht, dan wel afgerond.

De actualisatie van de andere bestemmingsplangebieden wordt opgepakt bij de omzetting naar het omgevingsplan voor Heerlen. De periode van deze omzetting loopt tot eind 2031. Belanghebbenden worden hierbij vanaf de voorbereidingsfase betrokken.

Daarnaast doorlopen we planologische procedures voor ontwikkelingsgerichte initiatieven, die bijdragen aan onze ambities.

In 2024 werken we nog met 2 wettelijke kaders. Initiatieven die in 2023 tijdig zijn aangevraagd worden nog afgehandeld onder de Wet Ruimtelijke ordening of de Wet Algemene bepalingen omgevingsrecht. Initiatieven die in 2024 zijn aangevraagd worden afgehandeld volgens de regels van de Omgevingswet.

Gemeentelijk Vastgoedbeleid

In 2024 wordt in het gemeentelijke grondbeleid zowel ons vastgoedbeleid als de richtlijn grondprijzen geactualiseerd.

OMGEVINGSWET

Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet in Heerlen staat voor een goede balans van het gebruiken, beschermen en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving met als maatschappelijk doel het bereiken van meer afwegingsruimte. Hierdoor ontstaat er ook meer ruimte voor initiatieven die bijdragen aan de ambities van Heerlen.

De implementatiefase is medio 2023 afgerond. We bevinden ons nu in een periode van transitie, waarbinnen we de veranderingen, die beoogd worden met de Omgevingswet, uitvoeren. In 2024 werken we aan het eigen maken van nieuwe juridische instrumenten, we monitoren en verbeteren de uitgevoerde acties van de implementatiefase en werken aan een manier van werken die nog beter aansluit op de behoefte van inwoners en ondernemers.

Omgevingswet Juridische instrumenten

Omgevingsvisie:

In 2024 wordt de omgevingsvisie afgerond en vastgesteld. Hierin wordt het Heerlense beleid voor de fysieke leefomgeving beschreven. De omgevingsvisie komt tot stand met behulp van een breed ingezet inhoudelijk participatietraject. Het programma Omgevingswet is hierbij in de lead met behulp van kennis en expertise vanuit de lijn.

Programma's:

In programma's wordt het uitvoeringsgerichte beleid vastgelegd, voortvloeiende uit de ambities van de omgevingsvisie. Daarnaast zijn er een aantal door de Omgevingswet verplichte programma's, zoals het Actieplan geluid. Dit wordt in 2024 vastgesteld. Belanghebbers worden bij de totstandkoming van dit programma betrokken. Het programma Omgevingswet heeft in 2024 hierin een monitorende en faciliterende rol.

Omgevingsplan:

Er is een aanvang gemaakt met het opstellen van het definitieve omgevingsplan. Hierin worden voor 2032 alle juridische regels voor de fysieke leefomgeving vastgelegd. In 2024 wordt verder gewerkt aan het omzetten van de bestemmingsplannen voor de deelgebieden 'Hoensbroek Oost en omgeving' en 'Heerlerheide Centrum' naar het omgevingsplan. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en ketenpartners worden nadrukkelijk betrokken bij de totstandkoming hiervan. Ook hierin heeft het programma Omgevingswet een monitorende en faciliterende rol.

Verordeningen en besluiten op basis van de Omgevingswet:

De toepassing van de legesverordening, verordening gemeentelijke adviescommissie, verordening nadeelcompensatie, mandaatregeling, bindend adviesrecht, verplichte participatie en het delegatiebesluit worden gemonitord. Hierin heeft het programma Omgevingswet alleen een faciliterende rol.

Omgevingswet Dienstverlening en digitalisering

Dienstverlening:

In 2024 monitort het programma Omgevingswet of de processen en afspraken voldoende aansluiten bij de praktijk.

Digitalisering:

Vanaf 1 januari 2024 werkt Heerlen met nieuwe software voor het opstellen en publiceren van toepasbare regels (vragenbomen) en het opstellen en publiceren van het omgevingsplan en de omgevingsvisie. Deze software is aangesloten op het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Het programma Omgevingswet monitort en anticipeert op de doorontwikkeling van het DSO in 2024 en de daarmee samenhangende doorontwikkeling van de gemeentelijke software.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Provinciaal Omgevingsplan Limburg 2014 / Provinciale Omgevingsvisie;
- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL);
- Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg (SVWZL);
- Regionale Woningmarktprogrammering Parkstad Limburg 2019-2022;
- Regionale woonvisie Parkstad Limburg, onderdeel Heerlen;
- Structuurvisiebesluit Beleidsregel Ruim baan voor goede woningbouwplannen 2021;
- Intergemeentelijke Structuurvisie Parkstad Limburg;
- Structuurvisiebesluit Wonen en Retail;
- Regioprogramma 2010, Naar een duurzame vitale regio (transformatieplan);
- Structuurvisie Heerlen 2035;
- Handreiking Palet 3.0;
- Groenbeleidsplan gemeente Heerlen;
- Bomenbeleidsplan;

- Nota Sturend Grondbeleid;
- Beleidsregel 'Verkoop gemeentelijk vastgoed 2017';
- Uitvoeringsnota Uitgifte reststroken;
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit 2011;
- Kadernota beeldkwaliteit openbare ruimte centrum Heerlen ("Sjoeën Heële").

Wat gaat dat kosten?

KT Ruimtelijke ordening

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-9.016	-6.562	-7.737	-7.682	-7.811	-7.696
Baten	6.726	2.110	2.592	2.292	2.292	2.292
Totaal	-2.290	-4.452	-5.145	-5.390	-5.519	-5.404

Bedragen x € 1.000

Kernthema Herstructurering

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Herstructurering

We willen een aantrekkelijke stad zijn om te wonen, te werken en te leven en daarom vinden we de kwaliteit van de openbare ruimte heel belangrijk. We willen dat onze inwoners kunnen beschikken over goede (winkel)voorzieningen, dat onze ondernemers een goede boterham kunnen verdienen en dat het voor bewoners een prettige en veilige leefomgeving is. Bovendien zijn we een stad die zich bewust is van haar verleden, maar met de blik op de toekomst gericht.

De gemeente heeft een verantwoordelijkheid in hun bijdrage aan een goed functionerende woningmarkt en leefbare buurten. Dit speelt in het bijzonder in straten en buurten waar problemen zich concentreren. Daar kunnen door gerichte interventies meerdere problemen gelijktijdig opgelost worden; sociaal en fysiek, woning en woonomgeving.

In bepaalde gebieden is sprake van het stapelen van opgaven en ontwikkelingen, die in samenhang worden opgepakt. Ook de coördinatie op de overlappende opgaven in een gebied zijn dan van belang. Gebiedsgericht werken vraagt van partijen op elkaar afgestemde beslissingen. Het is goed dit te doen vanuit een gezamenlijke visie (en proces) op de gebiedsontwikkeling. Onze aanpak van herstructurering maakt inzichtelijk wat de behoeftes van bewoners zijn, verbindt de ruimtelijke opgaven met sociale opgaven en geeft duidelijkheid over wat we gaan doen.

Meerdere locaties binnen de gemeente vragen om herstructurering. Met name in Heerlen-Noord zijn dusdanig veel opgaven dat behoefte is aan een ontwikkelingsperspectief voor dit hele gebied. In het Toekomstplan NPHLN wordt het belang van "de ontsluiting van Heerlen-Noord" beschreven. Daarmee wordt een verbindend verhaal bedoeld, waarmee we de kansen van Heerlen-Noord (letterlijk) in kaart brengen. Niet alleen van/naar/in relatie tot het centrum van Heerlen en Heerlen-Zuid, maar ook van/naar/in relatie tot de rest van de regio Parkstad Limburg. Die "ontsluiting" geeft een antwoord op welke kansen we in Noord zien en welke ruimtelijke transformatie daarvoor nodig is. Het gaat daarbij om het verbinden van de opgaven vanuit het economische-, maatschappelijke- en veiligheidsdomein.

Ook gebiedsontwikkelingen als Slakhorst en Aldenhofpark maken onderdeel uit van de herstructurering binnen Heerlen-Noord. Naast de ontwikkelingen in Heerlen-Noord vindt ook elders gebiedsontwikkeling plaats, zoals rondom winkelcentrum Giesen-Bautsch.

Ontwikkelingsperspectief Heerlen-Noord en handelingsperspectieven focusbuurten

Heerlen-Noord is een groot, divers gebied. De wijken en buurten vragen om verschillende aanpakken die passen bij de dominante, urgente problematiek én bij de fase waarin (de samenwerking in) de wijk zich bevindt. Daarom is de aanpak in eerste instantie met name gericht op handelingsperspectieven voor de focuswijken van het NPHLN.

Aanpak Hoensbroek-Centrum

De afgelopen jaren is er substantieel geïnvesteerd in het versterken van Hoensbroek. Belangrijke voorzieningen zoals de BMV Auvermoer en BMV Aldenhof zijn gerealiseerd, Zwembad Hoensbroek is gerenoveerd en verduurzaamd, en in 2024 wordt de realisatie van de nieuwbouw van het St. Janscollege opgeleverd. De groene kwaliteiten van de Caumerbeekzone en het Geleenbeekdal zijn versterkt en de uitstraling van Kasteel Hoensbroek verbeterd. Verder is het Aldenhofpark in ontwikkeling en zal in Hoensbroek een veiligheidscentrum worden gerealiseerd. Om verder door te pakken gaan we nu met Hoensbroek-Centrum aan de slag. Wij willen samen met bewoners, ondernemers en andere stakeholders een aantrekkelijk hart voor Hoensbroek creëren. Een gedragen visie en daarmee ontwikkelperspectief is daarin de eerste stap. Deze visie zal niet alleen over de winkelmeters gaan, maar

ook over nieuwe functies die in Hoensbroek-Centrum kunnen landen zoals woningbouw, horeca en cultuur.

Gebiedsontwikkeling Willemskwartier

Wonen Limburg Accent (WLA) is bezig met het ontwerpen van hun bouwplannen die moeten gaan passen in het visiedocument, zowel stedenbouwkundig als ook het bouwplanontwerp. De visie omschrijft een 'hoog' ambitieniveau. We bekijken in samenwerking met WLA hoe dit niveau kan worden bereikt.

De start van de eerste woningbouw staat gepland rond medio 2024 en het is de verwachting dat fase 1 (Spoorsingel 42-46c en Spoorsingel 2-34) in 2026 wordt afgerond.

Verdere Gebiedsontwikkeling Willemskwartier volgt in fase 2-3, afhankelijk van de partijen waarmee de ontwikkeling wordt vormgegeven.

We gaan aan de slag met het opwaarderen van de openbare ruimte in dat gebied.

Vergroten uitvoeringskracht

Om de uitvoeringskracht binnen de herstructureringsgebieden te vergroten wordt de oprichting van een Wijkontwikkelingsmaatschappij (WOM) onderzocht. Hierin wordt de aanpak van de herstructureringsopgaven bestendigd en belangen, capaciteit, kennis, kunde en kracht gebundeld.

Wat gaat dat kosten?

Er is een structureel budget van € 200.000 beschikbaar. Deze middelen zijn in de administratie bij andere kernthema's opgenomen.

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Openbare ruimte Willemskwartier	300			
Hoensbroek Centrum	300			
Aldenhofpark	100	279		
Parkstadroute / Mijnspoor	100	75		
Totaal	800	354	0	0

Bedragen x € 1.000

Kernthema Centrum

Wat gaan we er voor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

Het centrum van Heerlen is het centrum van Parkstad, waar een kwart miljoen mensen wonen. Het is tevens de economische motor van onze regio. Vanuit het vaststelde ambitie-document 'Samen maken we het centrum' zijn de ambities voor de verdere ontwikkeling van het centrum onveranderd hoog. Zo zijn er vergevorderde plannen om grote onderwijsinstellingen met duizenden studenten en werknemers te huisvesten in het centrum. De stad heeft concrete plannen om de wooncapaciteit in het centrum met ruim duizend woningen te vergroten en tegelijkertijd het woningaanbod een divers karakter te geven. Een beter woon-, leef- en verblijfsklimaat is waarvanuit de thema's op wordt ingezet om uiteindelijk een langere verblijfsduur in het centrum te bewerkstelligen, met divers cultuur-, horeca- en winkelaanbod. Daarnaast is een rigoureuze vergroening nodig en wordt ingezet op meer evenementen (meer reuring) in het centrum.

De ambities voor het centrum zijn duidelijk en door de raad in januari 2022 vastgesteld. Dit vraagt om een integrale programmatische uitwerking van deze ambities, waarmee we de goede condities creëren om ze om te zetten in daden. Dat gaan we doen in het ontwikkelperspectief centrum. Hierin worden de kaders (gebaseerd op de vastgestelde ambities) voor de pijlers ruimte (incl. wonen), economie, mobiliteit en vergroening concreet en in samenhang uitgewerkt. Het vormt een leidraad en een richtinggevend ruimtelijk kader voor de ontwikkeling van het centrum.

Dit alles om uiteindelijk een centrum te creëren dat levendig en attractief is, waar je goed kunt wonen, werken, studeren en verblijven.

Detailhandel, horeca, kantoren en wonen

We blijven ons inzetten om het centrum sterk en economisch weerbaar te houden. Het centrum moet een prettige verblijfsplek zijn waar meer mensen wonen, werken, studeren, recreëren en genieten. Dit doen we door te blijven werken aan een versterking van retail, actieve acquisitie naar passende winkelformules, horeca en door woningbouw in het centrum mogelijk te maken.

Afhankelijk van het verkooptempo start het bouwrijp maken van de tweede fase Schinkelkwadrant- Zuid. Zodra er een onherroepelijk bestemmingsplan van Schinkel Noord is vastgesteld, start de ontwikkelaar met het realiseren van (betaalbare) (huur)woningen.

Het voormalig Boerenleenbankpand zetten we in voor de masteropleiding van de RWTH Aken. We blijven zelf het gebouw ook deels gebruiken als inlooppunt voor de centrumontwikkelingen en voor het organiseren van kennissessies met onze partners. De zes appartementen zetten we in verkoop.

Private partijen en corporaties ontwikkelen op diverse plekken (betaalbare) woningen in het centrum, onder meer aan de Gasthuisstraat, Klompstraat, Kruisstraat, Spoorsingel en Rector Driessenweg.

Openbare ruimte

We blijven de kwaliteit van de openbare ruimte en gebouwen in het centrum, samen met onze partners, aanpakken om zo te komen tot een vitaal en toekomstbestendig gebied waar het aangenaam is om te wonen, te ondernemen en te verblijven.

In het hele centrum voeren we allerlei onderzoeken uit om te bepalen welke ingrepen haalbaar zijn. Denk daarbij aan onderzoeken voor infiltratie, archeologie, bodem, kabels en leidingen. Om recht te doen aan de door de raad vastgestelde ambities maken we voor de openbare ruimte in het centrum ontwerpen. Op basis van impact kunnen dit snelle kleine ingrepen zijn of alomvattende ontwerpen. Indien mogelijk kiezen we, zoals op het Raadhuisplein, voor een tijdelijke kwaliteitsimpuls.

Niet alleen nieuwe ontwerpen hebben een kwalitatief hoogwaardige inrichting met bijbehorende beleving, we zorgen er ook voor dat de gehele openbare ruimte in het centrum kwalitatief op orde blijft en goed beheerd wordt.

Met de oplevering en feestelijke opening van Promenade II creëren we een aangenaam en kwalitatief verblijf met veel groen, bruggen, bankjes en een wadi.

We geven vorm aan een gedragen gebiedsvisie op het Oranje-Nassaupark en een sterke groene vervlechting tussen het centrum en de direct omliggende wijken in Heerlen-Noord: Grasbroek, Musschemig en Zeswegen. Ook inventariseren we de randvoorwaarden voor een eventuele bestemmingsplanwijziging en voeren hiervoor onderzoeken uit zoals bodem, stikstof en flora & fauna, verkeer.

Het project Landsfort Herle bestaat uit deelprojecten, de openbare ruimte en het erfgoed. Het deelproject erfgoed komt terug bij het thema Erfgoed. Binnen Landsfort Herle wordt het Pancratiusplein relatief hoog gewaardeerd als dé huiskamer van Parkstad. Ook de Vijf Pleintjes worden hoog gewaardeerd. Er zijn echter ook onderdelen van de openbare ruimte binnen het Landsfort die snel aandacht verdienen, omdat de kwaliteit van de openbare ruimte onvoldoende is. De Plaarstraat is een groene entree voor het gebied Landsfort Herle. Tevens vindt hier een bijzondere verfraaiing van de gevel van de parkeergarage Putgraaf plaats waarbij we een combinatie maken tussen kunst, groen en sport. De Bongerd-Oost is met tijdelijk groen de voorloper van de volledige vergroening van de groene as over de Promenade en Bongerd. Ook het Betaplein richten we opnieuw in met veel groen als onderdeel van de groene verbindingsas Promenade-Bongerd.

Het realiseren van (tijdelijke) rigoreuze vergroening en een aangename verblijfsplek op het Raadhuisplein, Park Romana genaamd, zien we als een groot succes. We starten hier met de definitieve aanleg van het Raadhuispark met veel groen en water. Maar voordat we dat doen, voeren we eerst een groot archeologisch onderzoek uit om een volledig beeld te krijgen van ons Romeins en Middeleeuws verleden op deze plek. Hierin nemen we onze inwoners uitgebreid mee.

We gaan volop door met de aanpak van gevels. De werkzaamheden aan de gevels die een subsidiebeschikking hebben gekregen, zullen deels gereed komen. Voor nieuwe plannen stellen we uiteraard ook weer een subsidie ter beschikking. Vanuit erfgoed gaan we actief samenwerken met eigenaren/gebruikers om de meest beeldbepalende gevels gericht aan te pakken. Daarbij ligt de focus op hoekpanden die verbinding maken tussen de routes door onze stad. We bieden maatwerk met als richtlijn de spelregels van het gevelfonds.

De stad als frivole speeltuin, dat is de Stad als Speeltuin. Hiervoor leveren we minimaal een grote interactieve installatie op. We werken daarbij samen met onze partners om dit technisch en verantwoord mogelijk te maken. Deze installatie speelt zich af binnen een context van vergroening en artistieke kwaliteit. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om met een van onze MAHHL-steden (Maastricht, Aken, Hasselt, Heerlen en Luik) een co-creatie aan te gaan om zo meer slagkracht, duurzaamheid en inclusiviteit te bereiken.

Cultuur, erfgoed, sport en onderwijs

Ons verleden vormt onze identiteit en daar zijn we trots op. Om onze trots verder te vergroten en uit te dragen, maken we ons verleden zichtbaar en beleefbaar. Dit combineren we met een goed kwalitatief cultureel- en sportaanbod. We blijven alles op alles zetten om het onderwijs eindelijk weer een plek te geven in ons stadscentrum, om daarmee te zorgen voor een ongekende nieuwe, positieve dynamiek.

We blijven volop inzetten op onze parel, de Nachtwacht van de Nederlandse archeologie: ons Romeins badhuis. We gaan verder met de doorontwikkeling van het Romeins Museum. Daarvan ronden we het technisch ontwerp af. We maken stappen in de branding, positionering van en communicatie over het nieuwe museum. We werken aan de zichtbaarheid en

beleefbaarheid van het Romeins verleden binnen en buiten de museummuren, in samenwerking met partners. Daarmee bouwen we aan ons netwerk.

Ten slotte vragen we de raad een besluit te nemen over de verzelfstandiging van het museum.

We zetten onze culturele agenda voort en blijven ons inzetten voor een kwalitatief en artistiek hoogwaardig, pluriform en breed toegankelijk cultureel aanbod. We versterken het productieklimaat en bieden alle kansen aan talentontwikkeling, met name op het gebied van popmuziek, podiumkansen, de audiovisuele sector en het urban platform. Onze stadsgalerij gebruiken we weer om laagdrempelig tentoonstellingen en presentaties vanuit het veld te kunnen borgen. De inventarisatie van behoefte aan combinaties van ateliers-, woon- en werkplekken voor de creatieve sector vertalen we naar een beleid. Tevens is deze inventarisatie een opmaat naar de ambitie om creatieve (jonge) makers te huisvesten in Heerlen, bij voorkeur in het centrum.

Voor de beleving van Landsfort Herle maken we een ontwerp voor de verbouwing van de Schelmentoren. Dit iconisch rijksmonument maakt het verhaal van Landsfort Herle, de Bokkenrijders en carnaval beleefbaar. Tijdens de verbouwing doen we aanvullend onderzoek naar de toren en presenteren we de resultaten van de archeologische onderzoeken. Samen met Visit Zuid-Limburg nemen we de middeleeuwse route in gebruik. Samen met het kerkbestuur maken we de Pancratiuskerk en het restant van de walmuur nog toegankelijker. We organiseren verschillende middeleeuws getinte evenementen die het Landsfort en Kasteel Hoensbroek verbinden. We doen een haalbaarheidsonderzoek naar de mogelijkheden voor het zichtbaar maken van de middeleeuwse gracht op maaiveld en walmuren onder de grond.

We starten met het restaureren van onze parel én Rijksmonument Royal. Deze restauratie is de eerste fase van onze ambitie om een Centrum voor Beeld, Geluid en Presentatie met volwaardig filmhuis te realiseren. De vernieuwende Royal fungeert ook als aanjager van een bredere ontwikkeling op het gebied van creatieve industrie, die we zien én mede mogelijk maken rondom het gebied Stationsplein/Maankwartier. De vernieuwde Royal zal onderdak bieden aan een filmhuis met regionale aantrekkingskracht, ruimte bieden voor presentaties van met name onderwijs én kwaliteitshoreca presenteren. De vernieuwde Royal vormt ook de spil in een gebiedsontwikkeling voor de creatieve sector die binnen het gebied Stationsplein/Maankwartier aan het ontstaan is.

Heerlen krijgt haar centrumbad. Alleen de locatie staat nog niet vast. Als de haalbaarheid van het centrumbad in de kerk een positieve uitkomst heeft, stellen we een ontwerp op en bereiden we de aanbesteding voor een aannemer voor. Hierbij streven we naar een openstelling in 2026. Als het niet haalbaar blijkt te zijn, gaan we verder met de planontwikkeling aan de Putgraaf.

We zetten ons samen met de kennisinstituten Open Universiteit (OU), Zuyd Hogeschool, RWTH Aachen, Universiteit van Maastricht (UM) en de Brightlands Smart Services Campus in voor behoud en uitbouw van een breed en hoogwaardig innovatief onderwijs- en onderzoeksaanbod in Heerlen Centrum. Met de koepels Stichting Limburgs Voortgezet Onderwijs (LVO) en Stichting Voortgezet Onderwijs Parkstad Limburg (SVOPL) zijn we concreet in gesprek over de uitvoering van het Integraal Huisvesting Plan (IHP): toekomstbestendige onderwijsconcepten met een ruimtelijke vertaling hiervan in het centrum. Het herhuisvesten van de middelbare scholen, OU en Zuyd Hogeschool in het centrum zorgt voor het daadwerkelijk realiseren van onze ambitie. De RWTH Aachen is inmiddels gevestigd in het centrum en zal in 2024 haar activiteiten uitbouwen. De UM toont interesse in Heerlen. De onderwijsinstellingen zijn zelf aan zet waar het gaat over de huisvesting, de gemeente speelt een actieve en faciliterende rol. Soms hoort daar ook een actiever gemeentelijk grond- en vastgoedbeleid bij, met de intentie zoveel mogelijk waardevolle panden in de stad te gebruiken en/of te transformeren om onderwijsinitiatieven mogelijk te maken. Dit allemaal met als doel de levendigheid, werkgelegenheid en de sociaal-economische structuur van Heerlen en het centrum te versterken. We trekken samen met deze organisaties op in de

vastgoedopgaven waar we allen voor staan. Hiermee vergroten we de impact en de potentie van de investeringen van de afgelopen jaren met een 'campusgevoel' in de binnenstad. Zuyd Hogeschool wil naar het centrum verhuizen. Concreet gaat het dan over Promenade I, midden in het centrum. Naast het gebouwkijk concept, is Zuyd Hogeschool bezig met het formuleren van een nieuw onderwijsconcept, het mogelijk anders clusteren van opleidingen. Samen zijn de partijen bezig met een realisatiestrategie om een businesscase te maken. De gemeente vervult hierin een faciliterende en aanjagende rol. Gezamenlijk doel is om het plan ruimtelijk, financieel en programmatisch te onderzoeken en te komen tot een ontwikkelstrategie. Mede door de complexiteit van de business case zal hier naar verwachting medio 2024 meer duidelijkheid over bestaan. De ambitie van de **OU** is om eveneens te verplaatsen naar het Centrum, naar het Maanhotel in het Maankwartier. Deze locatie voldoet in meerdere opzichten aan de voorkeur van de onderwijsinstelling. De OU wil strategisch samenwerken met stad en regio en zich beter profileren op een locatie die dit beter mogelijk maakt. Samen met de OU wordt gewerkt aan het realiseren van deze ambitie en het oplossen van vraagstukken. Ook de Royal, de nieuwe buurman van de OU is nauw betrokken bij de plannen.

Evenementen, leisure, beleving en stadspromotie

Evenementen en beleving zorgen voor levendigheid in het centrum. Samen met meer groen en water maakt beleving dat het aangenamer en leuker is voor mensen om (vrije) tijd te spenderen in het centrum. We laten de stad bruisen door het stimuleren, faciliteren en versterken of toevoegen van bestaande en nieuwe evenementen, passend bij het profiel van de stad. De kapstok die we hiervoor gebruiken is '366 dagen reuring'. Hierbij doen we een oproep aan bekende en onbekende initiatieven om samen meer levendigheid in het centrum te genereren. We starten met de voorbereiding van 'Het jaar van het Heerlens Erfgoed' dat in 2025 in Heerlen plaatsvindt. Samen met onze partners zetten we de contouren uit voor dit stadsoverstijgend festival. Dit event is tevens een oefening voor de ambitie Culturele Hoofdstad 2033, een ambitie die we komend jaar gaan onderzoeken op haalbaarheid en uitvoering.

Om Heerlen nog meer als Romeinse stad te positioneren, is het van belang om het verhaal van Coriovallum te vertellen en een positief ambassadeurschap uit te dragen. Ook willen we onze bezoekers verwonderen en een blijvende indruk meegeven met bijzondere en beleefbare verhalen. Dit doen we door de Romeinse beleving meer in het straatbeeld terug te brengen. De koppeling tussen het nieuwe Romeins Museum en Via Belgica zijn een logische verbinding. We zetten de participatie verder door, door onder meer de opgravingen bij het Raadhuisplein en het pottenbakkersproject met scholen. Daarnaast werken we aan de positionering van Romeins Heerlen binnen de Euregio.

Centrumpromotie is de manier waarop wij het verhaal van ons centrum vertellen. We zijn gestart met het ontwikkelen van een placebrand voor Heerlen-Centrum: een stad waar je je thuis voelt, van houdt, mee gezien wil worden en aan mee wil werken. Hierin worden partners, ondernemers en bewoners betrokken. Ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. In 2024 werken we verder aan stadspromotie, met gerichte en concrete acties om het placebrand tot leven te laten komen. Dit gaat verder dan uitsluitend een promotiecampagne. Het raakt de fysieke omgeving, maar ook de manier van samenwerken. De ontwikkeling van het placebrand is dus niet het eindpunt, maar het begin van het beter op de kaart zetten van Heerlen.

Duurzaamheid, asbestsanering en vervoer

Bij circulaire sloop- en bouwprojecten streven we naar een gesloten kringloop, met minder materiaalgebruik, minder milieubelasting en minder waardeverlies. Een voorbeeld daarvan is verkoop en hergebruik van de bestaande inrichting van de openbare ruimte Promenade II. Projecten in het centrum kunnen bij uitstek grote betekenis hebben door de impact die zij op het gebied van circulair en duurzaam ontwerpen kunnen maken.

We gaan de fietsenstalling aan de Parallelweg 2-2a realiseren. Ook hier kiezen we ervoor om ons bestaande vastgoed te transformeren in plaats van te slopen. We gaan de fietsenstalling realiseren op de begane grond van het gebouw. Na realisatie gaat NS de ruimte

exploiteren waarbij de eerste 24 uur parkeren altijd gratis blijft. De bovenverdiepingen gaan we omvormen tot ruimtes voor jonge makers.

Financiële voortgangsrapportage programma Centrum

Financieel rapporteren we nog aan de hand van de thema's. Om deze te realiseren worden projecten en reguliere beleidswerkzaamheden uitgevoerd. De begroting van het programma is toegekend aan de onderliggende projecten (zoals Schinkelkwadrant Zuid en Romeins Museum). Reguliere beleidswerkzaamheden (zoals bestemmingsplan Cityplan, beheersverordening m2 retail en kantoren) zijn al afgedekt in de begroting.

Ten opzichte van de voorgaande begroting van het programma € 177.322.000, in de jaarrekening 2022 is de begroting toegenomen met € 747.000 naar € 178.069.000. De toename ontstaat door de onderstaande wijzigingen.

Voorstel	Bedrag
BWV-23002598 Tijdelijke inrichting openbare ruimte Raadhuisplein 'Park Romana'	210
Heel Heerlen Graaft, additionele bijdrages vanuit lijnorganisatie	69
Begroting 2024 Onderwijs naar de binnenstad, jaar 2027	230
Begroting 2024 Stad als Speeltuin, jaar 2027	150
Begroting 2024 Evenementen, jaar 2027	115
Administratieve wijzigingen	-27
Totaal	747

Bedragen x €1.000

De begroting van het programma is als volgt samengesteld:

Organisatie	Middelen	Bedrag
Gemeente Heerlen	Investeringskrediet Centrum	27.612
Gemeente Heerlen	Vorbereidingskrediet Samen Maken Wij Het Centrum	4.600
Gemeente Heerlen	Additionele bijdrages	100.925
Provincie Limburg	Subsidie Stedelijke Ontwikkeling	11.350
IBA Parkstad	Subsidie investeringen	8.300
IBA Parkstad	Subsidie procesmiddelen	216
Parkstad Limburg	Subsidie regiodeal	7.358
Ministerie van BZK	Subsidie woningbouwimpuls	4.532
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland	Subsidie Impulsaanpak Winkelgebieden	1.918
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Subsidie Klimaatadaptatie	479
Ministerie van BZK	Subsidie Mobiliteit & Woningbouw	6.102
Derden	Bijdrages en additionele subsidies	4.677
Totaal		178.069

Bedragen x €1.000

Financiën per ambitie

Om de ambities te realiseren worden projecten en reguliere beleidswerkzaamheden uitgevoerd. De begroting van het programma is toegekend aan projecten (bijvoorbeeld Schinkelkwadrant Zuid). Reguliere beleidswerkzaamheden (bijvoorbeeld bestemmingsplan Cityplan) zijn al afgedekt in de begroting. Daar zijn geen projectmatige middelen aan toegekend.

In financiële zin is de begroting van bijvoorbeeld project Schinkelkwadrant Zuid ondergebracht bij het thema 'Detailhandel, horeca, kantoren en wonen' in de onderstaande tabel. Voor de financiële projectbeheersing wordt een projectbegroting opgesteld en bewaakt. De projectbegroting wordt niet opgedeeld naar meerdere thema's. Het project

Schinkelkwadrant Zuid draagt inhoudelijk wel bij aan meerdere thema's zoals duurzaamheid en openbare ruimte. Een projectbegroting wordt dus niet opgedeeld naar meerdere thema's/ambities.

Thema	Begroting	Gerealiseerd t/m 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
Detailhandel, horeca, kantoren en wonen	60.260	53.053	986	429	3.536	1.706	550
Openbare ruimte	55.010	36.132	2.606	6.745	2.989	1.965	3.253
Cultuur, erfgoed, sport en onderwijs	49.928	18.592	1.946	5.985	13.106	6.319	3.980
Evenementen, leisure, beleving en stadspromotie	2.591	1.693	438	115	115	115	115
Duurzaamheid, asbestsanering, mobiliteit en vervoer	10.230	2.090	140	1.300	1.298	700	4.702
Nog niet toebedeeld naar projecten	50	0	0	50	0	0	0
Totaal	178.069	111.560	6.116	14.624	21.044	10.805	12.600

Bedragen x €1000

Bestemmingsreserve Maankwartier

Bestemmingsreserve Maankwartier	Begroting	Gerealiseerd t/m 2022	Verplicht	Saldo
Herstelkosten Parallelweg 2a	59	59	0	0
Herstelkosten tijdelijke fietsenstalling	23	21	0	2
Omgevingskosten	125	90	30	5
Interne en externe uren	126	133	0	-7
Evaluatie Maankwartier	39	39	0	0
Gevelverbetering Centrum Heerlen 2022-2025	408	0	408	0
Totaal	780	342	438	0

Bedragen x €1000

Over welk bestand beleid beschikken we om dit te realiseren?

- Bidboek Urban Heerlen;
- Ambitiedocument Samen Maken Wij Het Centrum;
- Beleidsdocumenten bij kernthema's.

Wat gaat dat kosten?

KT Centrum

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-6.157	-3.519	-3.427	-3.135	-4.069	-4.069
Baten	1.520	447	92	46	16	336
Totaal	-4.637	-3.072	-3.335	-3.089	-4.053	-3.733

Bedragen x € 1.000

Welke investeringen gaan we daarvoor doen?

Omschrijving	Begroting	Meerjarenraming		
	2024	2025	2026	2027
Herinrichten or Promenade II	2.478	100		
Romeins Museum	2.000	4.500	4.500	1.335
Vorbereidingskrediet Samen Maken Wij Het Centrum (SMWHC)	1.200	1.400	1.022	
Herinrichten RK Fase 2A Raadhuisplein	1.004	200		
Herinrichten or Landsfort Herle	500	1.960	1.960	269
Schinkelkwadrant Zd OR	437	337	100	
Herinrichten RK fase 3 Museumplein	100	425	2.183	200
Centrum openbare ruimte			610	
Totaal	7.719	8.922	10.374	1.804

Bedragen x € 1.000

Kernthema Wonen

Wat gaan we ervoor doen om de gewenste maatschappelijke effecten te bereiken?

- Volkshuisvesting is terug, ook in Heerlen. De medio 2023 vastgestelde Woonvisie 2023-2027 stelt ons in staat om prioritair aan de slag te gaan met drie centrale thema's in ons woonbeleid: grip op wonen, wonen voor iedereen, en een duurzame woningvoorraad;
  - Grip op wonen:

Met een keur aan (deels voor het eerst beschikbare) strategische instrumenten krijgen we meer grip op de woningmarkt in onze stad, en spannen we ons in om trendbreuken te organiseren. Zo verweven we onder andere opkoopbescherming in een nieuwe huisvestingsverordening, zetten we zodra mogelijk handvaten van de Wet Goed Verhuurderschap en de Wet Versterking regie Volkshuisvesting in, maken we waar relevant gebruik van de mogelijkheden van zelfbewoningsplicht. Dit instrumentarium moet vanaf begin 2024 zijn weerslag krijgen in onze stad. Door een combinatie van beleid en afspraken met partners, juist ook op regionaal niveau, investeren we in het ontzien van nu al kwetsbare buurten en wijken waar het gaat om huisvesting van kwetsbare groepen. In samenwerking met woonpartners uit zowel de woningcorporatie- als de marktsector koersen we op een meer gebalanceerde spreiding van woonsegmenten over de stad. Ook méér en reël programmatisch zicht op woningbouw, waar in 2023 al flink in geïnvesteerd is, helpt daarbij;
  - Toekomstbestendige woningvoorraad:

De voornaamste opgave op de woningmarkt is het toekomstbestendig maken van onze woningvoorraad. De overgrote meerderheid van de woningen die in 2030 in Heerlen zullen staan, staan er nu ook al. De grootste investeringsopgave ligt dus in de bestaande woningvoorraad, zowel door kwaliteitsverbetering (renovatie, herstructurering en vernieuwing), als door het verbeteren van de match tussen vraag en aanbod. Want de wooncrisis lijkt wellicht te zijn afgevlakt, maar voor veel (toekomstige) Heerlenaren, van starters tot ouderen, blijft het vaak moeilijk een passende woning te vinden. Tegemoet komen aan de woonbehoefte van de toekomst is in Heerlen zowel een kwalitatieve, als een kwantitatieve opgave. Door nauwe samenwerking met woonpartijen en door voort te borduren op de plusambitie die mede op Heerlens initiatief in de Limburgse Woondeal is geuit, zetten we in op betere kwalitatieve (bijvoorbeeld levensloopbestendigheid) en kwantitatieve (nieuwbouw) aansluiting op bestaande en toekomstige woonbehoefte. Ook formuleren we een regionale woonzorgvisie die recht doet aan verschillende aandachtsgroepen, en leggen daarbij nadruk op een regionaal "fair share" principe;
  - Duurzaam wonen:

We werken samen met de woningcorporaties aan de verduurzaming van de woningvoorraad met als oogmerk zowel de doelstellingen uit de Nationale Prestatieafspraken, als de doelen van het kernthema Duurzaamheid, afval, riool en milieubeheer. We leggen dit neer in Meerjarige Prestatieafspraken, en benutten waar mogelijk koppelkansen met de verduurzamingsaanpak en warmtetransitie van de particuliere woningvoorraad. Koppelkansen benutten we ook waar het gaat om natuurinclusiviteit en circulariteit; De Woonvisie en bovenstaande insteek vormen de basis voor de prestatieafspraken tussen woningcorporaties en gemeente, die we verrijken door nog meer dan voorheen integraal naar woonthema's te kijken. Bijzondere aandacht gaat daarbij uit naar leefbaarheid en veiligheid. We trekken samen op met de huurdersorganisaties en woningcorporaties voor de uitwerking van de jaarschijf 2024 van opgestelde meerjarige prestatieafspraken (vaststelling gepland in december 2023). De prestatieafspraken zijn en blijven een belangrijk middel om onze volkshuisvestelijke doelstellingen te bereiken;

- Door méér woonbeleidsmatige duidelijkheid en overleg in onder andere het nieuwe regionale Woonberaad streven we naar meer helderheid voor woonpartijen en zowel meer voorspelbaarheid als toegankelijkheid als gemeentelijke partner.
- We voeren, ook in Parkstedelijk verband, een actieve lobby richting Den Haag, en waar mogelijk en relevant Brussel, om optimaal gebruik te kunnen maken van subsidiemogelijkheden ten bate van onder andere impulsen voor woningbouw, verbetering van leefbaarheid, en verduurzaming van woningen;
- De basis voor data-gedreven volkshuisvestelijk en woonbeleid is in het afgelopen jaar gelegd. In 2024 bouwen we voort op deze basis, zodat we steeds beter verschillende ontwikkelscenario's kunnen simuleren.

Over welk bestaand beleid beschikken we om dit te realiseren?

Naast de Woonvisie, Woondeal, en nationale, regionale, en lokale prestatieafspraken bouwen we voort op beleidstrajecten als "Actieplan wonen" (bevorderen woningbouw) en "Sturing op de woningmarkt" (januari 2022). En we haken aan bij de de Nationale woon- en bouwagenda, waarin programmaliijnen zijn opgenomen die de volkshuisvestelijke opgave voor de gemeenten/regio's bepalen vanuit een integraal perspectief:

- Woningbouw;
- Een thuis voor iedereen;
- Betaalbaar wonen;
- Leefbaarheid en veiligheid;
- Verduurzaming gebouwde omgeving;
- Wonen en zorg voor ouderen.

De structuurvisie Wonen Zuid-Limburg samen met de beleidsregel Ruim Baan is het maatgevend kader voor de woningbouwprogrammering.

Wat gaat dat kosten?

KT Wonen

	Rekening	Bijgestelde begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Lasten	-228	-200	-206	-205	-285	-283
Baten	99	69	71	71	71	71
Totaal	-129	-130	-134	-134	-214	-212

Bedragen x € 1.000

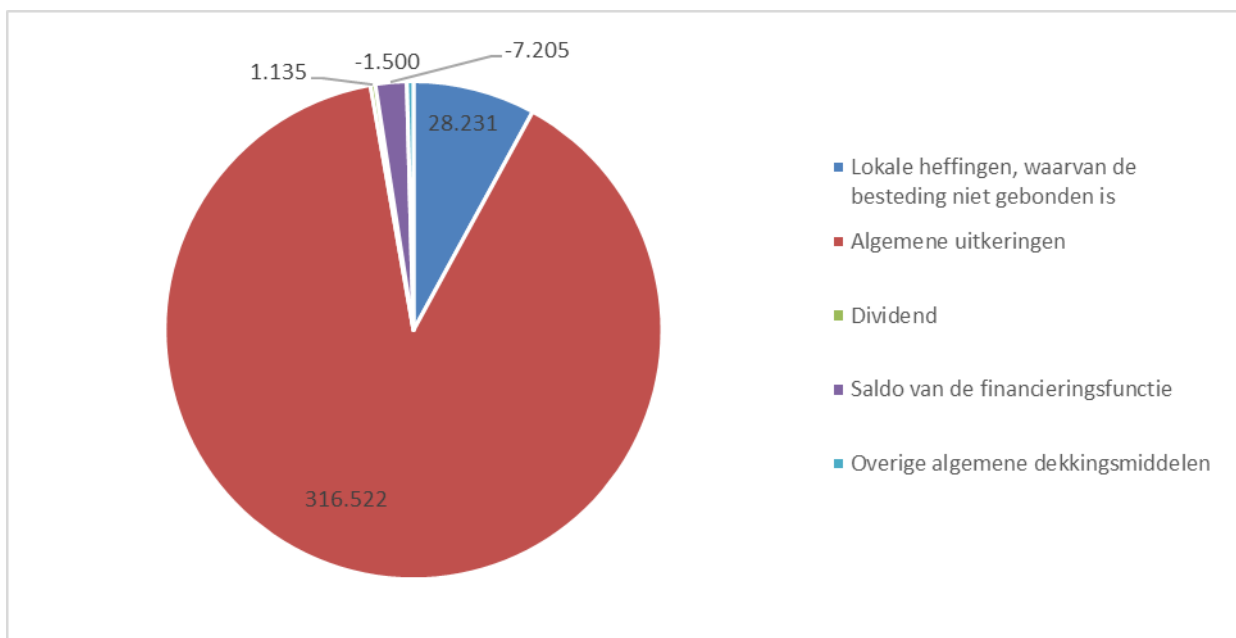
2.2 Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Hieronder wordt een overzicht gegeven van de algemene dekkingsmiddelen. Deze worden in de rest van dit hoofdstuk verder toegelicht.

Algemene dekkingsmiddelen 2024	Begroting 2024	in %
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	28.231	8
Algemene uitkeringen	316.522	94
Dividend	1.135	0
Saldo van de financieringsfunctie	-7.205	-2
Overige algemene dekkingsmiddelen	-1.500	0
	337.183	100

Bedragen x € 1.000

* In de tabel hierboven valt onder lokale heffingen de ozb en de 'overige belastingen', zijnde taakveld 0.61, 0.62 en 0.64. De parkeerbelasting en de toeristenbelasting (taakveld 0.63 en 3.4) vallen buiten deze totaalstelling.

2.2.1 Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is

De gemeentelijke belastingen vormen een belangrijk onderdeel van de baten van de gemeente. De lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is, bestaan uit de onroerende zaakbelastingen woningen en niet-woningen, precariobelasting, toeristenbelasting, parkeren en hondenbelasting.

Meer informatie over de lokale heffingen, met een uitgebreid beeld van het gevoerde beleid, een overzicht van de diverse heffingen, een aanduiding van de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid is opgenomen in de paragraaf Lokale heffingen.

2.2.2 Gemeentefonds

Het gemeentefonds is de grootste inkomstenbron voor gemeenten, de ontwikkeling hiervan bepaalt in belangrijke mate onze financiële ruimte. De uitkering van het gemeentefonds wordt aangepast op basis van ontwikkelingen binnen de rijksbegroting, actualisatie van (verdeel)maatstaven, taakmutaties en wijzigingen van integratie- en decentralisatie-uitkeringen. Gemeenten ontvangen drie keer per jaar informatie over de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De meicirculaire is gebaseerd op de Voorjaarsnota, de septembercirculaire op de Miljoenennota en de decembercirculaire op basis van de Najaarsnota van het rijk.

In de huidige normeringssystematiek t/m 2025 is de ontwikkeling van de algemene uitkering gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. De jaarlijkse toename of afname van de algemene uitkering, voortvloeiend uit deze systematiek betreft het accres. Om de stabiliteit van het geraamde accres te verbeteren is het volumedeel t/m 2025 bevroren. Voor loon- en prijsontwikkeling (LPO) worden de accessen wel nog bijgesteld.

Het Rijk heeft een nieuwe financieringssysteematiek voor het gemeentefonds aangekondigd, hierbij wordt de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied meegenomen. Een gevolg hiervan is dat vanaf 2026 de koppeling van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven vervalt. Vooruitlopend op de nieuwe financieringssysteematiek is voor gemeenten vanaf 2026 een structurele rijksbijdrage ad € 1 miljard beschikbaar gesteld. Dit betreft voor Heerlen ca € 5,7 miljoen. Daarnaast wordt vanaf 2027 een nieuwe normeringssystematiek aangekondigd, waarbij het gemeentefonds wordt geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). De koppeling aan het bbp vanaf 2027 is nog niet verwerkt in het gemeentefonds. Vanuit de VNG zijn aandachtspunten benoemd voor de verdere uitwerking van de financieringssysteematiek. Een belangrijk zorgpunt betreft de onderdelen waarvan de uitgaven sneller groeien dan het bbp, bijvoorbeeld gemeentelijke zorgkosten.

Met de structurele rijksbijdrage van € 1 miljard en de nieuwe normeringssystematiek vanaf 2027, is de problematiek van het financiële gat vanaf 2026 niet opgelost, onder andere door het lager vastgestelde accres en de terugkeer van de opschalingskorting.

De actuele begroting van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2023. Over de financiële impact van deze circulaire bent u via de raadsinformatiebrief van juni geïnformeerd. Na het verschijnen van de meicirculaire zijn er nog de volgende relevante ontwikkelingen: besluitvorming Hervormingsagenda jeugdzorg en de val van het kabinet.

Hervormingsagenda jeugdzorg

Medio 2023 is de Hervormingsagenda jeugdzorg definitief vastgesteld. Vooruitlopend hierop zijn voor de jaren t/m 2025 aanvullende incidentele middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. De middelen vanaf 2026 zijn door het Rijk gereserveerd, maar nog niet toegevoegd aan het gemeentefonds. Om op de ontwikkelingen te anticiperen hebben de provincies als financieel toezichthouder een richtlijn opgesteld. Op basis hiervan mogen in 2026 en 2027 de middelen zoals die in de Hervormingsagenda zijn afgesproken als structurele en reële raming meegenomen worden in de meerjarenbegroting (voor Heerlen betreft het de reeks 'Jeugdzorg' in de volgende tabel). Daarnaast is conform de richtlijn in onze begroting rekening gehouden met een besparing op de uitgaven als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken.

Kabinet

Naar aanleiding van de val van het kabinet Rutte IV in juli, hebben gemeenten (VNG), provincies (IPO) en waterschappen (UvW) verzocht om, ondanks de demissionaire status van het kabinet, de gesprekken over (het gebrek) aan financiën met voorrang voort te zetten. De balans tussen taken en middelen is noodzakelijk. Belangrijk aandachtspunt is de korting van circa € 3 miljard op het gemeentefonds vanaf 2026.

De begroting van het Gemeentefonds is als volgt:

Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Algemene uitkering	248.843	261.441	246.410	253.313
Integratie- en decentralisatieuitkeringen	71.296	70.082	68.815	67.659
Jeugdzorg			2.301	1.710
Reserveringen	-3.617	-3.674	-3.140	-3.310
Totaal	316.522	327.849	314.387	319.372

Bedragen x € 1.000

Reserveringen: Betreffende taakmutaties en bijstellingen van integratie- en decentralisatieuitkeringen wordt onderzocht in hoeverre deze gelden uitgegeven gaan worden aan de bijbehorende taken of dat ze 'vrij' besteedbaar zijn. Totdat de uitkomst hiervan duidelijk is worden de middelen gereserveerd.

2.2.3 Dividenden

Enexis NV

Na de verkoop en splitsing van Essent, de verkoop van Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV B.E. en de verkoop van Attero Holding NV, het voormalige Essent-Milieu, zijn alleen nog de dividenden van Enexis Holding NV van belang.

Conform het advies van de provincie Limburg houden we in de begroting 2024 rekening met € 0,23 per aandeel en in de meerjarenbegroting van 2025-2027 rekening met een structureel dividend van € 0,40 per aandeel voor Enexis. Dit betekent aan dividend bij 311.850 aandelen een bedrag van € 73.336 in 2024 en voor de jaren 2025-2027 € 124.740 per jaar.

Bank Nederlandse Gemeente (BNG)

De gemeente Heerlen heeft 424.827 aandelen BNG in haar bezit tegen een boekwaarde van € 1.062.000. De BNG keert jaarlijks structureel dividend uit.

Dit betekent voor de meerjarenbegroting 2024-2027 een uitkering van € 2,50 per aandeel en dit is een totaalbedrag van € 1.062.068 (conform het advies van provincie Limburg).

2.2.4 Saldo van de financieringsfunctie

Voor de toelichting op het saldo van de financieringsfunctie verwijzen we naar de paragraaf Financiering.

2.3 Overzicht overhead

Overzicht kosten overhead	Rekening 2022	Bijgest. Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Overhead	41.148	46.865	43.132	43.658	43.096	42.756

Bedragen x € 1.000

2.4 Bedrag heffing vennootschapsbelasting

De vennootschapsbelasting is een winstbelasting. Voor de Wet op de vennootschapsbelasting (Vpb) worden bepaalde activiteiten van een gemeente beschouwd als ondernemersactiviteiten. Over de winsten behaald met deze activiteiten wordt vennootschapsbelasting geheven mits met die activiteit een positief resultaat wordt behaald én er geen vrijstelling van toepassing is. Van onze ondernemersactiviteiten is het cluster reclame winstgevend. Wij zijn echter van mening dat voor deze activiteiten geen vennootschapsbelasting is verschuldigd, aangezien deze activiteiten onder de (overheidstaken)vrijstelling vallen of als normaal vermogensbeheer zijn te duiden, waardoor belastingheffing niet aan de orde is.

De belastingdienst is echter van mening dat de winsten uit reclameopbrengsten belastbaar zijn. Daarom zijn in Nederland in samenwerking met de Belastingdienst enkele rechtszaken gepland om zekerheid te verkrijgen over de belastbaarheid van de winsten die worden behaald met deze activiteiten. Voor boekjaar 2016 tot en met 2018 heeft de Belastingdienst een naheffingsaanslag opgelegd, waartegen bezwaar is aangetekend, wachtend op de rechterlijke uitspraak. De uitkomst van het bezwaar en een eventuele rechtsprocedure is onzeker, al neemt de kans dat over deze winst belasting betaald dient te worden gezien recente uitspraken toe. Dit kan gevolgen hebben voor de boekjaren vanaf 2016 tot en met 2019, waarbij de hoogte van de heffing circa € 20.000 per jaar zal bedragen. Over de aangifte van het boekjaar 2020 en 2021 is hiermee reeds rekening gehouden.

Naast de beoordeling van het resultaat, behaald met reclameopbrengsten, zal er in het boekjaar 2024 een doorberekening met behulp van de QuickScan methode worden gemaakt, om te bepalen in welk boekjaar er mogelijk sprake is van een geobjectiveerd winstoogmerk bij het grondbedrijf. Tot dusver was er bij dit cluster nog geen sprake van winstneming. De kans bestaat, dat met dit cluster de komende jaren een positief (fiscaal) resultaat zal worden behaald, en in de heffing zal komen.

2.5 Onvoorzien

Om de begroting weerbaarder en robuuster te maken is een begrotingspost onvoorzien opgenomen in de begroting.

Het budget onvoorzien wordt ingezet voor uitgaven die gedurende het jaar als onuitstelbaar en/of onvermijdbaar worden aangemerkt en waarvoor in de begroting geen raming kon worden opgenomen.

Indien de uitgave een structureel karakter heeft, dan worden de meerjarige consequenties als autonome ontwikkeling in de volgende begroting verwerkt.

Deze post onvoorzien is verplicht vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) hoewel er geen verplichting is meegegeven hoe groot deze post moet zijn.

Heerlen heeft deze post in het verleden altijd standaard op € 0 gezet, vanaf de begroting 2021 hebben wij € 1,5 miljoen structureel opgenomen.

3. Paragrafen

3.1 Lokale heffingen

1. De geraamde inkomsten

In deze paragraaf zijn de lokale heffingen opgenomen waarvan de besteding zowel gebonden als niet gebonden is. Gebonden besteding betekent dat de baten alleen bestemd zijn voor het doel waarvoor zij geheven zijn. Niet gebonden besteding houdt in dat de baten tot de algemene middelen van de gemeente behoren.

In onderstaand overzicht zijn de verwachte inkomsten voor het jaar 2024 opgenomen. Ten opzichte van 2023 zijn de tarieven grotendeels geïndexeerd met 3,1 %, de inflatiestijging voor 2023 conform de verwachting van het Centraal Plan Bureau (juni 2023). Daar waar tarieven met een hoger percentage zijn verhoogd dan het inflatiepercentage streven we naar (meer) kostendekkendheid. In punt 4 van deze paragraaf lichten we de stijging per heffing nader toe.

Heffing	Begroting 2024
Niet gebonden heffingen	
A. Onroerende zaakbelasting	27.589.647
B. Hondenbelasting	641.000
C. Toeristenbelasting	362.798
D. Parkeren en fiscalisering parkeerboetes	1.737.050
<i>Subtotaal</i>	30.330.495
Gebonden heffingen	
E. Afvalstoffenheffing	12.920.074
F. Rioolheffing	9.648.789
<i>Subtotaal</i>	22.568.863
Overige heffingen	
G. Algemene dienstverlening	885.707
H. Omgevingsvergunningen	2.191.141
I. Europese dienstenrichtlijn	37.523
J. Lijkbezorgingsrechten	476.721
K. Marktgeld	146.536
<i>Subtotaal</i>	3.737.628
Totaal	56.636.986

2. Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Kostendekking

Insteek is om zoveel als mogelijk kostendekkend te werken, waarbij we de totale woonlasten (Woz- Afval- Riool) zo beperkt mogelijk laten stijgen.

Waar mogelijk werken we met 100% kostendekkende tarieven, waarbij de kosten die samenhangen met betreffend product geheel worden doorberekend aan de burger. Voor tarieven waar we onder de kostendekkingsgraad zitten van 100% is dit een bewuste keuze om niet alle kosten door te berekenen aan de burger. Een toelichting hierover per product vind u terug bij het onderdeel "overzichten kostendekkendheid" in deze paragraaf.

Overhead

In de kostendekkende tarieven wordt een opslag voor overhead meegenomen. In de Financiële verordening 2018 hebben we de methode voor de berekening van deze overheadopslag opgenomen.

Bij de toerekening van overhead aan de kostprijs van producten wordt uitgegaan van een aandeel in de totale overheadkosten ter grootte van de geraamde directe personele kosten. De hoogte van de opslag wordt jaarlijks bepaald bij vaststelling van de begroting en bedraagt voor 2024, 79,1%.

Omslagrente

Bij heffingen waar we te maken hebben met investeringen (voornamelijk de rioolheffing) wordt naast de reguliere afschrijving op de investering een omslagrente (interne rekenrente) toegerekend. Met ingang van begrotingsjaar 2018 wordt de berekeningswijze van onze omslagrente voorgeschreven. Voortaan moet de totaal doorberekende interne rente gelijk zijn aan de totale rentelasten, waardoor niet (of nauwelijks) meer sprake is van een renteresultaat. Doel is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en jaarstukken, en het eenduidig inzichtelijk maken van hoe de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie). We voldoen aan de nieuw gewijzigde systematiek van de rente omslagmethode. De nieuwe omslagrente voor 2024 wordt 2%.

3. Kwijtscheldingsbeleid

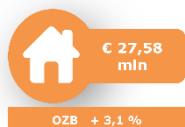
Het gemeentelijk beleid ten aanzien van het verlenen van kwijtschelding van gemeentelijke belastingen is geëffectueerd op kwijtschelding op het gebruikersdeel van de rioolheffing en het vastrecht van de afvalstoffenheffing. Kwijtschelding voor het variabele deel van de afvalstoffenheffing (DIFTAR o.b.v. het volume/frequentiesysteem) zit een maximum op.

De maximale kwijtschelding voor het variabele deel van de afvalstoffenheffing stijgt evenredig mee met de stijging van ledigingstarieven van restafval. De kwijtscheldingstarieven bedragen voor 2024, voor één persoonshuishoudens € 16,91; twee persoons huishoudens € 21,35, en meerpersoonshuishoudens € 25,48.

Het totaal bedrag aan kwijtschelding voor de riool- en afvalstoffenheffing in de begroting 2024 bedraagt € 1.835.000.

4. Overzicht van de diverse heffingen

A. Onroerende Zaak Belasting

Ten tijde van het opstellen van de begroting is bij BsGW het herwaarderingsproces van het vastgoed in de stad nog niet volledig afgerond. Voor de berekening van de ozb tarieven gebruiken wij deze herwaarderingsgegevens. Omdat we willen uitgaan van zo actueel mogelijke herwaarderingsgegevens gaan wij de vaststelling van de nieuwe ozb tarieven voorleggen aan de Raad in december. Echter ook deze cijfers zullen nog niet definitief zijn (dit proces wordt door de BsGW afgerond begin van het nieuwe jaar), hierdoor blijven verschillen tussen begroting en realisatie mogelijk.

Uitgangspunt voor de OZB tarieven is de opbrengst 2024. Deze opbrengst is berekend door de opbrengst 2023 te verhogen met 3,1%.

Vanuit de extra opbrengst OZB niet-woningen wordt € 31.000 gereserveerd voor het Ondernemingsfonds. Hiermee komt de totale omvang van het ondernemingsfonds voor 2024 uit op € 1.047.000.

B. Hondenbelasting

Voor wat betreft de hondenbelasting hebben we vorig jaar een begin gemaakt om de belasting af te schaffen, deze lijn zetten we dit jaar door. De begroting 2024 is met € 100.000 verlaagd ten opzichte van 2023.

De verlaging van de inkomsten komt geheel ten goede voor de categorie 1e hond, deze zal in 2024 een tarief betalen van € 70,92 t.o.v. € 80,23 in 2023. De overige tarieven blijven gelijk.

Naast de eigen stappen die we zetten om de hondenbelasting in de komende jaren af te schaffen zullen we de landelijke ontwikkelingen hierin op de voet blijven volgen.

C. Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting is vorig jaar vastgesteld voor een periode van 4 jaar 2023 t/m 2026. Het tarief van € 2,00 per overnachting blijft ongewijzigd.

D. Parkeergelden en fiscalisering parkeerboetes

€ 976.625 0%

€ 525.368 + 5,2%

€ 235.057 + 3,1%

- Het tarief voor straatparkeren wijzigt niet en blijft 1 euro per uur.
- De kosten van een naheffingsaanslag is conform vastgesteld Rijkstarief verhoogd naar € 76,70, een stijging van 5,2% t.o.v. 2023.
- Het tarief voor het vergunning parkeren wordt ingaande 2024 verhoogd met 3,1% en afgerond op 10 cent naar boven. Het vergunningstarief voor aangewezen pilotgebieden, v.w.b. de invoering van een gefiscaliseerd systeem, wordt niet geïndexeerd.

E. Afvalstoffenheffing

Vastrecht+
Diftar +3,1%

Het gemiddeld totaaltarief (vast en verwacht variabel) voor de afvalstoffenheffing stijgt met 3,1%.

De kosten voor afval zijn in de begroting 2024 fors gestegen, oorzaak hiervan is met name de kostenstijging bij de RD4 van € 1,8 miljoen veroorzaakt door o.a. inflatie en hoge energietarieven. Als we alle extra kosten zouden doorberekenen in het tarief zou de tariefstijging voor afval uitkomen op 17,2%. We kiezen er dan ook voor om in deze toch al financieel zware tijd voor burgers niet alle kosten door te berekenen en een stijging van maximaal het inflatiepercentage toe te passen.

De ledigingstarieven voor restafval stijgen. De nieuwe ledigingstarieven voor 2024 worden voor een 30 liter zak € 0,90 (was € 0,80), voor een 60 liter zak € 1,80 (was € 1,60), voor een 140 liter container € 7,10 (was € 6,45) en voor een 240 liter container € 9,80 (was € 8,75). Het zogenaamde nultarief voor GFT blijven we handhaven en dit geldt ook voor verpakkingsmaterialen kunststof, drankenkartons en blik en papier. Uitgangspunt is dat huishoudens door goede afvalscheiding zelf een kostenverlaging in de hand hebben voor het variabele deel.

Enkele poorttarieven bij de milieuparken worden naar beneden bijgesteld als gevolg van de ontwikkelingen in de verwerkingstarieven. Zo kunnen o.a. bepaalde houtsoorten (A en B hout) en matrassen vanaf 2024 gratis aangeboden worden.

F. Rioolheffing

Net als bij de afvalstoffenheffing kiezen we er bij de rioolheffing ook voor om niet alle kosten door te berekenen en een stijging van maximaal het inflatiepercentage toe te passen. Indien we alle kosten zouden doorberekenen in het tarief zou de stijging uitkomen op 4,4%.

G. Algemene dienstverlening

Voor 2024 worden de tarieven die niet door het Rijk vastgesteld worden met 3,1% verhoogd en vervolgens afgerond op 5 cent naar boven.

H. Omgevingsvergunningen

In het kader van invoering van de Omgevingswet per 01-01-2024 hebben we hoofdstuk 2 (omgevingsvergunningen) van de legesverordening hierop aangepast.

Voor 2024 worden de tarieven met 3,1% verhoogd en vervolgens afgerond op 5 cent naar boven.

I. Horeca

Voor 2024 worden de tarieven verhoogd met 3,1% en afgerond op 5 cent naar boven.

J. Lijkbezorgingsrechten

Voor 2024 worden de tarieven verhoogd met 3,1 % en afgerond op 10 cent naar boven.

K. Marktgeden

Binnen de gemeente Heerlen zijn drie marktterreinen, Heerlerheide, Hoensbroek en Heerlen-Centrum (hoog en laag tarief). Afhankelijk van de ruimte die op het marktterrein is toegewezen wordt het marktgeld berekend. Er gelden hogere tarieven voor dag plaatsen (de zogenaamde meelopers) op de weekmarkt. Voor 2024 worden de tarieven verhoogd met 3,1%. De tarieven worden niet afgerond.

Overzichten kostendekkendheid

Afval en riool

De tarieven van de afvalstoffenheffing en rioolheffing zijn niet kostendekkend. Zowel bij afval als riool hebben we ervoor gekozen om niet alle extra kosten voor 2024 door te berekenen aan te burger. We beperken de stijging voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing tot inflatie van 3,1%.

Dat de producten niet geheel kostendekkend zijn betekent dat een deel van de gemaakte kosten gefinancierd wordt uit overige middelen in de begroting. Hier gaat het bij afval om een bedrag van € 1.659.646 en bij riool om een bedrag van € 124.669.

RIOOLHEFFING	2024	AFVALSTOFFENHEFFING	2024
Directe Lasten:		Directe Lasten:	
Taakveld Riolering	€ 2.095.950	Taakveld Afval	€ 10.458.838
Kapitaallasten	€ 2.558.537	Kapitaallasten	€ 0
Personeelskosten	€ 760.898		
Indirecte Lasten:		Indirecte Lasten:	
Overhead	€ 601.870	Kwijtschelding	€ 1.235.000
Kwijtschelding	€ 600.000	Toerekening straatreiniging	€ 640.000
Toerekening straatreiniging	€ 590.000	BTW	€ 2.245.882
Toerekening onkruidbestrijding	€ 375.000	Totaal lasten	€ 14.579.720
BTW	€ 562.312		
Dotatie voorziening	€ 2.200.781	Directe baten:	
Onttrekking voorziening	-€ 531.890	Taakveld Afval	€ 0
Totaal lasten	€ 9.813.458	Baten uit de heffing:	
		Afvalstoffenheffing- vast tarief	€ 10.148.053
Directe baten:		Afvalstoffenheffing- variabel tarief	€ 2.772.021
Taakveld Riolering	€ 40.000	Totaal opbrengsten	€ 12.920.074
Baten uit de heffing:		kostendeckingspercentage	89%
Eigenarendeel	€ 4.433.789		
Gebruikersdeel	€ 5.215.000		
Totaal opbrengsten	€ 9.688.789		
Kostendeckingspercentage	99%		

Markten en begraafplaatsen

Voor de tarieven van de marktgelden en de lijkbezorgingsrechten is bewust gekozen voor een kostendeckening kleiner dan 100%. Bij marktgelden heeft dit te maken met de terugloop van het aantal marktkramen de afgelopen jaren. De animo voor de markten is afgenomen en het is niet redelijk en wenselijk om de kosten volledig toe te rekenen aan de nog resterende marktkraamhouders. Voor wat betreft de lijkbezorgingsrechten is het ook niet reëel om alle kosten door te rekenen in de tarieven, aangezien begraven of cremen dan bij veel mensen voor financiële problemen kan zorgen.

MARKTGELDEN	2024
Directe kosten Markten	€ 18.697
Personeelskosten	€ 118.346
Overhead	€ 93.612
Totaal lasten	€ 230.655
Marktgelden	€ 146.536
Totaal opbrengsten	€ 146.536
Kostendeckingspercentage	64%

LIJKBEZORGINGSRECHTEN	2024
Directe kosten Begraafplaatsen	€ 519.782
Kapitaallasten	€ 135.973
Personeelskosten	€ 311.811
Overhead	€ 246.643
Totaal lasten	€ 1.214.209
Lijkbezorgingsrechten	€ 476.721
Totaal opbrengsten	€ 476.721
Kostendeckingspercentage	39%

Leges

De legestarieven zijn kostendekkend. In totaliteit mag de kostendekkendheid van de legesverordening niet meer dan 100% zijn. Wel is het toegestaan om te schuiven binnen de hoofdstukken. Zo kan het dus zijn dat een bepaald hoofdstuk meer dan 100% kostendekkend is en dit gecompenseerd wordt door een ander hoofdstuk dat minder dan 100% kostendekkend is.

Onderwerp legesverordening	Directe kosten	Loonkosten	Overhead	Opbrengst	Kostendekkendheid
Hoofdstuk 1 - Algemene dienstverlening					
Paragraaf 1 - Burgerlijke stand		59.330	48.645	95.345	88,30%
Paragraaf 2 - Reisdocumenten	511.133	199.244	157.570	932.346	107,42%
Paragraaf 3 - Rijbewijzen	110.950	103.943	82.204	349.613	117,68%
Paragraaf 4 - Verstrekkingen op basis van de Wet basisregistratie persoonsgegevens		31.626	25.032	64.070	113,08%
Paragraaf 5 - Bestuursstukken					
Paragraaf 6 - Vastgoedinformatie					
Paragraaf 7 - Overige publiekszaken	20.310	7.648	6.056	36.078	106,06%
Paragraaf 8 - Gemeentearchief					
Paragraaf 9 - Bijzondere wetten	43.686	48.858	38.658	64.676	49,29%
Paragraaf 10 - Diversen					
Totaal hoofdstuk 1	686.079	450.649	358.165	1.542.128	103,16%
Hoofdstuk 2 - Omgevingswet					
Paragraaf 1 - Algemene bepalingen					
Paragraaf 2 - Voorfase	224.000	280.636	222.020	141.773	19,51%
Paragraaf 3 - Activiteiten met betrekking tot bouwwerken		524.070	414.608	1.728.194	184,11%
Paragraaf 4 - Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed		23.442	18.545	17.486	41,65%
Paragraaf 5 - Milieubelastende activiteiten	16.200	990	785	18.569	103,31%
Paragraaf 6 - Lozingsactiviteiten					
Paragraaf 7 - Aanlegactiviteiten		21.005	16.618	21.670	57,60%
Paragraaf 8 - Overige activiteiten		433	343	552	71,08%
Paragraaf 9 - Maatwerkvoorschriften bij bouwactiviteiten	1.800	13.331	10.546	26.981	105,08%
Paragraaf 10 - Gelijkwaardigheid		7.924	6.269	14.935	105,23%
Paragraaf 11 - Overige tarieven		25.593	20.249	32.246	70,35%
Paragraaf 12 - Modaliteiten	35.146	116.980	92.545	281.592	115,09%
Paragraaf 13 - Vermindering		32.686	25.859	-20.781	-35,50%
Paragraaf 14 - Teruggaaf		12.381	9.795	-72.077	-325,02%
Totaal hoofdstuk 2	277.146	1.059.471	838.182	2.191.141	100,75%
Hoofdstuk 3 - Europese dienstenrichtlijn					
Paragraaf 1 - Horeca		77.607	61.401	67.622	48,65%
Paragraaf 2 - Seksbedrijven		2.535	2.004	3.449	75,98%
Totaal hoofdstuk 3		80.142	63.405	71.070	49,51%
Totaal	963.225	1.590.262	1.259.752	3.804.339	99,77%

5. Een aanduiding voor de lokale lastendruk

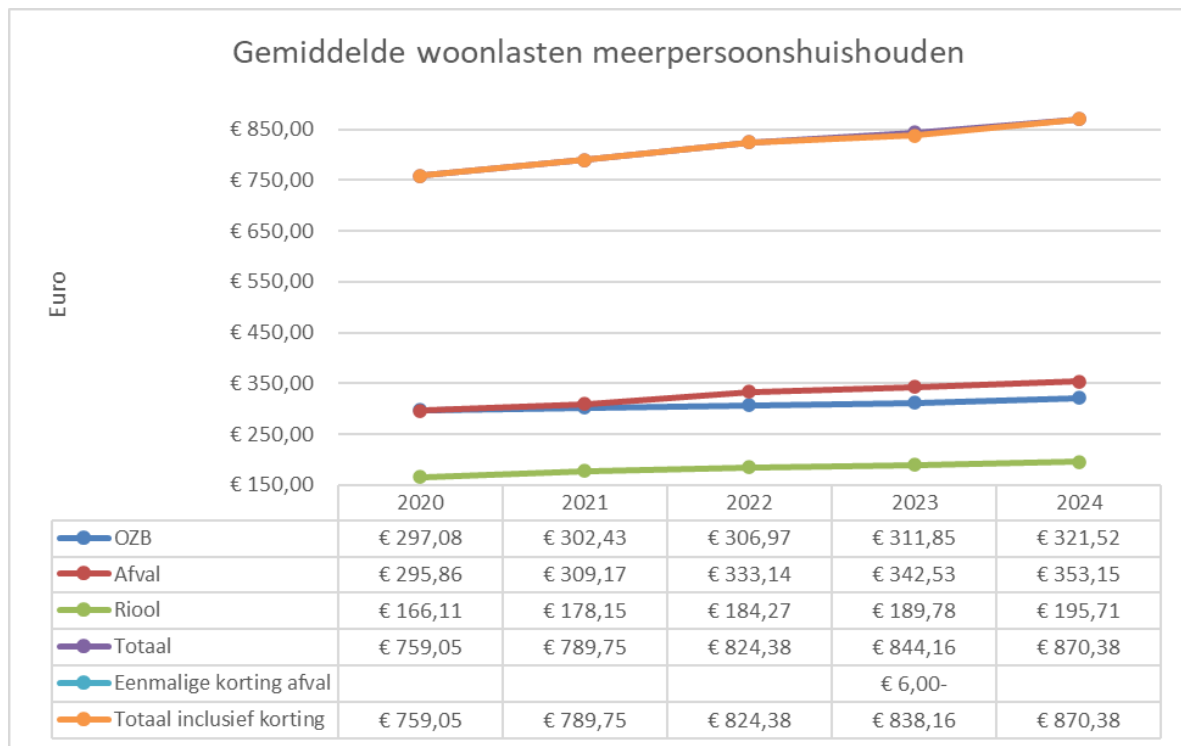
Om voor uw persoonlijke situatie de hoogte van de lokale lasten te berekenen kunt u kijken op de Lokale Lastenmeter via de volgende link: <https://heerlen.lokalelastenmeter.nl/>
Voor een indicatie van de gemiddelde woonlasten zie de overzichten hieronder.

Woonlasten 2024 Heerlen

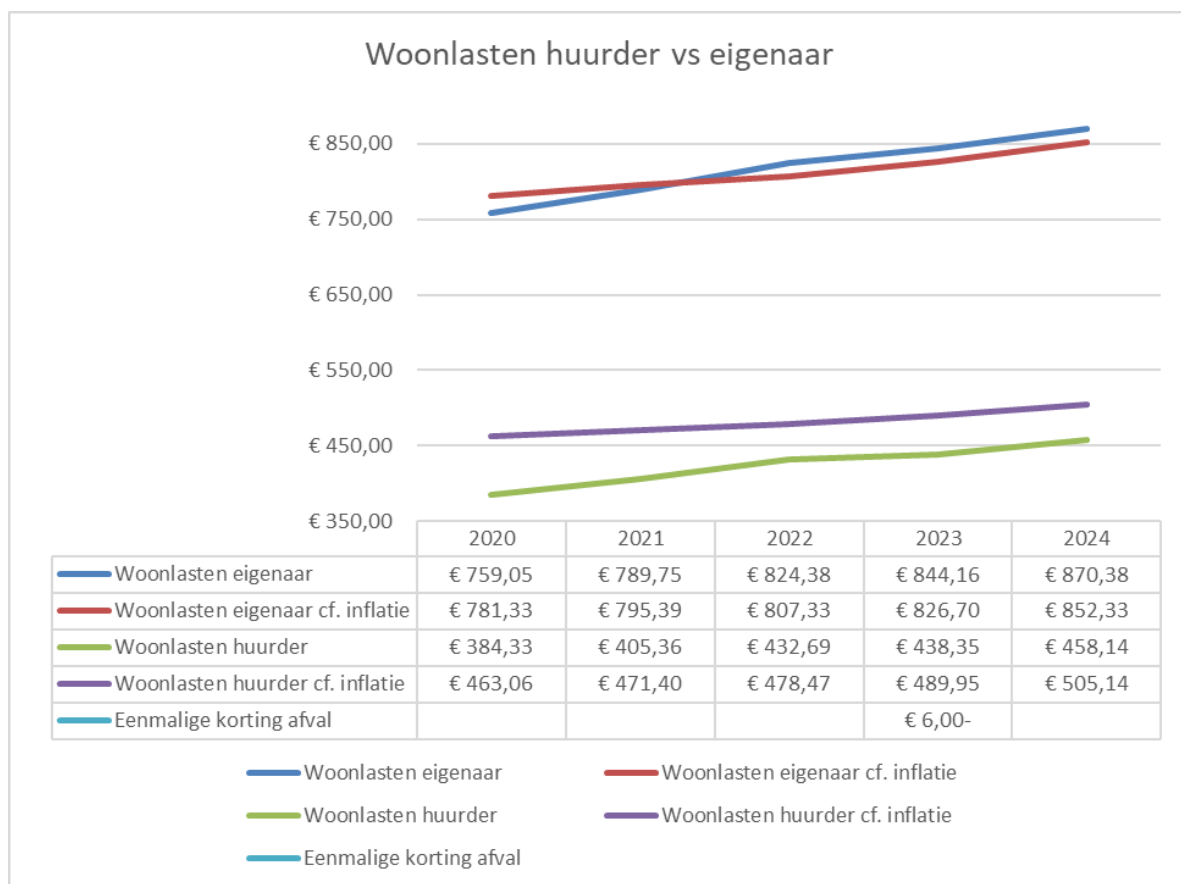
In onderstaand overzicht de woonlasten voor meerpersoonshuishoudens in Heerlen voor het jaar 2024 ten opzichte van 2023. Voor het variabel deel van de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt het aantal verwachte ledigingen van betreffende huishoudens.

Woonlasten Heerlen	2023	2024
Afval (variabel bedrag o.b.v. gemiddeld aantal ledigingen)		
1-persoons huishouden vast tarief	189,16	193,22
1-persoons huishouden variabel tarief	25,8	28,4
Totaal afvaltarief 1 persoonshuishouden	214,96	221,62
2-persoons huishouden vast tarief	235,22	239,81
2-persoons huishouden variabel tarief	38,7	42,6
Totaal afvaltarief 2 persoonshuishouden	273,92	282,41
Meerpersoons huishouden vast tarief	281,28	284,55
Meerpersoons huishouden variabel tarief	61,25	68,6
Totaal afvaltarief meerpersoonshuishouden*	342,53	353,15
Riool		
Eigenaar (vast bedrag)*	87,96	90,72
Gebruikers (afhankelijk van m3 waterverbruik)*	101,82	104,99
OZB (o.b.v. gemiddelde WOZ waarde)		
Eigenaar	311,85	321,52
Woonlasten meerpersoonshuishouden*	844,16	870,38
Enmalig korting afval 2023	-6	0
Totale woonlasten meerpersoonshuishouden	838,16	870,38

Verloop woonlasten periode 2020-2024

Verloop woonlasten eigenaren vs. huurders 2020-2024

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen

Deze paragraaf geeft de actuele stand van het weerstandsvermogen en de risico's van de gemeente Heerlen weer. Het weerstandsvermogen geeft de mate aan, waarin de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van risico's (financiële tegenvallers) op te vangen zonder dat het beleid moet worden gewijzigd. Het geeft tevens inzicht in de robuustheid van de financiële positie van de gemeente.

Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de benodigde weerstandscapaciteit (de ingeschatte risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit (de middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers op te vangen). Bij de begroting 2024 zijn risico's geactualiseerd, geïnventariseerd en zoveel mogelijk gekwalificeerd. Bij de (grotere) projecten van de gemeente Heerlen die projectmatig uitgevoerd worden, wordt de RISMAN-methode voor risicobeheersing toegepast. Dat wil zeggen dat regelmatig (1 x per kwartaal) op een gestructureerde wijze de mogelijke risico's binnen een project geïnventariseerd worden, de beheersmaatregelen daarvoor geformuleerd worden en er een actor benoemd wordt die met de betreffende beheersmaatregel aan de slag gaat. Dit alles wordt vastgelegd in een risico-register dat gedeeld wordt met en actueel gehouden wordt door het projectteam. De belangrijkste invalshoeken voor de beheersing van een project zijn tijd, geld en kwaliteit van het project. De onderkende risico's worden zoveel als mogelijk financieel gekwantificeerd. Daarbij wordt de link gelegd met de risicoreserve en de post onvoorzien binnen de opgestelde projectbegroting.

De gekwantificeerde risico's moeten opgevangen kunnen worden binnen deze posten risicoreserve en onvoorzien van het betreffende project.

Onze weerstandscapaciteit is opgebouwd uit de algemene reserve, algemene reserve grondbedrijf en de bestemmingsreserve ter dekking risico's grondexploitatie.

Weerstandsvermogen is opgebouwd uit:

Weerstandcapaciteit:

Algemene reserve (31-12-2024)	€	23.385.911
Niet uit de balans blijvende verplichtingen	€	-5.864.186
Algemene reserve grondbedrijf	€	110.035
Bestemmingsreserve ter dekking risico's grondexploitatie	€	5.592.369
Totaal:	€	22.224.129

Risico simulatie is opgebouwd uit:

Risico's:

Programma Economie	€	3.075.500
Programma Sociaal Domein	€	2.750.000
Programma VHROSV	€	3.787.500
Programma Verkeer en vervoer	€	550.000
Alle programma's	€	11.550.000
Grondbedrijf	€	1.672.725
Totaal:	€	23.385.725

Het weerstandsvermogen is als volgt berekend:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

(= max. of min. risicobedrag)

Op basis van de beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) is de ratio:

Begroting 2024

23,2 mln (weerstandscapaciteit) / 23,4 mln (risicosimulatie) = **0,99**

Beoordeling weerstandsvermogen

Om de ratio voor het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel die in samenwerking tussen NAR en de Universiteit Twente is opgesteld. Op basis van bovenstaande berekening wordt het weerstandsvermogen van de gemeente Heerlen gewaardeerd op voldoende.

<i>Ratio weerstandsvermogen</i>	Waardering
> 2	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Herstelplan

In de begroting 2019 hebben wij een herstelplan opgesteld. In dat herstelplan hebben wij afgesproken dat het weerstandsvermogen uiterlijk op 31 december 2021 op het met de raad afgesproken minimumniveau van 0,8 moet staan. In de begroting 2024 voldoen wij aan het uitgangspunt van een minimumniveau van 0,8.

Bij het vaststellen van de begroting 2019 heeft uw raad een motie aangenomen inzake de ontwikkeling van een extra kengetal m.b.t. de financiële weerbaarheid/het weerstandsvermogen. Het nieuwe kengetal is in samenspraak met de werkgroep Financial Audit tot stand gekomen.

De weerstandscapaciteit wordt berekend door de hoogte van de algemene reserve inclusief de begrote post onvoorzien te delen door het begrotingstotaal. Als norm is 2% genomen. In de jaarrekening 2022 (laatste ijkmoment) is het ratio gestegen naar een niveau van 2,7%. Bij de samenstelling van de begroting 2024 stijgt het ratio naar 4,9%. Hiermee voldoen we ruimschoots aan de gestelde norm weerstandscapaciteit van 2%.

De algemene reserve gecorrigeerd voor de niet uit de balans blijvende verplichtingen per ultimo 2024 is € 17.521.725, algemene reserve grondbedrijf per ultimo 2024 is € 110.035, de post onvoorzien is begroot voor een bedrag van € 1.500.000. De totale weerstandscapaciteit is € 19.131.760 voor 2024. Het begrotingstotaal voor 2024 is € 506.010.000.

Dit resulteert in een ratio van het nieuwe kengetal van:

$$\text{kengetal weerstandscapaciteit} = \frac{\text{Totale weerstandscapaciteit 2024}}{\text{Begrotingstotaal 2024}}$$

€ 19,1 miljoen (algemene reserve+post onvoorzien+rekeningresultaat) / € 506 miljoen (begrotingstotaal) = 3,8%

Risico's

Claims "alle programma's" (Incidenteel (I))

Bij het uitvoeren van haar taken, wordt de gemeente regelmatig geconfronteerd met claims van derden, die leiden tot juridische procedures. Deze claims kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op aanbestedingen, (loonkosten)subsidies, planschades óf op eerder toegekende schadevergoedingen. Het grootste deel van deze claims is niet verzekerd en de uitkomst van juridische procedures is moeilijk in te schatten.

Te nemen maatregel:

Blijven monitoren zodat mogelijke risico's vermeden worden.

Economische activiteit programma "Economie" (Structureel (S))

Nog steeds is er sprake van een positieve ontwikkeling bij het aantrekken en vestigen van nieuwe bedrijven, maar vooral ook bij het uitbreiden van het reeds in Heerlen respectievelijk de regio zittende bedrijfsleven. De economische situatie in zijn algemeenheid, maar ook de actieve inzet vanuit de gemeente en de beschikbaarheid van aantrekkelijke bedrijfslocaties is een van de hoofdredenen hiervoor. Heerlen is steeds meer op de kaart als aantrekkelijk vestigingsgebied. Ook investeerders in onroerend goed vinden Heerlen een interessant gebied. Dit leidt o.a. in het herinvesteren op bedrijventerreinen als de Beitel en de Koumen. Op de locaties Trilandis en Avantis zijn de resultaten goed, niet alleen nieuwe bedrijven maar vooral ook de uitbreidingen van het bestaande bedrijfsleven. Dit betekent ook dat er binnen afzienbare tijd een schaarste probleem ontstaat, met name aan grootschalige locaties.

Voor de meer lokale en kleinschalige bedrijventerreinen Coriopolis, Autoboulevard en Emmaterrein waren de uitgiftes minder goed. Door het gebrek aan uitgeefbare gronden zijn nu ook deze terreinen door de markt herontdekt. De eerste verkopen op Autoboulevard zijn gerealiseerd en naar verwachting wordt er ook in 2023 en 2024 verkocht op de Autoboulevard en Coriopolis. Tevens zijn meerdere partijen geïnteresseerd in herontwikkeling van het Emma terrein. Deze terreinen zijn op dit moment nog onvoldoende op de markt afgestemd. Voor deze locaties draagt de gemeente als grondeigenaar zelf het volledige risico bij vertraging in de verkoop van gronden.

In zijn algemeenheid bestaan er ook de risico's van schaarste op het stroomnet, schaarste op de arbeidsmarkt, de stijgende energieprijzen en bouwkosten en de problematiek rondom Stikstof. Al met al factoren die van grote invloed zijn.

Te nemen maatregel:

Voor de lokale terreinen dient de profilering (meer marktgericht) en acquisitie/accountmanagement sterker te worden ingezet. Daarnaast worden de ontwikkelingsvoorwaarden voor de autoboulevard aangepast om deze beter aan te sluiten op de wensen van het MKB. Deze locaties blijven een risico. Voor Trilandis – waarbij de gemeente enig aandeelhouder is - is geen risico aan de orde. Avantis ontwikkelt zich ook steeds meer positief en het risico voor de gemeente is beperkt en te overzien.

Verbonden Partijen "alle programma's" (S)

Verbonden partijen voeren meestal gemeentelijke taken uit met een groot politiek belang. Ze leveren een forse bijdrage aan de realisatie van maatschappelijke doelen. Participatie in verbonden partijen levert de gemeente niet alleen voordelen op, maar ook financiële en bestuurlijke risico's.

Te nemen maatregel:

Het beleid conform de nota verbonden partijen uitvoeren. Om de voordelen optimaal te benutten en de risico's te beheersen is aandacht voor de sturingsrelatie met en

risicobeheersing bij verbonden partijen belangrijk. Voor meer toelichting zie paragraaf 3.6 Verbonden partijen.

Bodemsanering programma "VHROSV" (S)

De gemeente kan op enig moment te maken krijgen met een geval van ernstige en gezondheidsbedreigende bodemvervuiling waar onmiddellijk moet worden gesaneerd. In zo'n situatie worden de saneringskosten ten laste van de algemene reserve gebracht. Dit komt, statistisch gezien, ongeveer één maal in de vijf jaar voor en vergt dan enorm hoge kosten aan sanering. Afhankelijk van de grootte van de verontreiniging is dan al gauw te rekenen met enkele honderdduizenden euro's aan kosten.

Te nemen maatregel:

Door onderzoek proberen we te achterhalen wie de veroorzaker is van de vervuiling. De kosten worden vervolgens verhaald op de vervuiler.

Bestuurskracht programma "Bestuur en Ondersteuning" (S)

Regionale samenwerking kan een risico met zich meebrengen. De mate waarin wij onze ambities tot uitvoering brengen en/of wij onze lobbydoelstellingen bereiken is afhankelijk van het vermogen van de regio om als samenwerkende gemeenten samen op te trekken, middelen te verzamelen en de uitvoering op gang te krijgen.

Reeds genomen maatregel:

Voortgang in de samenwerking in Parkstadverband blijven sturen en monitoren.

Achterstand bij actualisering bestemmingsplannen programma "VHROSV" (S)

Het bestemmingsplan is het instrument bij uitstek om het ruimtelijk beleid te handhaven. Het bestemmingsplan moet om de 10 jaar geactualiseerd worden. Momenteel is er een achterstand ontstaan in het actualiseringsproces. Heerlen kent 25 plangebieden die cyclisch dienen te worden geactualiseerd. Binnen de mogelijkheden van Heerlen is de verwachting dat deze inhaalactie in 2024 wordt gerealiseerd. Echter door de toename van bouwinitiatieven en de komst van de Omgevingswet wordt op dit moment niet voldoende voortgang geboekt om deze inhaalslag te realiseren.

Het volgende risico doet zich voor:

- Het ontbreken van een adequaat ruimtelijk sturingsinstrument.

Reeds genomen maatregel:

Een inventarisatie is verricht naar de mogelijkheid om bestemmingsplannen te temporiseren met de bijbehorende globale risico's.

Te nemen maatregel:

Op basis van de omgevingswet een strategie bepalen voor een gebiedsdekkende actuele regeling.

Ontoereikende SPUK uitkering Sport inzake BTW programma "Sport, cultuur en recreatie" (S)

Voor investeringen in sportvoorzieningen heeft het Rijk een compensatieregeling voor gemeenten ingesteld om de betaalde BTW gedeeltelijk terug te ontvangen. De voorwaarden zijn aangescherpt, waarbij de kosten voor bewegingsonderwijs zijn uitgesloten. Dit resulteert in bijna een halvering van de compensatie.

Reeds genomen maatregel:

Wij hebben in dit kader de compensatie aangevraagd, waarbij vanwege een landelijk plafond maximaal 80% wordt toegekend. Parallel is een bezwaar ingediend tegen het uitsluiten van bewegingsonderwijs, we zijn hier nog in afwachting van een besluit op het bezwaar.

Garantstelling cultuur programma "Sport, cultuur en recreatie" (S)

Om een toptentoonstelling bij onze culturele instellingen mogelijk te maken kunnen wij garantstellingen afgeven aan deze instellingen. Mocht een tentoonstelling verliesgevend zijn staat de gemeente, onder voorwaarde en tot een maximumbedrag, garant voor (een deel van) het verlies.

Te nemen maatregel

Op basis van aanvragen beoordelen en blijven monitoren

Stikstofaanpak programma "VHROSV" (S)

Door de opgelegde strengere eisen met betrekking tot de uitstoot van stikstof komt de uitvoering van projecten, herontwikkeling en verkoop van grondpercelen in het gedrang.

Reeds genomen maatregel:

We hebben onderzocht op hoeveel projecten de veranderde regelgeving ten opzichte van stikstof invloed heeft en hebben deze informatie ook aangeleverd aan provincie, ministerie BZK en VNG. Dit betreft aantallen bouwprojecten en bestemmingsplannen in de verwachting of wetenschap dat er vertraging was of zou kunnen optreden als gevolg van stikstofdepositie. Er is een gemeentelijke werkgroep Stikstofdepositie gevormd om beantwoording van vragen te coördineren, kennis te verzamelen en na te gaan in welke mate we kunnen omgaan met de vergunningverlening van kleine projecten. Dit met het oog op het wegvallen van de drempelwaarde voor melding- of vergunningplicht.

Te nemen maatregel:

Doorlopend wordt per project bekeken of een natuurvergunning aan de orde is. Leidt een project tot stikstofdepositie in een Natura 2000 gebied en zijn er significante effecten, dan kan er niet worden teruggevallen op het Programma Aanpak Stikstof (PAS) en adviseren wij onderzoek te doen naar maatregelen in het project waarmee de stikstofdepositie voorkomen kan worden. Indien nodig overleggen we met het informatieloket van de provincie Limburg.

Regelgeving PFAS (poly- en perfluoralkylstoffen) programma "VHROSV" (S)

Als gevolg van verscherpte regelgeving inzake het afvoeren van verontreinigde grond (PFAS) vallen allerlei projecten/initiatieven in de stad stil.

Genomen c.q. nog te nemen maatregel:

Voor de PFAS-crisis is een handelingsprotocol opgesteld waarin de volgende items zijn opgenomen: aanpassing van de regionale bodemkwaliteitskaart, onderzoek naar de aanwezigheid van PFAS in de bodem van Heerlen, afspraken over toezicht en handhaving met de RUD-ZL, voorkomen van stagnatie door het maken van afspraken over afvoer van grond uit gemeentelijke projecten en communicatie over de mogelijkheid voor burgers om grond af te voeren.

Sociaal domein programma "Sociaal Domein" (S)

De transformatie in het sociale domein, met als basis onze geformuleerde uitgangspunten 'sturing en bekostiging sociaal domein' en de stelselherziening van beschermd wonen en opvang, vergen nog de nodige inspanningen van zowel onze gemeente als de zorgaanbieders en andere betrokken partijen. Bovendien is het aantal kinderen met jeugdhulp in Heerlen hoger dan het landelijk gemiddelde en zagen we de afgelopen jaren een verzwaring van de problematiek. Daarnaast kent de Hervormingsagenda Jeugd een forse financiële taakstelling. Momenteel bereiden we de nieuwe opdrachtverlening voor Wmo maatschappelijke ondersteuning en Hulp bij het Huishouden voor. Wat de hoogte voor deze subsidies voor 2024 en volgende jaren worden is nu nog onzeker. Tegelijkertijd is Heerlen-Noord

aangewezen als een van de 16 stadsdelen in Nederland (een van de weinige buiten de Randstad) die een langjarige wijkgerichte aanpak krijgen, gericht op kwetsbare bewoners. Hiermee krijgt Heerlen erkenning voor de complexe sociaal economische problematiek en langdurige samenwerking met Rijk.

Binnen het sociaal domein organiseren we de WMO beschermd wonen (vanaf 2023) en de WMO-begeleiding (beoogd vanaf 2024) via een subsidietender. Wij financieren dit via een lumpsum bijdrage. Wij zien erop toe dat we binnen de subsidievoorwaarden blijven en daarmee fiscale gevolgen voorkomen.

Om de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) te verbeteren, heeft het kabinet besloten om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnements-tarief voor geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Op dit moment betaalt elke cliënt die van een of meer van deze voorzieningen gebruik maakt, € 19 per maand (het abonnementstarief), ongeacht het inkomen. Met de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt de hoogte van de eigen bijdrage bij alle maatwerkvoorzieningen afhankelijk van het inkomen. Deze wijziging gaat per 1 januari 2026 in. Hoe de nieuwe, inkomensafhankelijke eigen bijdrage er precies uit komt te zien wordt in de komende periode verder uitgewerkt. Het gemeentefonds wordt vanaf 2026 € 1.760.000 gekort.

Het kabinet gaat ervan uit dat dit budgettair neutraal verloopt voor de gemeentes, omdat er inkomsten uit de eigen bijdrages tegenover staan en de invoering zal helpen om het gebruik van Wmo-voorzieningen te verlagen. Heerlen kent echter een vrijstelling van de eigen bijdrage WMO voor een groot aantal cliënten (minimabeleid). Er is een risico dat de nieuwe regeling voor Heerlen niet budgettair neutraal zal zijn.

Te nemen maatregelen:

WMO maatschappelijke ondersteuning:

- Resultaatgerichte afspraken maken met de zorgaanbieders en daarop blijven sturen.
- Intensiveren informele zorg en preventie via onze per 1 januari 2024 (nieuwe) contractpartij.
- Het continueren van periodieke regiesprekken met de zorgaanbieders.

Jeugd:

- Normaliseren en demedicaliseren: de toets op zelfredzaamheid en samenredzaamheid wordt geacht altijd onderdeel te zijn van de analyse van de behoefte (aan hulp). Zowel bij verwijzers als jeugdhulpaanbieders. Geen jeugdhulp bieden, 'watchful waiting' of andersoortige interventies, zijn opties die meegewogen worden bij het vinden van een passend antwoord op een hulp- of verlengingsvraag;
- De verbinding met voorliggende voorzieningen in de samenleving (onderwijs, sport, cultuur, welzijn) en bijbehorende systemen en ketenpartners blijven intensiveren. Zodat, waar passend, preventief en vroegtijdig ondersteuning of jeugdhulp wordt ingezet of deze voorzieningen als waakvlam kunnen functioneren. Voorkomen moet worden dat te snel wordt uitgeweken naar jeugdhulp, wanneer dit voorkomen kan worden of vervangbaar is door de bestaande voorliggende voorzieningen. Waar jeugdhulp nodig is, wordt deze geboden.
- Vergroten van preventie en de sociale basis middels Kansrijk van Start Heerlen, Kansrijke Start Parkstad, Trendbreuk Zuid-Limburg, het Gezond en Actief Leven Akkoord en het Integrale Zorgakkoord.
- Ambulante jeugdhulp en lokaal preventieve activiteiten verder vormgeven en transformeren via JENS, onze partner in de Basishulp Jeugd.
- Blijven sturen op optimale samenwerking tussen aanbieders van jeugdhulp, verwijzers en andere stakeholders.
- Belangrijk is dat de beschikbaarheid en continuïteit van jeugdhulp is geborgd (inhoudelijk en door monitoring van de financiële situatie zorgaanbieders). Wanneer de financiële situatie van zorgaanbieders zorgelijk is, passen wij als Jeugdregio Zuid-Limburg het landelijke draaiboek 'Continuïteit Jeugdhulp' van de Jeugdautoriteit toe.

Inburgering:

- De mogelijke meerkosten bij een aantal modules van de inburgering worden opgevangen door andere modules scherp in te kopen en daar geld over te houden. Ook wordt er actief op aangestuurd dat de inburgering plichtige zo snel als mogelijk zelfredzaam wordt, zodat individuele begeleiding gestopt kan worden.

Wmo Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang programma "Sociaal Domein" (S)

Zoals het er nu naar uitziet worden vanaf 2025 (met een overgangstermijn van 10 jaar) de Rijksmiddelen voor Beschermd Wonen herverdeeld tussen de regio's. Onze regio krijgt dan als gevolg van deze landelijke herverdeling minder rijksmiddelen. In deze begroting hebben we op basis van een inschatting rekening gehouden met deze financiële achteruitgang. Daarnaast worden de middelen niet meer toegekend aan de centrumgemeentes maar aan alle gemeentes. Ook hiervoor geldt een ingroeipad van 10 jaar. Dit betekent financieel een achteruitgang op de middelen die Heerlen zelf krijgt. Maar dit betekent niet dat er voor de regio een tekort ontstaat op dit terrein. Er blijft sprake van een overschot. Er wordt gewerkt aan goede afspraken over de verdeling van de kosten (en daarmee het overschot) tussen de 7 gemeentes van Parkstad. In 2024 subsidiëren we voor het tweede jaar het samenwerkingsverband Beschermd Thuis Parkstad voor het leveren van beschermd wonen in deze regio. Daarnaast werken we met de regiogemeentes aan nieuwe proces- en samenwerkingsafspraken. Zoals hierboven gemeld, wij verwachten voor de regio zeker geen tekort. De totale rijksmiddelen blijven ruim voldoende om Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang in onze regio vorm te blijven geven. De afspraken over hoe de gemeentes bijdragen in de totale kosten (de ambtelijke organisatie plus de kosten Beschermd Wonen en Opvang) betekenen wel dat de overschotten op dit beleidsveld, die Heerlen als centrumgemeente tot nu toe ten gunste van de eigen begroting kon inzetten de komende jaren zullen afnemen.

Te nemen maatregelen:

- Er is voor 2024 en volgende jaren zo efficiënt mogelijk vormgegeven aan Beschermd Wonen, waarbij een samenwerkingsverband van organisaties de uitvoering verder voortzet, met financiering in de vorm van een lumpsum.
- Goede afspraken over de kostenverdeling tussen de gemeenten

Open einde regelingen Sociaal Domein (Participatiewet, Jeugd, WMO, Schuldhulpverlening) programma "Sociaal Domein" (S)

Vanuit onze gemeentelijke zorgplicht zijn wij verplicht deze voorzieningen aan burgers aan te bieden.

Te nemen maatregelen:

Kredietbank Limburg

Op 21 december 2022 heeft de gemeenteraad haar goedkeuring verleend om per 1-1-2024 uit de gemeenschappelijke regeling Kredietbank Limburg te treden. Dit betekent dat we met ingang van genoemde datum schuldhulpverleningsproducten en diensten zullen bieden aan Heerlense inwoner met een nieuwe financiële hulpvraag, zonder tussenkomst van Kredietbank Limburg. Lopende KBL-trajecten zullen binnen een periode van meerdere jaren geleidelijk aan worden afgewikkeld.

De uittreding vergroot het risico op toenemende (structurele) kosten als gevolg van een toenemend aantal hulpvragen niet. Dit risico blijft gelijk. Wel mag worden verondersteld dat bij een toenemend aantal hulpvragen de kosten lager zullen uitvallen dan in voorgaande jaren. Dit komt doordat wordt ingezet op goedkopere edoch kwalitatief betere schuldhulpverlening.

Benodigde zorg en ondersteuning afstemmen op de behoefte(n) van de burgers en bijhouden hoe deze behoefte(n) zich ontwikkelen.

Gemeentefonds alle programma's (S)

Herijking en verdeelmaatstaven

Het nieuwe verdeelstelsel voor het gemeentefonds per 1 januari 2023 is geen eindstation en zal continu onderhoud vragen. De door de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) voorgestelde onderzoeksagenda is hierbij het vertrekpunt. De resultaten van de uitgevoerde onderzoeken kunnen bij het doorvoeren van wijzigingen in het verdeelstelsel leiden tot financiële impact bij (individuele) gemeenten. Als gevolg van de invoering van het nieuwe verdeelmodel voor het gemeentefonds zijn er nieuwe en gewijzigde maatstaven, daardoor moeten we naast onze eigen prognoses ook gebruik maken van berekeningen van het Rijk. Dit vormt een risico, omdat de ontwikkelingen in Heerlen op onderdelen afwijken van de landelijke ontwikkelingen.

Nieuwe financieringssystematiek gemeentefonds

Vanaf 2026 vervalt de koppeling van het gemeentefonds aan de ontwikkeling van rijksuitgaven. Vanaf 2027 is een nieuwe normeringssystematiek aangekondigd, waarbij het gemeentefonds wordt geïndexeerd op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Voor de verdere uitwerking van de financieringssystematiek betreft onder andere een belangrijk zorgpunt de onderdelen waarvan de uitgaven sneller groeien dan het bbp, bijvoorbeeld gemeentelijke zorgkosten.

Te nemen maatregelen:

Ontwikkelingen volgen en blijvend monitoren.

Macro economische ontwikkelingen (inflatie, rente en energiekosten)

De impact van de oorlog in Oekraïne op de wereldwijde economie is groot en is op dit moment nog niet precies in te schatten. Directe gevolgen voor onze stad zijn bijvoorbeeld de opvang van Oekraïense vluchtelingen, de impact van economische sancties op burgers en ondernemers in de stad, maar ook eventuele contracten voor afname van Russisch gas (Gazprom). Ook zijn er macro-economisch ingrediënten aanwezig voor een recessie (stijgende inflatie, tekort aan grondstoffen, tekort aan fossiele brandstoffen, hogere energielasten, verstoring van productielijnen en oplopende rente). Dit heeft impact op de financiële positie van de gemeente, bijvoorbeeld voor de haalbaar- en financierbaarheid van haar meerjarige investeringen, maar ook op onze burgers en het sociaal domein (uitkeringen, vluchtelingen, jeugdhulp, etc.). Daarnaast is het mogelijk dat instellingen en burgers niet meer aan hun betalingsverplichtingen kunnen voldoen waardoor vorderingen (bv. huur, le- ges) niet verhaalbaar zijn. De onzekerheid die de torenhoge energiekosten en inflatie met zich meebrengen raakt onze gemeente.

Te nemen maatregelen:

Het is een bijna onmogelijke opgave om de gevolgen van deze ontwikkeling een plek te geven in de begroting. Om een balans te vinden tussen de ambities van Heerlen en realistisch financieel beheer kiezen wij ervoor om de algemene reserve jaarlijks te versterken. In 2024 storten we € 3,9 miljoen en in 2025 € 4,9 miljoen.

Financiële kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van een provincie of gemeente. Om dit te bereiken presenteren we deze kengetallen conform BBV in onderstaand overzicht. In paragraaf 4.5, Financiële status en weerbaarheid, laten we in één overzicht de financiële gezondheid van de gemeente zien: 'zo staat de gemeente er financieel voor'. Hier worden onderstaande kengetallen verder toegelicht.

Ratio's	Jaarrekening 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
Netto schuldquote	73,1%	85,5%	84,8%	82,8%	84,5%	82,0%
Gecorrigeerde netto schuldquote	73,6%	86,0%	85,2%	83,3%	84,9%	82,4%
Solvabiliteitsratio	12,7%	9,5%	8,8%	9,2%	9,1%	9,1%
Kengetal grondexploitatie	1,4%	2,6%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
Structurele exploitatieruimte	4,0%	-0,6%	0,0%	1,0%	-4,9%	-4,1%
Belastingcapaciteit	91,2%	88,8%	87,8%	87,8%	87,8%	87,8%

Netto schuldquote	Jaarrekening 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
A Vaste schulden	288.792	328.625	375.808	384.577	387.080	380.783
B Netto vlottende schuld	119.483	126.568	92.152	81.741	77.204	74.225
C Overlopende passiva	57.890	57.890	57.890	57.890	57.890	57.890
D Financiële vaste activa	28.197	31.460	32.238	33.026	33.846	34.701
E Uitzettingen < 1 jaar	41.065	39.363	39.363	39.363	39.363	39.363
F Liquide middelen	8.269	8.269	8.269	8.269	8.269	8.269
G Overlopende activa	25.552	25.552	25.552	25.552	25.552	25.552
H Totale baten	496.364	477.628	495.874	504.532	491.578	494.139
I Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	73,1%	85,5%	84,8%	82,8%	84,5%	82,0%

Bedragen x € 1.000

Gecorrigeerde netto schuldquote	Jaarrekening 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
A Vaste schulden	288.792	328.625	375.808	384.577	387.080	380.783
B Netto vlottende schuld	119.483	126.568	92.152	81.741	77.204	74.225
C Overlopende passiva	57.890	57.890	57.890	57.890	57.890	57.890
D Financiële vaste activa (-/- verstrekte leningen)	25.903	29.165	29.944	30.731	31.552	32.407
E Uitzettingen < 1 jaar	41.065	39.363	39.363	39.363	39.363	39.363
F Liquide middelen	8.269	8.269	8.269	8.269	8.269	8.269
G Overlopende activa	25.552	25.552	25.552	25.552	25.552	25.552
H Totale baten	496.364	477.628	495.874	504.532	491.578	494.139
I Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H*100%	73,6%	86,0%	85,2%	83,3%	84,9%	82,4%
Gecorrigeerd voor de verstrekte leningen						

Bedragen x € 1.000

Solvabiliteitsratio	Jaarrekening 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
A Eigen vermogen	70.303	55.994	52.611	54.746	54.296	53.574
B Balanstotaal	554.874	586.400	596.496	598.272	596.966	587.366
C Solvabiliteitsratio (A/B)*100%	12,7%	9,5%	8,8%	9,2%	9,1%	9,1%

Bedragen x € 1.000

Kengetal grondexploitatie	Jaarrekening 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
A Niet in exploitatie genomen bouwgronden						
B Bouwgronden in exploitatie	7.187	12.532	12.532	12.532	12.532	12.532
C Totale baten	496.364	477.628	495.874	504.532	491.578	494.139
D Grondexploitatie (A+B)/C*100%	1,4%	2,6%	2,5%	2,5%	2,5%	2,5%

Bedragen x € 1.000

Structurele exploitatieruimte	Jaarrekening 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
A Totale lasten	474.929	482.738	499.257	502.408	512.336	515.733
B w.v. structureel	450.342	480.330	493.929	500.139	510.907	515.460
C Totale baten	496.364	477.628	495.874	504.532	491.578	494.139
D w.v. structureel	471.120	477.013	493.358	504.532	485.804	494.139
E Saldo baten en lasten (=C-A)	21.435	-5.110	-3.383	2.124	-20.758	-21.594
F Mutaties reserves	2.419	5.110	3.383	-2.124	462	733
G w.v. structurele toevoegingen	125	0	0	0	0	0
H w.v. structurele onttrekkingen	-645	686	734	844	834	823
I Resultaat (E+F)	23.854	0	0	0	-20.297	-20.861
J Structurele ruimte ((D-B)+(H-G))/(C)*100%	4,0%	-0,6%	0,0%	1,0%	-4,9%	-4,1%

Bedragen x € 1.000

Belastingcapaciteit *	Jaarrekening 2022	Prognose 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Prognose 2027
A OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	306,97	311,85	321,52	337,60	351,10	361,63
B Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	333,14	342,53	353,15	370,81	385,64	397,21
C Afvalstoffenheffing voor een gezin	184,27	189,78	195,71	205,50	213,72	220,13
D Eventuele heffingskorting	-6,00					
E Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	824,38	838,16	870,38	913,91	950,46	978,97
F Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	904,00	944,00	991,20	1040,76	1.082,39	1.114,86
G Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde jaar t-1 (E/F)x 100%	91,19%	88,79%	87,81%	87,81%	87,81%	87,81%

Bedragen x € 1.000

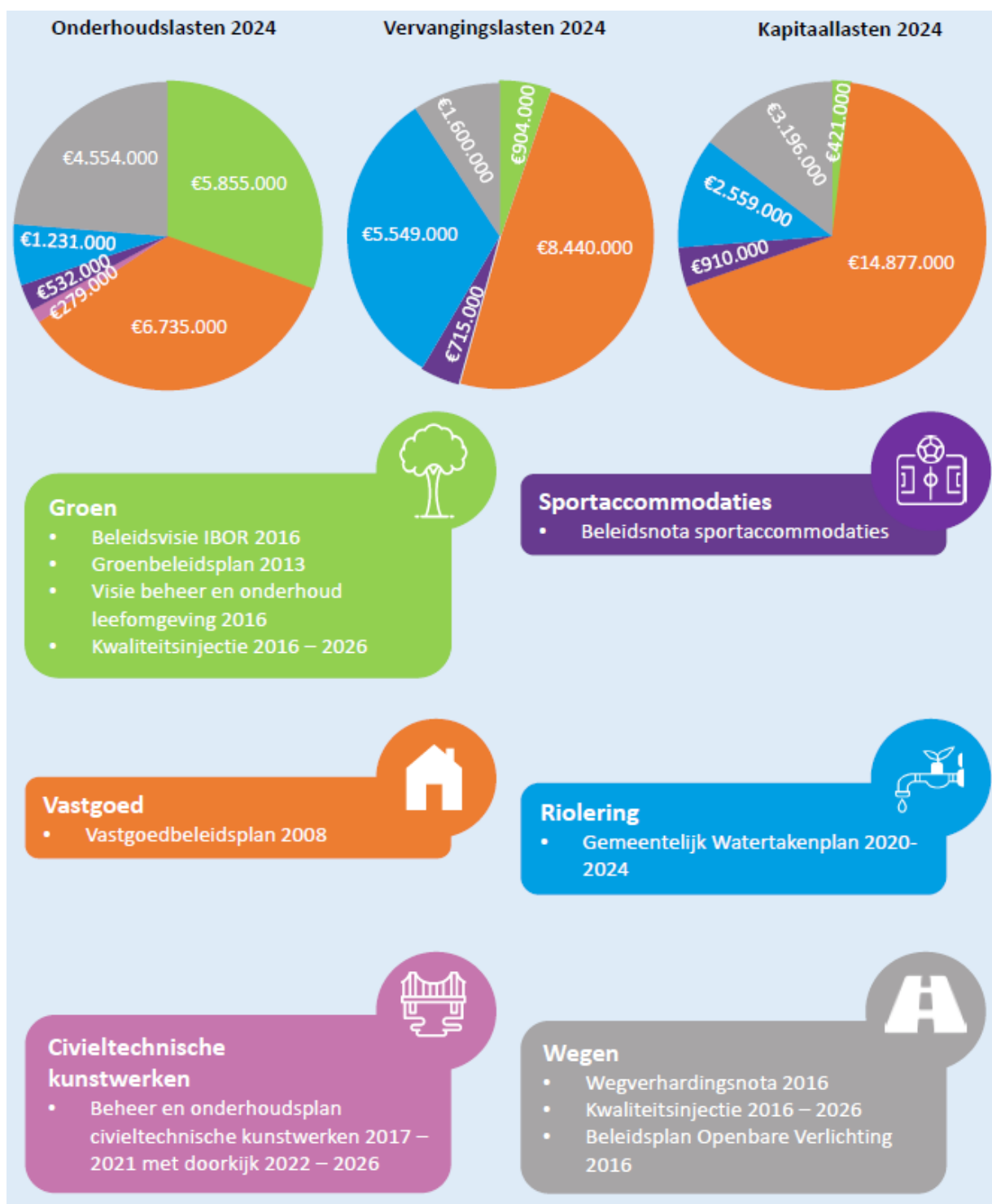
*gebaseerd op een meerpersoonshuishouden

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.4 Financiering

Waarover gaat deze paragraaf?

Naast het aantrekken van geldleningen en het uitzetten van geldmiddelen valt hieronder ook het beheersen van financiële risico's. Het gaat daarbij om risico's die gepaard gaan met de geldstromen, financiële posities en de vermogenswaarden. De financieringsfunctie moet er voor zorgen dat er altijd voldoende geld beschikbaar is om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen. In deze paragraaf wordt beschreven binnen welke kaders de treasury taken van de gemeente worden uitgevoerd aan de hand van de volgende thema's:

- Marktontwikkelingen van zowel de geldmarkt (korte rente) als de kapitaalmarkt (lange rente).
- Renterisicobeheer.
- Kredietrisicobeheer incl. overzicht van verstrekte leningen en garanties.

De belangrijkste verwachtingen voor begrotingsjaar 2024

In het begrotingsjaar 2024 prognosticeren we aan nieuwe aan te trekken langlopende leningen een bedrag van € 67,6 miljoen.

In 2024 is rekening gehouden met een begroot rente tarief van 3,75% over lang vreemd vermogen (huidige rente fluctueert tussen 10 jaar's tarief 3,4%, 20-jaar's tarief 3,55%, 40 jaar's tarief 3,40% en 50-jarige lening is 3,35%). Hier zien we duidelijk het effect van een inverse rente curve. Hoe langer de looptijd hoe "goedkoper" de rente.

De kort lopende schuldpositie (kasgeldlimiet) wordt begroot op een bedrag van € 43 miljoen.

Het saldo van onze verstrekte kortlopende leningen zal in 2024 dalen door geprognosticeerde verkopen uit de bedrijventerreinen Avantis en Trilandis.

De positie in gemeentegaranties zal in 2024 alleen wijzigen t.b.v. de woningbouwcorporaties. Hierin nemen wij een tertiaire positie in en lopen we weinig tot geen risico.

Over zowel de aangetrokken kortlopende schulden, aangetrokken langlopende schulden, uit gegeven kortlopende leningen en uitgegeven langlopende leningen wordt in 2024 een rentelast van € 7,1 miljoen per saldo geraamd. Dit is beduidend hoger dan voorgaande jaren.

Het beleid is gebaseerd op zo optimaal mogelijk gebruik te maken van onze kasgeldlimiet. Dit vanwege het feit dat normaal gesproken rente op kort vreemd vermogen goedkoper is dan rente op lang vreemd vermogen. Echter momenteel is er sprake van een inverse rente curve. De kortlopende leningen hebben momenteel een hoger rente percentage dan de langlopende leningen. Dit is mede het gevolg van de maatregelen van de ECB om de inflatie tegen te gaan. We voldoen in 2024 aan het voorgeschreven beleid zowel voor het renterisico op de kortlopende schulden als langlopende schulden.

Marktontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) voert het monetaire beleid uit voor het Euro gebied en heeft als belangrijkste taak het in de hand houden van de inflatie. Een belangrijk instrument dat de ECB hiertoe tot zijn beschikking heeft is de herfinancieringsrente (Refirente), waarmee de marktrente beïnvloed wordt. De ECB heeft het belangrijkste rentetarief in een recordtempo verhoogd, van een negatieve 0,5 procent vorig jaar tot het huidige niveau. Gedwongen door de hoge inflatie en een zwakke euro heeft de Europese Centrale Bank de rente voor de tiende keer op rij verhoogd. Nog nooit in het bestaan van de ECB was de rente zo hoog. Het belangrijkste rentetarief komt per 20 september 2023 op 4 procent. Per saldo schatten de grootbanken in dat voor 2024 dat de rente verder zal stijgen.

Renterisicobeheer

Renterisico's hebben betrekking op zowel de kort- als de langlopende schulden.

Kortlopende schulden

Wanneer kortlopende geldleningen (leningen met een looptijd tot 1 jaar) worden aangehouden, moet rekening worden gehouden met de kasgeldlimiet. Door de kasgeldlimiet mag de kortlopende schuld niet hoger zijn dan 8,5% van het begrotingstotaal. Hierdoor wordt het risico beperkt dat grote fluctuaties in de korte rente het begrotingsevenwicht in gevaar brengen.

In onderstaand schema wordt de gemiddelde kortlopende schuld per kwartaal vergeleken met de kasgeldlimiet. Uit het schema blijkt dat we in 2022/2023 voldeden aan het voorgescreven beleid.

Tabel Kasgeldlimiet overzicht laatste vier kwartalen

Kasgeldlimiet 2022/2023						(x € 1.000)		
	2022		2022		2023		2023	
	3e kwart.		4e kwart.		1e kwart.		2e kwart.	
Begrotingstotaal	€	433.086	€	433.086	€	451.646	€	451.646
Ministerieel vastgesteld percentage		8,5%		8,5%		8,5%		8,5%
Toegestaan kasgeldlimiet	€	36.812	€	36.812	€	38.390	€	38.390
<u>Toets kasgeldlimiet</u>								
Toegestaan kasgeldlimiet	€	36.812	€	36.812	€	38.390	€	38.390
Totaal gemiddelde netto vermogen schuld	€	28.585	€	32.365	€	57.614	€	80.026
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	€	8.227	€	4.447	€	-19.224	€	-41.636

In 2024 bedraagt de kasgeldlimiet € 43 miljoen. De kasgeldlimiet voor de meerjarenbegroting ziet er als volgt uit:

Tabel Kasgeldlimiet meerjarenbegroting

De ontwikkeling van de kasgeldlimiet						(x € 1.000)		
	2024		2025		2026		2027	
Begrotingstotaal	€	506.010	€	508.713	€	513.600	€	516.659
Ministerieel vastgesteld percentage		8,5%		8,5%		8,5%		8,5%
kasgeldlimiet	€	43.011	€	43.241	€	43.656	€	43.916

Renterisiconorm

Bij het afsluiten van een nieuwe langlopende lening en bij renteherziening van een lopende lening, loopt de gemeente een renterisico.

Bij het aantrekken van langlopende geldleningen moet rekening worden gehouden met de renterisiconorm van max. 20% van het begrotingstotaal. Het doel van deze norm is het

beperken van toekomstig renterisico op lange financiering. Er dient een spreiding te zijn om te voorkomen dat er in enig jaar een te grote concentratie aan aflossingen en renteherzieningen plaatsvindt. De renterisiconorm voor 2024 is € 101,2 miljoen. Het renterisicobedrag op de langlopende schuld in 2024 is begroot op € 19,8 miljoen en blijft hiermee ruim onder de gestelde norm. Ook de komende jaren blijft het bedrag aanzienlijk onder de renterisiconorm. Uit onderstaand schema blijkt dat we voldoen aan het voorgeschreven beleid.

Tabel renterisiconorm

Renterisico vaste schuld in relatie tot renterisiconorm								(x € 1.000)
	2024		2025		2026		2027	
	begroting		begroting		begroting		begroting	
Begrotingstotaal	€	506.010	€	508.713	€	513.600	€	516.659
Percentage		20%		20%		20%		20%
Renterisiconorm	€	101.202	€	101.743	€	102.720	€	103.332
Renteherziening	€	-	€	-	€	-	€	-
Aflossingen	€	19.817	€	21.731	€	21.998	€	28.797
Renterisico (1+2)	€	19.817	€	21.731	€	21.998	€	28.797
Ruimte onder renterisiconorm	€	81.385	€	80.012	€	80.722	€	74.535

Kredietrisicobeheer

Gemeenten mogen alleen ten behoeve van de publieke taak geldleningen aangaan, middelen uitzetten en garanties verlenen. Hiervan is sprake wanneer overheidsingrijpen noodzakelijk is om een maatschappelijk belang te realiseren. De raad bepaalt wat tot de publieke taak behoort. Kredietrisicobeheer gaat over de kredietwaardigheid (het risicoprofiel) van de wederpartij bij financiële transacties. Er kan sprake zijn van kredietrisico's bij uitleningen (verstrekke geldleningen en beleggingen) of bij verleende garanties:

Uitleningen

Per 1 januari 2024 bedragen de uitstaande vaste geldleningen (looptijd langer dan één jaar) en kapitaalverstrekkingen € 31,3 miljoen en deze stijgen met € 0,3 miljoen naar € 31,6 miljoen per ultimo 2024.

Voor de samenstelling van de lening portefeuille u/g (uitgegeven geldleningen) verwijst ik naar onderstaande tabel.

Tabel mutaties verstrekte vaste geldlening en kapitaalverstrekkingen

Mutaties vertrekte vaste geldleningen en kapitaalverstrekkingen						(x € 1.000)
Kredietrisicogroep/geldnemers	saldo 1-1-2024	verstrekte leningen	normale aflossing	extra aflossing	saldo 31-12-2024	
Kapitaalverstrekking aandelenkapitaal	€ 2.171	€ -	€ -	€ -	€ 2.171	
Ontwikkelingsmaatschappij Beitel-Zuid	€ 2.012	€ -	€ -	€ -	€ 2.012	
GR Kredietbank Limburg	€ 123	€ -	€ -	€ -	€ 123	
Mijnwater	€ 19.683	€ 787	€ -	€ -	€ 20.470	
Lening zonnepanelen	€ 5.872	€ -	€ 500	€ -	€ 5.372	
Lening Woonwijzerwinkel	€ 340	€ -	€ -	€ -	€ 340	
Converteerbare hybride aandelenlening Enexis	€ 1.042	€ -	€ -	€ -	€ 1.042	
Renteloze voorschotten	€ 2	€ -	€ 1	€ -	€ 1	
Diversen	€ 72	€ -	€ 8	€ -	€ 64	
Totaal vaste geldleningen u/g	€ 31.317	€ 787	€ 509	€ -	€ 31.595	

Lening portefeuille korte termijn

Lening u/g

Onze lening portefeuille u/g korte termijn bestaat uit een 3-tal leningen te weten:

- De gehele financiering Avantis GOB N.V. is in handen van alle 4 de aandeelhouders. Tegenover de verstrekte lening staat een vordering op de NV. Tevens is het 1^e recht van hypotheek gevestigd op de gronden. De afgelopen jaren is er flink afgelost op deze verstrekte lening. De aflossing in 2024 is gebaseerd op de verwachte verkopen. Per september 2023 bedraagt de vordering van onze gemeente op Avantis € 2,1 miljoen. Begroot wordt dat er in 2024 een bedrag van € 0,5 miljoen wordt afgelost. Dit betekent per ultimo 2024 een uitstaand saldo van € 1,6 miljoen per aandeelhouder.
- Een lening verstrekt aan Ontwikkelingsmaatschappij Beitel Zuid B.V. De bestaande rekening courant overeenkomst tussen de gemeente en de Ontwikkelingsmaatschappij Beitel Zuid B.V. Per september 2023 is de vordering van onze gemeente op Trilandis nihil. Door de verkopen de afgelopen jaren is de rekening courant volledig afgelost. De overeenkomst van de rekening courant verhouding voor een trekkingsrecht van € 7,5 miljoen blijft overeind. Ter beperking van de risico's is het recht van eerste hypotheek op alle onroerende zaken bedongen.
- Een lening verstrekt aan Schaesbergerveld B.V. Per ultimo 2024 wordt deze vordering van onze gemeente op deze B.V. begroot op € 1 miljoen.

Lening o/g

Per ultimo 2024 gaan we ervan uit dat een bedrag van € 50 miljoen aan kortlopende kasgeldleningen is aangetrokken (looptijd korter dan één jaar).

Door de forse stijging van de rente is het tijdperk van negatieve rente op kort vreemd vermogen verleden tijd. Dit leidt ertoe dat over de aan te trekken korte geldleningen een bedrag van € 1.875.000 aan rente in 2024 wordt begroot.

Verleende garanties

Middels directe borgstellingen kan de gemeente borg staan jegens geldgevers voor de betaling van rente en aflossing op langlopende geldleningen die door lokale organisaties, instellingen of verenigingen zijn aangetrokken. Deze organisaties verzorgen voornamelijk activiteiten in het verlengde van de gemeentelijke publieke taak.

De gemeente kan ook, al dan niet samen met het rijk, een rol spelen in de zekerheidsstructuur van een waarborgfonds. Door deze structuur kunnen instellingen die bij een waarborgfonds zijn aangesloten tegen de laagste rente lenen. Mede vanwege de strenge toelatingscriteria en periodieke toetsing door het fonds, loopt de gemeente hierbij een veel lager risico dan bij directe borgstellingen.

Het saldo van de leningen waarvoor gemeentegarantie werd verstrekt en waarvan het fonds de directe risico's van onze gemeente heeft overgenomen (vrijwaringen) wordt begroot op € 6,6 miljoen per ultimo 2024. Onze gemeente neemt daarbij slechts een tertiaire achtervangpositie in.

Het schema geeft inzicht over de in 2024 ontwikkelde schuldrestant van de door de gemeente geborgde leningen, onderverdeeld naar kredietrisicobeheer.

Tabel met uitleningen en garanties vanuit de publieke taak

Gemeentegaranties per kredietrisicogroep		(x € 1.000)	
		Schuldrestant	
		1-1-2024	31-12-2024
Woningcorporaties	Gewaarborgde geldleningen	€ 7.184	€ 6.619
Gemeentegaranties	Garantiestelling	€ 803	€ 723
Zorgsector	Garantiestelling	€ 55	€ 45
Sociaal culturele sector	Garantiestelling	€ 50	€ 40
Hypotheke	Garantiestelling	€ 598	€ 544
Totaal		€ 8.690	€ 7.971

Gemeentefinanciering

De behoefte aan nieuwe externe financieringsmiddelen is afhankelijk van een aantal zaken: de gemeentelijke vaste activa en voorraden bouwgrond, ontwikkeling van de lange interne financieringsmiddelen, ontwikkeling van de bestaande schuldpositie en de mutaties in het gemeentelijk werkkapitaal. Op basis van de per 1 januari 2024 geraamde investeringen, en de op lange termijn beschikbare financieringsmiddelen, is er een financieringstekort van € 110,7 miljoen. Van dat tekort mag maximaal € 43 miljoen kortlopend worden gefinancierd (kasgeldlimiet). Het restant van € 67,6 miljoen zal middels langlopende geldleningen moeten worden aangetrokken.

Tabel financieringsbehoefte meejarenbegroting

Prognose per 1-1-2024 van de financieringsbehoefte					(x € 1.000)
<u>Financieringsbehoefte per 1-1</u>	2024	2025	2026	2027	
Boekwaarde per 31-12	€ 525.796	€ 528.776	€ 528.165	€ 518.133	
Afschrijvingen en aflossingen leningen u/g	€ -19.800	€ -20.411	€ -20.751	€ -21.276	
Investerings	€ 32.524	€ 23.391	€ 20.140	€ 11.244	
Te financieren boekwaarde vaste activa per 01-01	€ 513.072	€ 525.796	€ 528.776	€ 528.165	
Reserves en voorzieningen	€ 70.646	€ 74.064	€ 74.793	€ 74.467	
Bijdrage derden	€ 3.131	€ 1.703	€ 1.196	€ 69	
Vaste geldleningen	€ 328.625	€ 375.808	€ 384.577	€ 387.080	
Beschikbare vaste financieringsmiddelen	€ 402.402	€ 451.575	€ 460.566	€ 461.616	
<u>Financieringsstekort</u>					
Benodigde financieringsmiddelen	€ 110.670	€ 74.221	€ 68.210	€ 66.549	
Beschikbare kortlopende middelen (max. kasgeldlimiet)	€ 43.053	€ 43.241	€ 43.656	€ 43.916	
Op te nemen vaste geldleningen	€ 67.617	€ 30.980	€ 24.554	€ 22.633	

Notitie rente/omslagrente

Met ingang van begrotingsjaar 2018 wordt de berekeningswijze van onze omslagrente (interne rekenrente) voorgeschreven. Voortaan moet de totaal doorberekende interne rente gelijk zijn aan de totale rentelasten, waardoor niet (of nauwelijks) meer sprake is van een renteresultaat.

Doel is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en jaarstukken, en het eenduidig inzichtelijk maken van hoe de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie). We voldoen aan de nieuw gewijzigde systematiek van de rente omslagmethode. De nieuwe omslagrente wordt voor begrotingsjaar 2024 verhoogd naar 2%.

Tabel met berekening omslagrente 2024	
	2024
Renteschema	
Rentelasten leningen met een looptijd < 1 jaar	1.875
Rentelasten leningen met een looptijd > 1 jaar	6.109
Overige aan treasury verbonden beheerskosten	13
Rentebaten verstrekte geldleningen	149
Saldo rentelasten en rentebaten	7.848
Rente doorberekend aan de grondexploitaties	239
Rente vergoeding EV	1.181
Rente vergoeding over voorzieningen (CW)	366
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	9.156
Aan taakvelden toegerekende rente(omslag)	10.014
Renteresultaat taakveld treasury	858
Activa integraal gefinancierd	500.683
Berekende renteomslag o.b.v. aan taakvelden toe te rekenen externe rente	1,83%
Omslagpercentage moet minimaal zijn:	1,50%
Omslagpercentage mag maximaal zijn:	2,00%
Afwijking gehanteerd omslag-% t.o.v. uitkomst-%	-0,17%
Omslagrentepercentage voor 2024	2,00%

3.5 Bedrijfsvoering

Inleiding

Onze gemeentelijke organisatie kent programma's, paragrafen, processen en taken. Deze zijn zo ingericht dat we meer en meer van buiten naar binnen organiseren, onze doelen bereiken en onze wettelijke en regionale taken adequaat uitvoeren. De eisen die de omgeving aan ons stelt veranderen continu. Nieuwe ontwikkelingen, o.a op het gebied van privacy, gegevensbescherming, het van buiten naar binnen werken en transparantie hebben gevolgen voor onze organisatie en onze werkprocessen. Gebeurtenissen en ontwikkelingen in de stad en in de wereld beïnvloeden steeds sneller wat er in de organisatie gebeurt. We werken tegelijk aan ons fundament en kijken goed vooruit. Alles geënd op veranderen om te verbeteren.

In onze begroting hebben wij de CAO stijging structureel verwerkt. Indien nog geen CAO afspraken zijn vastgelegd hanteren wij het imoc percentage uit de Meicirculaire (3,9% in 2023).

De CAO-verhoging in 2023 was beduidend hoger dan het imoc percentage waarmee rekening was gehouden in de begroting 2023. Effectief betekent deze CAO-verhoging dat wij € 2,8 miljoen uit eigen middelen hebben gehaald om de CAO-stijging af te dekken.

In de begroting 2024 gaan wij wederom uit van het imoc-percentage met dien verstande dat de salarisstijgingen niet volledig gecompenseerd worden in de begroting.

Huisvesting

Het belang van digitaal werken is ook bij de huisvesting zichtbaar. Mensen ontmoeten elkaar graag fysiek op kantoor. De mensen die niet hoeven te overleggen werken graag thuis. De vergaderruimtes worden intensief gebruikt. In 2024 zijn de panden Putgraaf 188 en Buttingstraat 47 voor de ambtelijke huisvesting, en de Bernardinuskapel voor het bestuur niet meer in gebruik. De vergaderingen van de Raad vinden plaats in het Raadhuis. De teams uit de Putgraaf maken allen gebruik van het stadskantoor en het Raadhuis. Het team Toegang Noord is verhuisd naar de Kloosterstraat. Voor de ambtelijke huisvesting aan de Voskuilenweg wordt een plan uitgewerkt om het gebouw en de inrichting aan te passen aan de huidige manier van werken in combinatie met verduurzaming. De verwachting is dat de uitvoering hiervan medio 2024 start. Daarnaast start medio 2024 de verbouwing van het romeins museum. Hierdoor is het kantoordeel van de Thermen tijdelijk niet beschikbaar als ambtelijke huisvesting. De ambtelijke huisvesting aan de CBS-weg 2 staat nu deels leeg. Op deze locatie is Parkstad-IT en een deel van het team Sociale Veiligheid en Buurtregie gevestigd. Daarnaast is hier tijdelijk het Veiligheidshuis gehuisvest tot haar nieuwe en definitieve huisvesting gereed is.

Informatievoorziening

Informatievoorziening draagt bij aan het realiseren van de gemeentelijke ambities. Op meerdere fronten zijn en blijven we actief om de juiste informatie op de juiste plek te krijgen zodat iedereen zo goed mogelijk zijn of haar werk kan doen. Onze speerpunten voor 2024 zijn:

- Wet- en regelgeving
Allereerst moeten we voldoen aan wet- en regelgeving. In de afgelopen jaren zien we meer en meer wetten en regels die direct betrekking hebben op de informatiehuishouding. Voorbeelden zijn AVG, BIO, Wet Open Overheid en de Wet Artificiële Intelligentie. Het kunnen voldoen aan deze (informatie)wetgeving valt onder het reguliere werk.
- Moderniseren applicatielandschap
Eveneens onder regulier werk valt het moderniseren van het applicatielandschap. Belangrijke informatiesystemen als het personeels- en financieel systeem worden vervangen. Voorbereidingen voor vervangingstrajecten in het publiek en sociaal domein zijn in volle gang. Hierbij wordt niet sec naar het vervangen van de applicatie gekeken, maar ook naar mogelijkheden om onze informatiehuishouding te vernieuwen.

- Digitalisering en procesoptimalisatie
Ook het verbeteren van de digitale dienstverlening zetten we in 2024 voort. Zaakgericht werken vormt nog altijd het hart van de digitaliseringsopgave. Onlosmakelijk verbonden hiermee is het onder de loep nemen van de werkprocessen. Waar van toepassing, voeren we natuurlijk verbeteringen door. Verder sluiten we waar mogelijk aan bij landelijke standaarden en ontwikkelingen. Eén van die ontwikkelingen is 'Common Ground', een hervorming van de gemeentelijke informatievoorziening door op een andere manier met gegevens om te gaan. Common Ground valt onder supervisie van de VNG en kent een meerjarig ontwikkelpad. In 2024 volgen we de ontwikkelingen en maken waar mogelijk gebruik van landelijk ontwikkelde oplossingen.
- Data-ondersteund werken
De meest ingrijpende verandering doet zich voor op het gebied van data-ondersteund werken. Data en technologie bieden mogelijkheden voor het aanpakken van complexe maatschappelijke vraagstukken. Hiervoor is het nodig dat data beschikbaar en geschikt zijn, dat de informatiesystemen op orde zijn en dat kennis en capaciteit voorhanden is om deze nieuwe werkzaamheden vorm te geven. We realiseren ons dat gekwalificeerd personeel moeilijk te vinden is. In 2024 zoeken we de samenwerking op met Parkstad IT, gemeenten en opleidingsinstituten om het data-ondersteund werken een stevige basis te geven binnen de organisatie en, indien mogelijk en gewenst, in de regio.
- Bewustwording
Het is van belang dat de gehele organisatie zich bewust is van het feit dat informatievoorziening iets van ons allemaal is. We gaan in 2024 medewerkers informeren over o.a. het belang van informatievoorziening, relevante wet- en regelgeving en het gebruik van data.

Wet Open Overheid (Woo)

Per 1 mei 2022 is de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) vervangen door de Wet open overheid (Woo). De Woo is onder andere gericht op de passieve- en actieve openbaarmaking. De Woo-coördinator en de Woo-contactpersoon houden zich bezig met de passieve openbaarmaking. Aan de hand van de werkinstructie wordt gestreefd om conform de wetgeving de Woo-verzoeken snel en efficiënt af te handelen. Via het project Zaakgericht Werken wordt het Woo-proces in Djuma ingericht.

In het kader van de actieve openbaarmaking is een project gestart voor de implementatie van de Woo. Sinds de inwerkingtreding van de Woo zijn er landelijk nadere ontwikkelingen aangaande de implementatie van deze wet. Deze ontwikkelingen -passend bij door het college vastgesteld ambitieniveau 'wettelijk'- worden meegenomen en uitgevoerd door de projectgroep en indien van toepassing door de Woo-contactpersoon en Woo-coördinator. De verdere implementatie van de Woo wordt door de projectgroep, Woo-coördinator en Woo-contactpersoon gecontinueerd, om aan de wettelijke strekking te voldoen.

Inkoop

Inkoop omvat alle activiteiten die in een organisatie worden uitgevoerd om werken, leveringen of diensten van externe bronnen te betrekken. Aanbesteden is de manier om professioneel opdrachten in de markt te zetten. Door concurrentiestelling optimaliseren aanbestedende diensten hun kansen op de beste prijs-kwaliteitverhouding en worden vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd. Het uiteindelijke doel is dat inkoop en aanbesteden een optimale bijdrage levert aan de ambities die we hebben, en dat het niet (alleen) iets is dat moet vanuit rechtmatigheidsoogpunt.

Onze inkoop wordt stap voor stap geprofessionaliseerd volgens het door ons vastgestelde plan van aanpak, mede ter uitvoering van de aanbevelingen van de rekenkamer. Zo wordt het inkoop- en aanbestedingsbeleid geactualiseerd met ruimere aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) en maken we – mede op basis daarvan - een inkoophandboek. Daarnaast versterken we onze inkoopkalender, voeren spendanalyses uit, maken onze contractenbank zo compleet mogelijk en rapporteren over de uitvoering van het beleid. Dit alles vanuit de gedachte van het three lines of defence model waarin de verantwoordelijkheid voor de inkoop is belegd in de (eerste) lijn. Inkoop

vindt plaats overeenkomstig de vastgestelde mandaat- en budgethoudersregeling die op korte termijn in samenhang worden aangepast, mede op basis van de principes van Heerlen van Morgen.

Dienstverlening

Vanuit bedrijfsvoering wordt er volop ingezet op het faciliteren van moderne en kwalitatieve dienstverlening. We maken daarvoor moderne communicatiemiddelen beschikbaar en coachen onze medewerkers in het gebruik hiervan.

Natuurlijk moet het voor inwoners duidelijk zijn waar ze terecht kunnen met hun vragen. We maken dit zo eenvoudig mogelijk. Door een overzichtelijke vernieuwde website, goede mobiele toegankelijkheid (bijvoorbeeld via een nieuwe app) en duidelijke communicatie weten mensen ons altijd te vinden. Ons klantcontactcentrum geldt als centrale ingang, of het nu via de telefoon, email of social media is. De wensen en behoeften van onze inwoners en ondernemers staan daarbij centraal.

Organisatieontwikkeling

In 2024 gaan we door op de ingeslagen weg naar Heerlen van Morgen. We werken actief aan onze leer- en ontwikkelcultuur en investeren in een leergang voor het management. De speedbootjes op het gebied van Employer Branding, Diversiteit en Inclusie en Leren en Ontwikkelen landen in het team P&O. Daarmee verankeren we onze nieuwe werkwijze in de bestaande organisatie en zijn we in staat om continu inzichten van buiten te vertalen in beleid en instrumenten.

Nu steeds meer medewerkers een beeld hebben bij het Heerlen van Morgen-gedachtegoed vinden we het belangrijk om dit te integreren in het werk van vandaag. Heerlen van Morgen staat niet naast het werk, maar is het werk. Zo werken we aan Morgen. Dit doen we door in de teams en projecten invulling te geven aan het 'van-buiten-naar-binnen-denken', dienstverlenend en mensgericht te werken en te werken vanuit vertrouwen. Gedurende het jaar zoeken en pakken we kansen om continu die vertaling naar het werk te blijven maken.

Inhuur

In november 2018 is de norm voor inhuur bepaald op 10%. Hierbij gelden de regels zoals opgenomen in de nota 'externe inhuur 2021' om deze inhuur te beperken en – indien toch noodzakelijk – in overeenstemming met de in de nota opgenomen tabel met maximumtarieven per uur te laten plaats vinden.

De norm van 10% geldt ook voor de huidige coalitieperiode. Op deze norm wordt intensief gestuurd. De norm van 10 procent in Heerlen is aanzienlijk lager dan de 18,5 % realisatie bij vergelijkbare gemeentes (*bron: Personeelsmonitor 2022, A&O-fonds*).

Het percentage van 10% staat echter wel onder druk. De realisatie in 2022 was 12,7%. Dit werd veroorzaakt door externe omstandigheden. De eisen vanuit de gemeentelijke omgeving zijn recent sterk gewijzigd. Denk daarbij aan de grote arbeidsmarktkrapte, de crisis in Oekraïne en de energiecrisis. Dit alles nog los van lokale ambities.

Verzuim

Doel is een maximum verzuimpercentage van 5%, zoals afgesproken met de raad.

In 2024 sturen we op de afgesproken 5%. De verzuimbegeleiding wordt intern centraal geregeld door twee verzuimcoaches in dienst van de gemeente, in samenwerking met de arbodienst. Vanuit de centrale regie kan maatwerk geleverd worden en kunnen de juiste instrumenten worden ingezet. De verzuimbegeleiding richt zich op duurzame werkhervatting van de werknemer. We zetten met de arbodienst in op drie pijlers, te weten preventie, verzuimbegeleiding en re-integratie. Daarbij is een integrale, meer planmatige aanpak met korte lijnen tussen arbodienst en alle betrokkenen (werknemer, werkgever, verzuimcoach, preventiemedewerker, loopbaanadviseur, externe adviseurs) van belang waardoor een betere afstemming kan worden bereikt.

Opleidingen

We faciliteren onze medewerkers met een breed scala aan ontwikkelmogelijkheden. Daarnaast kunnen medewerkers kiezen voor een rol als leercoach en op die manier een actieve bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een collega; de leercoach is een (directe)

collega die de eigenzinnigheid uitdaagt, lef stimuleert en doorvraagt.

Binnen de Heerlen Academy zijn er (naast externe trainers) ook interne collega's die trainingen aan bieden.

Op deze manier wordt onze leercultuur steeds meer gemeengoed en maken we het voor medewerkers gemakkelijker zich te ontwikkelen en richting te geven aan hun loopbaan.

Het idee om iedere medewerker een persoonlijk budget qua tijd of geld tot zijn of haar beschikking te stellen wordt verder uitgewerkt.

In 2024 investeren we in een leergang voor het management. Samen met directie, teammanagers en één of meerdere externe partijen bouwen we aan een traject.

Trainees/talenten

Al jarenlang nemen we deel aan het traineeprogramma Richting Zuid. Dit continueren we de komende jaren.

Doel is het bevorderen van de aanwas van jong talent in onze organisatie, en het binnenhalen van nieuwe energie en nieuwe ideeën.

Arbo

Thuiswerken

De eigen werkplek is thuis of in een van de locaties van de gemeente, waarbij er een gezonde balans moet zijn tussen het werken thuis en het werken in gemeentelocaties. Dit om de binding met de gemeente, het werk en de collega's te behouden. Buiten de vaste plekken zijn er de mogelijkheden van co-working spaces of bij samenwerkingspartners.

Dat betekent dat we onze medewerker ook in de thuissituatie een gezonde en veilige werkplek willen bieden. In dat kader zullen bedrijfsmiddelen (bureaus, stoelen etc.) in bruikleen worden verstrekt aan medewerkers. In 2024 zal de aanbesteding en vervolgens de uitvoering in gang worden gezet.

Agressie en Nazorg

In het kader van een veilige werkomgeving en het omgaan met toenemende agressie (in woord en daad, telefonisch en via social media) worden trainingen Omgaan met agressie en geweld voor medewerkers, managers en bestuur georganiseerd. Hieraan verbonden zal de herinvoering van het Bedrijfsopvangteam (BOT) plaatsvinden, zodat adequaat nazorg kan worden verleend. Deze nazorg geldt voor alle vormen van psychosociale belasting, dus bijvoorbeeld ook bij stress, andere ongewenste omgangsvormen dan agressie, en life-events thuis en op het werk.

Arbobeleid

Actualisering van het beleid met betrekking tot arbeidsomstandigheden (veiligheid, gezondheid, welzijn) zal met name door de uitvoering van een concernbrede risico-inventarisatie en -evaluatie plaatsvinden. Deze inventarisatie moet de basis vormen van een 3-jarenplan.

Rechtmatigheidsverantwoording

Het college is verantwoordelijk voor rechtmatigheidsverantwoording.

Sinds het boekjaar 2023 is het college van burgemeester en wethouders zelf verantwoordelijk voor het afleggen van de rechtmatigheidsverantwoording, die in de jaarstukken wordt opgenomen. Hierbij legt het college verantwoording af aan de raad over uitgaven die zowel doelmatig maar ook rechtmatig tot stand zijn gekomen. Daarnaast is het ook een mogelijkheid die we aangrijpen om onze processen in de bedrijfsvoering verder te optimaliseren, zodat hier de hele organisatie, en daardoor ook de inwoners van Heerlen profijt van hebben.

Wat wordt er verstaan onder rechtmatigheid?

Rechtmatigheid is een juridische term, die aangeeft dat een (voorgenomen) handelwijze in overeenstemming is met de geldende regels en besluiten. Dit begrip is van toepassing op alles wat een gemeente qua taken op zich neemt. Bij rechtmatigheid in het kader van de rechtmatigheidsverantwoording bestaat er een duidelijke relatie met het financiële beheer. Er moet immers worden verantwoord dat baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Het gaat om de financiële beheershandelingen.

In 2024 jaren hanteren we, zoals afgesproken met de WFA, een ingroeimodel waarbij we jaarlijks evalueren of de verantwoordingsgrens (3%) ten aanzien van de rechtmatigheid scherper gesteld moet worden. Voor 2024 is het voornemen om de verantwoordingsgrens gelijk te houden aan 2023, omdat dit jaar als een overgangsjaar is te bestempelen; voor 2024 voorzien we een uitbreiding van de interne controlewerkzaamheden, maar tegelijkertijd ook een verdieping. Dat wil zeggen dat het aantal processen dat we gaan controleren wordt uitgebreid en we de gegevensgerichte controles op deze processen gaan intensiveren. Doelstelling is om de kwaliteit van de interne beheersing nog beter te toetsen, zodat we hiermee een bijdrage leveren aan de verbetering van de bedrijfsvoering.

In het verlengde van de rechtmatigheidsverantwoording zullen we ingevolge artikel 213a van de Gemeentewet onderzoeken (laten) uitvoeren naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. Onder andere zal zich dit richten op in het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente, door middel van de in het plan van aanpak voor professionalisering van inkoop en aanbesteding aangekondigde rapportage. In 2024 zal ook de actualisatie van zowel het frauderisicobeleid, alsmede het beleid voor (het tegengaan van) misbruik en oneigenlijk gebruik gerealiseerd worden.

3.6 Verbonden partijen

In de paragraaf Verbonden partijen wordt zowel bij de begroting als bij de jaarrekening, een beeld geschetst van derde rechtspersonen, waarmee de gemeente een bestuurlijke en/of een financiële relatie heeft.

Het financieel belang bestaat uit middelen die aan de verbonden partij beschikbaar zijn gesteld en niet verhaalbaar zijn bij een faillissement van deze verbonden partij. De financiële relatie komt voort uit het verstrekken van kapitaal in de vorm van risicodragend kapitaal (aandelen), een lening of een borgstelling, een subsidie, structurele opdrachten inclusief een bijdrage, of een combinatie van deze mogelijkheden. Het bestuurlijk belang verwijst naar, hetzij de zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Een verbonden partij kan een deelneming in een vennootschap zijn, een gemeenschappelijke regeling, of een stichting of vereniging, indien de gemeente een zetel in het bestuur heeft én een financieel risico (met juridische afdwingbaarheid) loopt.

Voor de gemeente is het belangrijk om inzicht te hebben en te houden in:

- de realisatie van doelstellingen;
- activiteiten;
- financiën;
- bestuursverantwoordelijkheden
- bevoegdheden van de verbonden partijen.

De gemeente heeft een financiële en/of bestuurlijke relatie met de volgende organisaties, die verderop afzonderlijk uitgebreid worden toegelicht:

Naamloze Vennootschappen

Bank Nederlandse Gemeenten
Enexis Holding
Grensoverschrijdend Bedrijventerrein (Avantis)
Parkstad Limburg Theaters
Reinigingsdiensten Rd4
Waterleidingmaatschappij Limburg

Programma

Bestuur en Ondersteuning
Bestuur en Ondersteuning
Economie
Sport, Cultuur en Recreatie
Volksgezondheid en Milieu
Volksgezondheid en Milieu

Besloten Vennootschappen

Claim Staat Vennootschap
Internationale Bau Ausstellung (IBA)
Publiek Belang Electriciteitsproductie
Avantis services
Beitel-Zuid (Bedrijventerrein Trilandis)
Schaesbergerveld
Nazorg Limburg
Woonwijzerwinkel

Programma

Bestuur en Ondersteuning
Bestuur en Ondersteuning
Bestuur en Ondersteuning
Economie
Economie
VHROSV
Volksgezondheid en Milieu
Duurzaamheid

Certificaten van aandelen

Holding Stadion Kerkrade BV

Programma

Economie

Gemeenschappelijke regelingen

Regio Parkstad Limburg
Veiligheidsregio Zuid-Limburg
Reinigingsdiensten Rd4
Regionale Uitvoeringsdienst
Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg
Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg
Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen

Programma

Veiligheid
Veiligheid
Volksgezondheid en Milieu
Bestuur en Ondersteuning
Volksgezondheid en Milieu
Sociaal Domein
Bestuur en Ondersteuning

Gegevenshuis
Omnibuzz
Werkgeversservicepunt Parkstad
Regionaal Historisch Centrum Limburg
Zorg en Veiligheidshuis Parkstad

Bestuur en Ondersteuning
Sociaal Domein
Sociaal Domein
Bestuur en Ondersteuning
Sociaal Domein

Stichtingen

Stichting World Trade Center (WTC)
Stichting WerkvoorHeerlen

Programma

Economie
Sociaal Domein

Visie op verbonden partijen

Het uitgangspunt bij het gebruikmaken van een verbonden partij moet zijn, dat deze verbonden partij aansluit bij het realiseren van de beoogde doelstelling. Er wordt altijd een afweging gemaakt of de voordelen (kostenbesparing, kwaliteit, vermindering kwetsbaarheid) voldoende opwegen tegen de nadelen (afname van invloed, risico's) van deelname aan een verbonden partij en of de activiteiten van de verbonden partij het publiek belang dienen.

Beleidsvoornemens en –realisatie omtrent de verbonden partijen

In eerste instantie wordt, wanneer voor het realiseren van doelstellingen wordt gekozen voor een verbonden partij, gekozen voor een publiekrechtelijke rechtsvorm. In sommige gevallen kunnen er echter redenen zijn te om kiezen voor de privaatrechtelijke vorm.

Om te komen tot een beslissing om wel of géén gebruik te maken van een bepaalde verbonden partij, wordt een business case opgezet om zakelijke afwegingen te maken. Hierin worden onder andere de vorm, de doelstellingen, de activiteiten, reden tot verbintenis, het belang, de (juridische/financiële) risico's en beheersmaatregelen van de verbonden partij afgewogen.

Een besluit tot deelname aan of oprichting van een verbonden partij hangt daarnaast af van volledige duidelijkheid omtrent:

- juridische bevoegdheden en aansprakelijkheid;
- vertegenwoordiging;
- bijdrage aan het realiseren van doelstellingen;
- besluitvormingsaspecten;
- financiële aspecten;
- informatievoorziening
- de mogelijkheden tot uittreden.

De antwoorden op bovengenoemde zaken worden ter oordeelsvorming in een zienswijze-procedure altijd aan de gemeenteraad voorgelegd.

In de Planning & Control cyclus (P&C cyclus) is ingebed dat de bestaande verbonden partijen allemaal uitgebreid aan bod komen in de begroting en de jaarrekening. Door deze inbedding wordt de uitvoeringswijze per verbonden partij regelmatig herbevestigd door de gemeenteraad.

Voor verdere beleidsuitgangspunten omtrent verbonden partijen verwijzen we ook naar de nota Verbonden partijen 2017, in de gemeenteraad vastgesteld op 25 oktober 2017.

Verbonden partij: Bank Nederlandse Gemeenten NV (BNG Bank)	
Vestigingsplaats:	Den Haag
Soort verbonden partij:	Naamloze Vennootschap
Programma:	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij	
De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen met maatschappelijk belang. Het doel is een goede toegankelijkheid tot de geld- en kapitaalmarkt.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	
Het beleid van de gemeente Heerlen is erop gericht zo goedkoop mogelijk onze financiering aan te trekken. De BNG helpt daarbij.	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	
De gemeente Heerlen heeft 424.827 aandelen BNG in haar bezit tegen een boekwaarde van € 1.062.000. De BNG keert jaarlijks structureel dividend uit. Dit betekent voor de meerjarenbegroting 2024-2027 een uitkering van € 2,5 per aandeel is een totaalbedrag van € 1.062.068 per jaar (conform het advies van provincie Limburg). De hoogte van de nettowinst is met onzekerheden omgeven omdat de bank geen voorspelling kan doen over de ontwikkeling van de ongerealiseerde marktwaardeveranderingen. Een betrouwbare schatting van de nettowinst voor 2023 en doorkijk 2024 kan de bank daarom niet maken. Dit is des te meer het geval met het oog op de oorlog die in Oekraïne gaande is. De maatschappelijke gevolgen, ook voor de klanten van BNG Bank, zijn op dit moment nog niet goed in te schatten. Wel wordt verwacht dat de toenemende inflatie een drukkend effect zal hebben op de ontwikkeling van de winst. BNG Bank houdt de impact van de oorlog in Oekraïne en de daarmee samenhangende (financiële) risico's nauwlettend in de gaten.	
Risico's bij verbonden partij met eventueel invloed op de financiële positie van de gemeente	
Lagere winst bij BNG leidt tot minder dividendinkomsten bij gemeenten.	
Afbreukrisico bij géén deelname	
Niet van toepassing	
Alternatieven voor géén deelname	
Niet van toepassing	
Bestuurlijke betrokkenheid	
Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Heerlen is aandeelhouder van de BNG, net als vele andere gemeenten.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	
Wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid en coördinatie Heerlen-Noord via de algemene vergadering van aandeelhouders.	
Financiële resultaat 2022	
Over 2022 realiseerde BNG Bank een nettowinst na belastingen van € 300 miljoen (2021: € 236 miljoen). De halfjaarcijfers over 2023 en doorkijk 2024 zijn nog niet voorhanden.	
Financieel belang	
01-01-2022: 424.827 aandelen met een boekwaarde van € 1.062.000	
31-12-2022: 424.827 aandelen met een boekwaarde van € 1.062.000	
Vermogenspositie (eigen vermogen)	
01-01-2022: € 5.062 miljoen	
31-12-2022: € 4.615 miljoen	
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	
01-01-2022: € 143.995 miljoen; Achtergestelde schulden: € 36 miljoen	
31-12-2022: € 107.459 miljoen; Achtergestelde schulden: € 38 miljoen	

Verbonden partij: Enexis Holding	
Vestigingsplaats:	's Hertogenbosch
Soort verbonden partij:	Naamloze Vennootschap

Programma:	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij	
Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 miljoen klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en € 2,9 miljoen klanten voor elektriciteit. De netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	
De gemeente tracht met haar aandeelhouderschap in Enexis de publieke belangen te behartigen. De infrastructuur voor energie is een vitaal onderdeel voor onze economie en voor onze samenleving.	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	
Door de aandeelhouders van Enexis een nieuw strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes <i>Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe.</i> 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie <i>Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructureur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijke kosten.</i> 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben <i>Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen.</i> 	
Focus ligt op de uitvoering van de energietransitie en het beperken van de transport-schaarste. Ontwikkelingen op het gebied van warmte, waaronder het nieuwe wetsvoorstel, zijn voor Enexis aanleiding om het strategisch plan op dit onderwerp nader uit te werken. Enexis verwacht dit in het voorjaar 2024 ter vaststelling voor te leggen aan de AVA.	
Financieel De missie en opgave hebben grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Verkenningen van netbeheer NL en de individuele netbeheerders geven aan dat de energietransitie een enorme investeringsopgave en daaruit voortvloeiende kapitaalbehoefte tot gevolg heeft. Uitgangspunt is dat Enexis financieel solide blijft, geen financiële risico's neemt en tenminste een A-credit-rating behoudt.	
Onlangs hebben de 3 regionale netbeheerders (Enexis, Alliander en Stedin) en hun aandeelhouders een onderhandelingsakkoord bereikt met het Rijk over de voorwaarden en het proces voor een toekomstige participatie door het Rijk als kapitaalbehoefte de mogelijkheden van het bedrijf en de huidige aandeelhouders overstijgt.	
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente	
Op basis van de huidige inzichten is de prognose dat Enexis voor de middellange termijn (huidige reguleringsperiode / tot 2027) aan de vastgestelde ratio's blijft voldoen.	
Afbreukrisico bij géén deelname	
Niet van toepassing.	
Alternatieven voor géén deelname	
Niet van toepassing.	
Bestuurlijke betrokkenheid	
Bestuurlijke betrokkenheid wethouder wonen, milieu, afval en circulariteit, biodiversiteit en dierenwelzijn, dienstverlening en vastgoed via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Heerlen is aandeelhouder van Enexis, net als vele provincies en gemeenten binnen het verzorgingsgebied (Noordwest Nederland, Brabant & Limburg) van Enexis. De krachten van alle Limburgse aandeelhouders zijn gebundeld in VEGAL.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	
Wethouder via de algemene vergadering van aandeelhouders.	

Financiële resultaat 2022
Verwacht resultaat 30 juni 2023 € 15 miljoen.
Financieel belang
31-12-2022: 311.850 aandelen (0,20834%) met een boekwaarde van € 302.554
31-12-2023: 311.850 aandelen (0,20834%) met een boekwaarde van € 302.554
Verstrekke lening
31-12-2022: € 1.041.707
30-06-2023: € 1.041.707
Vermogenspositie (eigen vermogen)
31-12-2022: € 5.441 miljoen
30-06-2023: € 5.263 miljoen
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
31-12-2022: € 4.907 miljoen
30-06-2023: € 5.517 miljoen

Verbonden partij: Grensoverschrijdend Bedrijventerrein (Avantis)
Vestigingsplaats: Heerlen
Soort verbonden partij: Naamloze Vennootschap
Programma: 3. Economie
Doel en openbaar belang verbonden partij
Het aantrekken van bedrijven om te zorgen voor economische activiteit en werkgelegenheid in de regio.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
De gemeente neemt deel aan Avantis in verband met het belang voor de economie en de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de regio. Het beleid van de gemeente Heerlen is erop gericht een aantrekkelijk werkklimaat te bevorderen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Op Avantis zijn er geen grote (> 30.000m ²) percelen meer aanwezig. Door de aanwezigheid van PEM Motion is er veel vraag van gelieerde bedrijven om zich op Avantis te vestigen. Het bedrijf Arion zal in 2024 starten met de uitbreiding van haar onderneming op Avantis. Voor de resterende Duits als Nederlands percelen lopen er meerdere acquisitie trajecten. Het totale bedrijventerrein heeft een grote impuls voor de economische ontwikkeling van de Euregio. Momenteel is er zelfs een luxe positie en is niet alleen de m ² prijs van belang maar zeer zeker ook of het nieuwe bedrijf een toegevoegde waarde heeft voor het bedrijventerrein in combinatie met extra arbeidsplaatsen. Daarnaast willen reeds gesettlede bedrijven verder uitbreiden waardoor de werkgelegenheid sterk zal toenemen. Momenteel groeit Avantis verder uit als een hightech bedrijven terrein zoals we dit in eerste instantie voor ogen hadden.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
In 2024 en eventueel de volgende jaren kunnen zich de volgende risico's voordoen: <i>Schaarste op het stroomnet.</i> Tennet en Enexis maakte in juni 2023 bekend dat het stroomnet in Limburg en Noord-Brabant vol is en dat er geen nieuwe zakelijke aansluitingen of uitbreidingen worden geaccepteerd. Tevens is zakelijk terug leveren van stroom niet meer toegestaan. De gevonden ruimte zoals in een eerder stadium gecommuniceerd door Enexis en Tenne is gebruikt. De eerste bedrijven in zowel Heerlen als regio hebben te horen gekregen dat zij naar verwachting de eerste 5-10 jaar en sommigen zelfs 10-15 jaar geen aansluiting krijgen. Dit geldt voor zowel het leveren als terug leveren van stroom. Dit is merkbaar in de markt. Partijen zijn voorzichtiger bij gesprekken aangaande koop en ontwikkelingen van bedrijfsgronden. <i>Schaarste op arbeidsmarkt.</i> Het vinden van personeel wordt steeds lastiger voor bedrijven. Hierdoor staan zij vaak voor de keuze of bedrijfsuitbreiding door nieuwbouw wel haalbaar is. Dit kan van invloed zijn op aankoop gronden.

<i>Stijging energieprijzen.</i>
Onder andere door de oorlog in Oekraïne stijgen de prijzen van energie enorm. Energiekosten voor bedrijven gaan een probleem vormen (doorgaan met productie of productie stilleggen). Hierdoor schuiven bedrijven het risico van investeren in nieuwe locaties vooruit.
<i>Aanhoudende onduidelijkheid stikstofproblematiek</i>
Landelijk probleem. Hierdoor blijft het voor bedrijven en ontwikkelaars onduidelijk welke maatregelen zij moeten nemen bij de bouw en gebruik van een locatie. De eisen hiervoor zijn regelmatig aangepast waardoor ontwikkelingen duurder en onzekerder worden. Of en wanneer hiervoor een oplossing komt is onduidelijk.
Afbreukrisico bij géén deelname
Het verliezen van zeggenschap / aantrekkingskracht als gemeente op het gebied van het binnenhalen van werkgelegenheid.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Heerlen is aandeelhouder voor 25%. Medeaandeelhouders zijn ieder voor 25% Stadt Aachen, Ministerium für Wirtschaft, Mittelstand und Energy van NRW en LIOF.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder welzijn, volksgezondheid, WMO/zorg, jeugd en armoedebestrijding via de AVA en de wethouder wonen, milieu, afval en circulariteit, biodiversiteit en dierenwelzijn, dienstverlening en vastgoed via de RvC. De directie wordt gevoerd door de wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid en coördinatie Heerlen-Noord.
Financiële resultaat 2022
Resultaat is € 507K over 2023 zijn nog geen cijfers voorhanden.
Financieel belang
01-01-2021: - 25% aandelenkapitaal met een boekwaarde van € 1.127.895
31-12-2021: - 25% aandelenkapitaal met een boekwaarde van € 1.127.895
Van het nominale bedrag van de verstrekte lening van € 6.500.000 resteert per ultimo 2022 een bedrag van € 2.060.000 miljoen. In 2022 is er een bedrag van € 625.000 afgelost op de lening. Voor de komende 3 boekjaren is een bedrag voor aflossing begroot ad € 500.000 per aandeelhouder. Al met al zeer goede vooruitzichten en is de verwachting dat in 2027/2028 de gehele lening is afgelost.
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: -/- € 662.366
31-12-2022: -/- € 154.890
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 10.838 miljoen
31-12-2022: € 8.338 miljoen

Verbonden partij: Parkstad Limburg Theaters (PLT)	
Vestigingsplaats:	Heerlen
Soort verbonden partij:	Naamloze Vennootschap
Programma:	5. Sport, Cultuur en Recreatie
Doel en openbaar belang verbonden partij	
PLT vormt het kloppend hart van de podiumkunsten in Limburg en bestaat uit drie theaters: Theater Heerlen, Theater Kerkrade & Toon Hermans Theater Sittard. PLT biedt een dynamische programmering die een spiegel is van de huidige cultuur, reflectie biedt op de werkelijkheid en inspireert tot creativiteit en vernieuwing.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	
Het uitvoeren en verzorgen van een goed cultuurbeleid en podiumkunsten in Parkstad. Het realiseren van de programmeerdoelstellingen.	

Ontwikkelingen bij verbonden partij
<ul style="list-style-type: none"> - PLT zet de ingezette koers uit het beleidsplan 2022-2026 door en blijft groeiambitie tonen. PLT streeft niet zozeer naar meer bezoek, maar vooral naar meer 'betekenisvolle ontmoetingen' en een grotere participatiegraad van inwoners van onze stad. Een huis niet alleen voor de elite, maar voor alle inwoners, met een pluriform aanbod en aandacht voor educatie en talentontwikkeling. - Het bestaande structurele samenwerkingsverband van Theater Heerlen met Theater Kerkrade, is vanaf theaterseizoen 2023/2024 uitgebreid met een derde partner, het Toon Hermans Theater in Sittard-Geleen.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
<p>PLT heeft afgelopen jaren telkens rode cijfers geschreven, met uitzondering van 2020 en 2021. Daar liggen diverse redenen aan ten grondslag. Met name het achterwege blijven van indexering heeft een impact. Verder heeft corona een impact op de lange termijn. Hoewel er voor het eerst weer een (behoorlijk) positief resultaat is in 2020 en in 2021, is dat te danken aan de financiële coronasteun van de overheden en is dit resultaat ondergebracht in een bestemmingsreserve Covid-19 om daar in de toekomst gebruik van te kunnen maken. Onduidelijk is echter hoe lang de crisis in de cultuursector nadreunt en welke impact dit heeft op de bedrijfsvoering voor de lange termijn.</p> <p>PLT ontving van het Rijk een Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). Er zijn theaters die deze tegemoetkoming inmiddels moesten terugbetalen. Het risico bestaat dat nog meer theaters, waaronder PLT, de TVL moeten terugbetalen.</p>
Afbreukrisico bij géén deelname
<ul style="list-style-type: none"> - Minder interessant cultureel aanbod en creatieve kruisbestuiving in de gemeente Heerlen. - Minder economische aantrekkingskracht voor de regio.
Alternatieven voor géén deelname
Aansluiten bij een andere aanbieder van culturele voorstellingen en presentaties.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder wonen, milieu en circulariteit, dienstverlening en vastgoed en de wethouder onderwijs, cultuur, erfgoed en centrumontwikkeling nemen deel aan de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financiële resultaat 2022
Totaal negatieve resultaat 2022 = € 417.698
Financieel belang
01-01-2022: 1.050 aandelen (77%) met een boekwaarde van € 476.469
31-12-2022: 1.050 aandelen (77%) met een boekwaarde van € 476.469
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 4.466.985
31-12-2022: € 4.129.834
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2021: Geen langlopende schulden
31-12-2021: Geen langlopende schulden

Verbonden partij: Reinigingsdiensten Rd4
Vestigingsplaats: Heerlen
Soort verbonden partij: Naamloze Vennootschap
Programma: 7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang verbonden partij
Het tot stand brengen van een doelmatige, milieu-hygiënisch verantwoorde en marktconforme inzameling en verwerking van afvalstoffen én het adviseren op het gebied van ontwikkeling en implementatie van milieubeleid.

Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Zorgen voor een effectieve, efficiënte en duurzame manier van inzameling en verwerking van afval voor de inwoners van de gemeente Heerlen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Rd4 heeft 7 strategische thema's opgenomen in het Strategisch Meerjarenplan 2022-2026. Er wordt zoveel mogelijk ingezet op hergebruik (CE) van grondstoffen en de daarvoor benodigde organisatie. Ook wordt ingezet op kansen voor eigen medewerkers én medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt (duurzaamheid en arbeidsparticipatie). Door het takenpakket verder te ontwikkelen, ontstaan nieuwe werkplekken en daarmee nieuwe mogelijkheden. Nóg meer dan voorheen ziet Rd4 regionale werkgelegenheid en arbeidsparticipatie als haar maatschappelijke taak. Tenslotte zorgt Rd4 ervoor dat de organisatie toekomstbestendig is en blijft. De komende jaren zet Rd4 doelgericht in op uitbreiding van het takenpakket. In het verlengde hiervan zoekt Rd4 naar samenwerking met derden en een verschuiving naar circulaire dienstverlening en inzameling van grondstoffen.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
Niet van toepassing.
Afbreukrisico bij géén deelname
Het verliezen van zeggenschap als gemeente op het gebied van afvalinzameling en -verwerking.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders, waarin de gemeente Heerlen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Kerkrade, Landgraaf, Voerendaal, Simpelveld, Vaals en Beekdaelen deelnemen.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder wonen, milieu en circulariteit, dienstverlening en vastgoed via de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financiële resultaat 2022
€ 510.489
Financieel belang
01-01-2022: 8.696 aandelen (31%) met een boekwaarde van € 39.498
31-12-2022: 8.696 aandelen (31%) met een boekwaarde van € 39.498
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 1.211.664
31-12-2022: € 1.363.835
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 10.213.782
31-12-2022: € 14.316.255

Verbonden partij: Waterleiding Maatschappij Limburg (WML)
Vestigingsplaats: Maastricht
Soort verbonden partij: Naamloze Vennootschap
Programma: 7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang verbonden partij
WML voorziet in de behoefte aan water in de provincie Limburg en aangrenzende gebieden. WML bereikt dit door het winnen, zuiveren, opslaan, inkopen, transporteren, distribueren en het leveren van water.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
De gemeente Heerlen wil voorzien in een prettig woonklimaat. Schoon, permanent beschikbaar drinkwater maakt hier deel van uit.

Ontwikkelingen bij verbonden partij

De kerntaak van WML is om in alle omstandigheden te zorgen voor voldoende drinkwater, van goede kwaliteit en onder de juiste druk. WML is tevens verantwoordelijk voor het veiligstellen van de openbare drinkwatervoorziening. Hiertoe beschermt WML waterbronnen en voert zij wettelijke veiligheidscontroles uit op collectieve drinkwaterinstallaties van bedrijven en instellingen. Leveringszekerheid blijft de hoogste prioriteit.

De bedrijfsdoelen van WML volgen uit de missie en zijn samengevat: - Het leveren van 24/7 betrouwbaar drinkwater aan inwoners, instellingen en bedrijven uit Limburg. - Klanten zijn tevreden over het product, de dienstverlening en prijs. - Ondernemen met oog voor mens en milieu. Om de bedrijfsdoelen ook in de wereld van morgen waar te kunnen maken is een visie geformuleerd waar WML over vijf jaar wil staan en wat men bereikt wil hebben aan de hand van drie speerpunten: Robuust, Samen en Duurzaam. Dit heeft geleid tot onderstaande activiteiten en initiatieven:

- De invoering van een nieuwe crisisorganisatie conform de landelijke 'netcentrische' standaard.
- Het behalen van het predikaat 'klimaatneutraal' in de bedrijfsvoering, mede door de in bedrijfsname van Windpark Ospeldijk. Hiermee kan WML het Limburgse drinkwater volledig met groene stroom oppompen, zuiveren en bij huishoudens en bedrijven afleveren.
- Diverse initiatieven samen met stakeholders en klanten om het watergebruik in Limburg te verduurzamen, zoals het programma Circulair water voor Chemelot en het onderzoek 'gedragsbeïnvloeding in de praktijk'. Daarnaast blijft het streven om door efficiëntie en gestroomlijnde processen uit te blinken in betrouwbaarheid, gemak en lage kosten. Operational Excellence is het fundament onder de manier van werken, waarin de gevolgen van het handelen van WML voor mens en milieu op langere termijn zwaarder meewegen in onze keuzes.

WML volgt structureel exogene ontwikkelingen, o.a.:

Trend afnemende waterafzet 5% (a.g.v. stijgende energieprijzen)

Prijsstijgingen van materialen, grondstoffen, aannemerscontracten en energieprijzen

WML participeert, acteert en anticipeert:

- Deelname overlegtafels landelijk en regionaal
- Organisatie wendbaar en robuust houden
- Kostenbewust handelen en blijven sturen op nut en noodzaak kosten
- Watervraag beïnvloeden met campagnes
- Financieel beleid en positie gezond houden (ratio's en kengetallen)
- Toekomstgerichte lange termijn infrastructuur planning ter borging leveringszekerheid
- Sturen via portfoliomanagement op tijdige realisatie van investeringen

Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente

Strategische risico's:

- Beschikbaarheid kwalitatief goed personeel
- Beschikbaarheid kwalitatieve drinkwaterbronnen

Operationele risico's

- Leidingnetsanering
- Procesautomatisering

Financiële risico's

- Debiteurenbeheer
- Wet- en regelgeving

Afbreukrisico bij géén deelname

Geen schoon drinkwater.

Alternatieven voor géén deelname

Niet van toepassing.

Bestuurlijke betrokkenheid

Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder wonen, milieu, afval en circulariteit, biodiversiteit en dierenwelzijn, dienstverlening en vastgoed
Financiële resultaat 2022
Een positief resultaat van € 6,5 miljoen. Over 2023 en doorkijk 2024 zijn geen gegevens voorhanden.
Financieel belang
01-01-2022: 30 aandelen met een boekwaarde van € 158.823
31-12-2022: 30 aandelen met een boekwaarde van € 158.823
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 194.003
31-12-2022: € 200.306
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 295.405
31-12-2022: € 305.270

Verbonden partij: Claim Staat Vennootschap
Vestigingsplaats: Amsterdam
Soort verbonden partij: Besloten Vennootschap
Programma: 0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij
Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero (namens de verkopende aandeelhouders van Essent en Attero).
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
De gemeente Heerlen is gebaat bij een juiste en correcte afhandeling. De vennootschap voert (namens de verkopende aandeelhouders Essent) evt. schadeclaimprocedures tegen de staat als gevolg van de WON en (namens de verkopende aandeelhouders Attero) garantieclaimprocedures tegen RECYCLECO BV (Waterland).
Ontwikkelingen bij verbonden partij
CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met de aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet.
Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de aandeelhouderscommissie om de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.
Afbreukrisico bij géén deelname
Niet van toepassing.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid

Bestuurlijke betrokkenheid als aandeelhouder. De Limburgse aandeelhouders hebben hun krachten nog gebundeld in de VEGAL.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder wonen, milieu, afval en circulariteit, biodiversiteit en dierenwelzijn, dienstverlening en vastgoed
Financiële resultaat 2023
Verlies van € -100.000
Financieel belang
01-01-2023: 0,20834 % als gevolg van voormalig aandelenbezit Essent
31-12-2023: 0,20834 % als gevolg van voormalig aandelenbezit Essent
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2023: € 210.079
31-12-2023: € 110.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2023: € 13.351
31-12-2023: € 0

Verbonden partij: Internationale Bau Ausstellung (IBA)
Vestigingsplaats:
Soort verbonden partij: Besloten Vennootschap
Programma: 0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij
IBA staat voor Internationale Bau Ausstellung. Het is een meerjarig durende manifestatie over een locatie, stad of streek. Het bestaat onder andere uit vernieuwende bouwprojecten, bijzondere tentoonstellingen, symposia en innovatieve plannen. Tot 2020 functioneerde IBA Parkstad als laboratorium en motor voor vernieuwende en toonaangevende projecten. Kenmerkend voor IBA Parkstad is de open innovatiegedachte in combinatie met burgerparticipatie. Burgers, ondernemers, overheden, architecten, stedenbouwers, stichtingen, maatschappelijke instellingen, wijkverenigingen, privépersonen, scholen en scholieren, universiteiten en studenten, bedrijven, organisaties, samenwerkingsverbanden, stakeholders, netwerken enz. worden -zonder uitzondering- uitgenodigd om kleine of grote IBA-projecten aan te reiken, of om aan projecten mee te werken die de verandering van Parkstad slimmer, sneller en zichtbaarder maken.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
De IBA is een kwaliteitsmachine die voor het allerbeste staat en daar naar handelt. IBA Parkstad staat voor de transformatie en transitie van Parkstad en moet de aanzet geven voor een structureel beter woon-, werk- en leefklimaat. Belangrijk is dat Parkstad een nog attractievere regio wordt, dynamisch en met veel veerkracht.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Op 28 oktober 2013 heeft de gemeenteraad ingestemd met de samenwerkingsovereenkomst IBA Parkstad en de oprichting van de besloten vennootschap IBA Parkstad BV. Op 20 mei 2014 heeft de Provincie goedkeuring verleend aan de gemeenten voor de oprichting van de IBA Parkstad BV. In juni 2014 is de IBA Parkstad BV officieel gestart met een openingsmanifestatie en een open oproep, waarbij iedereen zijn ideeën voor IBA-projecten kon indienen. In totaal zijn er 292 projecten ingediend, daarvan liggen 94 binnen de gemeentegrenzen van Heerlen en 118 projecten die Parkstad-breed zijn en dus ook in Heerlen kunnen landen. Er is hard gewerkt aan het versterken, combineren en selecteren van projecten die allemaal samen de transitie van de regio een grote boost geven. Samen met burgers en andere partijen uit de regio en waar nodig met expertise van buitenaf. In 2017 heeft de evaluatie van de IBA plaatsgevonden en zijn verbeterpunten benoemd en omgezet in prioriteiten. Het tentoonstellingsjaar met alle 50 sleutelprojecten is in augustus 2022 afgerond. IBA Parkstad bevindt zich na afronding van het Expojaar in een afwikkende fase. In deze fase, welke naar verwachting tot en met 2026 zal duren, dienen onder betrokken- en gezamenlijkheid van de aandeelhouders van IBA Parkstad BV nog verschillende werkzaamheden uitgevoerd te worden. Deze

<p>werkzaamheden betreffen de afwikkeling van de vaststellingen en het borgen van het IBA-archief. Om dit mogelijk te maken is de samenwerkingsovereenkomst met IBA Parkstad BV verlengd tot het moment waarop de laatste subsidievaststelling onherroepelijk is geworden en de BV opgeheven kan worden.</p> <p>In deze fase wordt gewerkt met een zogenaamd 'evolutieplan' waarin de afrondende werkzaamheden zijn omschreven en op basis van de opgedane ervaringen impulsen voor de toekomst worden aangereikt. Zie verder over de projecten en meer: www.iba-parkstad.nl.</p>
<p>Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente</p>
<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Afbreukrisico bij géén deelname</p>
<p>Dat zeggenschap over bepaalde projecten in de regio parkstad verloren gaat.</p>
<p>Alternatieven voor géén deelname</p>
<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Bestuurlijke betrokkenheid</p>
<p>De deelnemende partijen zijn Parkstad gemeenten en de Provincie.</p>
<p>Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)</p>
<p>Wethouder middelen, ruimtelijke ordening en herstructurering via de algemene vergadering van aandeelhouders. De burgemeester van Heerlen vervult de voorzittersrol. De samenwerkingsovereenkomst en de juridische uitwerking bieden de mogelijkheid voor de toetreding van publieke dan wel private partijen.</p>
<p>Financiële resultaat 2022</p>
<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Financieel belang</p>
<p>01-01-2021: Niet van toepassing.</p>
<p>31-12-2021: Niet van toepassing.</p>
<p>Aandelen zijn nog niet verdeeld. Worden verdeeld naar rato van hun financiële inbreng (werkkapitaal). Er komt nog een aandeelhoudersovereenkomst tussen de deelnemende partijen. De bijdrage van de gemeente Heerlen bedraagt € 9.176.000 verspreid over 9 jaar. De totale IBA begroting wordt € 45.000.000.</p>
<p>Vermogenspositie (eigen vermogen)</p>
<p>01-01-2021: Niet van toepassing.</p>
<p>31-12-2021: Niet van toepassing.</p>
<p>Schuldenpositie (vreemd vermogen)</p>
<p>01-01-2021: Niet van toepassing.</p>
<p>31-12-2021: Niet van toepassing.</p>

<p>Verbonden partij: Publiek Belang Electriciteitsproductie</p>
<p>Vestigingsplaats: 's-Hertogenbosch</p>
<p>Soort verbonden partij: Besloten Vennootschap</p>
<p>Programma: 0. Bestuur en Ondersteuning</p>
<p>Doel en openbaar belang verbonden partij</p>
<p>Afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent (namens de verkopende aandeelhouders van Essent).</p>
<p>Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij</p>
<p>Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in de N.V. Electriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale Borssele. Het 50% belang is uiteindelijk in 2011 geleverd aan RWE</p>
<p>Ontwikkelingen bij verbonden partij</p>
<p>PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn tot sluiting van de Kerncentrale Borssele (voorgenomen sluiting 2033) gemoed.</p>

<p>Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.</p> <p>Het doel is dat de vennootschap in 2023 wordt opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>
<p>Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente</p>
<p>Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.</p>
<p>Afbreukrisico bij géén deelname</p>
<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Alternatieven voor géén deelname</p>
<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Bestuurlijke betrokkenheid</p>
<p>Bestuurlijke betrokkenheid als aandeelhouder. De Limburgse aandeelhouders hebben hun krachten nog gebundeld in de VEGAL.</p>
<p>Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)</p>
<p>Wethouder wonen, milieu, afval en circulariteit, biodiversiteit en dierenwelzijn, dienstverlening en vastgoed via de algemene vergadering van aandeelhouders.</p>
<p>Financiële resultaat 2023</p>
<p>Verlies van - € 75.000</p>
<p>Financieel belang</p>
<p>01-01-2023: 0,20834 % als gevolg van voormalig aandelenbezit Essent</p>
<p>31-12-2023: 0,20834 % als gevolg van voormalig aandelenbezit Essent</p>
<p>Vermogenspositie (eigen vermogen)</p>
<p>01-01-2023: € 1.480.014</p>
<p>31-12-2023: € 0</p>
<p>Schuldenpositie (vreemd vermogen)</p>
<p>01-01-2023: € 9.914</p>
<p>31-12-2023: € 0</p>

<p>Verbonden partij: Avantis services</p>
<p>Vestigingsplaats: Heerlen</p>
<p>Soort verbonden partij: Besloten Vennootschap</p>
<p>Programma: 3. Economie</p>
<p>Doel en openbaar belang verbonden partij</p>
<p>Partner in GOB NV en daarmee ook partner in de Beheers BV (beheer van de locatie en te verlenen diensten).</p>
<p>Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij</p>
<p>De gemeente neemt deel aan Avantis in verband met het belang voor de economie en de ontwikkeling van de werkgelegenheid in de regio. Het beleid van de gemeente Heerlen is erop gericht een aantrekkelijk werkklimaat te bevorderen.</p>
<p>Ontwikkelingen bij verbonden partij</p>
<p>Continue vinden de gebruikelijke beheers- en onderhoudswerkzaamheden plaats en worden de kosten hiervan gedekt uit de jaarlijkse gemeentelijke bijdragen van Heerlen en Aken en de bijdragen van de gevestigde bedrijven. In dat opzicht worden met de individuele bedrijven bij vestiging op basis van maatwerk aparte afspraken gemaakt over de dienstverlening. Voor de algemeen ten dienste staande beheers- en</p>

<p>onderhoudswerkzaamheden wordt per m² gebouw een vast bedrag gerekend. De overige vergoedingen worden aan de door elk individueel bedrijf gevraagde services gerelateerd. Op basis daarvan worden de kosten in rekening gebracht.</p> <p>Door de vestiging van nieuwe bedrijven en de uitbreidingen van de zittende bedrijven worden de door deze bedrijven te betalen vergoedingen steeds hoger.</p>
<p>Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente</p>
<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Afbreukrisico bij géén deelname</p>
<p>Het verliezen van zeggenschap/ aantrekkingskracht als gemeente op het gebied van het binnenhalen van werkgelegenheid.</p>
<p>Alternatieven voor géén deelname</p>
<p>Niet van toepassing.</p>
<p>Bestuurlijke betrokkenheid</p>
<p>Bestuurlijke betrokkenheid via vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders. De gemeente Heerlen is aandeelhouder voor 1/3. Medeaandeelhouders zijn Stadt Aachen en Avantis GOB NV.</p>
<p>Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)</p>
<p>Wethouder welzijn, volksgezondheid, Wmo/zorg, jeugd en armoedebestrijding via de AVA en de wethouder wonen, milieu, afval en circulariteit, biodiversiteit en dierenwelzijn, dienstverlening en vastgoed via de RvC. De directie wordt gevoerd door de wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid en coördinatie Heerlen-Noord.</p>
<p>Financiële resultaat 2022</p>
<p>Winst van € 102.000 en de begroting 2023 verwacht een positief resultaat van € 166.000 over 2024 zijn nog geen begrote gegevens voorhanden.</p>
<p>Financieel belang</p>
<p>01-01-2022: € 100.000 aandelenkapitaal (33%) 31-12-2022: € 100.000 aandelenkapitaal (33%)</p>
<p>Vermogenspositie (eigen vermogen)</p>
<p>01-01-2022: € 969.788 31-12-2022: € 1.071.992</p>
<p>Schuldenpositie (vreemd vermogen)</p>
<p>01-01-2021: € 0 31-12-2021: € 0</p>

<p>Verbonden partij: Beitel-Zuid (Bedrijventerrein Trilandis)</p>
<p>Vestigingsplaats: Heerlen</p>
<p>Soort verbonden partij: Besloten Vennootschap</p>
<p>Programma: 3. Economie</p>
<p>Doel en openbaar belang verbonden partij</p>
<p>Volledige invloed en zeggenschap op de ontwikkeling van het bedrijventerrein en de vestiging van bedrijven met nieuwe werkgelegenheid, met name in de medtech logistieke sector. Bijkomend doel is grondverkoop met financiële opbrengsten.</p>
<p>Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij</p>
<p>Bevordering van de werkgelegenheid in de regio.</p>
<p>Ontwikkelingen bij verbonden partij</p>
<p>In 2023 hebben vooralsnog geen verkopen plaats gevonden. Gesprekken over verkoop om de uitbreiding van een bestaande partij te faciliteren in de groei lopen. De verwachting is om eind 2023, begin 2024 tot afronding te komen.</p> <p>Verder zijn er meerdere acquisitietrajecten lopende. Mochten deze concrete verkopen plaatsvinden, dan zijn de grote kavels op Trilandis verkocht.</p>
<p>Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente</p>

<p>Trilandis zal bij volledige uitgifte een goed positief resultaat laten zien. In dat opzicht is deze gemeentelijke BV geen financieel risico.</p> <p>In 2024 en eventueel de volgende jaren kunnen zich de volgende risico's voordoen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hernieuwde schaarste op het stroomnet. <p>Tennet en Enexis maakten in juni 2023 bekend dat het stroomnet in Limburg en Noord-Brabant vol is en er geen nieuwe zakelijke aansluitingen of uitbreidingen worden geaccepteerd. Tevens is zakelijk terugleveren van stroom niet meer toegestaan. De gevonden ruimte zoals die door Enexis en Tennet was gecommuniceerd is gebruikt. De eerste bedrijven in Heerlen en de omliggende regio hebben reeds bericht dat zij naar verwachting de eerste 5-10 jaar, en sommigen zelfs 10-15 jaar geen aansluiting krijgen. Dit geldt voor zowel het leveren als terugleveren van stroom.</p> <p>Dit is merkbaar in de markt: partijen zijn voorzichtiger bij gesprekken aangaande koop en ontwikkelen van bedrijfgronden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Schaarste op de arbeidsmarkt. <p>Het vinden van personeel wordt steeds lastiger voor bedrijven.</p> <p>Hierdoor staan ze vaak voor de vraag of bedrijfsuitbreiding door nieuwbouw wel haalbaar is. Dit kan van invloed zijn op de aankoop van gronden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aanhoudende onduidelijkheid in stikstofdossier <p>Hierdoor blijft het voor bedrijven en ontwikkelaars onduidelijk welke maatregelen ze moeten nemen bij de bouw en gebruik van een locatie. De eisen hiervoor zijn regelmatig aangepast, waardoor ontwikkelingen duurder en onzekerder worden. Of en wanneer hiervoor een oplossing komt is onduidelijk.</p>
<p>Afbreukrisico bij géén deelname</p> <p>Het verliezen van zeggenschap / aantrekkingskracht als gemeente op het gebied van het binnenhalen van werkgelegenheid.</p>
<p>Alternatieven voor géén deelname</p> <p>Niet van toepassing.</p>
<p>Bestuurlijke betrokkenheid</p> <p>Gemeente Heerlen is enig aandeelhouder.</p>
<p>Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)</p> <p>Wethouder welzijn, volksgezondheid, Wmo/zorg, jeugd en armoedebestrijding vertegenwoordigt de gemeente als enig aandeelhouder. De directie wordt gevormd door de wethouder economie, arbeidsmarkt, participatie, sport, financiën, duurzaamheid en coördinatie Heerlen-Noord.</p>
<p>Financiële resultaat 2022</p> <p>Verwachte winst van € 1,7 miljoen</p>
<p>Financieel belang</p> <p>Als publiek orgaan heeft de gemeente een rekening courant overeenkomst gesloten met OBZ BV. Voor de financiering ontvangt de gemeente een rentevergoeding die hoger is dan de rente die zij zelf betaald. Deze marge is de vergoeding voor de kosten en het - zeer beperkte - risico. Als zekerheid rust er ook nog een 1^e hypotheekrecht als onderpand op de nog te verkopen gronden met een omvang van 13,9 ha. Op basis van de grondexploitatie (GREX) en verkoopgegevens is het hypotheekrecht van hogere waarde dan het (saldo) van het rekening courant krediet, dat een maximum heeft van € 7,5 miljoen (was eerst € 10 miljoen). Hiermee is in feite het financieel risico afgedekt. Op het krediet wordt per m² grondverkoop een bedrag van € 50 afgelost en het hypotheekrecht doorgehaald. De kredietlijn is zijn geheel afgelost maar blijft gehandhaafd.</p>
<p>Vermogenspositie (eigen vermogen)</p> <p>01-01-2022: € 690.764 31-12-2022: € 2.404.764</p>
<p>Schuldenpositie (vreemd vermogen)</p> <p>01-01-2021: € 2.625.463 Achtergestelde leningen 31-12-2021: € 2.625.463 Achtergestelde leningen</p>

Verbonden partij: Schaesbergerveld

Vestigingsplaats:	Heerlen
Soort verbonden partij:	Besloten Vennootschap
Programma:	8. VHROSV
Doel en openbaar belang verbonden partij	
Het ontwikkelen (bouw-/woonrijp maken), saneren, slopen van opstallen, exploiteren, kopen en verkopen van gronden, alles ter voorbereiding van en gericht op het mogelijk maken van de bouw van voor bewoning bestemde gebouwen op gronden en wel in het gebied Schaesbergerveld (omgeven door de Heuvelweg en Schandelerboord) te Heerlen. Deze BV is tevens opgericht om voor de ontwikkeling van het gebied Schaesbergerveld als gemeentelijke BV deel te nemen in de V.O.F. Ontwikkelingsmaatschappij Schaesbergerveld (v.o.f. OMS). Dit ter beperking van de financiële aansprakelijkheid bij deconfiture (faillissement).	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	
Ontwikkeling van hoogwaardige woningen in het midden segment in een herstructureeringswijk die zich kenmerkt door een woningvoorraad die met name bestaat uit sociale huurwoningen.	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	
Fase 1, 2 en 3 zijn gereed. Voor fase 4 (A en B) is een alternatief plan ontwikkeld. Het plan bestaat uit 3 appartementen/terraswoningen, 13 en 11 woningen in fase 4A en 13 terraswoningen in fase 4B. Fase 4A is in 2020 gereedgekomen. Het verkoopproces voor de 13 terraswoningen van fase 4B is afgerond, de bouw is gestart in april 2021 en opgeleverd in juni 2022. In de directievergadering van 11 juli 2022 is opdracht gegeven voor een haalbaarheidsonderzoek voor ca. 40 appartementen in fase 4B, passend binnen de beleidsregel 'Ruim baan voor goede woningbouwplannen'.	
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente	
Niet van toepassing.	
Afbreukrisico bij géén deelname	
Niet van toepassing.	
Alternatieven voor géén deelname	
Niet van toepassing.	
Bestuurlijke betrokkenheid	
De gemeente Heerlen is enig aandeelhouder.	
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)	
De wethouder wonen, milieu en circulariteit, dienstverlening en vastgoed is bestuurlijk vertegenwoordiger.	
Financiële resultaat 2022	
-/- € 987	
Financieel belang	
01-01-2022: € 45.381, daarnaast is er een RC-verhouding van € 1.001.274 zonder rentevergoeding.	
Vermogenspositie (eigen vermogen)	
01-01-2022: -/- € 1.553.150	
31-12-2022: -/- € 1.554.137	
Schuldenpositie (vreemd vermogen)	
01-01-2022: € 2.083.745	
31-12-2022: € 2.083.745	

Verbonden partij: Nazorg Limburg	
Vestigingsplaats:	Maastricht Airport
Soort verbonden partij:	Besloten Vennootschap
Programma:	7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang verbonden partij	

Het aanbrengen en in stand houden van een voldoende voorzieningenniveau op stortplaatsen voor afval na beëindiging van de exploitatie alsmede het verwerven, vervreemden, huren, beheren en exploiteren van onroerende zaken die verband houden met en/of betrekking hebben op deze stortplaatsen.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Dat we als gemeente Heerlen op een verantwoorde en duurzame manier te werk gaan als het gaat om bovengenoemd doel.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Bodemzorg Limburg zoekt actief naar mogelijkheden om gesloten stortplaatsen een maatschappelijk verantwoorde functie te geven. Daarbij dient als uitgangspunt dat de nieuwe activiteiten het beleid van de overheid ondersteunen.
Door opbouw van de voorziening wordt ervoor gezorgd dat de stortplaatsen na beëindiging beheerd en onderhouden kunnen worden. De financiële kaders worden door de aandeelhouders bepaald. De risico's worden afgedekt doordat een voorziening wordt gecreëerd om de nazorgverplichtingen in de toekomst te kunnen voldoen.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
Niet van toepassing.
Afbreukrisico bij géén deelname
Dat stortplaatsen er na verloop van tijd verloederd bij liggen en niet verder onderhouden worden. Dit leidt tot ongewenste situaties.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Limburgse gemeenten (100%). Deelname in algemene vergadering van aandeelhouders door de wethouder middelen, ruimtelijke ordening en herstructurering.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder middelen, ruimtelijke ordening en herstructurering via de algemene vergadering van aandeelhouders.
Financiële resultaat 2022
-/-2.363.724
Financieel belang
Aandeelhouder
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 8.744.317
31-12-2022: € 6.380.593
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 5.942.918
31-12-2022: € 4.499.272

Verbonden partij: Woonwijzerwinkel
Vestigingsplaats: Kerkrade
Soort verbonden partij: Besloten Vennootschap
Programma:
Doel en openbaar belang verbonden partij
De WoonWijzerWinkel is een initiatief van de Parkstadgemeenten en Beekdaelen. Het zorgt als onderdeel van PALET voor een versnelling van de verduurzaming van het vastgoed in Parkstad. De basis is een grote IKEA-achtige winkel, gebaseerd op experience. Hier krijgt de klant alle informatie en service die nodig is voor het verduurzamen van de woning. De service gaat van zelf-service tot turnkey-service. De WoonWijzerWinkel werkt hierbij als een leadgenerator en maakt hiervoor gebruik van een groot netwerk van installateurs en bijbehorende disciplines. Hiermee krijgt de lokale MKB een stevige impuls die moet leiden tot een omzetvermeerdering van € 100 miljoen over een periode van 10 jaar. Daarnaast biedt het kansen voor de arbeidsmarkt en zal het een vraag genereren

van 800 FTE over een periode van 10 jaar. De WoonWijzerWinkel is een afgeleide van de WoonWijzerWinkel Rotterdam en werkt hier nauw mee samen. Het verzorgingsgebied is tot en met Roermond. Grensoverschrijdende mogelijkheden worden op termijn onderzocht.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
De WoonWijzerWinkel is een beproefd concept dat haar meerwaarde in Rotterdam heeft bewezen en dat ook in Parkstad gaat zorgen voor de hoognodige versnelling. De WoonWijzerWinkel zorgt dat duurzaamheid een begrijpelijk begrip wordt voor burgers en bedrijven die hiermee hun economisch voordeel kunnen doen. Dat betekent uiteindelijk een grotere economische waarde van het vastgoed in Parkstad en meer sturing van de energievoorziening en haar baten, die op die manier in de regio blijven. Meer economische waarde van het vastgoed betekent een beter vestigingsklimaat en dus meer leefbaarheid, veiligheid en sociale cohesie voor Parkstad.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Het aantal adviesgesprekken en de daaruit voortkomende offertes loopt gestaag op. 25% van alle offertes resulteert in daadwerkelijke uitvoering. De samenwerking met derden zoals energiecoöperaties en andere gemeenten groeit. In 2022 is grote inzet gepleegd op het inzetten van energiebespaarcoaches en het treffen van kleine maatregelen in het kader van energiearmoede.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente
Niet van toepassing
Afbreukrisico bij géén deelname
Dat verduurzaming van de woningvoorraad niet of veel te langzaam verloopt en dat de burger niet gehoord wordt in zijn vragen m.b.t. duurzaamheid.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing
Bestuurlijke betrokkenheid
De deelnemende partijen zijn de zes Parkstadgemeenten en de gemeente Beekdaalen.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder duurzaamheid via de algemene vergadering van aandeelhouders. De samenwerkingsovereenkomst en de juridische uitwerking bieden de mogelijkheid voor de toetreding van publieke dan wel private partijen.
Financiële resultaat 2022
De cijfers over 2022 zijn nog niet bekend.
Financieel belang
01-01-2022: Aandeelhouder voor 31,7% van de aandelen.
31-12-2022: Aandeelhouder voor 31,7% van de aandelen.
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2021: onbekend
31-12-2021: -/- € 227.972
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2021: onbekend
31-12-2021: € 874.610

Verbonden partij: Holding Stadion Kerkrade BV
Vestigingsplaats: Kerkrade
Soort verbonden partij: Certificaten van aandelen
Programma: 3. Economie
Doel en openbaar belang verbonden partij
Het altijd durende recht dat het stadion van voetbalclub Roda JC de naam 'Parkstad Limburg Stadion' draagt.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Dat sport op een goede manier vertegenwoordigd is binnen de Parkstad regio.

Ontwikkelingen bij verbonden partij
Niet van toepassing
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente
Niet van toepassing.
Afbreukrisico bij géén deelname
Geen
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing
Bestuurlijke betrokkenheid
De gemeente Heerlen heeft een belang van 4,27%.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder middelen, beheer en mobiliteit.
Financiële resultaat 2022
Geen financiële partij.
Financieel belang
De gemeente participeert voor 4,27 % in stichting Administratie Kantoor, voorheen Holding Roda Kerkrade NV. Deze certificaten hebben geen marktwaarde.
Vermogenspositie (eigen vermogen)
Niet van toepassing.
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
Niet van toepassing.

Verbonden partij: Regio Parkstad Limburg
Vestigingsplaats: Heerlen
Soort verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
Programma: 1. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij
Parkstad loopt op diverse kernindicatoren achter op landelijke gemiddelden, zoals gemiddeld inkomen, economische participatiegraad, opleidingsniveau en de gemiddelde prijs van een woning. Dit gecombineerd met de demografie van het gebied biedt kansen, maar dwingt ook tot een gestructureerde, centraal geregisseerde aanpak van de economische ontwikkeling van de regio Parkstad Limburg. Na een periode waarin wij als WGR+ en regio zeer belangrijke beleidsfundamenten via de Parkstadraad hebben vastgesteld op het gebied van wonen, economie, ruimte en bereikbaarheid, is in 2013 besloten dat het tijd was voor uitvoering en dus een GR van Colleges. Een GR die er wel voor zorgt dat de gemeenteraden in positie blijven en via regiodagen hun gezamenlijkheid kunnen borgen. Met die nieuwe GR zijn we in 2014 aan de slag gegaan en zijn de bestuurscommissies vanuit de diverse colleges bemand. Het doel is onveranderd gebleven, de scope (tot nu toe ruimtelijk-economisch) wordt echter steeds breder, denk aan de ontwikkelingen in het sociale domein. Niet dat de regio daarover gaat, maar de regio wordt nu wel de plek waar de samenwerkende gemeenten hierover afspraken kunnen maken.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Verbetering van de economische structuur.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Voor de begroting 2024 en de daarop volgende jaren worden in lijn daarmee de volgende algemene beleidsmatige kaders gehanteerd: 1. Activiteiten van Parkstad gericht op de realisering van de speerpunten die zijn ontleend aan de (nieuwe) Strategische agenda. 2. Voor het Regiobureau is het een topprioriteit om – naast het beleidsinhoudelijk uitvoering geven aan de kernthema's - de bestuurscommissies te ondersteunen en de samenwerking binnen en buiten Parkstad te faciliteren. 3. Het Regiobureau wordt in toenemende mate gevraagd de uitvoering van Parkstadbeleid voor te bereiden en te faciliteren. Denk daarbij aan de rol van Parkstad bij de uitvoering van de Regiodeals. Dit past in de visie van Parkstad om van beleid een succes te maken.

Bij de uitvoering van beleid wordt nadrukkelijk gezocht naar mogelijkheden van cofinanciering.
4. Veranderingen van buitenaf die relevant zijn voor de kerntaken van Parkstad worden door het Regiobureau met de beschikbare capaciteit opgepakt en doorvertaald in de ondersteuning aan de bestuurscommissies, het dagelijks bestuur en de gemeenten. Deze ontwikkelingen volgen elkaar steeds sneller op en hebben veel impact.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente
Niet van toepassing.
Afbreukrisico bij géén deelname
Geen zeggenschap in de bestuurscommissies en verlies van invloed op ontwikkelingen in de regio Parkstad.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
De regionale samenwerking Stadsregio Parkstad Limburg krijgt vorm via een gemeenschappelijke regeling van de 7 colleges. Deze bestaat uit het dagelijks bestuur (zijnde de 7 burgemeesters), het algemeen bestuur (zijnde het db en 7 wethouders) en de thematische bestuurscommissies (bestaande uit de betreffende portefeuillehouders). Deze constructie is een antwoord op het vraagstuk van de democratische legitimatie van het regiobestuur, aangezien de reguliere verantwoordingslijnen gehandhaafd blijven. De vertegenwoordigers in de bestuurlijke gremia leggen immers o.a. verantwoording af aan het eigen college en de eigen raad. Het dagelijks bestuur heeft algemene taken op het terrein van regionale samenwerking. Het is verantwoordelijk voor het Parkstad Bureau (P&O, financiën en organisatie), organisatie van de bestuurlijke samenwerking (governance), grensoverschrijdende samenwerking en verdeling van middelen. Daarnaast heeft het dagelijks bestuur de verantwoordelijkheid voor het leggen van dwarsverbanden en het initiëren/uitvoeren van overkoepelende activiteiten (bestuurscommissies overstijgende onderwerpen). In de regionale samenwerking is er een cruciale rol weggelegd voor de bestuurscommissies, samengesteld uit de portefeuillehouders van de deelnemende gemeenten. De bestuurscommissies zijn gegroepeerd rondom de vijf kernthema's:
<ul style="list-style-type: none"> • wonen en herstructurering • ruimte en mobiliteit • duurzaamheid • economie en toerisme • sociaal economische structuurversterking
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder beheer en onderhoud, mobiliteit, ruimtelijke ordening en ouderenbeleid via het algemeen bestuur. De burgemeester van Heerlen is voorzitter van het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
Financiële resultaat 2023
De cijfers over 2023 zijn nog niet bekend.
Financieel belang
Bijdrage 2024 € 1.436.000
Bijdrage voor regionale activiteiten in 2024 € 373.336
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2023: € 6.145.000
31-12-2023: € 6.355.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2023: € 67.256.000
31-12-2023: € 63.065.000

Verbonden partij: Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL)

Vestigingsplaats:	Maastricht
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling
Programma:	1. Veiligheid
Doel en openbaar belang verbonden partij	
<p>De Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL) is een gemeenschappelijke regeling van de 16 gemeenten in Zuid-Limburg en één van de 25 veiligheidsregio's in Nederland. De VRZL is een hands-on hulpverleningsorganisatie en een netwerkorganisatie in één. Het doel van de VRZL als regionale crisisorganisatie is het realiseren van een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige uitvoering van brandweezorg, geneeskundige hulpverlening, gemeentelijke bevolkingszorg, crisisbeheersing en rampenbestrijding. De VRZL is er op gericht om snel hulp te bieden om zo inwoners te beschermen tegen (gezondheid)risico's, rampen en crises en hiertoe noodzakelijke voorbereidingen te treffen.</p>	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	
<p>De samenwerkende partners in de VRZL:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dragen (pro)actief bij aan de openbare veiligheid, brengen risico's in beeld en treffen voorbereidingen voor daadwerkelijke crises; - geven adviezen om, waar mogelijk, onveiligheid te voorkomen en te beperken; - bestrijden branden, incidenten en crises als ze zich toch voordoen en treden effectief op tijdens een ramp om schade te beperken; - zetten zich in om menselijk leed en materiële schade zo veel mogelijk te beperken en verstoringen van het openbare leven zo snel mogelijk te herstellen. <p>Deze taak realiseert de VRZL door midden tussen burgers, bedrijven, instellingen en partners te staan en primair uit te gaan van eenieders eigen kracht en expertise. Door een goede informatiepositie en gedreven en vakbekwame medewerkers is de VRZL een natuurlijke, betrouwbare partner voor duurzame veiligheid in de regio.</p>	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	
<p>Landelijk wordt toegewerkt naar een toekomstbestendig brandweerstelsel dat voldoet aan Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie. Een belangrijk thema daarin is vrijwilligheid, een dossier dat zich continu ontwikkelt. Actueel is dat in de Tweede Kamer de 'Contourennota Versterking Crisisbeheersing en Brandweezorg' is behandeld. Het ministerie van Justitie en Veiligheid heeft nu groen licht om de acties uit de nota van papier naar praktijk te brengen. Hiervoor moet wet- en regelgeving worden aangepast of ontwikkeld. Dit gebeurt in stappen en vindt plaats vanaf 2024. Maar de versterking van de crisisstructuur is al gaande en gaat ook de komende tijd door. Er worden continu in alle sectoren en op alle niveaus verbeteringen doorgevoerd, zo ook binnen de VRZL. De verwachting is dat vanaf 2024 meer thema's verder landelijke basis en/of uitwerking krijgen. Daarbij verwachten we ook duidelijkheid over de wijze en hoogte van (rijks)financiering, bestuurlijke verhoudingen en bevoegdheden, verankering van de rol van de veiligheidsregio's bij brandweezorg, crisisbeheersing, bevolkingszorg en de GHOR. Deze ontwikkeling heeft logischerwijs impact op de VRZL.</p> <p>Op 1 juli 2023 zou de Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging voor het bouwen van kracht worden. Bekend is nu dat dit uitgesteld is tot 1 januari 2024. Dit is de start van een periode van jaren waarin ook de VRZL, in het bijzonder risicobeheersing, de betekenis en impact van de nieuwe wet gaat ervaren. Denk aan de uitwerking van gewijzigde wettelijke taken, uitvoering van processen en werkafspraken die zijn opgesteld en afgestemd met ketenpartners, gemeenten en provincie.</p> <p>Ten slotte is de samenleving continu maatschappelijk en technologisch in ontwikkeling. Voor de VRZL is het van belang dat te vertalen in de organisatie. Zo hebben we te maken met wijzigingen in wet- en regelgeving, nieuwe optredende risico's en andere verwachtingspatronen van burgers en (keten)partners. De complexiteit en snelheid van deze ontwikkelingen leiden continu tot steeds meer en andere risico's. De VRZL heeft daar wel enige mate van invloed op, door ontwikkelingen waar mogelijk op snelheid te volgen en/of vroeg bespreekbaar te maken (bijv. verduurzaming).</p>	

Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente

De VRZL zet zich in om financiële impact te mitigeren en vanuit de bestaande kaders financiële risico's op te vangen. Waar dit niet lukt, volgt bestuurlijke bespreking.

Vanuit de risicoanalyse VRZL komen onderstaande autonome ontwikkelingen naar voren die een forse financiële impact kennen op VRZL:

1. Vrijwilligheid

Een landelijk thema is de vrijwilligheid bij de brandweer, in relatie tot een brandweerstelsel dat voldoet aan Europese en internationale regelgeving en jurisprudentie. Dit betekent voor de VRZL op hoofdlijnen dat vrijwilligers niet meer gekazerneerd mogen worden en ze voor dat deel een parttime aanstelling moeten krijgen. De nadere landelijke uitwerking heeft impact op de VRZL, waarbij de financiële impact afhankelijk is van de beschikbaarheid van rijksmiddelen hiervoor. Het financieel risico is voor de VRZL inmiddels iets verlaagd, omdat bij behandeling van de Contourennota in de Tweede Kamer ook (rijks)middelen beschikbaar worden gesteld voor brandweezorg.

2. CAO lonen

Recent is er een principeakkoord gesloten met de vakbonden over een nieuwe CAO. Dat heeft er onder andere toe geleid dat een loonstijging is afgesproken. Deze heeft effect op de begrotingen van verschillende gemeenschappelijke regelingen, waaronder de VRZL, en kent een langere doorwerking. Hierdoor wordt een structureel tekort op de loonkosten voorzien. Voor 2024 is het echter de verwachting dat het effect afneemt, omdat het bedrag wordt gecompenseerd vanuit de gemeentelijke bijdragen die meebewegen met de loonindexering.

3. Energiekosten

De huidige inflatiecijfers zijn bekend hoog en kennen een behoorlijke impact op de huidige uitgaven van VRZL, vooral voor energiekosten. De VRZL zet in op verlaging van het gebruikseffect, zoals door energiebesparende maatregelen, sturing op gedrag en afspraken over maximale temperaturen in gebouwen. Gezien de dalende gasprijzen verwacht men ook dat een prijsstijging uiteindelijk minder effect heeft bij afsluiting van een nieuw energiecontract. De verwachting is een kostenverlaging, maar de energiemarkt blijft een autonome ontwikkeling met financiële impact die niet door de VRZL te beïnvloeden is. Dit brengt een onzekerheid met zich mee.

4. Omgevingswet

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet verandert het stelsel van regelgeving voor de fysieke en gezonde leefomgeving. Dit heeft ook gevolgen voor veiligheidsregio's en de brandweer. De VRZL dient zich te vormen naar andere manieren van adviseren: breder in opzet, integraal en in andere werkvormen zoals omgevingstafels. De Omgevingswet kan daardoor ook tot structurele meerkosten leiden.

5. Wet open overheid (Woo)

De Woo (en andere i-wetgeving) brengt voor de VRZL een aantal verplichtingen met zich mee die zowel een juridische als technische opgave zijn, maar ook nopen tot een cultuurverandering. Met de implementatie van deze wetgeving hangen een aantal andere discussies/opgaven samen, zoals het invoeren van elektronische handtekeningen, anonimiseren in openbaar te maken documenten en digitaal toegankelijk maken van documenten. Dit kan tot structurele meerkosten leiden.

6. Huisvestingsbeleid bestuurlijke dialoog

Afgelopen jaar is intensief gesproken over een aantal thema's uit de bestuurlijke dialoog verantwoorde brandweezorg 2024-2030. Ten aanzien van de ambities en het veranderd beleid inzake huisvesting is een financiële impact te verwachten die in de begroting (nog) niet is meegenomen. In 2024 volgt verdere uitwerking. Financiële effecten zijn afhankelijk

van de haalbaarheid van lopende verkenning en onderzoeken, regionale planvorming en ten slotte verdere bestuurlijke besluitvorming op basis van de uitgangspunten uit de bestuurlijke dialoog Huisvesting.
Afbreukrisico bij géén deelname
Niet van toepassing.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Het algemeen bestuur van de VRZL bestaat uit één bestuurslid (burgemeester) per deelnemende gemeente. Besluitvorming vindt plaats via gewogen stemmen, gerelateerd aan het inwoneraantal.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
In het algemeen bestuur van de GR hebben de burgemeesters van de 16 deelnemende gemeenten zitting. De burgemeester van Heerlen is tevens lid van het dagelijks bestuur. Ten slotte is onze burgemeester voorzitter van de BAC Financiën & Personeel en lid van de BAC Brandweezorg VRZL.
Financiële resultaat 2022
Een verlies van € 401.920 waarvan het aandeel voor de gemeente Heerlen € 62.000 is.
Financieel belang
Bijdrage 2022: € 6.706.335
Bijdrage 2023 € 6.881.983
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 4.641.202
31-12-2022: € 4.387.029
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 55.556.432
31-12-2022: € 59.386.018

Verbonden partij: Reinigingsdienst Rd4
Vestigingsplaats: Maastricht
Soort verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
Programma: 7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang verbonden partij
Het tot stand brengen van doelmatige, milieu-hygiënische verantwoorde en marktconforme inzameling en verwerking van afvalstoffen én het adviseren op het gebied van ontwikkeling en implementatie van milieubeleid.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Zorgen voor een effectieve, efficiënte en duurzame manier van inzameling en verwerking van afval voor de inwoners van de deelnemende gemeenten.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Rd4 heeft haar 7 strategische thema's opgenomen in het Strategisch Meerjarenplan 2022-2026. Er wordt zoveel mogelijk ingezet op hergebruik (CE) van grondstoffen en de daarvoor benodigde organisatie. Ook wordt ingezet op kansen voor eigen medewerkers én medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt (duurzaamheid en arbeidsparticipatie). Door het takenpakket verder te ontwikkelen, ontstaan nieuwe werkplekken en daarmee nieuwe mogelijkheden. Nóg meer dan voorheen ziet Rd4 regionale werkgelegenheid en arbeidsparticipatie als haar maatschappelijke taak. Ten slotte zorgt Rd4 ervoor dat de organisatie toekomstbestendig is en blijft. De komende jaren zet Rd4 doelgericht in op uitbreiding van het takenpakket naar CE. In het verlengde hiervan zoekt Rd4 naar samenwerking met derden.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente
Middelgroot: het basispakket wordt jaarlijks geïndexeerd; de gemeente heeft weinig invloed op doorrekening van kosten. Pluspakket wordt afgerekend op basis van werkelijke

afname. Tevens speelt er nog een financieel risico met betrekking tot de PMD-afrekeningen.
Afbreukrisico bij géén deelname
Geen afvalinzameling en -verwerking.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via het algemeen bestuur en dagelijks bestuur van de GR samen met andere deelnemende gemeenten.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Onze portefeuillehouder wonen, milieu en circulariteit, dienstverlening en vastgoed neemt zitting in het algemeen bestuur.
Financiële resultaat 2022
€ -496.896
Financieel belang
01-01-2023: Bijdrage 2022 € 8.228.951(basispakket) Bijdrage 2022 € 2.322.500 (Pluspakket)
31-12-2023: Bijdrage 2023 € 8.597.198 (Basispakket) Bijdrage 2023 € 2.384.600 (Pluspakket)
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2023: € 2.520.000
31-12-2023: € 2.807.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2023: € 40.422.000
31-12-2023: € 41.869.000

Verbonden partij: Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg
Vestigingsplaats: Maastricht
Soort verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
Programma: 0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij
De Regionale Uitvoeringsdienst Zuid-Limburg (RUD) voert voor de gemeenten de basistaken uit zoals die vastgelegd zijn in het Besluit Omgevingsrecht. Het betreft vergunningverlening, toezicht en de voorbereidende fase van handhaving voor delen van de beleids-thema's bouw, ruimtelijke ordening, milieu en bodem.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Te zorgen voor naleving van wetgeving op het gebied van milieu, vergunningverlening en handhaving voor een beter woon- en leefklimaat.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Per 1 januari 2024 staat de inwerkingtreding van de Omgevingswet gepland.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente
De gemeente Heerlen neemt enkel de basistaken af bij de RUD-ZL. De laatste jaren zien we een stijging in de kosten van de deelname aan de RUD-ZL. Er vindt geen goede inhoudelijke en financiële verantwoording plaats over programmering vs. uitvoering. Dit leidt tot een financieel risico voor de gemeente Heerlen.
Afbreukrisico bij géén deelname
Deelname aan de RUD is wettelijk verplicht voor zover het de basistaken betreft. De overige taken worden door de gemeente Heerlen zelf uitgevoerd of in opdracht gegeven bij externe partijen.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid

De portefeuillehouder RUD-ZL heeft zitting in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van de RUD-ZL.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder beheer en onderhoud, mobiliteit, duurzaamheid & milieu via het algemeen bestuur van de GR.
Financiële resultaat 2022
€ 18.219 negatief
Financieel belang
Bijdrage 2023 € 677.052
Bijdrage 2024 € 743.761
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2024: € 619.000
31-12-2024: € 609.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2024: € 2.025.000
31-12-2024: € 2.025.000

Verbonden partij: Gemeentelijke Gezondheidsdienst Zuid-Limburg (GGD)
Vestigingsplaats: Heerlen
Soort verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
Programma: 7. Volksgezondheid en Milieu
Doel en openbaar belang verbonden partij
De GGD geeft uitvoering aan de Wet publieke gezondheid namens de 16 Zuid-Limburgse gemeenten.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Zorgen voor het minimaliseren van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van de gezondheid in de gemeente Heerlen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
<ul style="list-style-type: none"> • Meerjarenbeleidsplan 2024-2027 <p>GGD Zuid-Limburg heeft een het meerjarenbeleidsplan 2024-2027 vastgesteld. Hierin wordt toegelicht welke incidentele en structurele middelen noodzakelijk zijn om in de komende beleidsperiode aan de slag te gaan met de kernthema's van GGD GHOR, koepelorganisatie van de GGD'en.</p> <ul style="list-style-type: none"> • GALA en IZA <p>Een nieuw onderdeel van het meerjarenbeleidsplan 2024-2027 is dat de GGD de rol van procesregie op zich zal pakken in het kader van het Gezond Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Preventie <p>Belangrijk doel blijft een eenduidige aanpak in Zuid-Limburg van preventie. Binnen GALA en IZA moet de verbinding gezocht worden met tal van andere beleidsterreinen zoals: armoede, ruimtelijke ordening, sport, jeugd, onderwijs, arbeidsmarkt, economie en welzijn. Het smeden van sterke verbindingen tussen deze domeinen is de opgave waar de GGD-ZL voor staat.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Trendbreuk <p>Een verbinding komt onder andere tot uiting in het programma Trendbreuk dat als doel heeft het reduceren van de gezondheidsachterstanden in Zuid-Limburg ten opzichte van het landelijke beeld. Om deze <i>Trendbreuk</i> ambities te behalen wordt intensief samengewerkt door gemeenten, Provincie, de GGD Zuid-Limburg en maatschappelijke organisaties.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jeugdgezondheidszorg (JGZ) <p>In 2018 besloten de gemeenten in Zuid-Limburg de vier organisaties voor JGZ samen te voegen. Daarbij werd onder andere uitgegaan van te behalen synergie- en efficiencyvoordelen. De kosten nemen op dit moment toe omdat het dienstverleningspakket uitbreidt als gevolg van de doorontwikkeling naar een JGZ van de</p>

toekomst. De verwachting is dat op termijn (2025) een voordeel wordt behaald voor de regio Zuid-Limburg.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
Door de deelnemende gemeenten is gekozen om geen weerstandsvermogen op te bouwen bij de GGD. Mogelijke verliesbijdragen worden naar rato van inwoneraantal door de gemeenten gedragen.
Afbreukrisico bij géén deelname
Het synergievoordeel dat de GR te bieden heeft verliezen.
Alternatieven voor géén deelname
Als zelfstandige gemeente verder gaan met dien verstande dat de gemeente minder effectief en efficiënt kan handelen.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via het algemeen bestuur van de GR, waar alle 16 Zuid-Limburgse gemeenten zitting in hebben.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder jeugd en armoedebestrijding, welzijn en zorg via het algemeen bestuur van de GR.
Financiële resultaat 2022
Verlies van 1.697.412
Financieel belang
Bijdrage 2023 € 5.577.564
Bijdrage 2024 € 5.986.344
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 2.196.193
31-12-2022: € 148.781
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 39.117.544
31-12-2022: € 36.190.679

Verbonden partij: Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL)	
Vestigingsplaats:	Heerlen
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling
Programma:	6. Sociaal Domein
Doel en openbaar belang verbonden partij	
Het voorzien in en het bieden van passende werkgelegenheid en arbeidsrevalidatie voor ingezetenen, die blijkens een door het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) afgegeven indicatiebeschikking of herindicatiebeschikking uitsluitend onder aangepaste omstandigheden tot regelmatige arbeid in staat zijn. Daarnaast uitvoering geven aan de door de deelnemende gemeenten opgedragen werkzaamheden in het kader van de Participatiewet.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	
Ervoor zorgen dat zoveel mogelijk mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt toch 'aan het werk' komen en blijven (in een beschutte werkomgeving).	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	
De GR WOZL concentreert zich op beschut werk. De verdere afbouw van de GR WOZL is verder geconcretiseerd. In de in 2018 opgerichte GR WSP zijn diverse onderdelen van de GR WOZL geïntegreerd. Dit leidt tot een verdere concretisering van eenduidige en effectieve marktwerking.	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	
GR WOZL kent op dit moment de volgende risico's: de terugstroom van detachering naar beschut 2.0, loonprijsontwikkelingen, de subsidiekorting per AJ en de toegevoegde waarde van interne werkzaamheden.	

Afbreukrisico bij géén deelname
Uitvoering van de Wsw en de werkgeversbandering zijn wettelijke taken die zijn opgedragen aan de gemeenten. Niet uitvoeren is geen optie. Indien de gemeenten in deze niet zouden samenwerken met WSP en WOZL moeten er andere partners gezocht worden, dan wel moet de uitvoering zelf ter hand genomen worden. Doordat er dan extra betaald zou moeten worden voor (her)inrichting van processen, is dit financieel nadelig.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via het algemeen bestuur van de GR, samen met de andere deelnemende gemeenten. De Parkstadgemeenten, aangevuld met gemeenten Valkenburg, Vaals en Gulpen-Wittem.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
De wethouders sociale zaken en/of arbeidsbemiddeling hebben zitting in het ab, waar hoofdelijke stemming + 1 stem per 15.000 inwoners telt. Heerlen wordt vertegenwoordigd door de wethouder economie en arbeidsmarkt, financiën en sport, duurzaamheid, Heerlen-Noord.
Financiële resultaat 2022
Het resultaat over 2022 is € 1.158.000 negatief
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 871.000
31-12-2022: € 646.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 7.135.000
31-12-2022: € 10.841.000

Verbonden partij: Belastingamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)
Vestigingsplaats: Roermond
Soort verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
Programma: 0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij
De BsGW geeft uitvoering aan de taken op het gebied van het heffen en innen van de lokale belastingen en de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ). Eén van de doelen van de GR BsGW is het minimaliseren van kosten door middel van schaalvergroting en het ontdebellen van de gemeentelijke en waterschapprocessen.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Het effectief en efficiënt uitvoeren van de belastingheffing en -inning in opdracht van de gemeente Heerlen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
In de gemeenteraden van een aantal aangesloten gemeenten is de behoefte gesignaleerd om meer inzicht en (financiële) grip te krijgen op de gemeenschappelijke regeling BsGW. Naar aanleiding hiervan hebben 11 rekenkamers opdracht gegeven aan een extern bureau dit nader te onderzoeken. Langs de lijn van enkele deelvragen heeft het onderzoek (afgerond in 2021) geleid tot 14 conclusies. De conclusies vormen de opmaat voor 7 aanbevelingen. Over het algemeen worden de aanbevelingen uit het rapport door de deelnemers onderschreven en op een aantal punten zijn recent al activiteiten opgepakt, zoals voorstellen voor kwaliteitsnormen, een overzichtelijker jaarverslag (over 2020), en harmonisatie van de belastingsoorten. Voor de overige punten is vanuit BsGW een plan van aanpak opgesteld hoe uitwerking te geven aan de aanbevelingen. Daar waar mogelijk worden de procesvoorstellen voor het uitwerken van de aanbevelingen in gezamenlijkheid opgepakt. Diverse deelnemers, zowel ambtelijk als bestuurlijk worden hierbij betrokken.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente

Door ontwikkelingen in de wetgeving betreffende de tegemoetkoming proceskosten is het sinds 2014 rendabel geworden voor zogenaamde WOZ-bureaus (no cure, no pay bureaus) om namens burgers bezwaar te maken tegen de WOZ-waarde, waarbij deze bureaus de tegemoetkoming proceskosten kunnen opstrijken.
Afbreukrisico bij géén deelname
Dat de kwaliteit, effectiviteit en efficiëntie van de belastinginning en -heffing erop achteruit gaat.
Alternatieven voor géén deelname
Het in eigen beheer organiseren van belastingaangelegenheden.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via het algemeen bestuur van de gr, waarin de overige 28 deelnemende gemeenten én het waterschap ook zitting hebben.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder economie en arbeidsmarkt, financiën en sport, duurzaamheid, Heerlen-Noord. Via het algemeen bestuur van de GR.
Financiële resultaat 2022
€ 812.000 positief
Financieel belang
Bijdrage 2024 € 1.916.024
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: -/- € 362.000
31-12-2022: € 1.982.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 9.034.000
31-12-2022: € 7.975.000

Verbonden partij: Het Gegevenshuis
Vestigingsplaats: Landgraaf
Soort verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
Programma: 0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij
Het Gegevenshuis is een GR die zich richt op het inwinnen en beheren van informatie uit (basis)registraties met een geografische component. Naast het inwinnen en beheren van informatie koppelt Het Gegevenshuis op aanvraag van opdrachtgevers gegevens uit deze registraties en herleidt dit naar informatie op digitale of analoge kaart of in gewenste overzichten. De te behalen resultaten door Het Gegevenshuis zijn vastgelegd in een DVO en bijbehorende productbladen.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Het Gegevenshuis biedt uitvoering aan de basisregistraties BGT, BAG, WOZ. Hierop wordt de gemeente volledig ontzorgd. Daarnaast wordt in brede zin ondersteuning geboden op het gebied van geo-informatie.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Het Gegevenshuis is gebaseerd op 2 pijlers: groei en innovatie. Door groei en het ontwikkelen van innovatieve oplossingen werkt Het Gegevenshuis aan betere en bredere dienstverlening en kostenreductie voor alle afnemers. Op het gebied van groei en innovatie heeft Het Gegevenshuis een eigen BOR-applicatie ontwikkeld die kan worden ingezet bij de afnemers voor het beheer van wegen, groen en riolering in hun organisatie. Deze wordt i.s.m. een softwareontwikkelaar doorontwikkeld om als volledige ontzorging te kunnen dienen voor het beheer van de openbare ruimte voor alle geïnteresseerde deelnemers. Voor de komende jaren bestaat de opdracht om acquisitie te doen bij deelnemers ten noorden van Sittard-Geleen in het kader van verantwoorde groei. Daarnaast is Het Gegevenshuis bezig met het opzetten van een digital twin (een digitale tweeling van de werkelijkheid). Deze innovatieve ontwikkeling wordt op basis van de behoefte bij de deelnemers komende periode verder doorontwikkeld.

Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente
Zijn in beperkte mate aanwezig. Tegenover alle te leveren producten en diensten staan baten van bijdragen van deelnemers.
Afbreukrisico bij géén deelname
Dat zelf uitvoering moet worden gegeven aan de (verplichte) basisregistraties en een intern geo-organisatieonderdeel ingericht dient te worden.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via het algemeen bestuur van de GR, waarin momenteel 11 Zuid-Limburgse gemeenten en Waterschap Limburg zijn gezeteld.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder wonen, milieu en circulariteit, dienstverlening en vastgoed. Deze wethouder zit in het algemeen bestuur.
Financiële resultaat 2022
€ 298.872
Financieel belang
Bijdrage (2023) van € 1.333.690
Bijdrage (2024) van € 1.392.293
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 318.557
31-12-2022: € 315.631
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 1.079.295
31-12-2022: € 1.060.973

Verbonden partij: Omnibuzz
Vestigingsplaats: Sittard
Soort verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling
Programma: 6. Sociaal Domein
Doel en openbaar belang verbonden partij
Het toekomstbestendig organiseren van doelgroepenvervoer aan gemeenten. Omnibuzz zorgt voor een goede uitvoering van het Wmo-vervoer.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Ervoor zorgen dat onze wettelijke taken vanuit de Wmo worden uitgevoerd op een juiste manier.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Om een kwalitatief hoogwaardige vervoersvoorziening te kunnen blijven bieden en om flexibel te kunnen inspelen op ontwikkelingen, werken 30 Limburgse gemeenten samen via de GR Omnibuzz. Zij hebben de taak om de ambities en doelstellingen van de deelnemende gemeenten tot uitvoering te brengen. Het bieden van passend en tijdig vervoer staat voorop, verder blijft Omnibuzz ernaartoe werken om zo efficiënt mogelijk met middelen om te gaan en te blijven vernieuwen. De drie pijlers waarop alle ambities gebaseerd zijn, borgen de visie op de lange termijn: <ol style="list-style-type: none"> 1) Het kantelen van vervoer en het OV-gebruik stimuleren. 2) Het efficiënter organiseren van doelgroepenvervoer. 3) Omnibuzz als slimme organisatie. De nasleep van Covid is merkbaar in de dienstverlening van Omnibuzz. De toename van verschillen in vervoersvolume tussen gemeenten bemoeilijkt het opstellen van een strakke begroting voor zowel gemeenten als Omnibuzz. Het jaar 2019 wordt opnieuw als uitgangspunt op de begroting 2024 gehandhaafd, met een nieuw afslagpercentage van 5%. Het gebrek aan voldoende gekwalificeerd personeel blijft een hardnekkig probleem en is derhalve een actiepoint voor de vervoerders. 2024 staat in het teken van doorontwikkelingen van o.a. de integratie tussen OV en doelgroepenvervoer, mogelijkheden voor

maatwerk naar aanleiding van de groeiende zorgbehoefte, MijnOmnibuzz, nieuwe taxi-points, en op het gebied van informatie- en kennismanagement. Verder wordt uitvoering gegeven aan het uitwerken van toekomstbestendige afspraken met vervoerders en besluitvorming over het contractueel vervolg van de vervoerscontracten, naast de wettelijke taken.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente
De belangrijkste risico's zijn als volgt: vermindering van draagvlak bij gemeenten, de beheersbaarheid van het vervoer, economische kwetsbaarheid van taxibedrijven, kennis en inzetbaarheid van intern personeel en de continuïteit van het serverbeheer (ICT).
Afbreukrisico bij géén deelname
Dat het CVV en het OV individueel moet worden aanbesteed in plaats van met 30 partijen gezamenlijk. Individueel aanbesteden zal leiden tot een hogere prijs vanwege hogere prijzen.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via het algemeen bestuur van de gr, samen met de overige 31 Limburgse gemeenten.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Wethouder jeugd en armoedebestrijding, welzijn en zorg via het algemeen bestuur van de GR. Daarnaast zit deze wethouder ook in het dagelijks bestuur, met als plaatsvervanger de wethouder onderwijs, cultuur & erfgoed, evenementen en centrumontwikkeling.
Financiële resultaat 2022
Voordeel van €3.383.235 (waarvan €403.744 voor gemeente Heerlen)
Financieel belang
Bijdrage 2022 €2.627.314
Bijdrage 2023 €2.777.935
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: €4.241.986
31-12-2022: €4.421.663
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: €3.625.799
31-12-2022: €1.977.411

Verbonden partij: Werkgeversservicepunt (WSP) Parkstad	
Vestigingsplaats:	Heerlen
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling
Programma:	6. Sociaal Domein
Doel en openbaar belang verbonden partij	
Het WSP voorziet in passende werkgelegenheid (werkplekken bij derden of werkopdrachten ten behoeve van regionale werkbedrijven inclusief de voormalige Wsw) en in arbeidsrevalidatie van personen die door de GR Werkvoorzieningsschap Zuid-Limburg (WOZL) dan wel individuele deelnemende gemeenten of sociale diensten aan haar worden toevertrouwd en eventueel tijdelijk worden gedetacheerd. Het WSP:	
<ol style="list-style-type: none"> 1. geeft op grond van de in de Participatiewet toegekende wettelijke opdracht, invulling aan de ondersteuning van gemeenten bij arbeidsinschakeling, via het ontwikkelen van een uniform en flexibel arbeidsmarktbeleid; 2. realiseert voor de regio een optimaal functionerende arbeidsmarkt (hoge participatie, lage werkloosheid); 3. is aanspreekpunt voor werkgevers inzake arbeidsbemiddeling; 4. geeft uitvoering aan de voormalige Wet sociale werkvoorziening, exclusief het formele werkgeverschap. 	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	

De gemeente ondersteunt de stichting WSP om zo bepaalde inwoners op een goede manier deel te laten nemen aan de maatschappij. Het WSP opereert in overeenstemming met de belangen en beleidsuitgangspunten van de gemeente Heerlen.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
De GR WOZL concentreert zich op beschut werk. In de in 2018 opgerichte GR WSP zijn diverse onderdelen van de GR WOZL geïntegreerd. Dit leidt tot een verdere concretisering van eenduidige en effectieve marktwerking. In 2022 versterkten we de samenwerking met onze partners Werkgeversservicepunt Parkstad (WSP) en Stichting Werk voor Heerlen (WvH). Dit leidde ertoe dat WSP en WvH beter in positie is gekomen om mensen zelfstandig naar werk en ontwikkeling te leiden, waardoor zoveel mogelijk van hen uitstromen naar duurzaam werk.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
Tussen de uitgaven Wsw (kosten per Wsw'er) en de inkomsten Wsw (rijkssubsidie Wsw) zit een subsidiegat. Voor een deel van de doelgroep zijn de kosten van begeleiding en werkplekaanpassing groter dan het opbrengend vermogen. Dit subsidiegat kan oplopen tot zo'n € 7.000 per (beschut) medewerker. De gemeente vangt deze tekorten op door inzet van een deel van het Participatiebudget.
Afbreukrisico bij géén deelname
Uitvoering van de Wsw en de werkgeversbandering zijn wettelijke taken die zijn opgelegd aan de gemeenten. Niet uitvoeren is geen optie. Indien de gemeenten in deze niet zouden samenwerken met WSP en WOZL, moeten er andere partners gezocht worden, dan wel moet de uitvoering zelf ter hand genomen worden. Doordat er dan extra betaald moet worden voor (her)inrichting van processen is dit financieel nadelig.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
De Parkstadgemeenten (Brunssum, Beekdaelen, Heerlen, Landgraaf, Kerkrade, Simpelveld en Voerendaal).
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
De wethouders sociale zaken en/of arbeidsbemiddeling hebben zitting in het ab, waar hoofdelijke stemming +1 stem per 15.000 inwoners telt. De gemeente wordt vertegenwoordigd door de wethouder economie en arbeidsmarkt, financiën en sport, duurzaamheid, Heerlen-Noord.
Financiële resultaat 2022
Het resultaat over 2022 is € 2.414.000 negatief
Financieel belang
Bijdrage van € 3.317.956 in 2022
Bijdrage van € 3.067.997 in 2023
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 1.804.000
31-12-2022: € 787.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 2.822.000
31-12-2022: € 3.366.000

Verbonden partij: Regionaal Historisch Centrum Limburg	
Vestigingsplaats:	Maastricht
Soort verbonden partij:	Gemeenschappelijke regeling
Programma:	0. Bestuur en Ondersteuning
Doel en openbaar belang verbonden partij	
Het HCL vormt met zijn archieven en collecties het geheugen van Limburg. Het HCL beheert momenteel circa 29 kilometer archief in de archiefbewaarplaatsen in Maastricht (22,5 km) en Heerlen (6,5 km). Dit bevat archieven van overheden, kerkgenootschappen, verenigingen, stichtingen, bedrijven, kastelen, families en personen. Naast deze	

archieven heeft het HCL omvangrijke collecties handschriften, almanakken, foto's, (land)kaarten, tekeningen, affiches, bidprentjes en briefhoofden. Voor de aangesloten verantwoordelijke overheidsorganisaties bouwt zij verder aan het e-depot en bijbehorende dienstverlening. Naast eigen onderzoek maakt het HCL ook onderzoek voor historisch geïnteresseerden, onderzoekers en de recht- en bewijszoekende burger mogelijk. De unieke, van grote cultuurhistorische waarde zijnde collectie wordt door digitalisering verder toegankelijk gemaakt.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
Uitvoering wettelijke taken en relatiebeheer aangesloten overheidsorganisaties.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
Extra focus ligt in 2024 op het verder ontwikkelen van deskundig beheer en opslag van digitale archiefbescheiden in het operationele e-depot, en het optimaliseren van digitale dienstverlening naar publiek en overheid. Daarnaast wordt het bestuurlijke traject aangaande het uittreden van het Rijk uit de GR HCL, naar verwachting in 2024 afgerond. Tevens wordt in 2024 de begeleiding van en onderhandeling met diverse partijen voorzien die per 1 januari 2025 willen toetreden tot de GR. Het betreft een tiental Zuid-Limburgse gemeenten en Waterschap Limburg.
Het HCL beheert in 2024 twee archiefbewaarplaatsen: - locatie Maastricht, gelegen aan Sint Pieterstraat 7. - locatie Heerlen, gelegen aan Navolaan 83. Daarnaast wordt op een van de locaties van de Belastingdienst in Heerlen, Kloosterweg 22, invulling gegeven aan het Atelier Materiële Voorbereiding.
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente
Zijn in beperkte mate aanwezig. Tegenover alle te leveren producten en diensten staan baten van bijdragen van deelnemers.
Afbreukrisico bij géén deelname
Niet van toepassing.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Bestuurlijke betrokkenheid via het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur van de GR, waarin de gemeente Maastricht, gemeente Heerlen en het Rijk deelnemen.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
De wethouder onderwijs, cultuur, erfgoed en centrumontwikkeling. Deze wethouder zit in het algemeen bestuur. De wethouder wonen, milieu en circulariteit, dienstverlening en vastgoed zit in het algemeen en dagelijks bestuur.
Financiële resultaat 2022
€ 130.592
Financieel belang
Bijdrage van € 1.063.000 (2023) Bijdrage van € 1.192.000 (2024)
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 1.476.000
31-12-2022: € 1.602.000
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 5.622.000
31-12-2022: € 6.911.000

Verbonden partij: Het Zorg- en veiligheidshuis Parkstad
Vestigingsplaats: Heerlen
Soort verbonden partij: Gemeenschappelijke regeling

Programma:	Veiligheid
Doel en openbaar belang verbonden partij	
Het Zorg- en veiligheidshuis Parkstad is een GR die zich voor de Parkstad gemeenten richt op de uitvoering van specifieke ondersteunende, uitvoerende en beleidsprocessen en -taken op het gebied van zorg en veiligheid.	
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij	
<p>Het Zorg- en Veiligheidshuis Parkstad biedt uitvoering aan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bevorderen van de samenwerking tussen de gemeenten en partners in het justitiële, bestuurlijke en zorgdomein, om te komen tot een integrale aanpak van (potentieel) criminele of ernstige overlast veroorzakende personen of systemen, mits daarbij sprake is van complexe casuïstiek. De aanpak staat in functie van het streven om de sociale veiligheid te vergroten en daarmee de leefbaarheid binnen de samenleving te verbeteren. 2. Bijdragen aan de veiligheid(sbeleving) als onderdeel van het integrale veiligheidsbeleid. Hierbij gaat het om het voorkomen en verminderen van recidive, (ernstige) overlast, criminaliteit en maatschappelijke uitval bij complexe problemen, door een combinatie van repressie, bestuurlijke interventie en zorg. 3. Het vervullen namens de deelnemers gezamenlijk of als afzonderlijke deelnemer van (specialistische) uitvoerings- en ondersteuningstaken. 4. Het inbrengen en delen van kennis en expertise bij de beleidsvoorbereiding en uitvoering. 	
Ontwikkelingen bij verbonden partij	
<p>Het verder vorm geven van het samenwerkingsverband tussen de 3 Zuid Limburgse Zorg- en Veiligheidshuizen. Hiertoe is een jaarplan opgesteld. Daarnaast wordt de landelijke meerjarenagenda Zorg- en Veiligheidshuizen gevolgd en daar ook voor zoveel mogelijk op ingezet. Tot slot is er ook aandacht voor lokale problematiek. Hiervoor is een Parkstadagenda voor 2024 opgesteld.</p>	
Ontwikkeling op landelijk niveau	
<p>In de Meerjarenagenda 2021-2024 van de Landelijke zorg en Veiligheidshuizen zijn 3 ontwikkellijnen opgenomen.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Personen met een (hoog) veiligheidsrisico 2) Verbinding met de omgeving 3) Huis op orde <p>Per ontwikkellijn wordt ingezet op diverse thema's; In ontwikkellijn 1 zijn 3 thema's opgenomen: (ex-)justitiabelen met een hoog veiligheidsrisico, personen met verward gedrag en een hoog veiligheidsrisico en geradicaliseerde personen/polarisatie.</p>	
Ontwikkeling op Zuid-Limburgs niveau	
<p>Op Zuid-Limburgs niveau werken de 3 Zorg en Veiligheidshuizen nauw samen, de thema's uit de 3 ontwikkellijnen zijn verdeeld over de 3 huizen. Op deze manier zetten we onze capaciteit efficiënt in en richten we de 3 huizen procesmatig op eenzelfde manier in. Zo is ZVH Parkstad proceseigenaar van 'Nazorg (ex) gedetineerden', Maastricht Heuvelland van 'radicalisering' en Westelijke Mijnstreek van 'verwarde personen-problematiek'.</p>	
Ontwikkeling op Parkstadniveau	
<p>Lokale opdrachten dienen in lijn te liggen met de landelijke meerjarenagenda. Zo sluit de lokale opdracht 'Integrale Jeugd aanpak Parkstad' uit Preventie met gezag aan bij het thema 'regionale jeugd netwerken' en de opdracht 'Heerlen sociaal Veilig' bij het thema 'verbinding met lokale sociale wijkteams'.</p>	
Risico's bij verbonden partij met evt. invloed op de financiële positie van de gemeente	
Zijn in beperkte mate aanwezig. Tegenover alle te leveren diensten staan baten van bijdragen van deelnemers.	
Afbreukrisico bij géén deelname	

Dat zelf uitvoering moet worden gegeven aan de ondersteunende, uitvoerende en beleidsprocessen en -taken op het gebied van zorg en veiligheid.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Het algemeen bestuur wordt gevormd door de burgemeesters en één wethouder per deelnemende gemeente. Het dagelijks bestuur bestaat uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
Algemeen bestuur: de burgemeester en wethouder met zorg in portefeuille Dagelijks bestuur: de burgemeester.
Financiële resultaat 2022
Verlies van € 83.526
Financieel belang
Bijdrage (2023) van € 405.594
Bijdrage (2024) van € 597.484

Verbonden partij: World Trade Center Heerlen-Aken (WTC)
Vestigingsplaats: Heerlen
Soort verbonden partij: Stichting
Programma: 3. Economie
Doel en openbaar belang verbonden partij
De exploitatie van een World Trade Center-concept met een optimale dienstverlening aan het bedrijfsleven, alsmede het bieden van hoogwaardige bedrijfsruimte aan het internationale bedrijfsleven in de kantorensfeer.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
De gemeente faciliteert het WTC om tegemoet te komen aan economische activiteiten in de regio.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
De gemeente heeft zeker gesteld, dat het realiseren van het WTC concept in Heerlen door het bezit van een WTC-licentie tot de mogelijkheden blijft behoren. Deze licentie kan middels deze BV daar worden ingezet waar een WTC als gebouw en als concept voor de langere termijn haalbaar is.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
Niet van toepassing.
Afbreukrisico bij géén deelname
De gemeente neemt niet zozeer deel aan de stichting, maar ondersteunt deze. Bij het uit handen geven van de WTC-licentie, kan het WTC-concept niet verder uitgedragen worden.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
De gemeente Heerlen heeft volledige zeggenschap.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
De directie wordt gevoerd door de wethouder economie, werkgelegenheid, sport en dienstverlening. De aandeelhouder in persoon is de burgemeester.
Financiële resultaat 2022
Nog geen jaarrekening van 2022 voorhanden
Financieel belang
01-01-2021: € 300.000 als waarde van de WTC-licentie ingebracht. 31-12-2021: € 300.000 als waarde van de WTC-licentie ingebracht.
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2021: -/- € 8.397 31-12-2021: -/- € 8.397

Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2021: € 22.500
31-12-2021: € 22.500

Verbonden partij: Stichting WerkvoorHeerlen (WvH)
Vestigingsplaats: Heerlen
Soort verbonden partij: Stichting
Programma: 6. Sociaal Domein
Doel en openbaar belang verbonden partij
De stichting heeft als doel het exploiteren van een werk- en leerbedrijf dat passend gemeentelijk werk beschikbaar stelt voor mensen zoals bedoeld in de Participatiewet, om hen de kans te bieden zich zo goed mogelijk te ontwikkelen en zo mogelijk te laten uitstromen richting de arbeidsmarkt. De stichting dient het algemeen belang en heeft geen winstoogmerk. Zij ontwikkelt zich tot een kwalitatief goede en betrouwbare uitvoeringsorganisatie voor gemeentelijke opdrachten op meerdere vakgebieden.
Algemene visie op en beleidsvoornemens omtrent inschakelen verbonden partij
De gemeente ondersteunt de stichting WvH om zo bepaalde inwoners toch op een goede manier deel te laten nemen aan de maatschappij. Het leerwerkbedrijf opereert in overeenstemming met de belangen en beleidsuitgangspunten van de gemeente.
Ontwikkelingen bij verbonden partij
WvH biedt mensen een arbeidscontract en begeleidt ze verder naar een reguliere werkgever. Vanaf 2022 voert Werk voor Heerlen, onder regie van WSP Parkstad, de duale poort uit. Dit zorgt ervoor dat WSP en WvH in een betere positie zijn om zoveel mogelijk mensen naar duurzaam werk te leiden. Werk voor Heerlen voert tevens het programma Bovengrondse Vakschool uit.
Risico's bij verbonden partij met eventuele invloed op de financiële positie van de gemeente
WvH heeft geen winstoogmerk en beschikt niet over eigen weerstandsvermogen. Op het moment dat WvH verlies maakt, zal de Gemeente Heerlen het verlies moeten aanvullen. Winst die WvH maakt, vloeit terug naar de gemeente Heerlen.
Afbreukrisico bij géén deelname
Dat personen die niet makkelijk zelf werk vinden terug in de Participatiewet vallen en géén inkomen meer hebben. Instroom bij WvH leidt tot een besparing op de uitkeringskosten.
Alternatieven voor géén deelname
Niet van toepassing.
Bestuurlijke betrokkenheid
Minimaal 90% van de werkzaamheden van WvH gebeurt voor de gemeente Heerlen als opdrachtgever, om buiten aanbestedingsverplichtingen te blijven. Het betreft dan quasi-inbesteding. Via mandaat is er 'toezicht op de eigen dienst'.
Bestuurlijke vertegenwoordiging (portefeuillehouder)
De wethouder economie en arbeidsmarkt, financiën en sport, duurzaamheid, Heerlen-Noord is gemandateerd als toezichthouder.
Financiële resultaat 2022
Jaarrekening 2022 nog niet ontvangen.
Financieel belang
Bijdrage van € 3.955.649 in 2022.
Vermogenspositie (eigen vermogen)
01-01-2022: € 833.931
31-12-2022: Jaarrekening 2022 nog niet ontvangen.
Schuldenpositie (vreemd vermogen)
01-01-2022: € 1.230.353
31-12-2022: Jaarrekening 2022 nog niet ontvangen.

3.7 Grondbeleid

Doelstelling

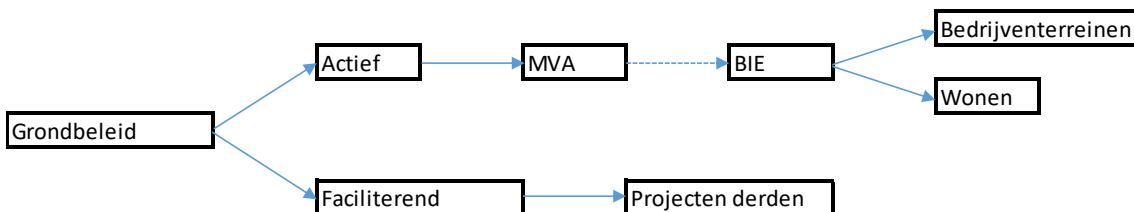
Het gemeentelijk grondbeleid staat in dienst van het ruimtelijke ontwikkelperspectief volgens de Structuurvisie Heerlen tot 2035 en de Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (2017).

Beleidskaders

- Structuurvisie Heerlen tot 2035.
- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (2017).
- Kantorennota Heerlen (2017).
- Leegstandsvisie op commercieel en maatschappelijk vastgoed (Leegstand in breder verband, 2016).
- Diverse gebiedsvisies (waaronder het bidboek Centrum).

Hoe zetten we ons grondbeleid in

Uitgangspunt is om per locatie/gebiedsontwikkeling telkens af te wegen welk grondbeleid en instrumentarium we toepassen. Dit kan zowel faciliterend als actief zijn.

Actief grondbeleid: indien het vanuit strategisch of maatschappelijk oogpunt van belang is, verwerven we actief gronden en/of panden. Deze strategische gronden, ondergebracht bij de MVA's (materiële vaste activa), worden verwerkt in een plan dat vervolgens als BIE (bouwgrond in exploitatie) door de raad wordt vastgesteld.

Voor verdere economische versterking en stimulering van de werkgelegenheid (kernthema Economie en kernthema Arbeidsmarktbeleid) maakt ons beleid de komende jaren ook het verkopen van grond aan bedrijven mogelijk. Daarbij stellen we in de regel wel duidelijke voorwaarden voor wat betreft de verduurzaming en de milieu-effecten van plannen na verkoop. Daarnaast hebben we nog enkele woningbouwlocaties (Parc Hoogveld) in de verkoop (kernthema Wonen). Tevens zullen we de eigen grondposities blijven inzetten bij de verdere ontwikkeling van herstructureringsgebieden.

Faciliterend grondbeleid: ten behoeve van het Programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwingen het kernthema Economie, maar ook in lijn met het kernthema Duurzaamheid, afval, riool en milieubeheer verlenen we, binnen de kaders die hiervoor in de regio gesteld zijn medewerking aan het verzoek vanuit de markt om bedrijventerreinen en woningbouw mogelijk te maken.

Ook verkennen we mogelijkheden om onze gronden (nog) beter in te zetten ten bate van verscheidene nationale transitieopgaven. Te denken valt bijvoorbeeld aan begroeiing die bijdraagt aan klimaatadaptatie en biodiversiteit, of verbindingen met duurzame energievoorziening.

Ten tijde van het opstellen van de begroting 2024 actualiseren we onze nota grondbeleid. In deze nieuwe nota komt nadrukkelijk naar voren hoe het grondbeleid optimaal kan bijdragen aan het organiseren van regie op ruimtelijke ontwikkelingen die aansluiten op onze ambities.

De geactualiseerde nota grondbeleid zal naar verwachting in 2024 aan de gemeenteraad ter vaststelling worden aangeboden.

Bougrond in Exploitatie (BIE)

Dit zijn gronden waarbij de raad een grondexploitatie heeft vastgesteld. De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling binnen de BIE bepalen in belangrijke mate de ontwikkeling van de boekwaarde, het geprognosticeerd eindresultaat en de ontwikkeling van de reserves en daarmee ook de beheersing van risico's. Voor grondslagen verwijzen we naar de nota Sturend grondbeleid.

Uitgangspunten:

- Looptijd van grondexploitaties bedraagt maximaal 10 jaar.
- Grondexploitaties worden jaarlijks herzien (programma, planning, parameters, prijzen, plankosten) met verwerking in de jaarrekening;
- Rentetoerekening op basis van daadwerkelijke rente over vreemd vermogen (2% vanaf 2024);
- Jaarlijkse kostenstijging (5% vanaf 2023) en opbrengstenstijging (0% vanaf 2023) tot en met eindjaar grondexploitatie;
- Voor tussentijdse winstneming met betrekking tot winstprognoses geldt volgens de BBV de percentage of completion (POC) methode: voor zover investeringen hebben plaatsgevonden en opbrengsten zijn gerealiseerd, moet tussentijds naar rato van de voortgang van de BIE winst worden genomen. Deze winst wordt gedoteerd aan de bestemmingsreserve-risico's. Verwachte verliezen en eigen bijdragen storten we in de verliesvoorziening.

Project	Projectnaam	Verwacht eindresultaat begroting 2023	Bijstellingen jaarrekening 2022	Verwacht eindresultaat begroting 2024	Verliesvoorziening	Genomen tussentijds resultaat obv poc-methode	Benodigd weerstandsvermogen	Eindjaar
19	Crama/Husken/de Vrank	3.092	-49	3.043	0	2.404	192	2027
23	Industrieterrein Emma	-3.263	-62	-3.324	3.324	0	434	2027
48	Geleendal / Nieuw Eyckholt	985	-25	960	0	663	508	2027
860	Bedrijfskavels Kissel	-3	1	-3	3	0	0	2024
Subtotaal A	Kantoor, industrie en bedrijventerrein	811	-134	677	3.327	3.067	1.134	
64	Parc Hoogveld	901	71	972	0	505	162	2027
1820	Aldenhofpark	1.381	4	1.385	0	1.066	0	2025
1679	Schinkelkwadrant Zuid	0	-1.900	-1.900	1.900	0	0	2029
Subtotaal B	Woningbouw	2.282	-1.825	457	1.900	1.572	162	
Totaal	Totaal bouwgronden in exploitatie	3.093	-1.960	1.133	5.227	4.638	1.296	

(Bedragen x € 1.000)

-/- = verlies, + = winst

In de tabel wordt een vergelijking gemaakt tussen de verwachte resultaten op eindjaar ten tijde van de begroting 2023 en 2024.

De berekende gerealiseerde winsten op basis van de POC-methode zijn voorzichtigheids-halve gedoteerd aan de bestemmingsreserve risico's grondexploitaties. De POC-methode geeft slechts een administratieve benadering op basis van gerealiseerde kosten en opbrengsten, en dus geen daadwerkelijk resultaat van de verkopen.

A: Kantoor, Industrie en Bedrijventerreinen

In Heerlen (en de regio Parkstad) is veel vraag naar bedrijfskavels. Grote bedrijfskavels zijn nauwelijks meer beschikbaar. Ontwikkelaars kijken uit naar het kopen van (verouderde) bedrijfspanden. Deze worden gesloopt en hiervoor in de plaats worden nieuwe duurzame gebouwen gerealiseerd. Dit draagt bij aan de revitalisatie van de bedrijventerreinen en past binnen de Ladder voor duurzame verstedelijking, waarbij intensivering van ruimtegebruik de voorkeur heeft boven het aanleggen van nieuwe bedrijventerreinen. Daarnaast levert het een bijdrage aan het verduurzamen van bedrijventerreinen.

Ondanks de toegenomen interesse in bedrijfskavels zijn er ook een groot aantal bedreigingen, die ervoor kunnen zorgen dat de uitgifte van bedrijfskavels meer en meer afgeremd wordt.

- **Energieschaarste:**

TenneT heeft aangekondigd dat er momenteel geen nieuwe stroomaansluitingen, dan wel uitbreidingsaanvragen gehonoreerd kunnen worden. Het netwerk is in Limburg en Noord-Brabant vol. Tot aan de uitbreiding van het stroomnetwerk kunnen er geen nieuwe aanvragen gedaan worden.

- **Stikstof reductie:**

De hoeveelheid uitstoot van stikstof moet verminderd worden. Dit heeft wellicht ook gevolgen voor de uitgifte van bedrijfskavels. De gevolgen worden duidelijk nadat de Provincie haar plan voor de aanpak van stikstof reductie gereed heeft.

- **Het Didam arrest:**

De voorgenomen verkoop van bedrijfskavels moet van tevoren gepubliceerd worden. Andere potentiële gegadigden worden op deze manier op de hoogte gebracht van de verkoop van bedrijfskavels. Het betreft een nieuwe manier van aanbieden, waarmee nog ervaring moet worden opgedaan.

- **Waterinfiltratie:**

In verband met hittestress en het voorkomen van wateroverlast voor naburige bedrijfspannen/gemeenten worden bedrijven geconfronteerd met hoge additionele kosten voor het nemen van maatregelen voor adequate en voldoende waterinfiltratie.

B: Woningbouw

Aldenhofpark:

De koopovereenkomst is gesloten, en het bouwplan van Vincio Wonen voor 24 betaalbare appartementen in Aldenhof wordt gerealiseerd. Het plan wordt naar verwachting eind 2024 opgeleverd.

Na wijziging van de bestemming voor het bouwplan van Wonen Limburg in Aldenhof wordt afhankelijk van het vaststellen van een onherroepelijk bestemmingsplan, midden 2024 gestart met het realiseren van 12 appartementen en 27 woningen in een zorgcomplex in het betaalbare segment.

Schinkelkwadrant-Zuid:

Afhankelijk van het verkooptempo start het bouwrijp maken van de tweede fase Schinkelkwadrant-Zuid.

In 't Wieër:

Deze locatie is gelegen aan de Professor Eykmanlaan te Hoensbroek en is eigendom van de gemeente. Cicero Zorggroep en de gemeente hebben een intentieovereenkomst gesloten om een haalbaar plan nader uit te werken. Uitgangspunt is dat hier maximaal 100 zorgwoningen in een groene omgeving worden gebouwd. In 2024 zullen de gronden bouwrijp worden opgeleverd en zal de omgevingsplanwijziging in procedure worden gebracht.

Verbonden partijen

Voormalige grondexploitaties (t/m 2015):

- Schaesbergerveld BV
- Avantis
- Trilandis

Zie paragraaf Verbonden partijen.

Weerstandsvermogen en risico's

De benodigde weerstandscapaciteit voor grondexploitaties bedraagt € 5,6 miljoen en wordt jaarlijks berekend op basis van markt-, waardering- en organisatierisico's. Dit is gebaseerd op de actualisatie van de risico's (€ 1,7 miljoen) en tussentijdse genomen winsten conform de POC-methode (€ 3,9 miljoen) bij de jaarrekening 2022. De risico's worden jaarlijks bij de herziening berekend op basis van markt-, waarderings- en organisatierisico's. De tussentijds

genomen winsten zijn afgezonderd van de algemene reserve grondbedrijf vanwege onzekerheid over de daadwerkelijke winstrealisatie.

Algemene reserve grondbedrijf

De waarde van de algemene reserve grondbedrijf is per 1-1-2023 € 110.000. De reserve is de buffer voor verliezen.

3.8 Heerlen-Noord

In Heerlen-Noord komen veel opgaven samen die we als stad hebben. De sociaal-economische achterstanden en leefbaarheidsproblematiek zijn hier forsler dan elders in Heerlen en in Nederland. Dat tij willen we keren, en de komende 25 jaar werken aan gelijke kansen voor elke Heerlenaar, vergelijkbaar met met elders in het land. Hierin staan we niet alleen. In een brede Alliantie Heerlen-Noord werken we samen met o.a. woningbouwcorporaties, scholen, politie, bewoners, bedrijfsleven, rijksoverheid en een zorgverzekeraar. Het Rijk heeft Heerlen-Noord erkend als een van de 20 stedelijke vernieuwingsgebieden in Nederland, en maakt middelen vrij om de ambitie voor Heerlen-Noord te ondersteunen.

De raad heeft eind 2021 al een routekaart vastgesteld voor een generatielange aanpak voor Heerlen-Noord met daarin de stappen die de komende jaren nodig zijn. Deze hebben we met onze partners medio 2022 uitgewerkt in een gezamenlijk Toekomstplan 'Hier start onze inhaalrace', met concrete ambitie, doelen, beoogde resultaten en leidende principes voor de aanpak. Dit plan richt zich op vier thema's: talentontwikkeling, werk en bestaanszekerheid, gezondheid en leefomgeving en leefbaarheid en veiligheid. De betrokkenheid van de bewoners hierbij is essentieel: niet over hen maar met hen!

Voor de mate en het tempo waarin we onze ambities kunnen realiseren zijn we afhankelijk van Rijksbijdragen op de diverse onderdelen, en van onze andere partners in de Alliantie. Binnen onze mogelijkheden geven we op de vier thema's prioriteit aan Heerlen-Noord als belangrijkste opgave voor de stad. De komende jaren bouwen we hiervoor met onze (alliantie)partners aan krachtige samenwerkingsverbanden in de wijken, samen met bewoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. We zorgen voor een hierbij passende organisatie vanuit de gemeente: integraal, opgave- en gebiedsgericht, aansluitend bij energie en wensen van bewoners, te beginnen bij de focusbuurten Kasteelbuurt-Hoofdstraat-West (Hoensbroek), Vrieheide-De Stack (Heerlerheide) en GMS Grasbroek-Musschemig-Schandel (Heerlen-Stad). Vanuit de aanpak sociaal-veilig en de hieraan gekoppelde buurtgerichte aanpak hebben we de afgelopen tijd onze inzet al geïntensiveerd. Deze bouwen we verder uit tot heel Heerlen-Noord. Ook andere thema's en opgaven verbinden we hier aan, met name leefomgeving (wonen/verduurzaming) en gezondheid (bewegen/groen). Zo werken we stapsgewijs aan zichtbare verbeteringen in de wijken. Conform het Toekomstplan NPHLN werken we aan de integrale aanpak van Heerlen-Noord, gefinancierd door een combinatie van rijksbudgetten en middelen uit onze eigen begroting.

Vanuit Rijksmiddelen zijn inmiddels diverse meerjaarlijkse extra bijdragen toegekend voor Heerlen-Noord. Vanuit het programma Preventie met Gezag geven we hiermee structureel een extra impuls aan de integrale aanpak van ondermijnende (jeugd)criminaliteit: jongeren perspectief bieden en waar nodig duidelijke grenzen stellen. De pijlers van de aanpak zijn: actie en signaleren, voorkomen, aanpakken en daadkrachtig informatiegestuurd samenwerken.

Vanuit de specifieke uitkering Kansrijke wijk zijn voor de jaren 2023-2025 middelen beschikbaar voor de thema's preventie armoede en schulden, veerkracht en weerbaarheid, re-integratie, school en omgeving en ontwikkeling van het jonge kind. Ook zijn middelen beschikbaar voor integrale thema-overstijgende projecten en voor financiering van het programmabureau NPHLN. Met name door het beschikbaar komen van ruime middelen voor het thema school en omgeving zijn we in staat de komende jaren de rijke schooldag naar alle 26 scholen in Heerlen-Noord uit te breiden.

Daarnaast zullen we een beroep doen op middelen vanuit de nieuwe Regiodeal ter ondersteuning van de gebiedsgerichte aanpak. Dit voor de thema's sociaal-economische structuurversterking, veiligheid, wonen en retail en aanvullend hierop duurzaamheid, economie en grensoverstijgende samenwerking.

Vanuit de nieuwe tranche van het Volkshuisvestingsfonds verwachten we een bijdrage in de verwerving en renovatie van woningen.

De aanvullende rijksmiddelen voor extra inzet in Heerlen-Noord zullen gefaseerd ter beschikking komen. Hiervoor is veelal ook cofinanciering vereist. Onze ambities in het NPHLN zijn een volgende generatie jeugd die gezonder opgroeit, betere ontwikkelkansen en meer werkperspectief heeft en een fijnere leef- en woonomgeving. We willen met Heerlen-Noord naar het Nederlands gemiddelde groeien.

Talentontwikkeling: We bevorderen dat alle kinderen in Heerlen-Noord hun talenten kunnen ontwikkelen en kansrijk van start gaan. Hierbij past een goed taal- en ontwikkelaanbod, verrijkt en passend onderwijs voor scholen in Heerlen-Noord.

Werk en bestaanszekerheid: We willen jongeren en jonge ouders (aan werk) helpen op de arbeidsmarkt om zo bestaanszekerheid te creëren. We bevorderen dat bedrijven voldoende vakmensen hebben en mensen begeleiden om aan de slag te gaan. Dit onder andere via de in 2021 opgerichte Bovengrondse Vakschool (BVS).

Gezondheid en leefomgeving: We ondersteunen ouders/verzorgers om veerkrachtig te zijn en in staat hun kinderen mentaal en fysiek gezond te laten opgroeien. We willen zoveel mogelijk bewoners een passende, duurzame en betaalbare woning bieden, op niveau van het landelijk gemiddelde. De fysieke inrichting van Heerlen-Noord moet bijdragen aan een gezonde leefomgeving. Hierbij hoort een goed onderhouden buitenruimte die uitnodigt om te bewegen en te ontmoeten: schoon, heel en groen.

Leefbaarheid en veiligheid: We werken aan sociaal-veilige buurten, met name in de drie focusbuurten. Onze integrale aanpak 'Sociaal Veilig', een combinatie van een gebiedsgerichte en persoonsgerichte aanpak is hiervoor de basis. De focus ligt daarbij op het terugdringen en voorkomen van criminaliteit, het verbeteren van de sociale veiligheid en leefbaarheid en weerbaarheid van bewoners.

Met onze Alliantiepartners werken we onze inzet nader uit in een jaarplan 2024. In ieder geval continueren we de inzet op sociaal-veilig in de drie focusbuurten en breiden die uit naar de rest van Heerlen. We versterken de integrale aanpak in de focusbuurten met een of meer 'etalageprojecten'. Ook met de beschikbare middelen uit de bestaande tranches van het Volkshuisvestingsfonds en de regiodeal werken we hier verder aan verduurzaming, leefbaarheid en leefomgeving. We maken impulsmiddelen vrij voor kansen die we in Alliantieverband zien om projecten op te starten die voor versnelling of een doorbraak kunnen zorgen.

Financiële be- groting

4.1 Uitgangspunten financiële meerjarenbegroting 2024-2027

- Al enige tijd spreken gemeenten en het Rijk over de financiële situatie na 2026. Lokale overheden krijgen vanaf dat jaar € 3,4 miljard minder om hun taken uit te voeren. Alle gemeenten maken zich daar grote zorgen over met name omdat ze de korting nu al moeten inboeken in hun meerjarenbegrotingen. Inmiddels heeft de VNG een motie aangenomen met de strekking dat zolang het Rijk volhardt in haar standpunt er geen nieuwe akkoorden met het Rijk worden gesloten en er gekeken wordt of de invoering van andere akkoorden bevroren kan worden. Binnen deze impasse heeft Heerlen, evenals vele andere gemeenten, met de financiële toezichthouder, de provincie, besproken dat in de meerjarenbegroting de begrotingsjaren 2026 en 2027 niet sluitend hoeven zijn. Wel heeft de toezichthouder hierbij de voorwaarde gesteld dat de beide eerste jaren, 2024 en 2025 wel sluitend zijn. In de jaren 2026 en 2027 ontkomen wij er niet aan om een verlies te laten zien maar bij de samenstelling van de begroting hebben wij onszelf opgelegd om het verlies niet verder op te laten lopen en eventueel te verkleinen.
- We blijven voldoen aan het herstelplan (minimaal 0,8 weerstandsratio);
- Weerstandscapaciteit is minimaal 2% van de begrotingsomvang;
- In onze begroting hebben wij de CAO stijging structureel verwerkt. Indien nog geen CAO afspraken zijn vastgelegd hanteren wij de imoc percentages (3,9%);
- De materiële budgetten zijn in onze begroting cumulatief geïndexeerd volgens de imoc percentages van de meicirculaire (3,9%) voor de lasten en conform de CPI (3,1%) voor de baten (CBS/CEP 2022). Indexering sociaal domein is opgenomen volgens OVA/PPC (raming 2024: 4,7%)
- De meicirculaire 2023 is verwerkt;
- De uitkeringen vanuit het gemeentefonds zijn vrij besteedbare uitkeringen;
- Nieuwe rijksuitkeringen zijn getoetst aan ons integrale beleid en MBP;
- De lokale heffingen en de overige leges zijn gebaseerd op een zo hoog mogelijke kosten-dekkendheid. Voor (inflatoire) bijstelling is gerekend met 3,1%, de inflatiestijging conform de verwachting van het Centraal Plan Bureau (CEP 2022). Voor nadere detaillering van tarieven en leges verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen;
- De door de raad genomen budgettaire besluiten zijn tot en met de raad van juni 2023 verwerkt;
- De meerjarenbegrotingen van de verbonden partijen hebben we verwerkt zoals aangegeven in de zienswijze die door uw raad is vastgesteld;
- In 2024 nemen we in onze begroting de BUIG-gelden (Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten) budgetneutraal op;
- Wij nemen voor het sociaal domein een reële raming op. De onderbouwing is overwegend gebaseerd op de ervaringscijfers, afgesloten contracten en toekomstige ontwikkelingen. Deels op basis van open einde regelingen en door onze ingezette transformatie deels op basis van resultaatgerichte inkoop/opdrachtssystematiek met bijbehorende lumpsum financiering. Het sociaal domein is integraal onderdeel van de totale exploitatie. Indien de ramingen afwijken van de middelen die hiervoor vanuit het Rijk beschikbaar worden gesteld, worden deze effecten ten gunste dan wel ten laste gebracht van de exploitatie van de gemeente;
- Voor de extra rijksmiddelen jeugd 2024-2027, hanteren we als uitgangspunt de afspraken zoals het vakberaad samen met BZK en IPO is overeengekomen:
  - In de jaarschijven 2026 en 2027 zijn de middelen zoals die in de Hervormingsagenda zijn afgesproken meegenomen in onze meerjarenraming. Concreet gaat het om respectievelijk € 2,3 mln en € 1,7 mln;
  - Daarnaast hebben we in de begroting rekening gehouden met een landelijke besparing op de uitgaven van € 500 miljoen in 2025, € 500 miljoen in 2026 en vanaf 2027 € 511 miljoen (structureel) als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken. (aandeel Heerlen 2025 € 4,0 miljoen, 2026 € 4,0 miljoen en 2027 € 4,1 miljoen);
- In onze begroting is een structurele post onvoorzien verwerkt van € 1,5 miljoen.

4.2 Ontwikkelingen

	2024	2025	2026	2027
1. Startsaldo van de begroting en meerjarenraming	1.401	115	-	-3.473
Correctie eenmalige rijksbijdrage 2026 1 mld septembercirculaire 2022.	-	7.913	-7.913	-
Vrijval stelpost eenmalige rijksbijdrage 2026 1 mld. Cf septembercirculaire			5.774	
2. Reeds genomen college en raadsbesluiten	-155	-155	-155	-155
Raadsbesluit - Aansturing programma Centrum	-155	-155	-155	-155
3. Gemeentefonds	6.414	8.828	8.923	15.454
vrijval stelpost septembercirculaire / decembercirculaire (incl. opschalingskorting)	2.194	2.315	2.885	2.885
Meicirculaire RIB	4.220	6.513	6.038	12.569
4. Actualiseren begroting	-16.725	-15.413	-19.912	-25.958
Jeugd	-2.320	-2.004	-3.867	-5.126
Wet maatschappelijke ondersteuning	-3.247	-1.231	-1.481	-3.748
Indexering onderhoud openbare ruimte	-811	-811	-811	-811
Indexering cultuur	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Indexering overig	-5.210	-4.586	-4.110	-6.637
Verbonden partijen	-2.148	-2.987	-4.173	-4.612
Energiekosten	-860	-860	-860	-860
Diverse ontwikkelingen	-628	-1.433	-3.109	-2.663
5. Kapitaallasten	-1.678	-4.448	-7.774	-7.491
6. Belastingen, leges en heffingen	760	760	760	760
7. Impulsen en ombuigingen	2.360	-	-	-
Verhoging opbrengst NUTS-bedrijven	250			
Gebundelde uitvoering onderhoud openbare ruimte 2023 en 2024 (zonder verlies van kwaliteit)	750			
Taakstelling budget Economisch beleid	350			
Herschikken Rijksmiddelen reïntegratie	650			
Taakstelling cultuur	400			
Taakstelling onderwijs	400			
Taakstelling onderwijshuisvesting	400			
30% van subsidies Wonen en Circulariteit inzetten voor uitvoeringskracht	500			
Verkoop vastgoed inclusief verrekening boekwaarde	300			
Rechtswinkel	-120			
Innovatie ouderenbeleid	-50			
Heerlen Noord - programmabureau	-120			
Kwaliteitsverbetering openbare ruimte	-600			
Duurzaamheid	-750			
8. Reserves	7.622	2.401	-	-
Reserve reeds genomen besluiten (2023-> 2024)				
. BUIG	2.500	-	-	-
. Beschermd wonen	3.505	-	-	-
. Overig	1.399			
Onttrekking uit de algemene reserve	218	2.401	-	-
Eindtotaal	0	0	-20.297	-20.861

Bedragen x €1000

Toelichting

De basis voor de begroting 2024 is de begroting 2023. Het saldo van de begroting 2023 is dan ook ons uitgangspunt. In deze tabel geven wij een volledig overzicht van de financiële ontwikkelingen die leiden tot de nieuwe begroting 2024.

Zoals aangegeven bij de kadernota waren de destijds bekende cijfers onderhevig aan dusdanig veel onzekerheden dat we in de ontwikkellijst het startsaldo als uitgangspunt hebben genomen om zodoende een getrouwer beeld te verschaffen.

1. Startsaldo

Het startsaldo is het saldo dat voortvloeit uit de begroting van 2023-2026.

2. Reeds genomen college en raadsbesluiten

Deze post betreft de door college en raad genomen besluiten met impact op het saldo van de begroting voorafgaand aan het opstellen van de begroting 2024.

3. Gemeentefonds

Deze post betreft ontwikkelingen voor de begroting inzake het gemeentefonds.

4. Actualiseren begroting

De algemene methode om een nieuwe begroting samen te stellen is om de lopende begroting als uitgangspunt te nemen. Deze begroting wordt vervolgens gemoduleerd met nieuwe ontwikkelingen. Dat kunnen meevallers zijn en dat kunnen tegenvallers zijn. Hierbij proberen wij zo actueel mogelijk te zijn.

5. Kapitaallasten

Dit betreft de bijstelling kapitaallasten op (nieuwe) investeringen en rentelasten / rentebaten.

6. Belastingen, leges en heffingen

Hier is opgenomen de jaarlijks terugkerende bijstellingen op de Lokale Heffingen.

7. Impulsen en ombuigingen

Bijstelling van de financiële middelen voor de incidentele impulsen, bijstellingen en doorschuiven uitvoering en opgelegde taakstellingen.

8. Reserves

Uit de bestemmingsreserve reeds genomen besluiten wordt een bedrag van € 7,4 miljoen onttrokken ter incidentele dekking van de begroting jaarschijf 2024. Deze € 7,4 miljoen is uit voordelen 2023 gevormd en is in 2023 in de reserve reeds genomen besluiten gestort. In 2024 en 2025 doen wij een onttrekking uit de algemene reserve van respectievelijk € 0,2 miljoen en 2,4 miljoen.

4.3 Overzicht baten en lasten

	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	364.610	-73.389	291.220	345.637	-73.929	271.708	376.723	-85.680	291.043
1. Veiligheid	123	-14.341	-14.217	1.104	-16.635	-15.531	26	-14.381	-14.355
2. Verkeer en vervoer	2.397	-12.913	-10.517	1.442	-14.719	-13.277	1.717	-16.314	-14.597
3. Economie	2.203	-8.448	-6.245	941	-7.103	-6.162	893	-7.531	-6.637
4. Onderwijs	15.146	-26.143	-10.997	13.118	-26.702	-13.584	6.710	-22.291	-15.581
5. Sport, cultuur en recreatie	6.370	-39.025	-32.655	6.001	-40.000	-33.999	7.044	-45.360	-38.316
6. Sociaal domein	72.024	-255.523	-183.499	81.023	-268.774	-187.751	75.536	-271.891	-196.354
7. Volksgezondheid en milieu	25.147	-29.746	-4.599	25.735	-24.596	1.140	24.468	-24.440	29
8. VHRQSV	8.345	-15.401	-7.056	2.626	-10.281	-7.654	2.756	-11.369	-8.614
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	496.364	-474.929	21.435	477.628	-482.738	-5.110	495.874	-499.257	-3.383
0. Bestuur en ondersteuning	8.649	-10.188	-1.539	2.258	-2.950	-692	5.930	-4.356	1.574
1. Veiligheid	1.284	0	1.284	1.489	0	1.489	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	1.207	-768	439	302	-200	102	200	-200	0
4. Onderwijs	1.296	-1.359	-63	1.019	-1.378	-359	1.036	-2.118	-1.081
5. Sport, cultuur en recreatie	414	-651	-238	38	-9	29	45	-14	31
6. Sociaal domein	4.234	-2.197	2.036	4.137	-10	4.127	1.853	-15	1.838
7. Volksgezondheid en milieu	52	0	52	0	0	0	854	0	854
8. VHRQSV	3.853	-3.405	448	446	-32	414	217	-50	168
Bestemming	20.988	-18.569	2.419	9.689	-4.579	5.110	10.136	-6.753	3.383
0. Bestuur en ondersteuning	373.259	-83.578	289.681	347.895	-76.879	271.016	382.653	-90.036	292.617
1. Veiligheid	1.407	-14.341	-12.934	2.593	-16.635	-14.042	26	-14.381	-14.355
2. Verkeer en vervoer	2.397	-12.913	-10.517	1.442	-14.719	-13.277	1.717	-16.314	-14.597
3. Economie	3.409	-9.216	-5.807	1.243	-7.303	-6.060	1.093	-7.731	-6.637
4. Onderwijs	16.442	-27.502	-11.060	14.137	-28.080	-13.943	7.746	-24.408	-16.662
5. Sport, cultuur en recreatie	6.784	-39.676	-32.893	6.039	-40.009	-33.970	7.090	-45.375	-38.285
6. Sociaal domein	76.257	-257.720	-181.463	85.160	-268.784	-183.624	77.389	-271.906	-194.517
7. Volksgezondheid en milieu	25.199	-29.746	-4.547	25.735	-24.596	1.140	25.323	-24.440	883
8. VHRQSV	12.199	-18.807	-6.608	3.073	-10.313	-7.240	2.973	-11.419	-8.446
Geraamde resultaat	517.352	-493.498	23.854	487.317	-487.317	0	506.010	-506.010	0

Bedragen x € 1.000

	MJB 2025			MJB 2026			MJB 2027		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	386.853	-91.601	295.252	372.476	-96.149	276.326	376.397	-98.061	278.336
1. Veiligheid	26	-14.896	-14.870	26	-14.826	-14.800	26	-15.162	-15.136
2. Verkeer en vervoer	1.460	-16.830	-15.369	1.460	-17.401	-15.941	1.460	-17.444	-15.984
3. Economie	867	-7.718	-6.850	867	-7.710	-6.843	867	-7.703	-6.836
4. Onderwijs	5.698	-22.054	-16.356	5.698	-21.984	-16.287	5.698	-21.688	-15.990
5. Sport, cultuur en recreatie	6.719	-44.466	-37.747	6.718	-45.008	-38.291	5.989	-44.109	-38.120
6. Sociaal domein	75.525	-270.077	-194.551	76.969	-273.322	-196.353	76.008	-275.703	-199.695
7. Volksgezondheid en milieu	24.976	-23.746	1.230	24.986	-23.770	1.216	24.995	-23.815	1.180
8. VHRQSV	2.409	-11.022	-8.613	2.379	-12.165	-9.786	2.699	-12.048	-9.350
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	504.532	-502.408	2.124	491.578	-512.336	-20.758	494.139	-515.733	-21.594
0. Bestuur en ondersteuning	2.643	-5.374	-2.731	240	-343	-102	238	-16	223
1. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	200	-200	0	200	-200	0	200	-200	0
4. Onderwijs	1.030	-654	377	1.025	-646	379	1.019	-639	380
5. Sport, cultuur en recreatie	45	-14	31	44	-13	31	44	-13	31
6. Sociaal domein	35	-15	20	34	-15	20	34	-14	20
7. Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. VHRQSV	227	-48	179	182	-47	135	125	-46	79
Bestemming	4.180	-6.304	-2.124	1.725	-1.264	462	1.659	-927	733
0. Bestuur en ondersteuning	389.496	-96.975	292.522	372.716	-96.492	276.224	376.635	-98.076	278.559
1. Veiligheid	26	-14.896	-14.870	26	-14.826	-14.800	26	-15.162	-15.136
2. Verkeer en vervoer	1.460	-16.830	-15.369	1.460	-17.401	-15.941	1.460	-17.444	-15.984
3. Economie	1.067	-7.918	-6.850	1.067	-7.910	-6.843	1.067	-7.903	-6.836
4. Onderwijs	6.728	-22.708	-15.980	6.722	-22.630	-15.908	6.717	-22.326	-15.610
5. Sport, cultuur en recreatie	6.764	-44.480	-37.716	6.762	-45.022	-38.260	6.033	-44.121	-38.089
6. Sociaal domein	75.560	-270.092	-194.532	77.003	-273.336	-196.333	76.042	-275.717	-199.675
7. Volksgezondheid en milieu	24.976	-23.746	1.230	24.986	-23.770	1.216	24.995	-23.815	1.180
8. VHRQSV	2.636	-11.070	-8.434	2.560	-12.212	-9.651	2.823	-12.094	-9.271
Geraamde resultaat	508.713	-508.713	0	493.303	-513.600	-20.297	495.798	-516.659	-20.861

Bedragen x € 1.000

Overzicht baten en lasten cf BBV

Programma	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	84.746	-19.584	65.162	14.313	-15.452	-1.139	24.698	-27.706	-3.008
1. Veiligheid	123	-14.341	-14.217	1.104	-16.635	-15.531	26	-14.381	-14.355
2. Verkeer en vervoer	2.397	-12.913	-10.517	1.442	-14.719	-13.277	1.717	-16.314	-14.597
3. Economie	2.203	-8.448	-6.245	941	-7.103	-6.162	893	-7.531	-6.637
4. Onderwijs	15.146	-26.143	-10.997	13.118	-26.702	-13.584	6.710	-22.291	-15.581
5. Sport, cultuur en recreatie	6.370	-39.025	-32.655	6.001	-40.000	-33.999	7.044	-45.360	-38.316
6. Sociaal domein	72.024	-255.523	-183.499	81.023	-268.774	-187.751	75.536	-271.891	-196.354
7. Volksgezondheid en milieu	25.147	-29.746	-4.599	25.735	-24.596	1.140	24.468	-24.440	29
8. VHROSV	8.345	-15.401	-7.056	2.626	-10.281	-7.654	2.756	-11.369	-8.614
Subtotaal programma's	216.500	-421.123	-204.624	146.304	-424.261	-277.957	143.849	-441.283	-297.434
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	25.017	0	25.017	27.501	0	27.501	28.231	0	28.231
Algemene uitkeringen	242.677	0	242.677	296.297	0	296.297	316.522	0	316.522
Dividend	1.311	0	1.311	1.125	0	1.125	1.135	0	1.135
Saldo financieringsfunctie	-3.541	0	-3.541	-3.711	0	-3.711	-7.205	0	-7.205
Overige algemene dekkingsmiddelen	0		0		-1.500	-1.500	0	-1.500	-1.500
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	265.464	0	265.464	321.212	-1.500	319.712	338.683	-1.500	337.183
Geraamde kosten overhead	14.400	-53.806	-39.406	10.112	-56.977	-46.865	13.342	-56.474	-43.132
Vennootschapsbelasting			0			0			0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	496.364	-474.929	21.435	477.628	-482.738	-5.110	495.874	-499.257	-3.383
Toevoeging/onttrekking aan reserves:									
0. Bestuur en ondersteuning	8.649	-10.188	-1.539	2.258	-2.950	-692	5.930	-4.356	1.574
1. Veiligheid	1.284	0	1.284	1.489	0	1.489	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	1.207	-768	439	302	-200	102	200	-200	0
4. Onderwijs	1.296	-1.359	-63	1.019	-1.378	-359	1.036	-2.118	-1.081
5. Sport, cultuur en recreatie	414	-651	-238	38	-9	29	45	-14	31
6. Sociaal domein	4.234	-2.197	2.036	4.137	-10	4.127	1.853	-15	1.838
7. Volksgezondheid en milieu	52	0	52	0	0	0	854	0	854
8. VHROSV	3.853	-3.405	448	446	-32	414	217	-50	168
Bestemming	20.988	-18.569	2.419	9.689	-4.579	5.110	10.136	-6.753	3.383
0. Bestuur en ondersteuning	93.395	-29.772	63.623	16.571	-18.402	-1.831	30.628	-32.062	-1.434
1. Veiligheid	1.407	-14.341	-12.934	2.593	-16.635	-14.042	26	-14.381	-14.355
2. Verkeer en vervoer	2.397	-12.913	-10.517	1.442	-14.719	-13.277	1.717	-16.314	-14.597
3. Economie	3.409	-9.216	-5.807	1.243	-7.303	-6.060	1.093	-7.731	-6.637
4. Onderwijs	16.442	-27.502	-11.060	14.137	-28.080	-13.943	7.746	-24.408	-16.662
5. Sport, cultuur en recreatie	6.784	-39.676	-32.893	6.039	-40.009	-33.970	7.090	-45.375	-38.285
6. Sociaal domein	76.257	-257.720	-181.463	85.160	-268.784	-183.624	77.389	-271.906	-194.517
7. Volksgezondheid en milieu	25.199	-29.746	-4.547	25.735	-24.596	1.140	25.323	-24.440	883
8. VHROSV	12.199	-18.807	-6.608	3.073	-10.313	-7.240	2.973	-11.419	-8.446
Algemene dekkingsmiddelen	265.464	0	265.464	321.212	-1.500	319.712	338.683	-1.500	337.183
Overhead	14.400	-53.806	-39.406	10.112	-56.977	-46.865	13.342	-56.474	-43.132
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geraamde resultaat	517.352	-493.498	23.854	487.317	-487.317	0	506.010	-506.010	0

Bedragen x € 1.000

Programma	MJB 2025			MJB 2026			MJB 2027		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0. Bestuur en ondersteuning	26.997	-34.800	-7.803	27.656	-39.958	-12.302	26.878	-42.284	-15.406
1. Veiligheid	26	-14.896	-14.870	26	-14.826	-14.800	26	-15.162	-15.136
2. Verkeer en vervoer	1.460	-16.830	-15.369	1.460	-17.401	-15.941	1.460	-17.444	-15.984
3. Economie	867	-7.718	-6.850	867	-7.710	-6.843	867	-7.703	-6.836
4. Onderwijs	5.698	-22.054	-16.356	5.698	-21.984	-16.287	5.698	-21.688	-15.990
5. Sport, cultuur en recreatie	6.719	-44.466	-37.747	6.718	-45.008	-38.291	5.989	-44.109	-38.120
6. Sociaal domein	75.525	-270.077	-194.551	76.969	-273.322	-196.353	76.008	-275.703	-199.695
7. Volksgezondheid en milieu	24.976	-23.746	1.230	24.986	-23.770	1.216	24.995	-23.815	1.180
8. VHROSV	2.409	-11.022	-8.613	2.379	-12.165	-9.786	2.699	-12.048	-9.350
Subtotaal programma's	144.676	-445.607	-300.931	146.758	-456.145	-309.387	144.620	-459.956	-315.336
Omschrijving algemene dekkingsmiddelen									
Lokale heffingen	28.231	0	28.231	28.231	0	28.231	28.231	0	28.231
Algemene uitkeringen	327.849	0	327.849	314.387	0	314.387	319.372	0	319.372
Dividend	1.187	0	1.187	1.187	0	1.187	1.187	0	1.187
Saldo financieringsfunctie	-9.053	0	-9.053	-10.579	0	-10.579	-10.791	0	-10.791
Overige algemene dekkingsmiddelen	0	-1.500	-1.500	0	-1.500	-1.500	0	-1.500	-1.500
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	348.214	-1.500	346.714	333.225	-1.500	331.725	337.998	-1.500	336.498
Geraamde kosten overhead	11.643	-55.301	-43.658	11.595	-54.691	-43.096	11.521	-54.277	-42.756
Vennootschapsbelasting			0			0			0
Geraamde totaal saldo van baten en lasten	504.532	-502.408	2.124	491.578	-512.336	-20.758	494.139	-515.733	-21.594
Toevoeging/onttrekking aan reserves:									
0. Bestuur en ondersteuning	2.643	-5.374	-2.731	240	-343	-102	238	-16	223
1. Veiligheid	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Verkeer en vervoer	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Economie	200	-200	0	200	-200	0	200	-200	0
4. Onderwijs	1.030	-654	377	1.025	-646	379	1.019	-639	380
5. Sport, cultuur en recreatie	45	-14	31	44	-13	31	44	-13	31
6. Sociaal domein	35	-15	20	34	-15	20	34	-14	20
7. Volksgezondheid en milieu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8. VHROSV	227	-48	179	182	-47	135	125	-46	79
Bestemming	4.180	-6.304	-2.124	1.725	-1.264	462	1.659	-927	733
0. Bestuur en ondersteuning	29.640	-40.173	-10.534	27.896	-40.301	-12.405	27.116	-42.299	-15.183
1. Veiligheid	26	-14.896	-14.870	26	-14.826	-14.800	26	-15.162	-15.136
2. Verkeer en vervoer	1.460	-16.830	-15.369	1.460	-17.401	-15.941	1.460	-17.444	-15.984
3. Economie	1.067	-7.918	-6.850	1.067	-7.910	-6.843	1.067	-7.903	-6.836
4. Onderwijs	6.728	-22.708	-15.980	6.722	-22.630	-15.908	6.717	-22.326	-15.610
5. Sport, cultuur en recreatie	6.764	-44.480	-37.716	6.762	-45.022	-38.260	6.033	-44.121	-38.089
6. Sociaal domein	75.560	-270.092	-194.532	77.003	-273.336	-196.333	76.042	-275.717	-199.675
7. Volksgezondheid en milieu	24.976	-23.746	1.230	24.986	-23.770	1.216	24.995	-23.815	1.180
8. VHROSV	2.636	-11.070	-8.434	2.560	-12.212	-9.651	2.823	-12.094	-9.271
Algemene dekkingsmiddelen	348.214	-1.500	346.714	333.225	-1.500	331.725	337.998	-1.500	336.498
Overhead	11.643	-55.301	-43.658	11.595	-54.691	-43.096	11.521	-54.277	-42.756
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Geraamde resultaat	508.713	-508.713	0	493.303	-513.600	-20.297	495.798	-516.659	-20.861

Bedragen x € 1.000

Overzicht van incidentele baten en lasten per programma

Recapitulatie begrotingsevenwicht	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	totaal	waarvan:		totaal	waarvan:		totaal	waarvan:		totaal	waarvan:	
		incidenteel	structureel		incidenteel	structureel		incidenteel	structureel		incidenteel	structureel
Lasten programma												
0. Bestuur en ondersteuning	-27.706	-1.518	-26.188	-34.800	-1.580	-33.220	-39.958	-876	-39.082	-42.284	-273	-42.011
1. Veiligheid	-14.381	-84	-14.297	-14.896	-	-14.896	-14.826	-	-14.826	-15.162	-	-15.162
2. Verkeer en Vervoer	-16.314	-	-16.314	-16.830	-	-16.830	-17.401	-	-17.401	-17.444	-	-17.444
3. Economie	-7.531	-	-7.531	-7.718	-	-7.718	-7.710	-	-7.710	-7.703	-	-7.703
4. Onderwijs	-22.291	-799	-21.491	-22.054	-	-22.054	-21.984	-	-21.984	-21.688	-	-21.688
5. Sport, cultuur en recreatie	-45.360	-	-45.360	-44.466	-	-44.466	-45.008	-	-45.008	-44.109	-	-44.109
6. Sociaal Domein	-271.891	-1.508	-270.383	-270.077	-420	-269.657	-273.322	-420	-272.902	-275.703	-	-275.703
7. Volksgezondheid en milieu	-24.440	-750	-23.690	-23.746	-	-23.746	-23.770	-	-23.770	-23.815	-	-23.815
8. VHRCSV	-11.369	-669	-10.700	-11.022	-269	-10.752	-12.165	-133	-12.032	-12.048	-	-12.048
Totaal lasten programma's	-441.283	-5.328	-435.955	-445.607	-2.269	-443.338	-456.145	-1.429	-454.716	-459.956	-273	-459.683
Baten programma												
0. Bestuur en ondersteuning	24.698	800	23.898	26.997	-	26.997	27.656	5.774	21.882	26.878	-	26.878
1. Veiligheid	26	-	26	26	-	26	26	-	26	26	-	26
2. Verkeer en Vervoer	1.717	250	1.467	1.460	-	1.460	1.460	-	1.460	1.460	-	1.460
3. Economie	893	-	893	867	-	867	867	-	867	867	-	867
4. Onderwijs	6.710	-	6.710	5.698	-	5.698	5.698	-	5.698	5.698	-	5.698
5. Sport, cultuur en recreatie	7.044	-	7.044	6.719	-	6.719	6.718	-	6.718	5.989	-	5.989
6. Sociaal Domein	75.536	1.166	74.370	75.525	-	75.525	76.969	-	76.969	76.008	-	76.008
7. Volksgezondheid en milieu	24.468	-	24.468	24.976	-	24.976	24.986	-	24.986	24.995	-	24.995
8. VHRCSV	2.756	300	2.456	2.409	-	2.409	2.379	-	2.379	2.699	-	2.699
Totaal baten programma's	143.849	2.516	141.333	144.676	-	144.676	146.758	5.774	140.984	144.620	-	144.620
Saldo van baten en lasten programma's	-297.434	-2.812	-294.622	-300.931	-2.269	-298.662	-309.387	4.345	-313.732	-315.336	-273	-315.063
Lasten algemeen dekkingsmiddel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lasten overhead	-56.474	-	-56.474	-55.301	-	-55.301	-54.691	-	-54.691	-54.277	-	-54.277
Lasten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lasten onvoorzien	-1.500	-	-1.500	-1.500	-	-1.500	-1.500	-	-1.500	-1.500	-	-1.500
Totaal lasten diverse	-57.974	-	-57.974	-56.801	-	-56.801	-56.191	-	-56.191	-55.777	-	-55.777
Baten algemeen dekkingsmiddel	338.683	-	338.683	348.214	-	348.214	333.225	-	333.225	337.998	-	337.998
Baten overhead	13.342	-	13.342	11.643	-	11.643	11.595	-	11.595	11.521	-	11.521
Baten vennootschapsbelasting	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Baten onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten diverse	352.025	-	352.025	359.857	-	359.857	344.820	-	344.820	349.519	-	349.519
Saldo van diversen	294.051	-	294.051	303.056	-	303.056	288.629	-	288.629	293.742	-	293.742
Totaal saldo van baten en lasten van programma's en diverse	-3.383	-2.812	-571	2.125	-2.269	4.394	-20.759	4.345	-25.103	-21.594	-273	-21.321
stortingen in reserves	-6.753	-6.753	-	-6.304	-6.304	-	-1.264	-1.264	-	-927	-927	-
onttrekkingen aan reserves	10.136	9.402	734	4.180	3.336	844	1.725	891	834	1.659	836	823
geraamd resultaat	3.383	2.649	734	-2.125	-2.968	844	461	-373	834	732	-91	823
Totaal structurele lasten	-	-	-493.929	-	-	-500.139	-	-	-510.907	-	-	-515.460
Totaal structurele baten	-	-	493.358	-	-	504.533	-	-	485.804	-	-	494.139
Structurele baten - structurele lasten	-	-	-571	-	-	4.394	-	-	-25.103	-	-	-21.321

Bedragen x € 1.000

Toelichting incidentele baten en lasten

Kernthema	Omschrijving incidentele baten	2024	2025	2026	2027
0. KT Middelen en heffingen	Totaal incidentele onttrekkingen reserves	-9.402	-3.336	-891	-836
0. KT Middelen en heffingen	Accres vrijval eenmalige uitkering uit septembercirculaire 2022			-5.774	
0. KT Middelen en heffingen	Subsidie uitvoeringskracht verhoging inkomsten	-500			
0. KT Middelen en heffingen	Vrijval incidentele p-budgetten	-300			
2. KT Wegen, straten en pleinen	Verhoging opbrengsten openbare ruimte	-250			
6. KT Sociale Basisvoorziening	GGD Meerjarnbeleid (gefaseerde ingroei)	-261			
6. KT Jeugdzorg	SPUK Verslavingszorg	-838			
6. KT Buurtgericht werken	Burgerbetrokkenheid	-62			
8. KT Ruimtelijke ordening	Verkoop vastgoed en incidentele verhoging verhuuropbrengsten	-300			
	Overige mutaties < 100k	-5			
Totaal incidentele baten		-11.918	-3.336	-6.665	-836

Bedragen x €1000

Kernthema	Omschrijving incidentele lasten	2024	2025	2026	2027
0. KT Bestuur en ondersteuning	Heerlen van Morgen	150			
0. KT Dienstverlening	Zaterdagopenstelling gemeenteloket		200		
0. KT Middelen en heffingen	Totaal incidentele dotaties reserves	6.753	6.304	1.264	927
0. KT Middelen en heffingen	POK-middelen	501	513	513	0
0. KT Middelen en heffingen	Incidentele middelen gemeentefonds Wet Open Overheid (meicirculaire)	93	95	95	0
0. KT Middelen en heffingen	Eenmalig hogere lasten verbonden partijen	500	500		
0. KT Middelen en heffingen	Archief op orde	274	272	268	273
1. KT Crisisbeheer	Experiment gesloten coffeeshopketen	84			
4. KT Onderwijs	BMV Heerlerbaan (aankoop en de kosten sloop van de bestaande gebouwen.	565			
4. KT Onderwijs	Volwasseneducatie: Aanpak laaggeletterdheid	234			
6. KT Integraal Ouderenbeleid	Innovatie ouderenbeleid	50			
6. KT Inkomensondersteuning	Rechtswinkel	120			
6. KT Jeugdzorg	Kansrijk van Start	400	420	420	
6. KT Jeugdzorg	SPUK Verslavingszorg	838			
6. KT Volwassenenzorg	Subsidieter implementatiebudget Hulp bij Huishouden	100			
7. KT Duurzaamheid, afval, riool, milieubeheer	Duurzaamheid Impuls	750			
8. KT Ruimtelijke ordening	Frisse wind	133	133	133	
8. KT Ruimtelijke ordening	Impuls Heerlen-Noord	120			
8. KT Ruimtelijke ordening	Invoering omgevingswet	120			
8. KT Centrum	Uitvoeringsregeling Gevelfonds	296	136		
Totaal incidentele lasten		12.081	8.573	2.693	1.200

Bedragen x €1000

Berekening structureel begrotingsaldo

Presentatie structureel begrotingssaldo	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten	-3.383	2.125	-20.759	-21.594
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3.383	-2.125	461	732
Begrotingssaldo na bestemming	0	0	-20.297	-20.861
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	163	5.237	-3.972	364
Structureel begrotingssaldo	163	5.237	-24.268	-20.497

Bedragen x €1.000

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves

Onderstaand, conform artikel 19d van het Besluit begroting en verantwoording van provincies en gemeenten, een overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. Binnen de begroting wordt een deel van de kapitaallasten van de investeringen afgedekt door middel van een onttrekking uit de bestemmingsreserves ten behoeve van afdekking kapitaallasten.

Structurele toevoegingen zijn niet van toepassing binnen de begroting.

Reserve	Toevoeging 2024	Onttrekking 2024	Toevoeging 2025	Onttrekking 2025	Toevoeging 2026	Onttrekking 2026	Toevoeging 2027	Onttrekking 2027
Bestemmingsreserves tbv afdekking kapitaallasten								
Sintermeerten college, herwaard		209		206		202		199
BMV Molenberg/Broederschool		175		175		175		175
Fietsenstalling		117		116		115		113
Juliana college, res. herwaard.		66		65		64		62
MBP reserve inz. Nor		45		45		44		44
Nieuwbouw OCC Broekland college		42		41		41		40
Multifunct Accom Bakkerveld gebouwen		35		35		34		34
Fitness Herlecollege		18		18		18		17
Brede school Heerlerheide		18		18		18		18
Uitbreid ZMOKBuitenh 2 extra lokalen		8		8		8		7
Meubilair thuiswerkplekken		0		118		116		114
Totaal beoogde structurele onttrekkingen aan de reserves.	0	734	0	844	0	834	0	823

bedragen x €1000

4.4 Uiteenzetting van de financiële positie en meerjarenraming

Prognosebalansen per ultimo boekjaar

ACTIVA	2024	2025	2026	2027
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	25.142	23.917	22.692	21.492
Bijdragen aan activa in eigendom derden	24.982	23.809	22.636	21.464
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	160	108	56	28
Materiële vaste activa	454.943	457.976	457.925	449.555
MVA in erfpacht	786	786	786	786
MVA economisch nut	311.902	309.214	303.138	293.972
MVA ec. nut, wv ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	63.852	66.118	68.320	70.458
MVA maatschappelijk nut	78.403	81.857	85.681	84.338
Financiële vaste activa	30.694	30.662	30.632	30.601
Kapitaalverstrekkings	2.294	2.294	2.294	2.294
Leningen	28.256	28.224	28.194	28.163
Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar	144	144	144	144
Vlottende activa	85.717	85.717	85.717	85.717
Voorraden	12.534	12.534	12.534	12.534
Uitzettingen	39.363	39.363	39.363	39.363
Liquide middelen	8.269	8.269	8.269	8.269
Overlopende activa	25.552	25.552	25.552	25.552
TOTAAL ACTIVA	596.495	598.273	596.967	587.366
PASSIVA	2024	2025	2026	2027
Vaste passiva				
Eigen vermogen	52.611	54.746	54.296	53.574
Algemene reserve	23.496	25.907	25.782	25.657
Bestemmingsreserves	29.115	28.840	28.514	27.917
Voorzieningen	18.035	19.318	20.497	20.893
Vaste schulden	375.808	384.577	387.080	380.783
Vlottende schulden	92.152	81.741	77.204	74.225
Overlopende passiva	57.890	57.890	57.890	57.890
TOTAAL PASSIVA	596.495	598.273	596.967	587.366
BALANSMUTATIE		1.778	-1.306	-9.602

Bedragen x €1000,-

EMU-saldo

		2023	2024	2025	2026	2027
	Omschrijving					
		Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	Volgens meerjarenraming in begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2024
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-5.110	-3.383	2.124	-20.758	-21.594
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	29.281	13.235	3.511	-81	-9.502
3	Mutatie voorzieningen	-1.083	712	1.283	1.179	397
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-779	-4	-2.053	-1.434	-1.384
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	-34.695	-15.902	1.949	-18.065	-10.311

(Bedragen x € 1.000)

Investeringsplanning 2024-2027

Activasoort		Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
		2024	2025	2026	2027
Investeringen met economisch nut					
Gebouwen	Uitbreiding Sintermeertencollege	3.000			
	Romeins Museum	2.000	4.500	4.500	1.335
	Nieuwbouw Filmhuis Royal Fase 2	2.000	867		
	Centrumbad	1.700	2.650		
	Veiligheidscentrum Heerlen-Noord	1.621			
	Scoutinggebouw St. Pytheas	369			
	Verduurzamen diverse panden	225	225	225	225
	Vergroening schoolpleinen	150			
		11.065	8.242	4.725	1.560
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Buitensportaccommodaties	715	787	715	715
	Skatepark	50			
		765	787	715	715
GWW iz riool/begravingen	VVI riool	5.549	3.549	3.549	3.549
		5.549	3.549	3.549	3.549
Machines, apparaten + installaties	Basisvoorzieningen Parkstad-IT	1.373	1.373	1.873	1.873
	Centrumbad installaties	650	650		
	Migratie camerasysteem handhaving	565			
	Verkeersregelinstallaties vvi	439	470	280	415
	Veiligheidscentrum Heerlen-Noord installaties	385			
		3.412	2.493	2.153	2.288
Overige materiële vaste activa	Meubilair tbv thuiswerkplekken	980			
	Veiligheidscentrum Heerlen-Noord inrichting	250			
		1.230	0	0	0
Subtotaal		22.022	15.070	11.142	8.112
Investeringen met maatschappelijk nut					
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	Herinrichten or Promenade II	2.478	100		
	Achterstand IBOR	1.720	1.720	1.892	1.720
	Mobiliteitsvisie Heerlen in beweging	1.343	113		
	Actieplan fiets	1.250	250		
	Vorbereidingskrediet Samen Maken Wij Het Centrum (SMWHC)	1.200	1.400	1.022	
	Civieltechnische kunstwerken	1.082	537	217	
	Herinrichten RK Fase 2A Raadhuisplein	1.004	200		
	Herinrichten or Landsfort Herle	500	1.960	1.960	269
	Schinkelkwadrant Zd OR	437	337	100	
	Vervangingsbudget groen	350	350	350	350
	Hoensbroek Centrum	300			
	Willemskwartier OR	300			
	Openbare verlichting vvi masten	296	209	188	188
	Aanleg langparkeerplaatsen CBS-weg	214			
	Herplanten bomen vvi	210	210	231	210
	Openbare speelvoorzieningen vvi	116	128	116	116
	Parkstadroute / Mijnspoor	100	75		
	Herinrichten RK Fase 3 Museumplein	100	425	2.183	200
	Aldenhofpark or Park	100	279		
	Openbare verlichting vvi armaturen	10	28	79	79
Herinrichting opslag Imstenrade			50		
		13.109	8.321	8.388	3.132
Overige materiële vaste activa	Centrum openbare ruimte			610	
		0	0	610	0
Subtotaal		13.109	8.321	8.998	3.132
Totaal		35.131	23.391	20.140	11.244

Bedragen x € 1.000

Staat van reserves 2024-2027

	Stand 1/1/2024	Rente 2024	Toevoe- ging 2024	Onttrek king 2024	Stand 31/12/2024 1/1/2025	Rente 2025	Toevoe- ging 2025	Onttrek king 2025	Stand 31/12/2025 1/1/2026	Rente 2026	Toevoe- ging 2026	Onttrek king 2026	Stand 31/12/2026 1/1/2027	Rente 2027	Toevoe- ging 2027	Onttrek king 2027	Stand 31/12/2027
Algemene reserve																	
AR. algemene reserve	20.645	0	3.938	1.197	23.386	0	4.936	2.525	25.797	0	0	125	25.672	0	0	125	25.547
AR. grondbedrijf	110	0	0	0	110	0	0	0	110	0	0	0	110	0	0	0	110
Algemene reserve	20.755	0	3.938	1.197	23.496	0	4.936	2.525	25.907	0	0	125	25.782	0	0	125	25.657
Bestemmingsres. tbv afdekk. kap.lasten																	
BRKap. Sintermeerten college, herwaard	1.745	35	0	209	1.571	31	0	206	1.396	28	0	202	1.222	24	0	199	1.047
BRKap. Juliana college, res. herwaard.	502	10	0	66	446	9	0	65	390	8	0	64	334	7	0	62	279
BRKap. georm Nieuwb OCC Broekland coll.	602	12	0	42	572	11	0	41	542	11	0	41	513	10	0	40	483
BRKap. geormerkte MBP reserve inz. Nor	718	14	0	45	687	14	0	45	656	13	0	44	625	13	0	44	594
BRKap. georm res. Fitness Herlecollege	263	5	0	18	250	5	0	18	237	5	0	18	224	4	0	17	211
BRKap. BreedMaatschVrzMolenb/Broedersch	2.975	59	1.486	175	4.345	87	0	175	4.257	85	0	175	4.167	83	0	175	4.075
BRKap. uitbreid ZMOKBuitenb Zextra lokal	194	4	0	8	190	4	0	8	187	4	0	8	183	4	0	7	179
BRKap. brede school H'hei aanv. krediet	321	6	0	18	309	6	0	18	297	6	0	18	285	6	0	18	274
BRKap. multifunct Accomm Bekkerveld geb.	765	15	0	35	745	15	0	35	725	15	0	34	705	14	0	34	685
BRKap. Fietsenstalling	2.491	50	0	117	2.423	48	0	116	2.356	47	0	115	2.288	46	0	113	2.220
BRKap. Meubilair thuiswerkplekken	980	0	0	0	980	20	0	118	882	18	0	116	784	16	0	114	686
Bestemmingsres. tbv afdekk. kap.lasten	11.555	212	1.486	734	12.518	250	0	844	11.925	239	0	834	11.330	227	0	823	10.733
Bestemmingsreserves																	
BRes. Behoedzaamheidsreserve OHV	1.000	0	500	500	1.000	0	500	500	1.000	0	500	500	1.000	0	500	500	1.000
BRes. Monumentenbeleid	495	0	0	0	495	0	0	0	495	0	0	0	495	0	0	0	495
BRes. risico's grondexploitatie	5.592	0	0	0	5.592	0	0	0	5.592	0	0	0	5.592	0	0	0	5.592
BRes. Fonds Econom. Structuurversterking	2.503	0	200	200	2.503	0	200	200	2.503	0	200	200	2.503	0	200	200	2.503
BRes. nog uit te voeren werkzaamheden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRes. grondexploitatie	981	0	0	0	981	0	0	0	981	0	0	0	981	0	0	0	981
BRes. reeds genomen besluiten	7.405	0	0	7.405	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRes. Sloopfonds	467	0	0	0	467	0	0	0	467	0	0	0	467	0	0	0	467
BRes. ISV-middelen	780	0	0	0	780	0	0	0	780	0	0	0	780	0	0	0	780
BRes. Maankwartier	256	0	0	100	156	0	0	100	56	0	0	56	0	0	0	0	0
BRes. Corona	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BRes. Werksferen bovengrondse vakschool	1.479	0	0	0	1.479	0	0	0	1.479	0	0	0	1.479	0	0	0	1.479
BRes. Volkshuisvestingsfonds	720	0	0	0	720	0	0	0	720	0	0	0	720	0	0	0	720
BRes. Verharding	1.012	0	0	0	1.012	0	0	0	1.012	0	0	0	1.012	0	0	0	1.012
BRes. ICT diensten	0	0	418	0	418	0	418	0	836	0	325	0	1.161	0	0	0	1.161
Bestemmingsreserves	23.684	0	1.118	8.205	16.596	0	1.118	800	16.914	0	1.025	756	17.184	0	700	700	17.184
TOTAAL RESERVES	55.994	212	6.542	10.136	52.611	250	6.054	4.169	54.746	239	1.025	1.714	54.296	227	700	1.648	53.574

Bedragen x € 1.000

Staat van voorzieningen 2024-2027

	Stand 1/1/2024	Toevoeging 2024	Aanwending 2024	Stand 31/12/2024 1/1/2025	Toevoeging 2025	Aanwending 2025	Stand 31/12/2025 1/1/2026	Toevoeging 2026	Aanwending 2026	Stand 31/12/2026 1/1/2027	Toevoeging 2027	Aanwending 2027	Stand 31/12/2027
Voorziening ter egalisering van kosten													
EVrz. Besloten speelvoorzieningen	174	50	60	164	50	60	154	50	60	144	50	60	134
EVrz. scoutingaccommodaties	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39	0	0	39
EVrz. onderh. civieltechn. kunstwerken	433	0	108	324	0	108	216	0	108	108	0	108	0
EVrz. cluster sportgebouwen	684	428	705	408	428	478	359	428	417	370	428	626	172
EVrz. cluster BMV's	384	537	362	559	537	572	524	537	312	749	537	264	1.022
EVrz. cluster parkeergarage Heerlerheide	94	6	3	98	6	0	103	6	0	109	6	1	113
EVrz. cluster overige gebouwen (met MOP)	1.292	666	345	1.613	666	535	1.744	666	1.309	1.102	666	777	991
EVrz. Cluster Cultuur	2.364	1.022	510	2.876	1.022	1.029	2.869	1.022	538	3.352	1.022	1.579	2.795
EVrz. Maankwartier onderhoud roltrappen	2	65	39	28	65	28	65	65	58	72	65	58	79
Voorzieningen ter egalisering van kosten	5.466	2.774	2.131	6.110	2.774	2.811	6.074	2.774	2.802	6.046	2.774	3.473	5.347
Voorziening tbv art. 44-1d													
Vrz. tbv art.44 1-d spaarvoorz. riool	0	2.201	0	2.201	2.201	0	4.402	2.201	0	6.602	2.201	0	8.803
Voorziening tbv art.44-1d	0	2.201	0	2.201	2.201	0	4.402	2.201	0	6.602	2.201	0	8.803
Voorziening middelen van derden													
VrzMD voortijdig schoolverlaten	433	0	277	156	130	0	287	130	0	417	130	0	547
VrzMD legaat culturele activiteiten	20	0	0	20	0	0	20	0	0	20	0	0	20
VrzMD Promotiefonds markten	25	12	15	22	12	15	18	12	15	15	12	15	11
VrzMD riool	5.319	-362	532	4.425	-559	543	3.322	-677	554	2.092	-786	563	743
VrzMD afval	805	0	805	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VrzMD PIT	93	0	0	93	0	0	93	0	0	93	0	0	93
VrzMD Onderhoud nieuw stadskantoor	1	160	159	2	160	159	3	160	159	4	160	159	5
Voorzieningen middelen van derden	6.697	-190	1.788	4.719	-257	718	3.744	-375	728	2.642	-484	737	1.421
Vrz. verplichtingen, verliezen en risico's													
VVrz. onderwijshuisvesting	474	0	0	474	0	0	474	0	0	474	0	0	474
RVrz. Pensioenen wethouders	2.615	116	0	2.731	116	0	2.847	116	0	2.963	116	0	3.079
RVrz. Schaesbergerveld BV	126	0	0	126	0	0	126	0	0	126	0	0	126
VVrz. Vaststellingsovereenkomsten	1.410	0	322	1.087	0	22	1.065	0	7	1.057	0	0	1.057
VVrz. Verlofsparen	439	0	0	439	0	0	439	0	0	439	0	0	439
VVrz. Verlofsparen Parkstad-IT	95	52	0	147	0	0	147	0	0	147	0	0	147
Vrz. verplichtingen, verliezen en risico's	5.159	168	322	5.005	116	22	5.099	116	7	5.207	116	0	5.323
TOTAAL VOORZIENINGEN	17.323	4.953	4.241	18.035	4.834	3.551	19.318	4.716	3.538	20.497	4.607	4.210	20.893

Bedragen x € 1.000

4.5 Financiële status en weerbaarheid

Het is van belang inzicht te hebben in de financiële status (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er in financieel moeilijke tijden). Deze paragraaf geeft door middel van indicatoren inzicht (een indicatie) in de financiële status en weerbaarheid. Het is een set van indicatoren en normen, die door een landelijke werkgroep van grote gemeenten, onder voorzitterschap van de gemeente Heerlen, zijn samengesteld. Deze stresstest is onder andere gepresenteerd aan de Raad voor de Financiële Verhoudingen (RfV) en wordt landelijk gebruikt.

De financiële status en weerbaarheid laat in één overzicht de financiële gezondheid van de gemeente zien: 'zo staat de gemeente er financieel voor'. Het gaat om de financiële status en weerbaarheid op een bepaald meetmoment. Het is een 'thermometer' die meerdere keren per jaar wordt gebruikt (begroting, jaarrekening) en hierdoor een trend (een ontwikkeling) aangeeft. Sommige indicatoren zijn alleen begrotingsindicatoren, andere zowel begrotings- als jaarrekeningindicatoren. Het meest actuele cijfer wordt weergegeven. Het is een technische analyse, waarbij verdere uitleg bij de cijfers noodzakelijk kan zijn. De resultaten van de test staan in de vorm van een dashboard in onderstaande tabel.

Indicategroep	Indicator	Voldoende	Attentie/kwetsbaar	Kwetsbaar
1. Schuldpositie (vreemd vermogen)	1.1 Schuldratio			
	1.2 Netto schuld / exploitatie (netto schuldquote)			
	1.3 Netto schuld per inwoner			
	1.4 Schuldevolutie			
	1.5 Netto rentelasten / exploitatie			
	1.6 Omslagrente - werkelijke rente			
2. Reservepositie (eigen vermogen)	2.1 Ratio weerstandsvermogen			
	2.2 Mogelijkheden om beschikbare weerstandscapaciteit te verbeteren			
3. Grondexploitaties	3.1 Afhankelijkheid van grondexploitatie voor sluitende begroting			
	3.2 Winstverwachting grondexploitaties (meerjarig)			
	3.3 Algemene reserve grondbedrijf en risicoreserve grondbedrijf versus risico's			
	3.4 Toekomstig nog te realiseren baten en lasten in relatie tot de BIE (Bougrond In Exploitatie)			
4. Leningen, garantstellingen en waarborgen	4.1 Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen			
5. Meerjarig onderhoud kapitaalgoederen	5.1 Toereikendheid onderhoudsbudgetten, incl. vervangingsinvesteringen			
6. Lokale lasten	6.1 Kostendekkendheid leges			
	6.2 Derving OZB i.v.m. leegstand			
	6.3 Lokale lastendruk			
7. Meerjarig financieel evenwicht	7.1 Ombuigingen, taakstellingen			
	7.2 Verhouding Structurele / Incidentele baten en lasten			
	7.3 Meerjarig sluitende begroting			

1. Schuldpositie, vreemd vermogen

1.1 Schuldratio

De schuldratio geeft aan welk aandeel van de bezittingen belast is met schulden. Deze ratio is de som van de kortlopende en de langlopende schulden (excl. voorzieningen, die tot het eigen vermogen worden gerekend) gedeeld door het balanstotaal. Hoe lager de uitkomst, hoe gunstiger dit is. We financieren dan immers meer met eigen vermogen. Een factor van 80% of hoger wordt door de VNG gezien als een hoge mate van financiering met vreemd vermogen. Heerlen heeft een resultaat van 88,2% en dat betekent: kwetsbaar.

1.2 Netto schuldquote (netto schuld/ exploitatiebaten voor bestemming)

De schuld als aandeel van de baten voor bestemming is een indicator om de hoogte van de schulden van een gemeente te beoordelen. De hoogte van de baten bepaalt namelijk in belangrijke mate hoeveel schuld een gemeente kan dragen. De schuld als aandeel van de exploitatie is de som van de kort- en langlopende schulden en de crediteurenvorderingen (totaal de bruto schulden) minus de debiteurenvorderingen, de liquide middelen en langlopende uitzettingen gedeeld door de totale baten (voor bestemming). De VNG geeft aan dat bij een resultaat van meer dan 90% voorzichtigheid is geboden. Heerlen heeft een verhouding van 84,8% en scoort daarmee: voldoende.

1.3 Netto schuld per inwoner

Deze indicator is de hiervoor beschreven netto schuld gedeeld door het aantal inwoners. Het gemiddelde in Nederland is € 1.970 (www.waarstaatjegemeente.nl; 2017). Binnen een afwijking van 20% van dit gemiddelde is de score attentie, daarbuiten voldoende (-20%, < € 1.576) of kwetsbaar (+20%, > € 2.364). Heerlen heeft een schuld per inwoner van € 4.826 (prognose 2024) en scoort daarmee: kwetsbaar.

1.4 Schuldevolutie

Deze indicator geeft de ontwikkeling van de schuld aan. De score geeft aan 23% en is daarmee kwetsbaar.

1.5 Netto rentelasten/ exploitatie

Dit is het aandeel van de externe rentelasten (incl. financial lease) in de exploitatie. De indicator geeft aan welk deel van de exploitatie gebonden is aan het betalen van rente. Deze indicator bedraagt -1,45%. De score is daarmee: voldoende.

1.6 Omslagrente <> Werkelijke rente

De omslagrente wordt bij de begroting berekend door de werkelijk aan de taakvelden toe te rekenen rente te delen door de boekwaarde per 1 januari van de vaste activa die integraal zijn gefinancierd. De omslagrente mag binnen een marge van 0,5% worden afgerond. De totale toe te rekenen rente is lager dan de omgeslagen rente. Daarmee is deze score: voldoende.

2. Reservepositie, eigen vermogen

2.1 Ratio weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan, waarin de gemeente in staat is om risico's op te vangen zonder dat het beleid moet worden gewijzigd. Het geeft inzicht in de robuustheid van de financiële positie van de gemeente. De score ligt op 0,99 (zie paragraaf risico's en weerstandsvermogen) en dit betekent: attentie (norm volgens nota risico's en weerstandsvermogen).

2.2 Mogelijkheden om beschikbare weerstandscapaciteit te verbeteren

De algemene reserve vormt ons directe weerstandsvermogen, bedoeld om risico's af te dekken. Daarnaast kan sprake zijn van indirect weerstandsvermogen (post onvoorzien, onbenutte belastingcapaciteit en bestemmingsreserves die niet worden gebruikt ter dekking van kapitaallasten van investeringen). Deze posten kunnen worden gebruikt om de weerstandscapaciteit te verbeteren. De gemeente heeft beperkte mogelijkheden. Daarmee zitten we aan het verbeteren van de ratio met 1,08 waardoor de score attentie is.

3. Grondexploitatie

3.1 Afhankelijkheid grondexploitatie voor sluitende begroting

Zodra in de meerjarenbegroting rekening wordt gehouden met winsten vanuit de grondexploitatie, ontstaat druk op exploitaties om deze winsten daadwerkelijk te realiseren. Geen realisatie betekent immers onmiddellijk een dekkingsprobleem. Lagere grondverkoop hebben dan direct effect op de reguliere exploitatie. In de meerjarenbegroting van onze gemeente zijn dergelijke winsten niet ingeboekt, zodat de score voldoende is.

3.2 Winstverwachting grondexploitaties

Op het moment dat er positieve resultaten uit de grondexploitaties worden gerealiseerd heeft de gemeente middelen die kunnen worden ingezet of gespaard voor moeilijke tijden. De meerjarige winstverwachting van de grondexploitaties is positief, zodat de gemeente op deze indicator 'voldoende' scoort.

3.3 Algemene reserve grondbedrijf en risicoreserve grondbedrijf versus risico's

De AR van het grondbedrijf en de bestemmingsreserve ter afdekking van algemene risico's binnen de grondexploitatie(s) zijn reserves om risico's binnen het grondbedrijf op te vangen. Deze reserves moeten van zodanige omvang zijn dat alle risico's kunnen worden opgevangen. De reserves zijn groot genoeg om alle risico's op te vangen, waardoor de score 'voldoende' is.

3.4 Toekomstige nog te realiseren baten en lasten in relatie tot de bouwgrond in exploitatie

Deze indicator geeft aan wat nog aan kosten en opbrengsten moet worden gerealiseerd in relatie tot de actuele boekwaarde van de BIE (Bouwgrond In Exploitatie). Als dit te hoog is, dan geeft dit aan dat er nog veel te verrichten inspanningen zijn met mogelijke risico's. De waarde van de post BIE is in Heerlen € 12.532.300 positief is en de nog te realiseren kosten en opbrengsten hoger. De score is: voldoende.

4. Uitstaande leningen, garantstellingen en waarborgen

4.1 Zekerheden leningen, garantstellingen en waarborgen

Een gemeente loopt mogelijk risico's bij het uitzetten van leningen, het geven van garanties of waarborgen. Het risico vermindert als zekerheden zijn gesteld, zoals het 1e recht van hypotheek, een bankgarantie of als een lening uitstaat bij partijen met een hoge kredietwaardigheid. Het resultaat is dat voor 99,3% zekerheden zijn gesteld en dat betekent: voldoende.

5. Meerjarig onderhoud kapitaalgoederen

5.1 Toereikendheid onderhoudsbudgetten

Wij zijn verantwoordelijk voor het onderhoud aan de kapitaalgoederen binnen onze gemeente. Veelal betreft dit kapitaalgoederen in de openbare ruimte zoals wegen, groen en civieltechnische kunstwerken. Gekeken is of de budgetten toereikend zijn om het normniveau van een 6 te waarborgen (indien de kwaliteit zakt onder de 6 is sprake van kapitaalvernietiging met op termijn extra kosten). Op dit moment is geen extra budget benodigd om dit normniveau te halen of te behouden. De score is: voldoende.

6. Lokale lasten

6.1 Kostendekkendheid leges

Deze indicator geeft aan in hoeverre bij de leges de lasten worden gedekt door de baten (baten/lasten). Als de kostendekkendheid lager is dan 100% (maximum), is er mogelijk ruimte om meer baten te realiseren. De kostendekkendheid bij de algemene dienstverlening is 103%, bij de omgevingsvergunningen is 101% en bij de Europese Dienstenrichtlijn 50%. Er is slechts beperkt ruimte voor het verhogen van de baten. De score is: attentie

6.2 Inkomstenderving ozb door leegstand niet-woningen

Leegstand kost de gemeente geld. Er bestaat een directe relatie tussen de opbrengst ozb-gebruikers niet-woningen en leegstand. De gemeente Heerlen heeft een inkomstenderving van circa 4,43% van de totale opbrengst ozb niet-woningen, waardoor de score is: attentie.

6.3 Lokale lastendruk

De lokale lastendruk is de druk van de lasten van rioolheffing, afvalstoffenheffing en ozb. Het gemiddelde van Nederland (huishouden met eigen woning) is € 944. Binnen een afwijking van 5% van dit gemiddelde is de score attentie, daarbuiten voldoende (-5%) of kwetsbaar (+5%). Heerlen heeft een lokale lastendruk van € 870,38 en dat betekent: voldoende.

7. Financieel evenwicht in de begroting

7.1 Ombuigingen, taakstellingen

Geen openstaande taakstellingen of ombuigingen. Deze score betekent: voldoende.

7.2 Verhouding structurele lasten en structurele baten

Een begroting moet materieel in evenwicht zijn. Dit betekent dat de structurele lasten moeten worden afgedekt door structurele baten (baten/lasten). Meerjarig zijn de structurele lasten voor 99,88% afgedekt door structurele baten. De score voor Heerlen is: voldoende.

7.3 Sluitende begroting

Het gaat hierbij om formeel evenwicht (de lasten en baten zijn in evenwicht). De meerjarige begroting is niet sluitend. De score geeft aan: kwetsbaar.

4.6 Bijlage baten en lasten per taakveld 2024

Programma 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	0	-5.063	-5.063
0.2	Burgerzaken	1.943	-3.775	-1.832
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	983	-3.237	-2.254
0.4	Overhead	13.342	-56.474	-43.132
0.5	Treasury	13.655	-11.200	2.455
0.61	OZB woningen	14.829	-618	14.210
0.62	OZB niet-woningen	12.761	-435	12.326
0.63	Parkeerbelasting	1.502	-112	1.390
0.64	Belastingen overig	641	-199	442
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	316.522	0	316.522
0.8	Overige baten en lasten	546	-4.567	-4.021
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)			0
0.10	Mutaties reserves	10.136	-6.753	3.383
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten			0
Totaal programma 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING		386.860	-92.433	294.426

Bedragen x € 1.000

Programma 1: VEILIGHEID

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	0	-7.642	-7.642
1.2	Openbare orde en Veiligheid	26	-6.739	-6.713
Totaal programma 1: VEILIGHEID		26	-14.381	-14.355

Bedragen x € 1.000

Programma 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
2.1	Verkeer en vervoer	1.482	-15.693	-14.211
2.2	Parkeren	235	-621	-386
Totaal programma 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT		1.717	-16.314	-14.597

Bedragen x € 1.000

Programma 3: ECONOMIE

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
3.1	Economische ontwikkeling	0	-1.693	-1.693
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	-323	-323
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	531	-4.332	-3.801
3.4	Economische promotie	363	-1.183	-820
Totaal programma 3: ECONOMIE		893	-7.531	-6.637

Bedragen x € 1.000

Programma 4: ONDERWIJS

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	-361	-361
4.2	Onderwijshuisvesting	573	-13.152	-12.579
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	6.137	-8.778	-2.641
Totaal programma 4: ONDERWIJS		6.710	-22.291	-15.581

Bedragen x € 1.000

Programma 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
5.1	Sportbeleid en activering	716	-1.165	-449
5.2	Sportaccommodaties	3.898	-9.702	-5.804
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	295	-14.862	-14.567
5.4	Musea	595	-3.838	-3.243
5.5	Cultureel erfgoed	1.503	-6.332	-4.828
5.6	Media	0	-203	-203
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	37	-9.258	-9.221
Totaal programma 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE		7.044	-45.360	-38.316

Bedragen x € 1.000

Programma 6: SOCIAAL DOMEIN

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	832	-6.504	-5.673
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	331	-7.576	-7.245
6.3	Inkomensregelingen	71.461	-88.299	-16.838
6.4	WSW en beschermt werk	0	-26.137	-26.137
6.5	Arbeidsparticipatie	1	-11.331	-11.330
6.6	Maatwerk-voorzieningen (WMO)	356	-8.180	-7.824
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	618	-36.727	-36.110
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	462	-48.918	-48.456
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	1.414	-30.180	-28.767
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	63	-8.039	-7.976
Totaal programma 6: SOCIAAL DOMEIN		75.536	-271.891	-196.354

Bedragen x € 1.000

Programma 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
7.1	Volksgezondheid	0	-47	-47
7.2	Riolering	10.242	-8.345	1.896
7.3	Afval	13.725	-11.100	2.626
7.4	Milieubeheer	14	-3.969	-3.956
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	488	-979	-491
Totaal programma 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU		24.468	-24.440	29

Bedragen x € 1.000

Programma 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Taakveld	Omschrijving taakveld	Begroting 2024		
		Baten	Lasten	Saldo
8.1	Ruimtelijke ordening	456	-5.716	-5.260
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	37	-366	-329
8.3	Wonen en bouwen	2.263	-5.288	-3.025
Totaal programma 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING		2.756	-11.369	-8.614

Bedragen x € 1.000

4.7 Bijlage meerjarig overzicht baten en lasten per taakveld 2024-2027

Programma 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
0.1	Bestuur	1.148	-5.647	-4.500	0	-5.290	-5.290	0	-5.063	-5.063	0	-5.119	-5.119	0	-5.185	-5.185	0	-5.274	-5.274
0.2	Burgerzaken	1.575	-3.077	-1.501	1.558	-3.291	-1.733	1.943	-3.775	-1.832	1.854	-3.838	-1.984	1.854	-3.832	-1.978	1.854	-3.826	-1.972
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	962	-2.871	-1.909	873	-2.987	-2.114	983	-3.237	-2.254	965	-3.084	-2.119	965	-3.079	-2.114	965	-3.074	-2.109
0.4	Overhead	12.658	-53.806	-41.148	10.112	-56.977	-46.865	13.342	-56.474	-43.132	11.643	-55.301	-43.658	11.595	-54.691	-43.096	11.521	-54.277	-42.756
0.5	Treasury	6.016	-5.730	287	7.820	-6.133	1.688	13.655	-11.200	2.455	14.764	-14.267	496	13.943	-16.898	-2.955	13.953	-17.181	-3.227
0.61	OZB woningen	14.376	-519	13.857	14.383	-619	13.764	14.829	-618	14.210	14.829	-641	14.188	14.829	-662	14.167	14.829	-679	14.150
0.62	OZB niet-woningen	13.054	-365	12.688	12.377	-435	11.942	12.761	-435	12.326	12.761	-451	12.310	12.761	-465	12.295	12.761	-478	12.283
0.63	Parkeerbelasting	1.386	-94	1.292	1.476	-112	1.364	1.502	-112	1.390	1.502	-116	1.386	1.502	-120	1.382	1.502	-123	1.379
0.64	Belastingen overig	777	-223	553	741	-199	542	641	-199	442	641	-200	441	641	-201	440	641	-202	439
0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	312.658	0	312.658	296.297	0	296.297	316.522	0	316.522	327.849	0	327.849	314.387	0	314.387	319.372	0	319.372
0.8	Overige baten en lasten	0	-1.057	-1.057	0	2.114	546	-4.567	-4.021	46	-8.583	-8.537	0	-11.016	-11.016	-1.000	-12.946	-13.946	
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
0.10	Mutaties reserves	20.988	-18.569	2.419	9.689	-4.579	5.110	10.136	-6.753	3.383	4.180	-6.304	-2.124	1.725	-1.264	462	1.659	-927	733
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten	0	-23.854	-23.854	8.332	-8.332	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Totaal programma 0: BESTUUR EN ONDERSTEUNING		385.598	-115.813	269.785	363.658	-86.840	276.818	386.860	-92.433	294.426	391.034	-97.905	293.128	374.201	-97.413	276.788	378.057	-98.987	279.069

Bedragen x € 1.000

Programma 1: VEILIGHEID

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	105	-7.271	-7.166	0	-7.182	-7.182	0	-7.642	-7.642	0	-7.793	-7.793	0	-8.027	-8.027	0	-8.260	-8.260
1.2	Openbare orde en Veiligheid	18	-7.069	-7.051	1.104	-9.453	-8.349	26	-6.739	-6.713	26	-7.102	-7.076	26	-6.799	-6.773	26	-6.902	-6.876
Totaal programma 1: VEILIGHEID		123	-14.341	-14.217	1.104	-16.635	-15.531	26	-14.381	-14.355	26	-14.896	-14.870	26	-14.826	-14.800	26	-15.162	-15.136

Bedragen x € 1.000

Programma 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
2.1	Verkeer en vervoer	2.129	-12.268	-10.139	1.213	-14.234	-13.020	1.482	-15.693	-14.211	1.225	-16.217	-14.992	1.225	-16.794	-15.569	1.225	-16.839	-15.614
2.2	Parkeren	268	-645	-377	228	-485	-257	235	-621	-386	235	-612	-377	235	-607	-372	235	-605	-370
Totaal programma 2: VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT		2.397	-12.913	-10.517	1.442	-14.719	-13.277	1.717	-16.314	-14.597	1.460	-16.830	-15.369	1.460	-17.401	-15.941	1.460	-17.444	-15.984

Bedragen x € 1.000

Programma 3: ECONOMIE

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
3.1	Economische ontwikkeling	5	-2.823	-2.818	0	-1.536	-1.536	0	-1.693	-1.693	0	-1.659	-1.659	0	-1.656	-1.656	0	-1.653	-1.653
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	-280	-280	0	-287	-287	0	-323	-323	0	-316	-316	0	-315	-315	0	-314	-314
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	1.866	-4.348	-2.482	598	-4.207	-3.608	531	-4.332	-3.801	504	-4.587	-4.083	504	-4.585	-4.081	504	-4.584	-4.079
3.4	Economische promotie	332	-997	-665	343	-1.074	-731	363	-1.183	-820	363	-1.156	-793	363	-1.154	-791	363	-1.152	-789
Totaal programma 3: ECONOMIE		2.203	-8.448	-6.245	941	-7.103	-6.162	893	-7.531	-6.637	867	-7.718	-6.850	867	-7.710	-6.843	867	-7.703	-6.836

Bedragen x € 1.000

Programma 4: ONDERWIJS

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
4.1	Openbaar basisonderwijs	0	-5	-5	0	-167	-167	0	-361	-361	0	-357	-357	0	-356	-356	0	-181	-181
4.2	Onderwijshuisvesting	684	-9.132	-8.448	369	-10.547	-10.179	573	-13.152	-12.579	564	-13.007	-12.443	564	-12.865	-12.301	564	-12.782	-12.218
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	14.462	-17.006	-2.544	12.750	-15.988	-3.238	6.137	-8.778	-2.641	5.134	-8.690	-3.557	5.134	-8.763	-3.629	5.134	-8.724	-3.591
Totaal programma 4: ONDERWIJS		15.146	-26.143	-10.997	13.118	-26.702	-13.584	6.710	-22.291	-15.581	5.698	-22.054	-16.356	5.698	-21.984	-16.287	5.698	-21.688	-15.990

Bedragen x € 1.000

Programma 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
5.1	Sportbeleid en activering	130	-871	-741	757	-1.183	-427	716	-1.165	-449	716	-1.160	-444	674	-1.118	-443	0	-443	-443
5.2	Sportaccommodaties	3.530	-8.359	-4.829	3.537	-8.316	-4.779	3.898	-9.702	-5.804	3.886	-9.500	-5.614	3.886	-9.944	-6.058	3.886	-9.806	-5.920
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	620	-13.304	-12.684	0	-13.412	-13.412	295	-14.862	-14.567	0	-14.958	-14.958	0	-14.958	-14.958	0	-14.957	-14.957
5.4	Musea	1.110	-3.338	-2.228	626	-3.391	-2.765	595	-3.838	-3.243	591	-3.828	-3.237	591	-3.868	-3.277	591	-3.911	-3.320
5.5	Cultureel erfgoed	928	-5.897	-4.968	1.045	-6.101	-5.055	1.503	-6.332	-4.828	1.488	-6.297	-4.809	1.529	-6.359	-4.829	1.475	-6.326	-4.851
5.6	Media	0	-201	-201	0	-203	-203	0	-203	-203	0	-203	-203	0	-203	-203	0	-203	-203
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	52	-7.056	-7.004	36	-7.394	-7.357	37	-9.258	-9.221	37	-8.520	-8.483	37	-8.559	-8.522	37	-8.463	-8.426
Totaal programma 5: SPORT, CULTUUR EN RECREATIE		6.370	-39.025	-32.655	6.001	-40.000	-33.999	7.044	-45.360	-38.316	6.719	-44.466	-37.747	6.718	-45.008	-38.291	5.989	-44.109	-38.120

Bedragen x € 1.000

Programma 6: SOCIAAL DOMEIN

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.821	-8.127	-5.307	1.773	-8.455	-6.682	832	-6.504	-5.673	818	-6.486	-5.668	765	-6.458	-5.693	360	-6.140	-5.780
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	-559	-559	0	-6.780	-6.780	331	-7.576	-7.245	331	-7.989	-7.658	140	-8.075	-7.935	0	-8.179	-8.179
6.3	Inkomensregelingen	60.367	-82.766	-22.399	61.198	-76.590	-15.392	71.461	-88.299	-16.838	71.461	-88.162	-16.701	71.461	-88.151	-16.689	71.461	-88.139	-16.678
6.4	WSW en beschut werk	0	-28.525	-28.525	0	-28.073	-28.073	0	-26.137	-26.137	0	-25.758	-25.758	0	-25.613	-25.613	0	-25.058	-25.058
6.5	Arbeidsparticipatie	5.859	-15.678	-9.819	14.817	-26.501	-11.685	1	-11.331	-11.330	1	-11.991	-11.990	1	-11.983	-11.982	1	-11.975	-11.974
6.6	Maatwerk-voorzieningen (WMO)	38	-4.637	-4.599	356	-7.604	-7.249	356	-8.180	-7.824	356	-8.204	-7.849	356	-8.207	-7.852	356	-8.162	-7.806
6.7	Maatwerkdienstverlening 18+	550	-37.287	-36.737	300	-32.147	-31.847	618	-36.727	-36.110	632	-37.300	-36.668	2.343	-38.456	-36.112	2.068	-39.421	-37.354
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	956	-48.080	-47.124	555	-45.611	-45.056	462	-48.918	-48.456	462	-45.874	-45.412	490	-47.586	-47.096	350	-49.075	-48.725
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	1.288	-23.872	-22.585	1.713	-29.626	-27.913	1.414	-30.180	-28.767	1.414	-30.222	-28.808	1.414	-30.633	-29.220	1.414	-31.692	-30.278
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	145	-5.992	-5.846	312	-7.387	-7.074	63	-8.039	-7.976	52	-8.092	-8.039	0	-8.161	-8.161	0	-7.863	-7.863
Totaal programma 6: SOCIAAL DOMEIN		72.024	-255.523	-183.499	81.023	-268.774	-187.751	75.536	-271.891	-196.354	75.525	-270.077	-194.551	76.969	-273.322	-196.353	76.008	-275.703	-199.695

Bedragen x € 1.000

Programma 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
7.1	Volksgezondheid	77	-5.620	-5.543	0	-100	-100	0	-47	-47	0	-47	-47	0	-47	-47	0	-47	-47
7.2	Riolering	9.440	-7.770	1.670	9.670	-8.055	1.615	10.242	-8.345	1.896	10.253	-8.338	1.915	10.263	-8.351	1.912	10.272	-8.371	1.901
7.3	Afval	12.461	-9.585	2.876	12.639	-9.702	2.937	13.725	-11.100	2.626	14.221	-11.115	3.107	14.221	-11.128	3.093	14.221	-11.140	3.082
7.4	Milieubeheer	2.643	-6.007	-3.364	2.954	-5.901	-2.947	14	-3.969	-3.956	14	-3.288	-3.274	14	-3.288	-3.274	14	-3.305	-3.291
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	526	-765	-238	473	-838	-365	488	-979	-491	488	-958	-471	488	-956	-468	488	-952	-465
Totaal programma 7: VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU		25.147	-29.746	-4.599	25.735	-24.596	1.140	24.468	-24.440	29	24.976	-23.746	1.230	24.986	-23.770	1.216	24.995	-23.815	1.180

Bedragen x € 1.000

Programma 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Taakveld	Omschrijving taakveld	Rekening 2022			Bijgest. begroting 2023			Begroting 2024			Meerjarenraming 2025			Meerjarenraming 2026			Meerjarenraming 2027		
		Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
8.1	Ruimtelijke ordening	3.394	-9.655	-6.261	510	-5.860	-5.350	456	-5.716	-5.260	109	-5.416	-5.306	79	-6.519	-6.440	399	-6.368	-5.969
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.580	-1.867	-287	37	-329	-292	37	-366	-329	37	-358	-321	37	-358	-321	37	-357	-320
8.3	Wonen en bouwen	3.371	-3.879	-508	2.080	-4.092	-2.012	2.263	-5.288	-3.025	2.262	-5.248	-2.985	2.262	-5.288	-3.026	2.262	-5.323	-3.061
Totaal programma 8: VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING		8.345	-15.401	-7.056	2.626	-10.281	-7.654	2.756	-11.369	-8.614	2.409	-11.022	-8.613	2.379	-12.165	-9.786	2.699	-12.048	-9.350

Bedragen x € 1.000

4.8 Bijlage berekening rentepercentage GREX

	Rentebedrag	Rente %
Rente vaste schulden over 2024	6.109.276	1,86%
Rente kasgeldleningen per 1-1-2024	1.875.000	3,75%
Totaal	7.984.276	

	Balansbedrag
Voorzieningen	17.323.000
LVV	328.625.000
Kasgeld	50.000.000
Overige kortlopende schulden	76.568.000
Overlopende passiva	57.890.000
af rondingsverschil	0
Totaal Vreemd vermogen	530.406.000
Eigen vermogen	55.994.000
Balanstotaal	586.400.000
Gemiddelde rente over VV	2,11%
Rentetarief van de GREX	1,91%
Rentetarief van de GREX afgerond	2,00%

Gemeente **Heerlen**